งานเชื่อมโลหะเบื้องต้น

Basic Welding

20103-1001

ผู้แต่ง : พิเชษฐ์ สิงห์ชู

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา 20103-1001 **ชื่อวิชา** งานเชื่อมโลหะเบื้องต้น (Basic Welding) **หน่วยกิต** 0-6-2

จุดประสงค์รายวิชา

เพื่อให้

1. เข้าใจหลักการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ เชื่อมแก๊ส และตัดด้วยแก๊สแผ่นเหล็กกล้าคาร์บอน
2. มีทักษะในการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์แผ่นเหล็กกล้าคาร์บอน
3. มีทักษะในการเชื่อมแก๊สและตัดด้วยแก๊สแผ่นเหล็กกล้าคาร์บอน
4. มีกิจนิสัยในการทำงานที่ดี ปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัยตามหลักอาชีวศึกษา

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา 20103-1001 **ชื่อวิชา** งานเชื่อมโลหะเบื้องต้น (Basic Welding) **หน่วยกิต** 0-6-2

สมรรถนะรายวิชา

1. เชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมไฟฟ้าหุ้มฟลักซ์แผ่นเหล็กกล้าคาร์บอนทุกตำแหน่งท่าเชื่อม
2. เชื่อมแก๊สแผ่นเหล็กกล้าคาร์บอนแบบ Forehand ทุกตำแหน่งท่าเชื่อม
3. ตัดแผ่นเหล็กกล้าคาร์บอนด้วยแก๊ส ด้วยเครื่องและมือ

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา 20103-1001 **ชื่อวิชา** งานเชื่อมโลหะเบื้องต้น (Basic Welding) **หน่วยกิต** 0-6-2

คำอธิบายรายวิชา

ปฏิบัติเกี่ยวกับงานเชื่อมอาร์กลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ แผ่นเหล็กกล้าคาร์บอน งานเริ่มต้นอาร์ก งานเชื่อมต่อแนว งานเชื่อมพอก งานเชื่อมเดินแนวทุกตำแหน่งท่าเชื่อม งานเชื่อมแก๊ส งานปรับเปลวไฟเชื่อม งานสร้างบ่อหลอมเหลว งานเชื่อมเดินแนว รอยต่อมุม รอยต่อชนแบบ Forehand ทุกตำแหน่งท่าเชื่อม งานตัดแผ่นเหล็กกล้าคาร์บอนด้วยแก๊ส โดยใช้อุปกรณ์ถูกต้องตามหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ความรู้เบื้องต้นในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

สาระสำคัญ

การเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์เป็นการเชื่อมด้วยการอาร์กอีกหนึ่งวิธีที่เกิดจากการได้รับความร้อนจากการอาร์กของลวดเชื่อมกับชิ้นงาน ขณะทำการอาร์กจะเกิดความร้อนสูงทำให้ชิ้นงานเกิดการหลอมละลาย ขณะเดียวกันลวดเชื่อมจะถูกหลอมละลายเติมลงในรอยเชื่อมด้วยฟลักซ์ที่หุ้มลวดเชื่อม เมื่อฟลักซ์ได้รับความร้อนจะเกิดการลุกไหม้กลายเป็นแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ซึ่งฟลักซ์จะมีหน้าที่ป้องกันไม่ให้บรรยากาศภายนอกเข้ามาทำปฏิกิริยารวมตัวกับรอยเชื่อม

สาระการเรียนรู้

01 ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์ก
ด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

02 หลักการเชื่อมอาร์ก
ด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

03 เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

04 รอบทำงานของเครื่องเชื่อม

05 เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์ก
ด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

06 การเริ่มต้นอาร์ก

07 เทคนิคการเชื่อมอาร์ก
ด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

สมรรถนะประจำหน่วย

แสดงความรู้เกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกหลักความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ได้
2. อธิบายหลักการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ได้
3. อธิบายลักษณะการทำงานของเครื่องเชื่อมไฟฟ้าแต่ละประเภทได้
4. อธิบายรอบทำงานของเครื่องเชื่อมได้
5. จำแนกชนิดเครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ได้
6. อธิบายการเริ่มต้นอาร์กได้
7. อธิบายเทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ได้

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

หลักสำคัญในการปฏิบัติงานเชื่อมประการแรกที่จะต้องคำนึงถึงคือความปลอดภัย เพราะในขณะที่ปฏิบัติงานอาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจึงต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามหลักความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายอันนำมาซึ่งความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและผู้อื่น อันตรายในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ที่อาจเกิดขึ้น และส่งผลต่อผู้ปฏิบัติงานเชื่อมและผู้ที่อยู่ใกล้เคียงดังนี้

1.1 อันตรายจากกระแสไฟ

1.2 อันตรายจากรังสี

1.3 อันตรายจากควันพิษและสารพิษ

1.4 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.1 อันตรายจากกระแสไฟ

อันตรายจากกระแสไฟที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานเชื่อมที่พบส่วนใหญ่จะเป็นอันตรายจากกระแสไฟฟ้าดูด อันมีสาเหตุจากความเปียกชื้นโดยเฉพาะมือหรือเท้าเปียกน้ำซึ่งจะทำให้กระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายลงดินได้ เมื่อผู้ปฏิบัติงานเชื่อมได้รับกระแสไฟฟ้าเกินกว่า 100 mA จะทำให้เสียชีวิตได้ ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานเชื่อมควรป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดจากไฟฟ้าโดยปฏิบัติดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมควรสวมชุดป้องกันอันตรายที่แห้งไม่เปื้อนน้ำมันหรือเปียกชื้น

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.1 อันตรายจากกระแสไฟ (ต่อ)

2. ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมควรตรวจสอบสายเชื่อมว่าสายเชื่อมชำรุดฉีกขาดหรือไม่ ฉนวนหุ้มอยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้หรือไม่

3. ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมไม่ควรวางหัวเชื่อมไว้บนโต๊ะปฏิบัติงานเชื่อม ควรวางไว้ในที่ที่มีฉนวนรองรับหรือแขวนไว้

4. ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมควรเปลี่ยนลวดเชื่อมด้วยความระมัดระวัง อย่าให้ลวดเชื่อมสัมผัสกับโต๊ะปฏิบัติงานเชื่อมขณะเปลี่ยนลวดเพราะจะทำให้เกิดการอาร์กขึ้น

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.2 อันตรายจากรังสี

1. **อัลตราไวโอเลตหรือยูวี (Ultraviolet; UV)** เป็นรังสีที่ส่งผลต่อเยื่อตาและแก้วตา ถ้านัยน์ตาได้รับรังสีชนิดนี้ในปริมาณมากจะทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนมีสิ่งแปลกปลอมหรือเม็ดทรายเข้าไปอยู่ในตา น้ำตาไหล จะเริ่มแสดงอาการเมื่อได้รับรังสีต่อเนื่องเป็นระยะเวลาประมาณ 5-6 ชั่วโมง ส่วนใหญ่อาการทั้งหมดจะหายไปภายใน 24 ชั่วโมง
2. **อินฟราเรด (Infrared; IR)** เมื่อร่างกายได้รับรังสีชนิดนี้จะไม่แสดงอาการให้เห็นในทันที ซึ่งเมื่อเข้าสู่ร่างกายจะเปลี่ยนเป็นความร้อน หากนัยน์ตาได้รับรังสีนี้จะทำให้เยื่อตาอักเสบ หากผิวหนังได้รับรังสีชนิดนี้ในปริมาณมากจะทำให้ผิวชั้นหนังกำพร้าลอก และยังอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดต้อกระจก
3. **แสง (Visible Light)** เป็นแสงที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เมื่อทำการอาร์กโดยไม่สวมหน้ากากป้องกันแสงจะทำให้เกิดอาการตาพร่ามัวมองไม่เห็นชั่วขณะ ดังนั้นควรป้องกันอันตรายจากรังสีโดยสวมชุดหนังป้องกันและเลือกใช้หน้ากากป้องกันทุกครั้งที่ปฏิบัติงานเชื่อม

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.3 อันตรายจากควันพิษและสารพิษ

ควันพิษและสารพิษจากการอาร์กขณะทำการเชื่อมเกิดจากฟลักซ์หรือสารพอกหุ้มของลวดเชื่อมและสนิมเหล็กที่เมื่อได้รับความร้อนสูงจะเกิดเป็นแก๊สปกคลุมรอยเชื่อม เพื่อป้องกันไม่ให้แก๊สออกซิเจน (O_2) และแก๊สไฮโดรเจน (H) ในอากาศแทรกซึมเข้าสู่ชิ้นงานในขณะที่กำลังหลอมเหลว และฟลักซ์บางส่วนที่แตกตัวไม่หมดจะเกิดเป็นแก๊สคาร์บอน-มอนอกไซด์ (CO) ซึ่งเป็นแก๊สพิษทำให้เกิดอันตราย หากสูดดมเข้าไปจะมีอาการมึนงง เนื่องจากร่างกายได้รับแก๊สออกซิเจนไม่เพียงพอ

ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานเชื่อมควรปฏิบัติงานในที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก หากมีความจำเป็นต้องปฏิบัติงานในพื้นที่จำกัด เช่น ภายในท่อขนาดใหญ่ ควรมีอุปกรณ์ช่วยดูดควันหรือสวมหน้ากากป้องกันควันพิษและสารพิษต่าง ๆ

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.3 อันตรายจากควันพิษและสารพิษ (ต่อ)

โดยสารพิษที่พบในแก๊สปกคลุมรอยเชื่อมมีหลายชนิดดังนี้

กรดโครมิก (Chromic Acid)

- แหล่งที่มา: ลวดเชื่อมเหล็กกล้าสแตนเลสที่ได้รับความร้อนแล้วจะเกิดเป็นควันโครเมียมไตรออกไซด์ (Chromium Trioxide Fume) ซึ่งทำปฏิกิริยากับละอองน้ำในอากาศจะเปลี่ยนเป็นกรดโครมิก
- อาการ: หากเข้าสู่ร่างกายจะเกิดอาการชัก ปอดอักเสบ น้ำท่วมปอด จะมีน้ำลายมาก ทำให้เกิดโรคหลอดลมอักเสบ และจะแสดงอาการคล้ายกับเป็นโรคหอบหืดคือ คอแห้ง ไอ อาเจียน เจ็บที่ปอด และหายใจลำบาก

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.3 อันตรายจากควันพิษและสารพิษ (ต่อ)

โดยสารพิษที่พบในแก๊สปกคลุมรอยเชื่อมมีหลายชนิดดังนี้

แคดเมียมออกไซด์ (Cadmium Oxide)

- แหล่งที่มา: โลหะผสมแคดเมียมหรือโลหะที่เคลือบด้วยแคดเมียม
- อาการ: หากสูดควันที่มีแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจะเป็นสาเหตุของวัณโรค แผลอักเสบในปอด โดยมีอาการคอแห้ง ไอ อาเจียน เจ็บที่ปอด และหายใจลำบาก

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.3 อันตรายจากควันพิษและสารพิษ (ต่อ)

โดยสารพิษที่พบในแก๊สปกคลุมรอยเชื่อมมีหลายชนิดดังนี้

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.4 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1. ด้านผู้ปฏิบัติงานเชื่อม

1) ควรใช้หน้ากากเชื่อมที่มีเลนส์กรองแสงขณะทำการเชื่อมทุกครั้ง เพื่อป้องกันรังสีจากการเชื่อมและสะเก็ดโลหะเชื่อม

2) ควรสวมแว่นตานิรภัยทุกครั้งเมื่อทำการเคาะสแลก (Slag) เพื่อป้องกันเศษโลหะกระเด็นเข้าตา และต้องเคาะออกจากตัวด้วยความระมัดระวังไม่ให้กระเด็นโดนผู้อื่น

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.4 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

1. ด้านผู้ปฏิบัติงานเชื่อม (ต่อ)

3) เมื่อผู้ปฏิบัติงานเชื่อมต้องการลดหรือเพิ่มกระแสไฟฟ้าจะต้องปิดเครื่องเชื่อมก่อนทุกครั้ง

4) เมื่อผู้ปฏิบัติงานเชื่อมต้องการเปลี่ยนลวดเชื่อมใหม่ควรใส่ถุงมือเพื่อป้องกันไฟฟ้าดูด ไม่ควรใช้มือเปล่าจับลวดเชื่อมใส่หัวจับลวดเชื่อม

5) เมื่อผู้ปฏิบัติงานเชื่อมต้องการเคลื่อนย้ายชิ้นงานควรใช้คีมจับชิ้นงานร้อนเพื่อเคลื่อนย้ายชิ้นงาน ไม่ควรจับชิ้นงานด้วยมือเปล่าหรือใส่ถุงมือจับชิ้นงานที่เชื่อมเสร็จใหม่ ๆ

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.4 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

2. ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานเชื่อม

1) ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมควรตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเชื่อมให้พร้อม เช่น ฉนวนหุ้มสายไฟ จุดต่อของเครื่องเชื่อมและสายดิน

2) ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมไม่ควรนำหัวจับลวดเชื่อมที่ชำรุดมาใช้งาน เพราะจะทำให้เกิดไฟฟ้าดูดและไฟฟ้าลัดวงจร

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.4 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

3. ด้านสถานที่ปฏิบัติงานเชื่อม

1) พื้นที่ปฏิบัติงานเชื่อมควรมีครื่องหมายความปลอดภัย (Safety Sign) เช่น ป้ายแสดงเตือนความปลอดภัยภายในโรงงาน

2) พื้นที่ปฏิบัติงานเชื่อมควรทำด้วยคอนกรีต ไม่ควรทำด้วยวัสดุที่ติดไฟง่าย

3) พื้นที่ปฏิบัติงานเชื่อมควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก หรือมีท่อดูดอากาศสำหรับดูดควันพิษที่เกิดจากการเชื่อมออกจากบริเวณที่ทำการเชื่อม

พื้นคอนกรีต

ท่อดูดควัน

2. หลักการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

การเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์หรือการเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้าเป็นการเชื่อมโลหะให้ติดกันใช้สำหรับประกอบชิ้นส่วนเข้าด้วยกันหรือเชื่อมซ่อมแซมชิ้นส่วนโลหะที่ชำรุด การเชื่อมมีวิวัฒนาการมาจากการเชื่อมไฟฟ้าด้วยลวดเชื่อมเปลือย (Bare Wire Electrode) ซึ่งให้คุณภาพของรอยเชื่อมไม่ดีและการเชื่อมทำได้ยาก ต่อมาจึงได้มีการนำสารพอกหุ้มหรือฟลักซ์ (Flux) มาหุ้มแกนลวดเชื่อมซึ่งช่วยแก้ไขปัญหาในเรื่องคุณภาพของรอยเชื่อมและทำให้การเชื่อมง่ายขึ้น และได้มีการพัฒนาทั้งลวดเชื่อมและเครื่องเชื่อมมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แต่วิธีการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ดังกล่าวยังเป็นที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางถึงแม้ว่าจะมีการคิดค้นกระบวนการเชื่อมใหม่ ๆ ขึ้นก็ตาม

2.1 ความหมายของการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

2.2 ข้อดีและข้อจำกัดของการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

2. หลักการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

2.1 ความหมายของการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

การเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (Shielded Metal Arc Welding; SMAW) หมายถึง กระบวนการเชื่อมที่อาศัยความร้อนจากการอาร์กของกระแสไฟฟ้าที่มีกระแสสูงอาร์กระหว่างลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์กับชิ้นงาน โดยลวดเชื่อมทำหน้าที่เป็นโลหะเติมตามรอยเชื่อม ส่วนฟลักซ์ทำหน้าที่สร้างแก๊สปกคลุมรอยเชื่อมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการรวมตัวของอากาศภายนอก และสร้างสแลก (Slag) ปกคลุมรอยเชื่อมขณะหลอมละลายและแข็งตัว

2. หลักการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

2.1 ความหมายของการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

ลักษณะการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

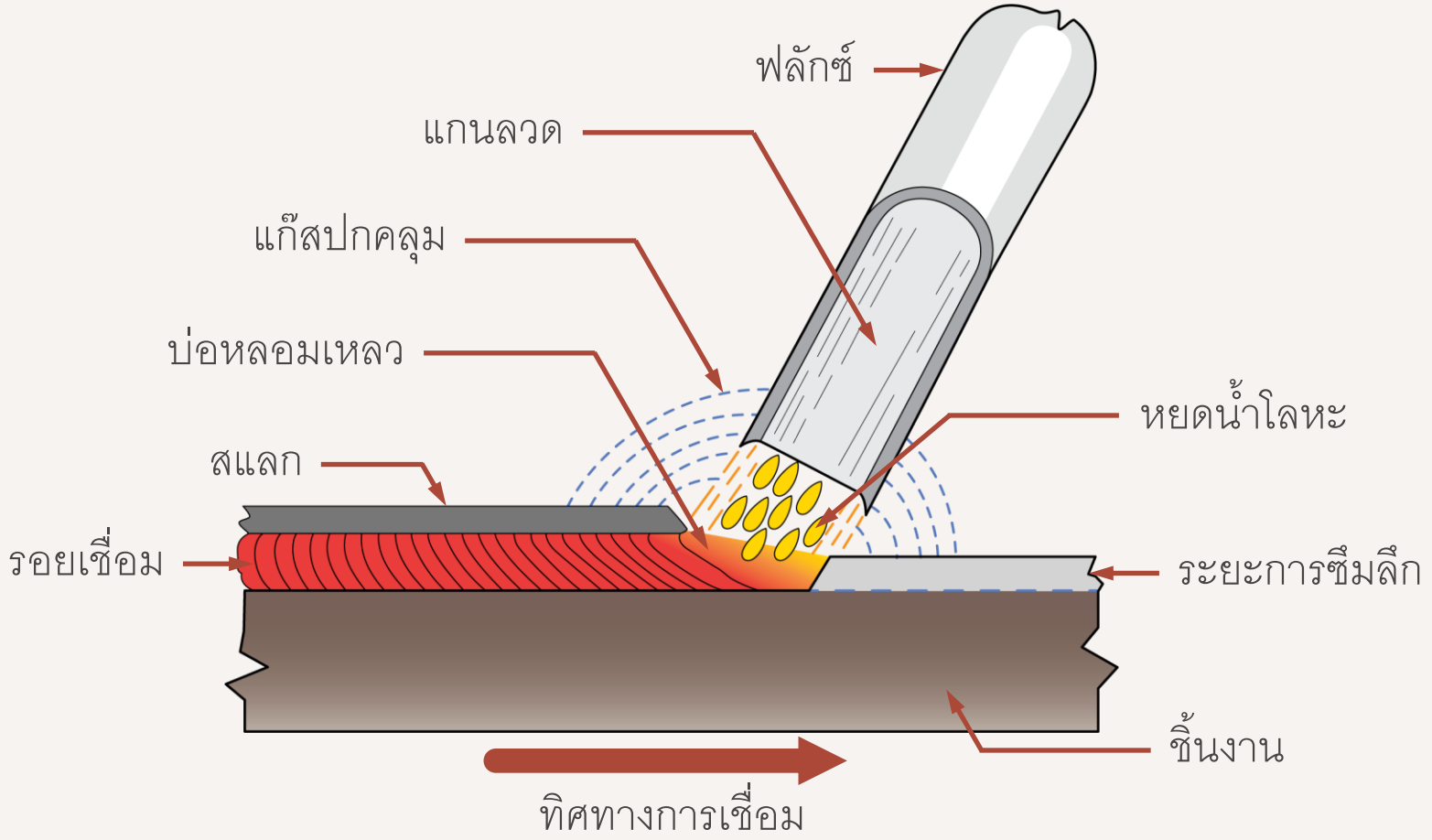

2. หลักการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

2.2 ข้อดีและข้อจำกัดของการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

ข้อดี
1. โครงสร้างของงานไม่ยุ่งยาก 2. รอยต่อมีคุณภาพสูง 3. ประหยัดวัสดุ 4. ลดขั้นตอนการทำงาน 5. งานมีคุณภาพสูง คงทน และสวยงาม 6. ลดต้นทุนการผลิต 7. ลดเสียงดังขณะทำงาน 8. สามารถป้องกันการรั่วไหลของแก๊ส น้ำมัน ของเหลว และอากาศได้ดี

ข้อจำกัด
1. ทำให้สมบัติของงานเชื่อมเปลี่ยนแปลง 2. งานบิดตัวและหดตัว 3. ทำให้เกิดความดันตกค้างอยู่ในวัสดุงานเชื่อม 4. การตรวจสอบคุณภาพของงานเชื่อมทำได้ยาก 5. ชิ้นส่วนของงานเชื่อมมีความไวต่อการเกิดความเค้นเฉพาะที่

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

เครื่องเชื่อมไฟฟ้า (Welding Machine) เป็นอุปกรณ์ที่ทำหน้าที่กำเนิดพลังงานโดยการผลิตกระแสไฟเชื่อมและแรงเคลื่อนออกมาสำหรับงานเชื่อม ซึ่งจะผลิตกระแสออกมาให้เพียงพอต่อการอาร์กที่จะทำให้เกิดความร้อนและสามารถหลอมละลายชิ้นงานได้

3.1 หน้าที่ของเครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.1 หน้าที่ของเครื่องเชื่อมไฟฟ้า

1. ปรับแรงดันไฟฟ้าให้ลดต่ำลงมาจากไฟฟ้าที่ใช้ตามปกติคือ 220 V ให้เป็นแรงดันที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับเริ่มสร้างการอาร์ก โดยไม่เป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานเชื่อม ซึ่งเครื่องเชื่อมโดยทั่วไปจะผลิตแรงดันไฟฟ้าประมาณ 40-80 V

2. ผลิตปริมาณกระแสไฟฟ้าให้เพียงพอกับการเชื่อม ซึ่งจะขึ้นอยู่กับขนาดของเครื่องเชื่อม เช่น 120 A 150 A 200 A

3. ปรับปริมาณกระแสไฟฟ้าให้เหมาะสมกับขนาดของลวดเชื่อมและชิ้นงาน

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม

1. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะการจ่ายพลังงาน

1) เครื่องเชื่อมแบบกระแสไฟฟ้าคงที่ (Constant Current; CC) เป็นเครื่องเชื่อมที่เมื่อจ่ายพลังงานออกมาแล้วนำไปเขียนแผนภาพที่มีความลาดชัน เมื่อวงจรเปิดไม่มีกระแสไฟฟ้าไหล (0 A) แรงเคลื่อนจะสูง (ประมาณ 75 V) แต่ถ้าเริ่มเชื่อมหรือวงจรปิด ถ้าปรับค่ากระแสไฟให้สูงขึ้นมากเท่าไร ค่าแรงเคลื่อนไฟฟ้าจะลดลงเท่านั้น

เครื่องเชื่อมชนิดนี้หากค่ากระแสไฟเปลี่ยนแปลงแรงเคลื่อนไฟฟ้าจะเปลี่ยนแปลงตาม ซึ่งกระบวนการเชื่อมที่ต้องการการจ่ายพลังงานในลักษณะนี้ ได้แก่ การเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (SMAW) การเชื่อมทิก (TIG) การเชื่อมอาร์กคาร์บอน (CAW) การเชื่อมสลัก (SW) นอกจากนี้การเชื่อมอาร์กใต้ฟลักซ์ (SAW) ที่ใช้ลวดเชื่อมขนาดใหญ่ก็จะใช้เครื่องเชื่อมแบบนี้เช่นเดียวกันแต่ต้องใช้เครื่องป้อนลวดชนิดไวต่อแรงเคลื่อนไฟฟ้า

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

ลักษณะแรงเคลื่อนไฟฟ้าของเครื่องเชื่อมแบบกระแสไฟฟ้าคงที่

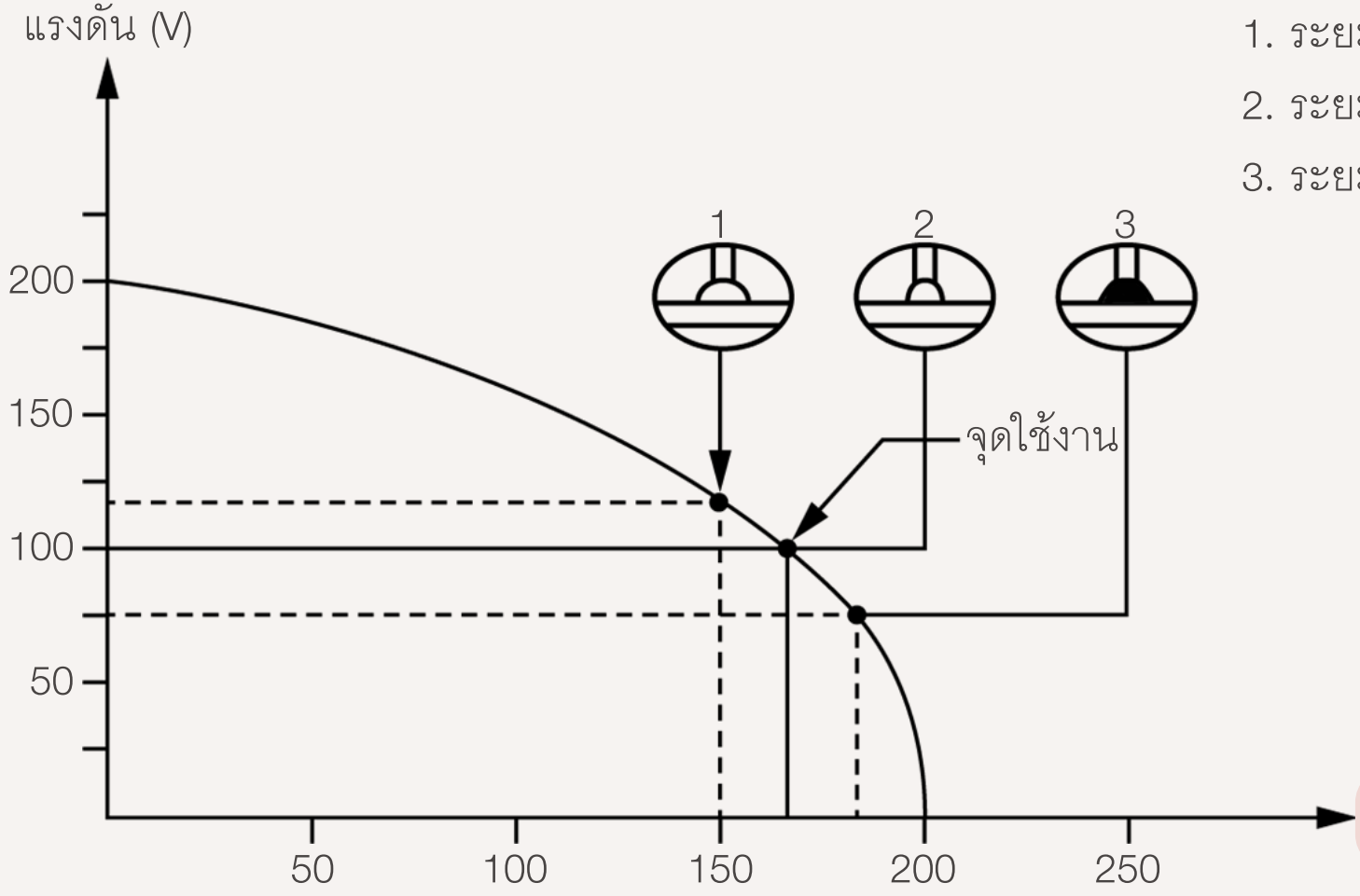

1. ระยะอาร์กยาว
2. ระยะอาร์กปกติ
3. ระยะอาร์กสั้น

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

1. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะการจ่ายพลังงาน (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบแรงเคลื่อนไฟฟ้าคงที่ (Constant Voltage; CV) เป็นเครื่องเชื่อมที่เมื่อจ่ายพลังงานออกมาแล้วนำไปเขียนแผนภาพจะแบนเรียบ เมื่อวงจรเปิดไม่มีกระแสไฟฟ้า (0 A) แรงเคลื่อนจะอยู่ที่ประมาณ 30 V และเมื่อเริ่มเชื่อมหรือวงจรปิดก็ยังคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงมากนักจนกระทั่งปรับค่ากระแสไฟเชื่อมให้สูงมาก ๆ แผนภาพจึงจะลาดเอียงลงเล็กน้อย

เครื่องเชื่อมแบบนี้ถึงแม้ว่าจะปรับค่ากระแสไฟเชื่อมให้เปลี่ยนแปลงไปแรงเคลื่อนก็ไม่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งกระบวนการเชื่อมที่ต้องการการจ่ายพลังงานในลักษณะนี้ ได้แก่ การเชื่อมที่ป้อนลวดเชื่อมแบบอัตโนมัติซึ่งใช้เครื่องป้อนลวดแบบความเร็วคงที่ คือการเชื่อมอาร์กโลหะแก๊สคลุม (GMAW) หรือการเชื่อมอาร์กใต้ฟลักซ์ (SAW) ที่ใช้ลวดเชื่อมขนาดเล็ก เครื่องเชื่อมแบบนี้มักจะผลิตเฉพาะกระแสตรง (DC) เพียงอย่างเดียว

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

ลักษณะแรงเคลื่อนไฟฟ้าของเครื่องเชื่อมแบบแรงเคลื่อนไฟฟ้าคงที่

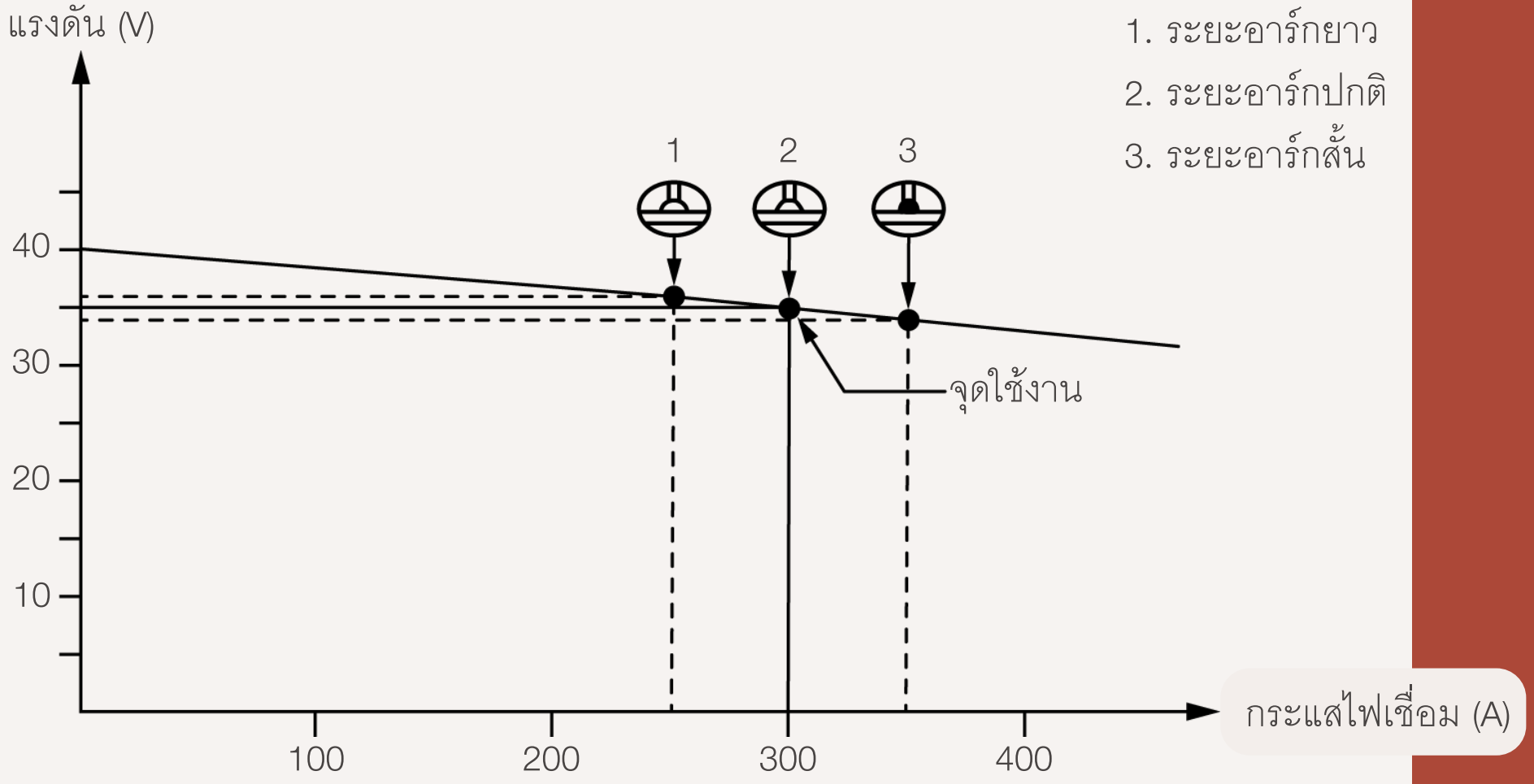

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

1. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะการจ่ายพลังงาน (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบแรงเคลื่อนไฟฟ้าคงที่ (CV) (ต่อ)

เครื่องเชื่อมแบบแรงเคลื่อนไฟฟ้าคงที่จะใช้สำหรับผลิตกระแสตรงเท่านั้น ลวดเชื่อมที่ใช้ในการเชื่อมจะเป็นชนิดต่อเนื่อง ซึ่งอัตราการหลอมเหลวหรือการเติมของลวดเชื่อมจะมีสัดส่วนสัมพันธ์กับกระแสไฟฟ้าที่ใช้ เช่น เมื่อกระแสไฟในการเชื่อมมีปริมาณเพิ่มขึ้นปริมาณการหลอมเหลวของลวดเชื่อมก็จะเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนโดยตรงต่อกัน

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

ลักษณะความสัมพันธ์ของการหลอมละลายของลวดเชื่อมกับกระแสไฟฟ้า

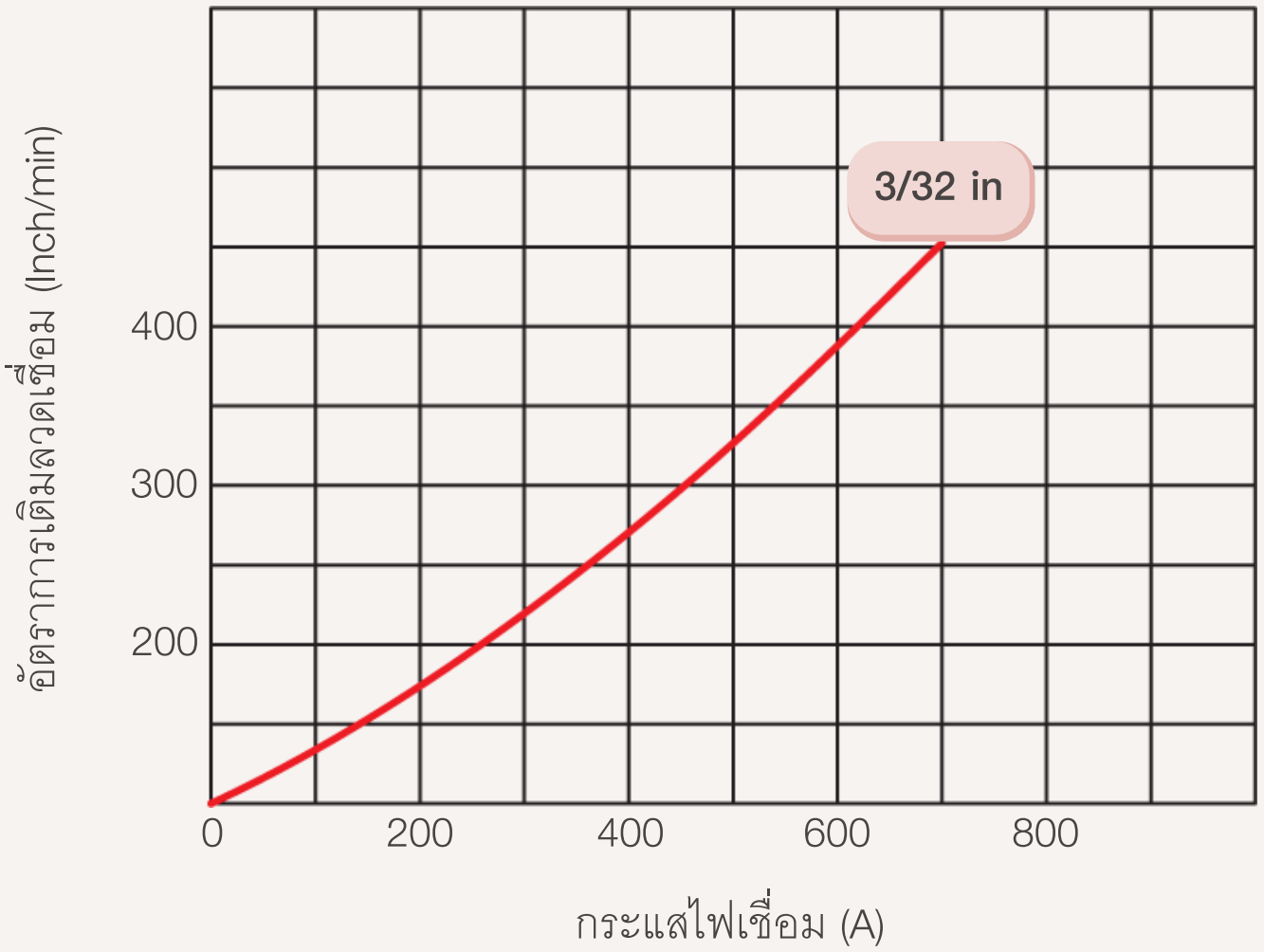

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต

1) เครื่องเชื่อมแบบกระแสสลับ (Alternating Current; AC) โดยเครื่องเชื่อมไฟฟ้าจะเป็นตัวจ่ายกระแสไฟฟ้าสลับ ซึ่งเป็นไฟฟ้าที่มีทิศทางการไหลหรือการเคลื่อนที่แบบกลับขั้วไป-มาตลอดเวลา การเคลื่อนที่จะมีลักษณะเป็นคลื่นไซน์ (Sine Wave) คือเริ่มเคลื่อนที่จาก 0 เพิ่มขึ้นทางบวกจนสูงสุด (มีค่าเป็น +) แล้วลดลงถึง 0 จากนั้นจะเริ่มลดลงทางลบจนต่ำสุดแล้วขึ้นจนถึง 0 อีกครั้ง นับเป็น 1 รอบหรือไซเคิล (Cycle) ซึ่งจะไหลเป็นวัฏจักรในลักษณะนี้ตลอดเวลา ในประเทศไทยจะใช้กระแสไฟสลับ 50 ไซเคิล กล่าวคือกระแสไฟฟ้าจะไหลกลับไป-มาจากบวก (+) เป็นลบ (–) 50 ครั้ง ใน 1 วินาที

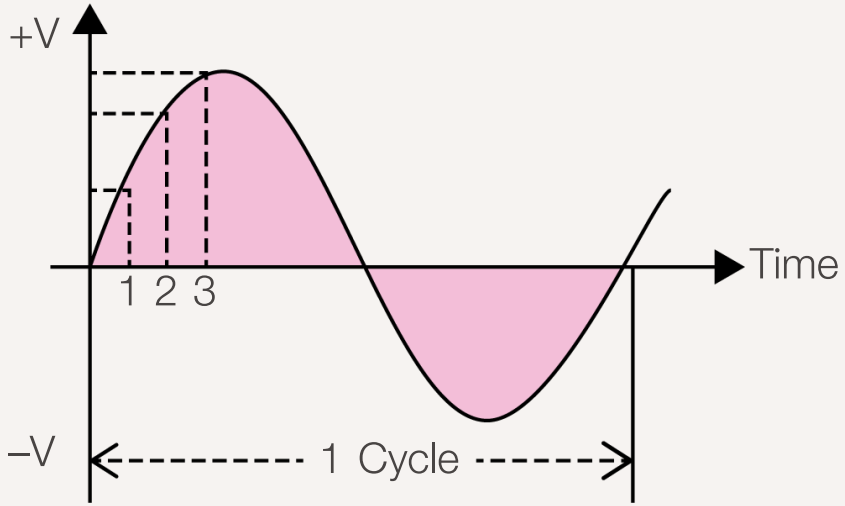

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต (ต่อ)

เครื่องเชื่อมแบบกระแสสลับที่นิยมใช้คือเครื่องเชื่อมแบบหม้อแปลงไฟฟ้า โดยหม้อแปลงไฟฟ้าของเครื่องเชื่อมแบบกระแสสลับจะประกอบด้วย

- ขดลวดปฐมภูมิ (Primary Winding) มีลักษณะเป็นขดลวดขนาดเล็กพันรอบแกนเหล็กจำนวนมาก ปลายทั้งสองข้างจะต่อเข้ากับกระแสไฟจากภายนอก เมื่อกระแสไฟฟ้าไหลผ่านขดลวดจะทำให้เกิดเส้นแรงแม่เหล็กไหลวนในแกนเหล็ก
- ขดลวดทุติยภูมิ (Secondary Winding) เป็นขดลวดขนาดใหญ่และมีจำนวนรอบที่พันอยู่บนแกนเหล็กน้อยกว่าขดลวดปฐมภูมิ ที่ขดลวดทุติยภูมิจะมีเส้นแรงแม่เหล็กซึ่งเกิดจากการเหนี่ยวนำของขดลวดปฐมภูมิไหลผ่านตัดกับขดลวดทุติยภูมิทำให้เกิดความต้านทานต่ำและมีกระแสไฟสูง ซึ่งกระแสไฟที่ได้นี้จะนำไปใช้ในการเชื่อม

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

โครงสร้างภายใน
เครื่องเชื่อม
แบบหม้อแปลงไฟฟ้า

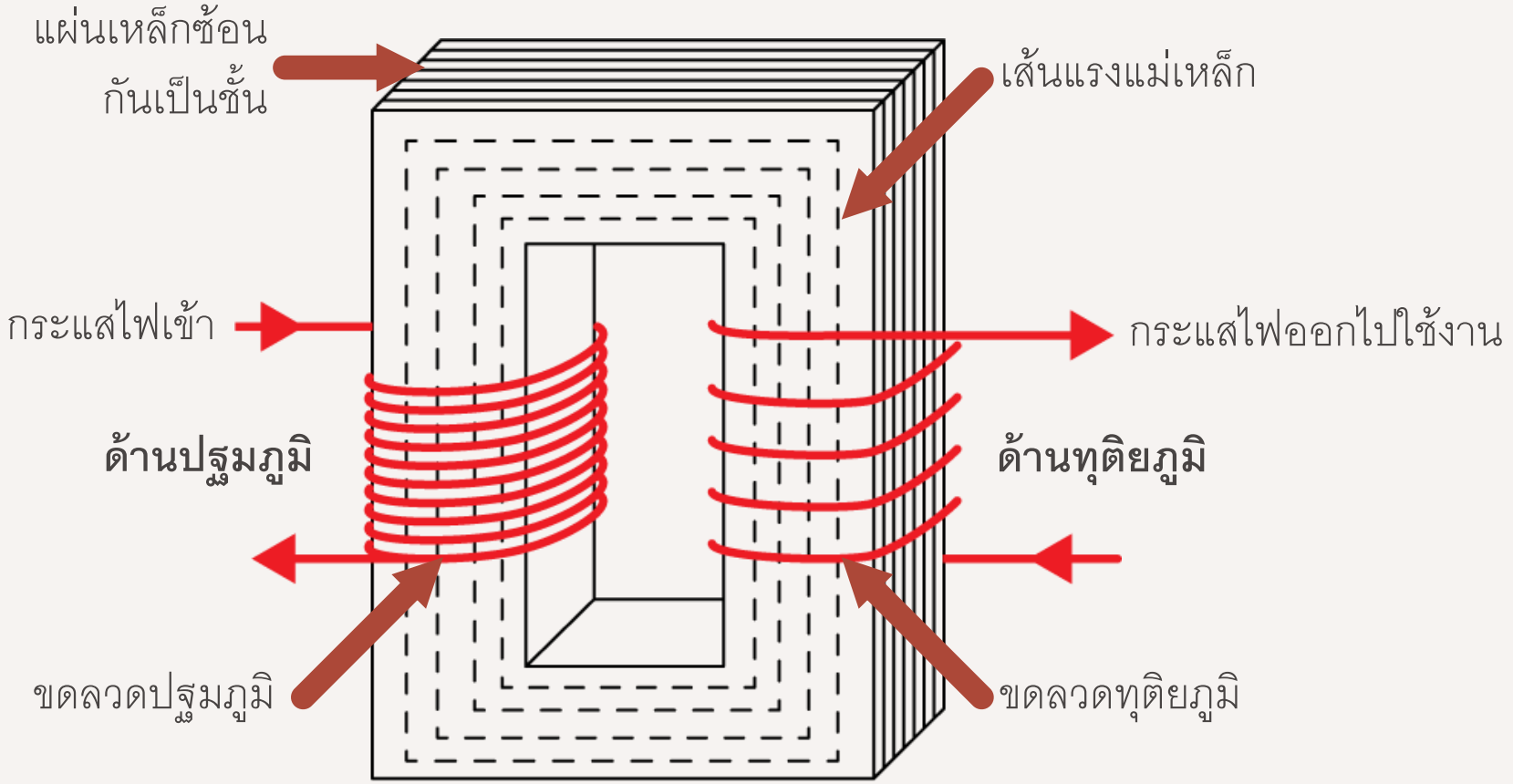

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบกระแสตรง (Direct Current; DC) โดยเครื่องเชื่อมไฟฟ้าจะเป็นตัวจ่ายกระแสไฟฟ้าที่มีอิเล็กตรอนเคลื่อนที่ในทิศทางตามยาวของตัวนำในทิศทางเดียวกันคล้ายกับการไหลของน้ำประปาภายในท่อ กระแสไฟจะไหลตรงจากขั้วหนึ่งไปตลอดโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงขั้วเครื่องเชื่อมแบบกระแสตรงแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

(1) เครื่องเชื่อมแบบเจนเนอเรเตอร์ (Generator Welding Machine)

(2) เครื่องเชื่อมแบบเร็กทิไฟเออร์ (Rectifier Welding Machine)

(3) เครื่องเชื่อมแบบอินเวอร์เตอร์ (Inverter Welding Machine)

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบกระแสตรง (Direct Current; DC) (ต่อ)

(1) เครื่องเชื่อมแบบเจนเนอเรเตอร์ (Generator Welding Machine) เป็นเครื่องเชื่อมชนิดที่ใช้ผลิตกระแสไฟเชื่อมแบบกระแสตรงที่มีขนาดใหญ่และมีประสิทธิภาพสูง ข้อดีของเครื่องเชื่อมชนิดนี้ คือสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าไว้ใช้เองได้โดยอาศัยกำลังขับจากเครื่องยนต์ดีเซลหรือแก๊สโซลีน ซึ่งเหมาะสำหรับการปฏิบัติงานภาคสนามที่ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

- แบบเจนเนอเรเตอร์ขับด้วยมอเตอร์ (Motor Generator)
- แบบเจนเนอเรเตอร์ขับด้วยเครื่องยนต์ (Engine Motor Generator)

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบกระแสตรง (Direct Current; DC) (ต่อ)

(1) เครื่องเชื่อมแบบเจนเนอเรเตอร์ (Generator Welding Machine) (ต่อ)

- แบบเจนเนอเรเตอร์ขับด้วยมอเตอร์ (Motor Generator) เป็นเครื่องเชื่อมที่ใช้ไฟฟ้าขับเคลื่อนมอเตอร์ โดยใช้แรงเคลื่อนไฟฟ้าขนาด 220 V หรือ 380 V โดยกำลังขับของมอเตอร์จะขึ้นอยู่กับขนาดของเจนเนอเรเตอร์ เช่น เจนเนอเรเตอร์ขนาดผลิตกระแสไฟฟ้า 220 A แรงเคลื่อนไฟฟ้า 20-40 V จะต้องใช้มอเตอร์ที่มีกำลังขับขนาด 10-15 แรงม้า

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบกระแสตรง (Direct Current; DC) (ต่อ)

(1) เครื่องเชื่อมแบบเจนเนอเรเตอร์ (Generator Welding Machine) (ต่อ)

- แบบเจนเนอเรเตอร์ขับด้วยเครื่องยนต์ (Engine Motor Generator) มีทั้งแบบขับด้วยเครื่องยนต์ดีเซลและเครื่องยนต์แก๊สโซลีน ซึ่งจะมีหลายขนาด เช่น ชนิดที่มีความเร็วรอบ 1,800 รอบ/นาที หรือกำลังขับ 70 แรงม้า ซึ่งสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้สูงถึง 600 A มีแรงเคลื่อนไฟฟ้า 40-230 V และยังสามารถนำไปใช้งานอย่างอื่นได้อีกด้วย

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบกระแสตรง (Direct Current; DC) (ต่อ)

(2) เครื่องเชื่อมแบบเร็กทิไฟเออร์ (Rectifier Welding Machine) ประกอบด้วยหม้อแปลงและตัวเรียงกระแส ซึ่งเปลี่ยนจากกระแสสลับ (AC) ให้เป็นกระแสตรง (DC) โดยใช้สารกึ่งตัวนำ เช่น แผ่นซิลิคอน (Si) และซีลีเนียม (Se) ซึ่งจะยอมให้กระแสไหลผ่านได้สะดวกเพียงทางเดียวเท่านั้น แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

- เครื่องเชื่อมกระแสตรงลวดเชื่อมต่อเป็นขั้วลบ (Direct Current Electrode Negative; DCEN)
- เครื่องเชื่อมกระแสตรงลวดเชื่อมต่อเป็นขั้วบวก (Direct Current Electrode Positive; DCEP)

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบกระแสตรง (Direct Current; DC) (ต่อ)

(2) เครื่องเชื่อมแบบเร็กทิไฟเออร์ (Rectifier Welding Machine) (ต่อ)

- เครื่องเชื่อมกระแสตรงลวดเชื่อมต่อเป็นขั้วลบ (DCEN) โดยการต่อลวดเชื่อมจะเป็นขั้วลบ ชิ้นงานเป็นขั้วบวก อิเล็กตรอนจะเคลื่อนที่จากขั้วลบของเครื่องเชื่อมไปยังลวดเชื่อม แล้วเคลื่อนต่อไปยังชิ้นงาน (ขณะเชื่อม) และไหลกลับเข้าเครื่องเชื่อมทางขั้วบวก ความร้อนที่เกิดขึ้นจากการอาร์กด้วยขั้วตรงนี้เนื่องจากอิเล็กตรอนวิ่งผ่านลวดเชื่อมแล้วไปตกที่ชิ้นงานเชื่อม จึงทำให้ความร้อนที่ลวดเชื่อมน้อยกว่าที่ชิ้นงาน คือประมาณ 70% ของความร้อนทั้งหมดอยู่ที่ชิ้นงาน และอีกประมาณ 30% อยู่ที่ลวดเชื่อม ทำให้ชิ้นงานเชื่อมที่ได้มีรอยเชื่อมหลอมละลายลึกแต่ไม่กว้าง ซึ่งเหมาะสำหรับการเชื่อมโลหะหนา ๆ

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

ลักษณะของเครื่องเชื่อม
กระแสตรงลวดเชื่อม
ต่อเป็นขั้วบวก (DCEP)

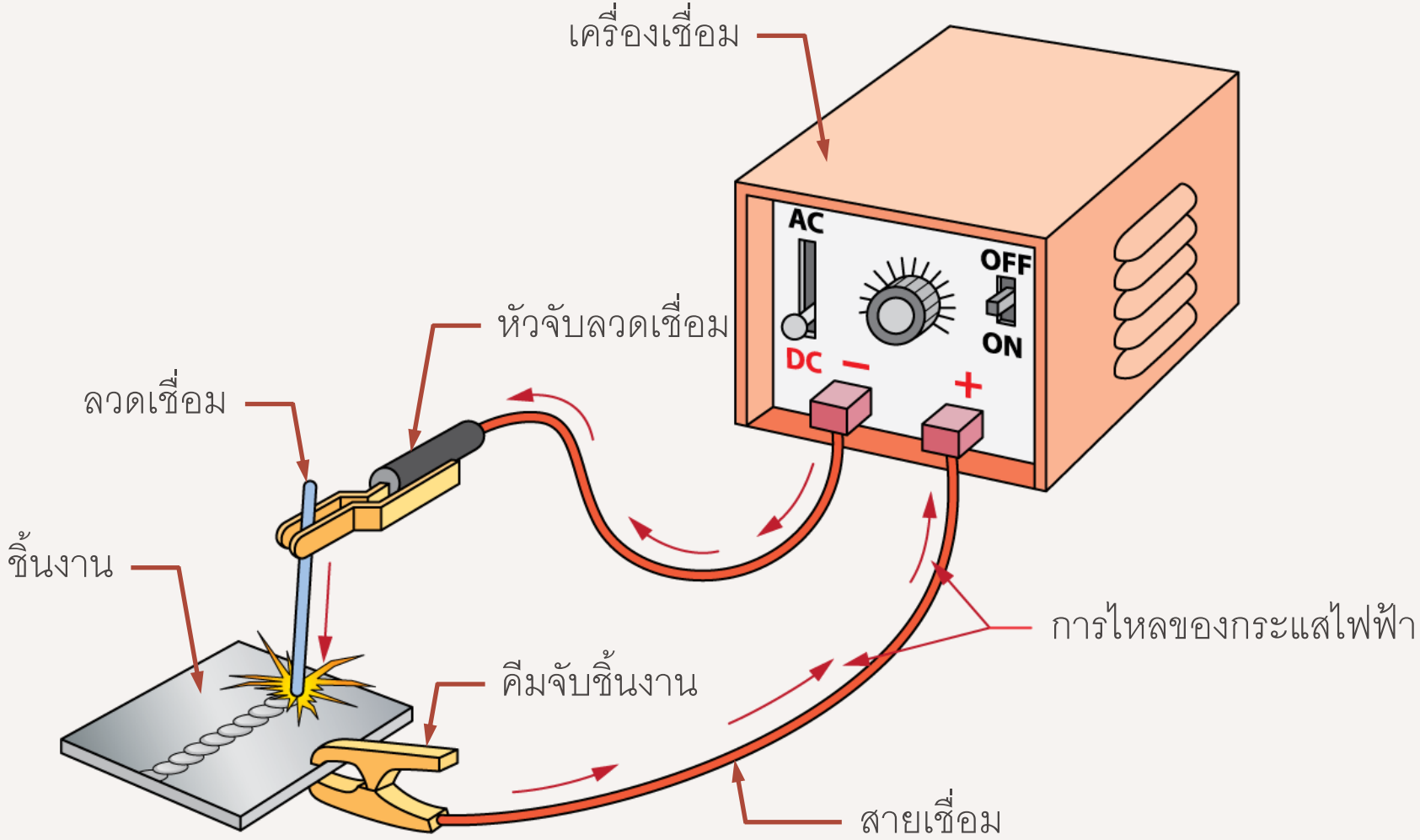

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

ลักษณะการไหลของกระแสไฟฟ้าและการซึมลึกของรอยเชื่อมแบบ DCEN

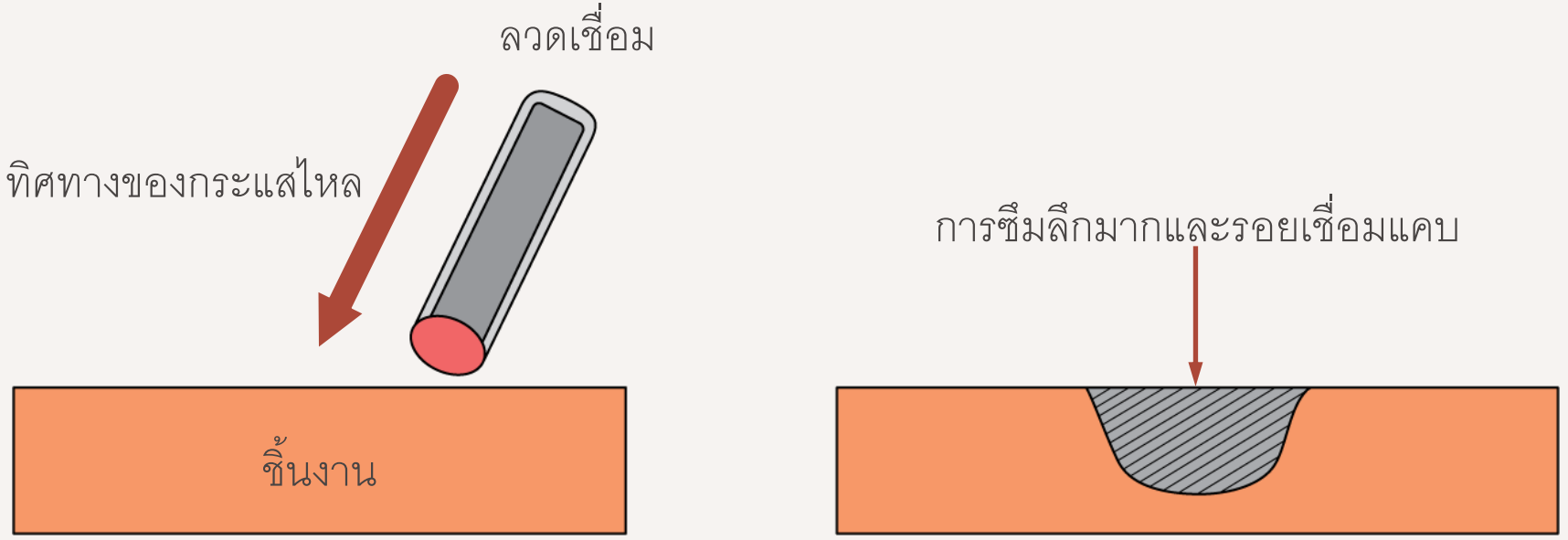

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบกระแสตรง (Direct Current; DC) (ต่อ)

(2) เครื่องเชื่อมแบบเร็กทิไฟเออร์ (Rectifier Welding Machine) (ต่อ)

- เครื่องเชื่อมกระแสตรงลวดเชื่อมต่อเป็นขั้วบวก (DCEP) โดยลวดเชื่อมจะเป็นขั้วบวก ชิ้นงานเป็นขั้วลบ อิเล็กตรอนจะเคลื่อนที่จากขั้วลบของเครื่องเชื่อมไปยังชิ้นงาน แล้วเคลื่อนต่อไปยังลวดเชื่อม (ขณะเชื่อม) และไหลกลับไปเข้าเครื่องเชื่อมทางขั้วบวก ความร้อนที่เกิดขึ้นสำหรับการอาร์กด้วยขั้วกลับนี้เนื่องจากอิเล็กตรอนวิ่งผ่านชิ้นงานแล้วไปตกที่ลวดเชื่อมมาก จึงทำให้ความร้อนที่ชิ้นงานน้อยกว่าที่ลวดเชื่อม คือประมาณ 70% ของความร้อนทั้งหมดอยู่ที่ลวดเชื่อม และอีกประมาณ 30% อยู่ที่ชิ้นงาน ทำให้ชิ้นงานที่ได้มีรอยเชื่อมหลอมละลายกว้างแต่ซึมลึกน้อย ซึ่งเหมาะกับการเชื่อมโลหะบาง

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

ลักษณะของเครื่องเชื่อม
กระแสตรงลวดเชื่อม
ต่อเป็นขั้วบวก (DCEP)

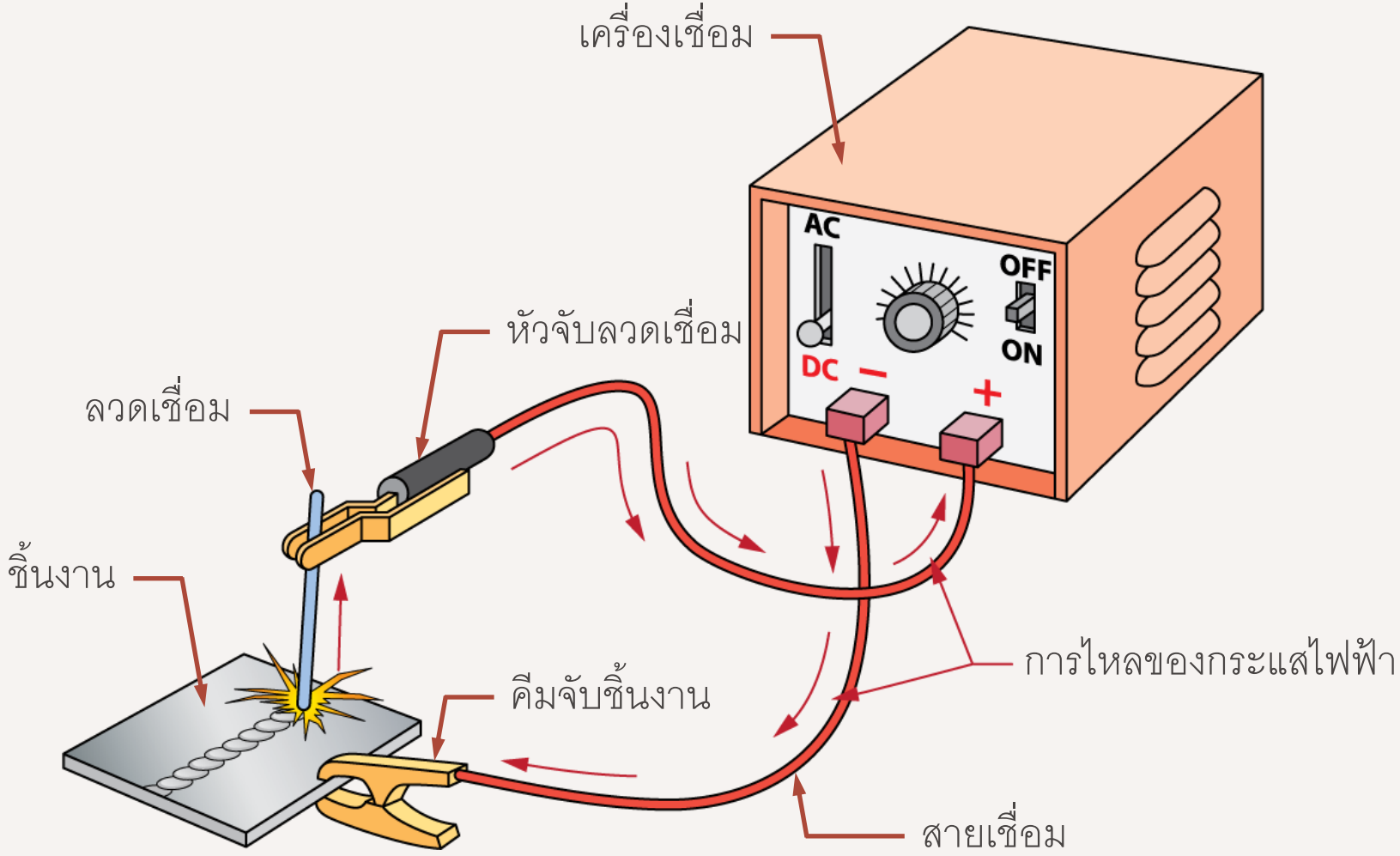

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

ลักษณะการไหลของกระแสไฟฟ้าและการซึมลึกของรอยเชื่อมแบบ DCEP

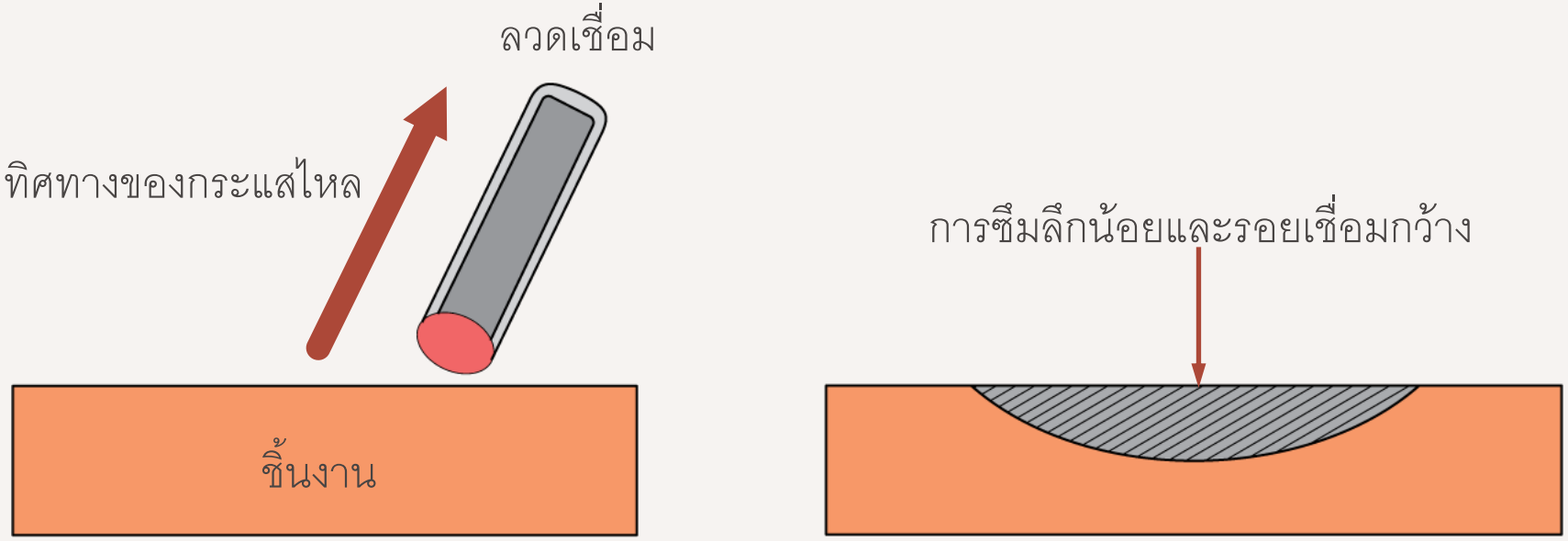

3. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

3.2 ชนิดของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้าแบ่งตามลักษณะต้นกำลังการผลิต (ต่อ)

2) เครื่องเชื่อมแบบกระแสตรง (Direct Current; DC) (ต่อ)

(3) เครื่องเชื่อมแบบอินเวอร์เตอร์ (Inverter Welding Machine) เป็นเครื่องเชื่อมที่มีขนาดเล็ก น้ำหนักเบา เหมาะสำหรับงานที่ต้องมีการเคลื่อนย้ายบ่อย ๆ มีประสิทธิภาพด้านพลังงานสูงเนื่องจากสูญเสียพลังงานน้อยมากและทำให้การอาร์กสม่ำเสมอ เครื่องเชื่อมแบบอินเวอร์เตอร์มีหลักการทำงานคือจะแปลงจากไฟฟ้ากระแสสลับให้เป็นไฟฟ้ากระแสตรงและจะเปลี่ยนความถี่จาก 50 Hz ให้อยู่ระหว่าง 2-200 kHz เป็นกระแสสลับที่มีความถี่สูง เมื่อผ่านหม้อแปลงแล้วจึงเรียงกระแสสลับให้เป็นกระแสตรงและทำให้เรียบด้วยเครื่องเชื่อมชนิดนี้มีทั้งชนิดกระแสสลับและกระแสตรง

4. รอบทำงานของเครื่องเชื่อม

4.1 ความหมายของรอบทำงานของเครื่องเชื่อม

รอบทำงานของเครื่องเชื่อมหรือดิวตี้ไซเคิล (Duty Cycle) หมายถึงความสามารถของเครื่องเชื่อมไฟฟ้าในการอาร์กกับเวลาทั้งหมดได้กำหนดเวลาทั้งหมดไว้เป็นมาตรฐาน 10 min เช่น เครื่องเชื่อมไฟฟ้าขนาด 250 A ที่มีดิวตี้ไซเคิล 60% หมายความว่า เครื่องเชื่อมไฟฟ้าสามารถเชื่อมได้ต่อเนื่อง 6 min และหยุดพัก 4 min โดยใช้กระแสไฟเชื่อมสูงสุดที่กำหนดไว้คือ 250 A

4. รอบทำงานของเครื่องเชื่อม

4.2 การคำนวณหารอบทำงานของเครื่องเชื่อม

เครื่องเชื่อมไฟฟ้าที่เป็นแบบอัตโนมัติโดยทั่วไปจะใช้ดิวตี้ไซเคิล 100 ส่วนเครื่องเชื่อมไฟฟ้าที่ใช้กับลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์จะใช้ดิวตี้ไซเคิล 60% หากต้องการทราบค่าดิวตี้ไซเคิลของเครื่องเชื่อมไฟฟ้าสามารถคำานวณหาได้จาก

$$\text{เปอร์เซ็นต์ดิวตี้ไซเคิล} = \frac{\text{กระแสไฟฟ้าที่กำหนดของเครื่องเชื่อม}^2}{\text{กระแสไฟเชื่อมที่ต้องการใช้}^2} \times \text{ดิวตี้ไซเคิลที่กำหนด}$$

4. รอบทำงานของเครื่องเชื่อม

4.2 การคำนวณหารอบทำงานของเครื่องเชื่อม (ต่อ)

ตัวอย่าง เครื่องเชื่อมไฟฟ้ามีดิวตี้ไซเคิล 60% ที่กระแสไฟ 250 แอมแปร์ (Duty Cycle) หมายถึง เครื่องเชื่อมไฟฟ้าสามารถเชื่อมได้ต่อเนื่อง 6 นาที และหยุดพัก 4 นาที โดยใช้กระแสไฟเชื่อมสูงสุดที่กำหนดไว้ 250 แอมแปร์ จงคำนวณหาเปอร์เซ็นต์ดิวตี้ไซเคิลของเครื่องเชื่อมไฟฟ้า เมื่อต้องการใช้กระแสไฟเชื่อม 300 แอมแปร์

วิธีทำ

$$\text{เปอร์เซ็นต์ดิวตี้ไซเคิล} = \frac{\text{กระแสไฟฟ้าที่กำหนดของเครื่องเชื่อม}^2}{\text{กระแสไฟเชื่อมที่ต้องการใช้}^2} \times \text{ดิวตี้ไซเคิลที่กำหนด}$$

$$= \frac{250^2}{300^2} \times 60$$

$$= 41.66\% \approx 42\%$$

ดังนั้น เมื่อต้องการใช้กระแสไฟเชื่อม 300 แอมแปร์ ดิวตี้ไซเคิลจะเท่ากับ 42 เปอร์เซ็นต์ ตอบ

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.1 สายเชื่อมหรือสายเคเบิล (Welding Cable)

1. **ลักษณะของสายเชื่อมหรือสายเคเบิล** จะเป็นสายไฟซึ่งทำหน้าที่นำกระแสจากเครื่องเชื่อมไปยังหัวจับลวดเชื่อมและผ่านลวดเชื่อมไปยังชิ้นงาน และนำกระแสจากชิ้นงานกลับไปยังเครื่องเชื่อม สายที่นำกระแสจากเครื่องเชื่อมผ่านหัวจับลวดเชื่อมและลวดเชื่อมไปยังชิ้นงาน เรียกว่า สายเชื่อม ส่วนสายที่นำกระแสจากชิ้นงานกลับไปยังเครื่องเชื่อม เรียกว่า สายดิน (Ground Cable) สายเชื่อมและสายดินเป็นสายไฟขนาดใหญ่ ทำด้วยลวดทองแดงหรืออะลูมิเนียมเส้นเล็ก ๆ จำนวนมากพันรวมกัน แล้วหุ้มด้วยฉนวนอย่างดีเป็นชั้น ๆ เริ่มจากหุ้มด้วยกระดาษแล้วหุ้มทับด้วยตาข่ายผ้าเสริมแรง และชั้นสุดท้ายเป็นยางฉนวน

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.1 สายเชื่อมหรือสายเคเบิล (Welding Cable) (ต่อ)

2. **การเลือกใช้สายเชื่อม** ตามมาตรฐาน American Wire Gauge; AWG มีดังนี้

ปริมาณกระแสเชื่อม (A)	ดิวตี้ไซเคิล (%)	ความยาวรวมของลวดเชื่อมและสายเชื่อม (ft)			
		0-50	51-100	101-150	151-200
100	20	8	4	3	2
180	20	5	4	3	2
200	50	3	3	2	1
250	30	3	3	2	1
300	60	1/0	1/0	1/0	2/0
400	60	2/0	2/0	2/0	3/0
500	60	2/0	2/0	2/0	3/0
600	60	3/0	3/0	3/0	4/0
650	60	3/0	3/0	3/0	-

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.2 หัวจับลวดเชื่อม (Electrode Holder)

1. **ลักษณะของหัวจับลวดเชื่อม** จะเป็นอุปกรณ์สำหรับจับลวดเชื่อมซึ่งเป็นด้ามมือถือต่อจากสายเชื่อม และเป็นตัวนำกระแสไฟฟ้าที่ไหลจากสายเชื่อมผ่านไปสู่ชิ้นงานและลวดเชื่อม หัวจับลวดเชื่อมทำด้วยทองแดงและบางส่วนของปากคีบทำด้วยทองเหลืองเพราะเป็นตัวนำไฟฟ้าได้ดีหัวจับลวดเชื่อมมีหลายขนาดและมีรูปร่างแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับการออกแบบของผู้ผลิต ดังนั้นการเลือกใช้ขนาดของหัวเชื่อมขึ้นอยู่กับกระแสสูงสุดของเครื่องเชื่อมที่ใช้ในการเชื่อม

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.2 หัวจับลวดเชื่อม (Electrode Holder) (ต่อ)

2. **การเลือกใช้หัวจับลวดเชื่อม** ควรพิจารณาองค์ประกอบของหัวจับลวดเชื่อมดังนี้

1) จะต้องไม่หนักจนเกินไป เพื่อลดความเมื่อยล้าขณะที่เชื่อม

2) จะต้องไม่ร้อนเร็วเกินไป

3) มีรูปร่างและสัดส่วนพอเหมาะในการจับ

4) สะดวกและง่ายต่อการใส่และการถอดลวดเชื่อม และจับยึดได้อย่างมั่นคง

5) จะต้องมีฉนวนหุ้มส่วนที่เป็นโลหะอย่างมิดชิด ซึ่งทำจากวัสดุกันความร้อนสูง

6) จะต้องทำจากโลหะที่เป็นตัวนำกระแสไฟฟ้าและความร้อนที่ดี

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.3 คีมจับสายดิน (Ground Clamp)

เป็นคีมจับที่ต่อเข้ากับสายเชื่อม ซึ่งต่อจากเครื่องเชื่อมมายังชิ้นงาน คีมจับสายดินจะจับเข้ากับชิ้นงานที่จะเชื่อม ทำให้วงจรเชื่อมครบวงจร ทำจากวัสดุที่เป็นตัวนำไฟฟ้าได้ดี เช่น ทองแดง คีมจับสายดินที่ดีต้องจับยึดชิ้นงานได้แน่น ถ้าจับยึดไม่แน่นทำให้เกิดความต้านทานขึ้นทำให้สายเชื่อมเกิดความร้อน กระแสไฟไหลไม่สะดวกทำให้การอาร์กไม่สมบูรณ์ส่งผลให้รอยเชื่อมไม่ได้คุณภาพ

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.4 หน้ากากเชื่อม (Welding Helmet)

1. **ลักษณะของหน้ากากเชื่อม** จะเป็นอุปกรณ์สำหรับป้องกันใบหน้า นัยน์ตา และศีรษะ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในงานเชื่อมไฟฟ้าเพื่อป้องกันบริเวณใบหน้าโดยเฉพาะนัยน์ตา จากรังสีอัลตราไวโอเลตและอินฟราเรด ตลอดจนความร้อนและสะเก็ดโลหะร้อน ๆ ที่เกิดจากการเชื่อม อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมสามารถมองเห็นบ่อหลอมเหลว ในขณะทำการเชื่อมได้ดีขึ้น หน้ากากเชื่อมทำด้วยวัสดุที่เป็นฉนวนทนความร้อนได้ดี เช่น ทำด้วยไฟเบอร์กลาสส์ (Fiberglass) กระดาษอัดทนไฟหรือพลาสติกทนไฟ ทั้งนี้ วัสดุที่ใช้ทำหน้ากากเชื่อมควรเป็นสีดำเพื่อลดการสะท้อนแสงให้น้อยลง

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.4 หน้ากากเชื่อม (Welding Helmet) (ต่อ)

2. **ชนิดของหน้ากากเชื่อม** โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1) หน้ากากเชื่อมแบบมือถือ (Hand Shield) ในการใช้งานจะต้องใช้มือถือหน้ากากข้างหนึ่งและมืออีกข้างหนึ่งก็จับหัวจับลวดเชื่อม นิยมใช้สำหรับการใช้งานบนพื้นราบและการเตรียมงานหรือการเชื่อมในระยะเวลาสั้น ๆ

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.4 หน้ากากเชื่อม (Welding Helmet) (ต่อ)

2. ชนิดของหน้ากากเชื่อม (ต่อ)

2) หน้ากากเชื่อมแบบสวมหัว (Head Shield) โครงสร้างของหน้ากากเชื่อมจะทำจากวัสดุที่มีน้ำหนักเบาและทนความร้อนสูง และจะต้องมีสายสำหรับยึดหน้ากากเชื่อมกับหมวกนิรภัยไว้ด้วย และเมื่อสวมหัวแล้วด้านหน้าของหน้ากากเชื่อมจะสามารถเปิด-ปิดได้ หน้ากากเชื่อมแบบสวมหัวนี้สามารถควบคุมการเชื่อมได้อย่างมั่นคงและเหมาะสำหรับการทำงานในที่สูง ซึ่งจะต้องใช้มือที่ว่างเพื่อช่วยในการยึดเกาะ

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.4 หน้ากากเชื่อม (Welding Helmet) (ต่อ)

2. ชนิดของหน้ากากเชื่อม (ต่อ)

หน้ากากเชื่อมทั้ง 2 แบบ มีลักษณะเหมือนกันคือแผ่นที่อยู่ข้างหน้าจะเป็นกระจกใสธรรมดาเพื่อป้องกันการกระเด็นของเม็ดโลหะ (Spatter) ที่หลอมเหลวขณะเชื่อมไปโดนกระจกกรองแสง ส่วนเลนส์หรือกระจกกรองแสงจะช่วยลดความเข้มของแสงและรังสี รวมถึงป้องกันรังสีต่าง ๆ เช่น อัลตราไวโอเลต อินฟราเรด ดังนั้นในการเลือกใช้ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะของงาน ซึ่งความเข้มของกระจกกรองแสงจะกำหนดระดับโดยใช้ตัวเลข (Number)

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.4 หน้ากากเชื่อม (ต่อ)

ความเข้มของกระจกกรองแสงที่เหมาะสมกับลักษณะงานเชื่อมและกระแสไฟที่ใช้ตามมาตรฐาน **ANSI Z49.1:2012**

กระบวนการเชื่อม	กระแสไฟที่ใช้ (A)	เบอร์กระจกกรองแสง
การเชื่อมอาร์กลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (SMAW)	น้อยกว่า 60	-
	60-160	10
	160-250	12
	250-550	14
การเชื่อมมิก (MIG) และการเชื่อมอาร์กไส้ฟลักซ์ (FCAW)	น้อยกว่า 60	11
	60-160	12
	160-250	14
	250-550	10
การเชื่อมทิก (TIG)	น้อยกว่า 50	10
	50-150	12
	150-500	14

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.5 คีมจับชิ้นงานร้อน (Pliers)

มีลักษณะเหมือนคีมทั่วไป แต่มีด้ามยาวกว่าสำหรับป้องกันความร้อนขณะใช้จับและถือชิ้นงานร้อนหรือเคลื่อนย้ายชิ้นงานที่ร้อนหลังจากเชื่อมชิ้นงานเสร็จหรือใช้จับชิ้นงานขณะทำความสะอาด โดยสามารถยึดจับชิ้นงานได้แน่นและมั่นคง

5.6 ค้อนเคาะสแลก (Chipping Hammer)

ทำจากเหล็กกล้าคาร์บอน ชุบแข็งที่ปลายทั้ง 2 ด้าน เพื่อให้ทนต่อแรงกระแทกได้ดี ปลายด้านหนึ่งมีลักษณะแบนคล้ายสกัด เหมาะสำหรับเคาะสแลกและเม็ดโลหะออกจากรอยเชื่อม ส่วนอีกด้านหนึ่งมีลักษณะแหลมใช้สำหรับเคาะสแลกที่ฝังอยู่ในรอยเชื่อม

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.7 แปรงลวด (Wire Brush)

จะมีขนแปรงทำด้วยเหล็กแข็งที่เป็นสปริง ซึ่งเมื่อใช้งานแล้วขนแปรงจะได้ไม่หักงอหรือเสียรูป โดยจะใช้ในการทำความสะอาดชิ้นงานก่อนหรือหลังเชื่อม เช่น ขัดสนิม เศษของสแลกขนาดเล็กที่ตกค้างอยู่

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.8 อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการเชื่อม (Protective Equipment)

เนื่องจากการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์จะมีเม็ดโลหะกระเด็นอยู่ตลอดเวลา เสื้อผ้าธรรมดาไม่สามารถป้องกันเม็ดโลหะเหล่านี้ได้ จำเป็นต้องสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการเชื่อมที่ทำจากผ้าฝ้ายและหนังสัตว์ดังนี้

1. **ถุงมือหนัง (Gloves)** ก่อนทำการเชื่อมทุกครั้งผู้ปฏิบัติงานเชื่อมต้องสวมถุงมือหนังเพื่อป้องกันมือจากความร้อน สะเก็ดโลหะเชื่อม และอันตรายจากรังสีอัลตราไวโอเลตขณะเชื่อม ถุงมือหนังสำหรับงานเชื่อมมีหลายชนิดจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะงาน โดยถุงมือหนังที่ดีควรมีความยืดหยุ่น อ่อนนุ่ม และไม่บางเกินไปเพราะอาจถูกไฟไหม้เป็นรูได้ง่าย

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.8 อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการเชื่อม (Protective Equipment) (ต่อ)

2. **เสื้อหนัง (Leather Coat) และปลอกแขน (Sleeves)** เป็นอุปกรณ์ป้องกันร่างกายที่ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจำเป็นต้องใช้สวมทับเสื้อผ้า เพื่อป้องกันเสื้อผ้าจากลูกไฟที่พุ่งออกมาจากการอาร์กตลอดเวลาขณะทำการเชื่อม รวมทั้งสะเก็ดเชื่อมที่กระเด็นออกมา ปลอกแขนหนังก็เช่นเดียวกันจะใช้ป้องกันบริเวณแขนของผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจากความร้อนและลูกไฟหรือสะเก็ดเชื่อม
3. **รองเท้านิรภัย (Safety Toe Boots)** ใช้สำหรับป้องกันความร้อนจากเม็ดโลหะเชื่อมกระเด็นตกใส่เท้าและป้องกันชิ้นงานตกใส่เท้าโดยตรง

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

5.8 อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการเชื่อม (Protective Equipment) (ต่อ)

ลักษณะของการสวมชุดป้องกันอันตรายจากงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

6. การเริ่มต้นอาร์ก

6.1 วิธีขีดหรือเขี่ย (Scratch Method)

เป็นวิธีเริ่มต้นการอาร์กซึ่งเหมาะสำหรับผู้ฝึกหัดเชื่อม โดยการใช้ปลายลวดเชื่อมขีดหรือเขี่ยลงบนผิวหน้าแผ่นชิ้นงาน เมื่อเกิดการอาร์กให้ยกขึ้นแล้วค่อย ๆ จ่อปลายลวดเชื่อมลงบนจุดที่ต้องการเริ่มต้นเชื่อม โดยให้ระยะอาร์ก (Arc Length) คือระยะห่างระหว่างปลายลวดเชื่อมกับผิวหน้าชิ้นงานถูกต้อง โดยมากจะเท่ากับความโตของลวดเชื่อมที่ใช้ จากนั้นเคลื่อนลวดเชื่อมไปเรื่อย ๆ จนเป็นรอยเชื่อม สำหรับผู้ฝึกหัดเชื่อมใหม่ ๆ ต้องฝึกอาร์กหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ขนาดน้ำหนักมือที่เบา มีความเคยชิน และเกิดความชำนาญจนสามารถเชื่อมเป็นแนวได้ ปลายลวดเชื่อมจะต้องไม่ติดชิ้นงานและมีการอาร์กตลอดเวลา ไม่ดับบ่อย

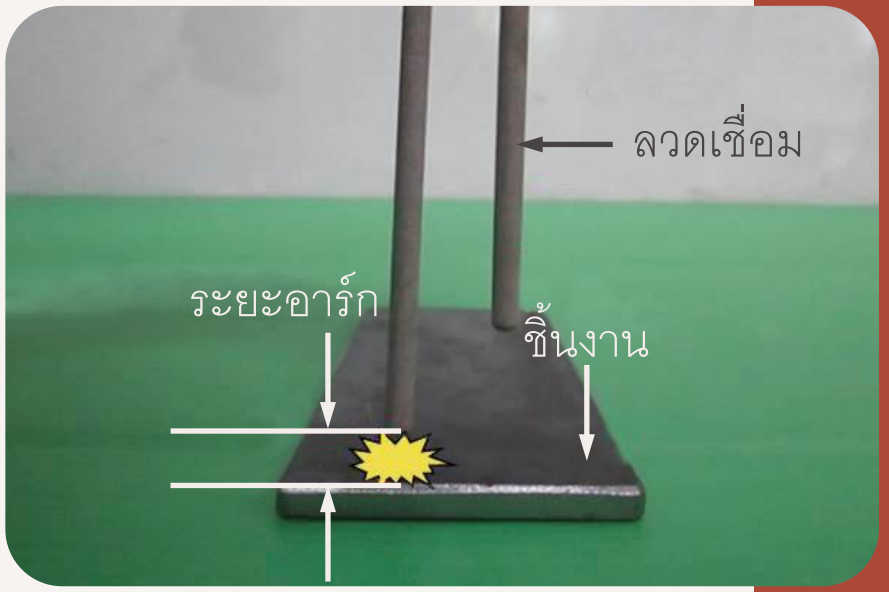

6. การเริ่มต้นอาร์ก

6.2 วิธีเคาะหรือแตะ (Tapping Method)

เป็นการเริ่มต้นอาร์กที่เหมาะสำหรับผู้ที่เชื่อมเดินแนวหรือผู้ปฏิบัติงานเชื่อมทั่วไป ที่เชื่อมได้ดีแล้ว โดยการจ่อปลายลวดเชื่อมลงบนผิวหน้าชิ้นงานในแนวดิ่ง ใช้วิธีเคาะหรือเตะเบา ๆ แล้วยกขึ้น โดยควบคุมระยะอาร์กให้เหมาะสมและถูกต้องโดยที่การอาร์กยังไม่หยุด แล้วเดินลวดเชื่อมต่อไปจนสุดรอยเชื่อม

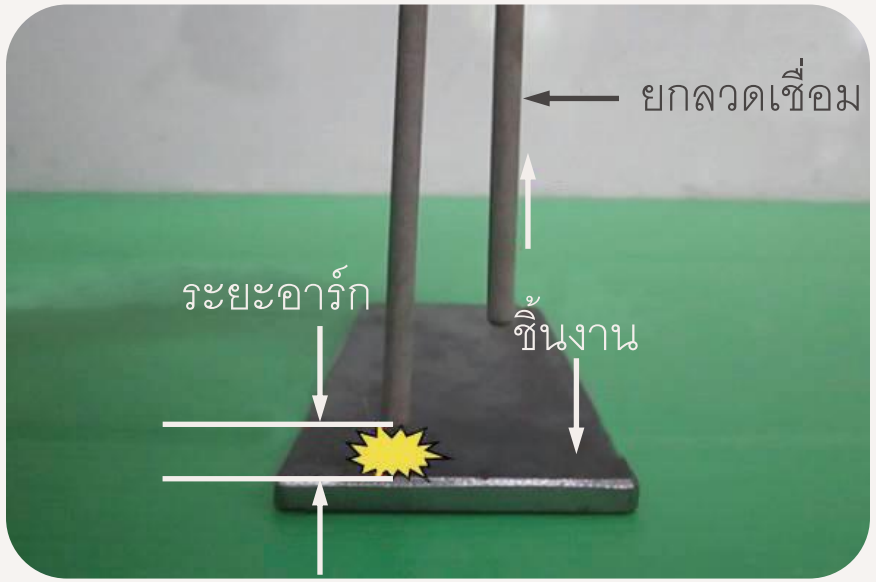

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

การเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ต้องอาศัยเทคนิคต่าง ๆ ในการเชื่อมงานให้ถูกต้องตามหลักการเชื่อม เพื่อให้รอยเชื่อมมีคุณภาพ ได้รอยเชื่อมสมบูรณ์ และมีการซึมลึกที่ดีดังนี้

7.1 เทคนิคการเริ่มต้นอาร์ก

7.2 เทคนิคการส่ายลวดเชื่อม

7.3 เทคนิคการเชื่อมต่อรอยเชื่อม

7.4 เทคนิคการถอนลวดเชื่อม

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

7.1 เทคนิคการเริ่มต้นอาร์ก

ในการเชื่อมจะต้องเริ่มฝึกหัดจากการเริ่มต้นอาร์ก โดยการเริ่มต้นอาร์กคือการทำให้เกิดการอาร์กขึ้นเมื่อปลายลวดเชื่อมสัมผัสกับโลหะงานอย่างรวดเร็ว การอาร์กจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อระยะอาร์กถูกต้อง ระยะอาร์กโดยทั่วไปมีขนาดประมาณ 2-3 mm สำหรับผู้เริ่มฝึกเชื่อมมักจะพบปัญหาลวดเชื่อมติดกับชิ้นงานบ่อย ๆ หากปล่อยให้ลวดเชื่อมติดกับชิ้นงานนาน ๆ จะทำให้ลวดเชื่อมร้อนแดง ฟลักซ์จะไหม้และเปลี่ยนเป็นสีเข้ม ส่งผลให้เครื่องเชื่อมทำงานเกินกำลังและอาจเสียหายได้ ให้ทำการแก้ไขด้วยการโยกลวดเชื่อมเพื่อให้ลวดเชื่อมหลุดออกจากชิ้นงาน ถ้าลวดเชื่อมติดแน่นเกินไปไม่สามารถโยกให้หลุดได้ให้ปล่อยลวดเชื่อมออกจากหัวจับลวดเชื่อมแล้วปิดเครื่องเชื่อมจากนั้นใช้คีมจับลวดเชื่อมแล้วบิดออก เมื่อเริ่มต้นอาร์กและควบคุมระยะอาร์กให้ได้มุมนำคือให้ลวดเชื่อมทำมุมกับชิ้นงานประมาณ 75°-85°

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

7.1 เทคนิคการเริ่มต้นอาร์ก (ต่อ)

การเริ่มต้นอาร์กที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปมี 2 วิธี ดังนี้

1. **การอาร์กแบบขีดหรือเขี่ย (Scratch Method)** เป็นวิธีที่เหมาะสำหรับผู้ที่เริ่มต้นเชื่อม เพราะสามารถทำให้เกิดการอาร์กได้ง่าย การขีดหรือการเขี่ยควรเอียงลวดเชื่อมเล็กน้อยแล้วขีดหรือเขี่ยให้เกิดการอาร์กขึ้น หลังจากเกิดการอาร์กขึ้นแล้วจึงยกปลายลวดเชื่อมให้สูงขึ้นจนได้ระยะอาร์กตามต้องการ
2. **การอาร์กแบบเคาะหรือแตะ (Tapping Method)** เป็นวิธีที่เหมาะกับผู้ปฏิบัติงานเชื่อมที่มีความชำนาญแล้ว เริ่มต้นอาร์กโดยเคาะปลายลวดเชื่อมให้สัมผัสกับชิ้นงานก่อน เมื่อเกิดการอาร์กก็สามารถทำาการเชื่อมได้ โดยควบคุมระยะอาร์กให้เหมาะสม

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

7.2 เทคนิคการส่ายลวดเชื่อม

การส่ายลวดเชื่อมในขณะเชื่อมเป็นเทคนิคที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการเชื่อมอาร์ก ผู้เริ่มต้นฝึกต้องระลึกไว้เสมอว่าการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในการเชื่อม เช่น การส่ายลวดเชื่อม การเปลี่ยนมุมการเชื่อม หรือการเปลี่ยนแปลงระยะอาร์ก องค์ประกอบเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อคุณภาพของรอยเชื่อม

ในการเชื่อมแต่ละครั้งจะมีความต้องการของลักษณะงานที่แตกต่างกันออกไป บางครั้งต้องการรอยเชื่อมที่มีขนาดกว้างซึ่งการเชื่อมเพื่อให้รอยเชื่อมมีขนาดกว้าง ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องทำให้ลวดเชื่อมมีการเคลื่อนไหวหรือเรียกว่า การส่ายลวดเชื่อม ไปตามรอยเชื่อม เทคนิคการส่ายลวดเชื่อมเป็นรูปร่างต่าง ๆ โดยแบ่งตามความเหมาะสมของท่าเชื่อม

การส่ายลวดเชื่อมในบางกรณีจะทำเพื่อให้รอยเชื่อมเป็นเกล็ดเพื่อความสวยงามเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ด้านอื่น ๆ การเลือกรูปร่างหรือแบบการส่ายลวดเชื่อมจะต้องพิจารณาชนิดของรอยต่อ ขนาดรอยเชื่อม และตำแหน่งท่าเชื่อมด้วย

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

7.2 เทคนิคการส่ายลวดเชื่อม (ต่อ)

เทคนิควิธีการเดินแนวและส่ายลวดเชื่อมไฟฟ้าที่เหมาะสมกับท่าเชื่อม

ท่าราบ (Flat Position)

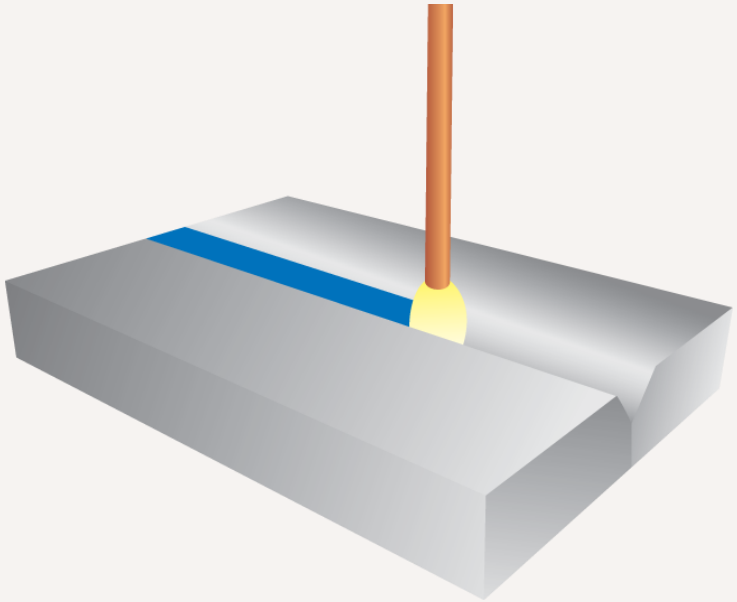

ลักษณะชิ้นงาน

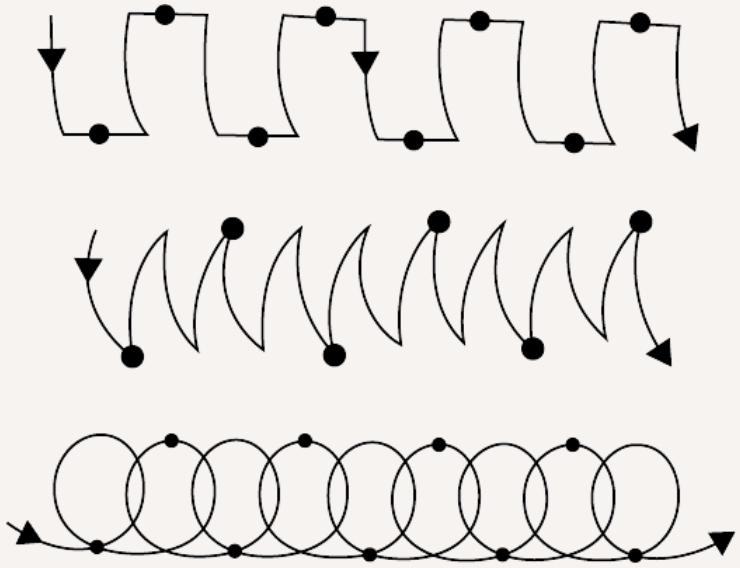

วิธีการเดินแนวและการส่ายลวดเชื่อม

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

7.2 เทคนิคการส่ายลวดเชื่อม (ต่อ)

เทคนิควิธีการเดินแนวและส่ายลวดเชื่อมไฟฟ้าที่เหมาะสมกับท่าเชื่อม

ท่าระดับ (Horizontal Position)

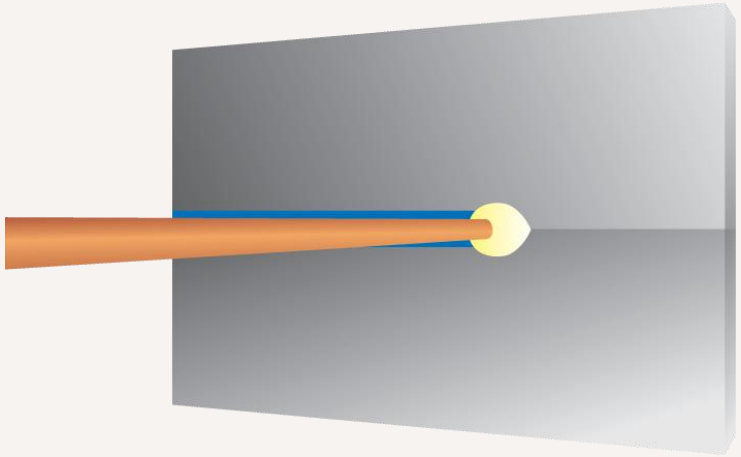

ลักษณะชิ้นงาน

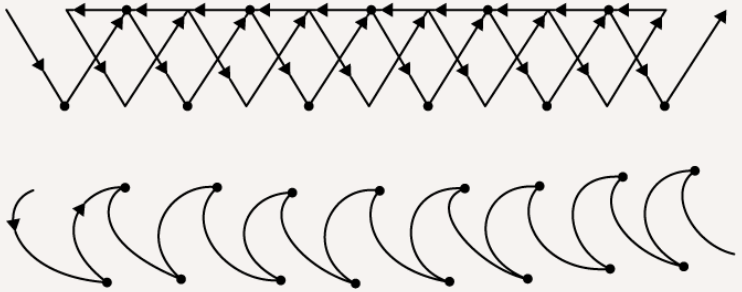

วิธีการเดินแนวและการส่ายลวดเชื่อม

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

7.2 เทคนิคการส่ายลวดเชื่อม (ต่อ)

เทคนิควิธีการเดินแนวและส่ายลวดเชื่อมไฟฟ้าที่เหมาะสมกับท่าเชื่อม

ท่าตั้ง (Vertical Position)

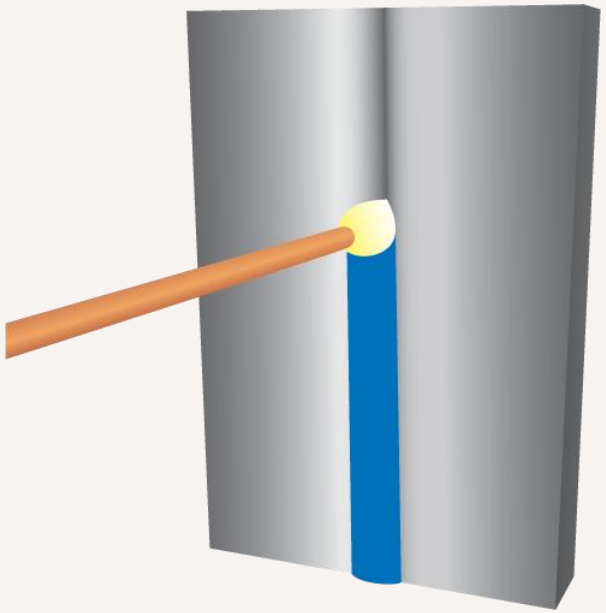

ลักษณะชิ้นงาน

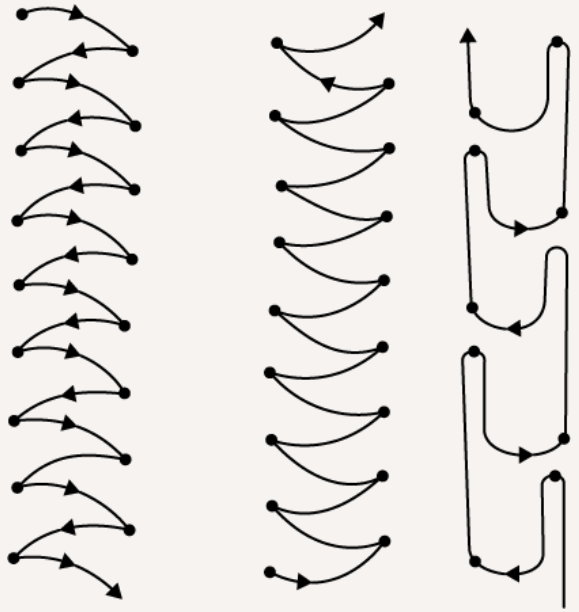

วิธีการเดินแนวและการส่ายลวดเชื่อม

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

7.2 เทคนิคการส่ายลวดเชื่อม (ต่อ)

เทคนิควิธีการเดินแนวและส่ายลวดเชื่อมไฟฟ้าที่เหมาะสมกับท่าเชื่อม

ท่าเหนือศีรษะ (Overhead Position)

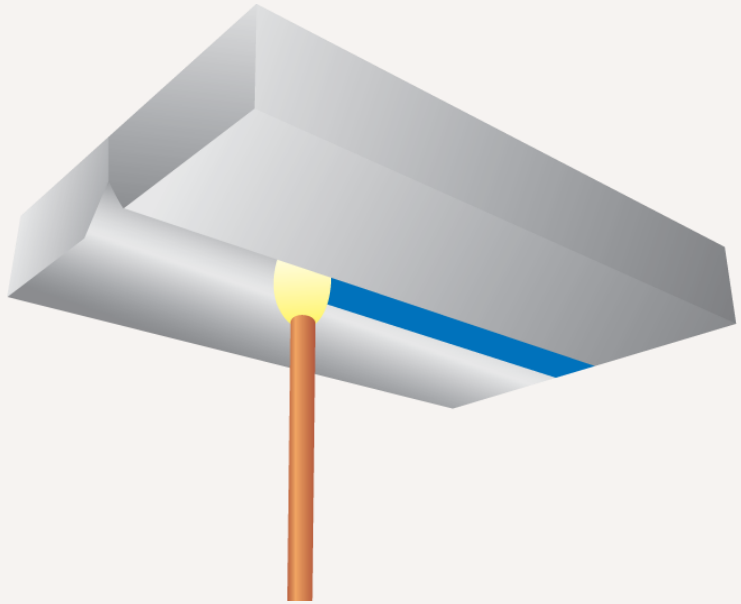

ลักษณะชิ้นงาน

วิธีการเดินแนวและการส่ายลวดเชื่อม

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

7.3 เทคนิคการเชื่อมต่อรอยเชื่อม

ในการเชื่อมด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ซึ่งเป็นลวดเชื่อมสิ้นเปลือง (Consumable Electrode) ลวดเชื่อมจะหลอมละลายเติมลงในรอยเชื่อม เมื่อลวดเชื่อมใกล้หมดควรเปลี่ยนลวดเชื่อมใหม่ โดยให้ลวดเชื่อมเหลือประมาณ 30 mm หากสั้นกว่านี้อาจทำให้หัวจับลวดเชื่อมเกิดความเสียหายและอาจเกิดอันตรายจากความร้อนที่อาร์กได้

เมื่อเปลี่ยนลวดเชื่อมใหม่ในการต่อรอยเชื่อมควรเคาะสแลกและทำความสะอาดด้วยแปรงลวดตรงจุดที่จะทำการต่อรอยเชื่อมก่อน และเริ่มต้นอาร์กให้ห่างจากจุดที่ต้องการเชื่อม กล่าวคือห่างจากปลายสุดของแอ่งหลอมเหลวแล้วเดินลวดย้อนมาที่ตำแหน่งเดิม จากนั้นเติมลวดเชื่อมลงในแอ่งให้เต็มโดยต้องระมัดระวังและควบคุมไม่ให้มากเกินไปเพราะจะทำให้รอยเชื่อมตรงบริเวณรอยต่อนูนมากเกินไป แต่ถ้าเติมลวดเชื่อมน้อยเกินไปก็จะเกิดรอยแหว่งทำให้รอยเชื่อมมีข้อบกพร่อง

7. เทคนิคการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

7.4 เทคนิคการถอนลวดเชื่อม

การถอนลวดเชื่อมออกจากบ่อหลอมเหลว เมื่อสิ้นสุดการเชื่อมเพื่อไม่ให้รอยเชื่อมเป็นแอ่งลึกและกว้าง ควรให้ลวดเชื่อมทำมุมกับชิ้นงานประมาณ 10°-15° และควรหยุดการเดินลวดเชื่อมขณะหนึ่ง เพื่อให้ลวดเชื่อมเติมลงในแอ่งหลอมเหลวให้เต็มแล้วจึงถอนลวดเชื่อมออก

สรุป

ในการปฏิบัติงานเชื่อมอาจเกิดอันตรายขึ้นได้ ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจึงต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามหลักความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายอันนำมาซึ่งความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินทั้งของตนเองและผู้อื่น โดยการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์เป็นการเชื่อมโลหะให้ติดกัน ใช้สำหรับประกอบชิ้นส่วนเข้าด้วยกัน หรือเชื่อมซ่อมแซมชิ้นส่วนโลหะที่ชำรุด ซึ่งต้องคำนวณรอบทำงาน (Duty Cycle) ของเครื่องเชื่อมเพื่อให้ทราบถึงสมรรถนะของเครื่องเชื่อมไฟฟ้าในการอาร์กกับเวลาทั้งหมด ซึ่งได้กำหนดเวลาไว้เป็นมาตรฐานคือ 10 นาที และต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้ เครื่องเชื่อมไฟฟ้า สายไฟเชื่อม หัวจับลวดเชื่อม หัวจับสายดิน หน้ากากเชื่อม คีมจับชิ้นงานร้อน ค้อนเคาะสแลก และแปรงลวด รวมถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการเชื่อม ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจะต้องสวมใส่ก่อนปฏิบัติงานเชื่อมทุกครั้ง โดยการเริ่มต้นการอาร์กที่นิยมใช้มี 2 วิธี คือวิธีขีดหรือเขี่ยและวิธีเคาะหรือแตะ และในการเชื่อมนั้นยังต้องอาศัยเทคนิควิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเริ่มต้นอาร์ก การส่ายลวดเชื่อม การเชื่อมต่อรอยเชื่อม และการถอนลวดเชื่อม เพื่อเชื่อมงานให้ถูกต้องตามหลักการเชื่อม ช่วยให้รอยเชื่อมมีคุณภาพ ได้รอยเชื่อมสมบูรณ์และมีการซึมลึกที่ดี

งานเชื่อมอาร์ก
ด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

สาระสำคัญ

ในการปฏิบัติงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องศึกษาถึงองค์ประกอบในการเชื่อม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อนำไปประกอบการฝึกเชื่อม ซึ่งจะทำให้ได้ชิ้นงานเชื่อมที่ได้มีประสิทธิภาพในการใช้งานสูงสุด

ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์อาจพบข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในงานเชื่อม ซึ่งสาเหตุดังกล่าวอาจเกิดจากเทคนิควิธีการเชื่อมและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งรอยเชื่อมที่ได้จะมีคุณภาพต่ำ ขาดความแข็งแรง เพื่อลดปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องศึกษาเทคนิควิธีการเชื่อมต่าง ๆ ตลอดจนเข้าใจถึงสาเหตุของข้อบกพร่องรวมถึงวิธีการแก้ไข

สาระการเรียนรู้

01 องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

02 ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

03 มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

04 ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

สมรรถนะประจำหน่วย

แสดงความรู้เกี่ยวกับงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายองค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ได้
2. จำแนกชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อมได้
3. อธิบายมาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้าได้
4. จำแนกชนิดข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ได้
5. บอกลักษณะของข้อบกพร่อง สาเหตุ และวิธีการแก้ไขได้

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

ในการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์จะมีความสำคัญต่องานเชื่อม ผู้ที่ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตลอดจนนำไปใช้ประกอบการฝึกเชื่อมเพื่อให้ชิ้นงานมีประสิทธิภาพและสมบูรณ์นั้นจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ดังนี้

1.1 การเลือกลวดเชื่อมให้เหมาะสมกับงาน

1.2 การใช้ระยะอาร์กที่ถูกต้อง

1.3 การปรับกระแสไฟให้เหมาะสมกับงาน

1.4 ความเร็วในการเดินลวดเชื่อมที่ถูกต้อง

1.5 การตั้งมุมลวดเชื่อมที่ถูกต้อง

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.1 การเลือกลวดเชื่อมให้เหมาะสมกับงาน

1. **ลักษณะของรอยต่อและรอยเชื่อม** ถ้าชิ้นงานไม่มีรอยต่อสามารถเลือกใช้ลวดเชื่อมที่มีการอาร์กแบบนิ่มนวลได้ การซึมลึกน้อยไม่มีผลต่อชิ้นงาน แต่ถ้าชิ้นงานมีความหนาต้องบากหน้าชิ้นงานก่อน และต้องเลือกใช้ลวดเชื่อมที่ซึมลึกสูง
2. **ส่วนผสมของโลหะงาน** ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องทราบว่าโลหะงานที่จะนำมาเชื่อมมีส่วนผสมของธาตุใด เพื่อที่จะได้เลือกใช้ลวดเชื่อมให้ถูกต้อง เช่น ถ้าชิ้นงานเป็นเหล็กหล่อควรใช้ลวดเชื่อมเหล็กหล่อมาใช้ในการเชื่อม
3. **รูปร่างและความหนาของชิ้นงาน** หากชิ้นงานมีความหนาและมีรูปร่างที่ซับซ้อนควรเลือกลวดเชื่อมที่มีความเหนียวสูงเพื่อป้องกันการแตกร้าว
4. **สภาพการใช้งานและความต้องการ** ให้พิจารณาว่าชิ้นงานที่ถูกเชื่อมจะต้องรับแรงมากหรือน้อยเพียงใด แล้วจึงเลือกลวดเชื่อมให้มีสมบัติเหมือนกับชิ้นงาน

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.1 การเลือกลวดเชื่อมให้เหมาะสมกับงาน (ต่อ)

5. **ชนิดของกระแสไฟฟ้าที่ใช้** ลวดเชื่อมบางชนิดเหมาะสำหรับเชื่อมด้วยไฟฟ้ากระแสตรง (DC) บางชนิดเหมาะสำหรับเชื่อมด้วยไฟฟ้ากระแสสลับ (AC) ซึ่งการเลือกใช้กระแสไฟฟ้าให้เหมาะสมควรพิจารณาจากสัญลักษณ์ของลวดเชื่อม

6. **ปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ใช้เชื่อม** มีความสำคัญต่อการเลือกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของลวดเชื่อม ถ้าใช้กระแสไฟฟ้าปริมาณน้อยควรเลือกใช้ลวดเชื่อมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.6 mm ถ้าใช้กระแสไฟสูงเกิน 180 A ขึ้นไป ควรเลือกใช้ลวดเชื่อมที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 mm ขึ้นไป

RECOMMENDED CURRENT

DIA × LENGTH (mm)	CURRENT RANGE (A)		POLARITY OF ELECTRODE
	FLAT	VERTICAL AND OVERHEAD	
2.6 × 350	45-95	45-95	AC or DC ±

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.1 การเลือกลวดเชื่อมให้เหมาะสมกับงาน (ต่อ)

ลักษณะการใช้ลวดเชื่อมเหล็กเหนียวและเหล็กผสมต่ำ

ชนิดของลวดเชื่อม	เส้นผ่านศูนย์กลาง (mm)	DC (A)	AC (A)
E7018 ลวดเชื่อมทนแรงดึงสูง ไฮโดรเจนต่ำ	2.4	70-110	80-120
	3.2	90-160	100-160
	4.0	130-210	140-210
	4.8	180-300	200-300
	6.4	300-400	325-420
E6010 ลวดเชื่อมกินลึกสูง	2.4	40-80	-
	3.2	70-130	-
	4.0	90-165	-
	4.8	140-225	-

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.1 การเลือกลวดเชื่อมให้เหมาะสมกับงาน (ต่อ)

ลักษณะการใช้ลวดเชื่อมเหล็กเหนียวและเหล็กผสมต่ำ

ชนิดของลวดเชื่อม	เส้นผ่านศูนย์กลาง (mm)	DC (A)	AC (A)
E6011 ลวดเชื่อมกินลึกสูง	2.4 3.2 4.0	40-80 60-110 105-135	40-90 65-120 115-150
E6013 ลวดเชื่อมกินลึกปานกลาง (เป็นลวดที่นิยมใช้ในประเทศไทยมากที่สุด)	2.0 2.4 3.2 4.0 4.8	45-75 70-105 100-135 145-180 185-225	50-80 75-115 110-140 160-200 205-260

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.2 การใช้ระยะอาร์กที่ถูกต้อง

ระยะอาร์ก (Arc Length) หมายถึงระยะห่างระหว่างปลายลวดเชื่อมถึงผิวหน้าของชิ้นงานซึ่งระยะอาร์กจะขึ้นอยู่กับขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของลวดเชื่อม เช่น ถ้าใช้ลวดเชื่อมเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.6 mm ระยะอาร์กโดยประมาณจะเท่ากับ 2.6 mm ซึ่งระยะอาร์กจะส่งผลต่อคุณภาพของรอยเชื่อมดังนี้

1. **ระยะอาร์กสูงเกินไป** มีผลทำให้ความร้อนที่เกิดขึ้นกับรอยเชื่อมจะแผ่กระจายไปบนผิวหน้าชิ้นงานมากและแก๊สที่ปกคลุมรอยเชื่อมอาจจะไม่เพียงพอ รอยเชื่อมจะมีลักษณะกว้าง แบนราบ รอยเชื่อมไม่สม่ำเสมอ เม็ดโลหะกระเด็นมาก การอาร์กรุนแรง ความแข็งแรงของรอยเชื่อมน้อยลง และการควบคุมรอยเชื่อมทำได้ยาก

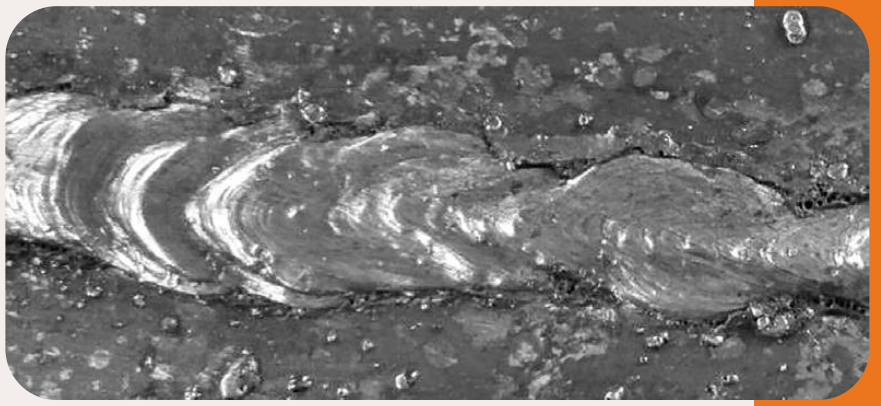

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.2 การใช้ระยะอาร์กที่ถูกต้อง (ต่อ)

2. **ระยะอาร์กต่ำเกินไป** จะทำให้ความร้อนจากการอาร์กน้อยเกินไป ทำให้รอยเชื่อมที่ได้มีลักษณะแคบ นูนสูง การหลอมละลายน้อย การอาร์กไม่สม่ำเสมอ การหลอมละลายของชิ้นงานมีน้อย ความแข็งแรงของรอยเชื่อมลดลง และปลายลวดเชื่อมอาจติดกับชิ้นงานได้ง่าย

3. **ระยะอาร์กที่ถูกต้อง** มีผลทำให้การรวมตัวของอากาศภายนอกกับโลหะหลอมละลายได้ยาก มีการอาร์กที่สม่ำเสมอ เกิดเม็ดโลหะน้อย ขนาดรอยเชื่อมมีความกว้างและความนูนเหมาะสม รอยเชื่อมมีความแข็งแรงสูง

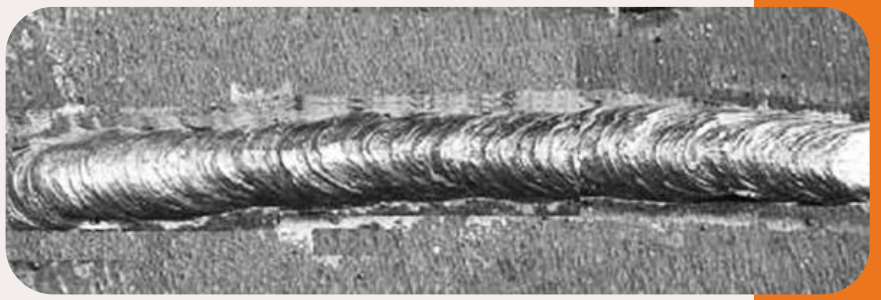

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.3 การปรับกระแสไฟให้เหมาะสมกับงาน

เนื่องจากชิ้นงานที่จะหลอมละลายมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับการปรับกระแสไฟ วิธีการปรับกระแสไฟที่เหมาะสมกับงานขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. **ชนิดของกระแสไฟ** ขึ้นอยู่กับชนิดของลวดเชื่อมที่ใช้ว่ากำหนดให้ใช้กระแสไฟชนิดใด หากใช้ผิดประเภทคุณภาพรอยเชื่อมจะไม่ดีเท่าที่ควร เช่น E6010 กำหนดให้ใช้กระแสไฟ DCEP E6011 กำหนดให้ใช้กระแสไฟ AC และ DCEP และ E6013 กำหนดให้ใช้กระแสไฟ AC, DCEP หรือ DCEN
2. **ปริมาณกระแสไฟ** ขึ้นอยู่กับขนาดความหนาของชิ้นงานและขนาดของลวดเชื่อม ถ้าปรับกระแสไฟสูงเกินไปบ่อหลอมเหลวจะกว้างและควบคุมยาก ถ้าปรับกระแสไฟต่ำเกินไปชิ้นงานจะไม่หลอมละลาย หากปรับตั้งกระแสไฟในปริมาณที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานเชื่อมในลักษณะต่างกันออกไป

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.3 การปรับกระแสไฟให้เหมาะสมกับงาน (ต่อ)

การเปรียบเทียบผลการปรับตั้งกระแสไฟในปริมาณที่แตกต่างกัน

การปรับกระแสไฟเชื่อมต่ำ	การปรับกระแสไฟเชื่อมสูง	การปรับกระแสไฟเชื่อมที่ถูกต้อง
1. เริ่มต้นอาร์กยาก 2. รอยเชื่อมนูนมาก 3. การอาร์กไม่สม่ำเสมอ 4. เชื่อมได้ช้า 5. ชิ้นงานมีความร้อนต่ำ ทำให้การหลอมละลายของชิ้นงานไม่ดี	1. เริ่มต้นอาร์กง่าย 2. รอยเชื่อมแบน 3. การอาร์กรุนแรง 4. มีอัตราการสิ้นเปลืองลวดเชื่อมมาก 5. ลวดเชื่อมมีความร้อนสูงมาก 6. มีเสียงดัง และเม็ดโลหะมาก	1. อาร์กง่าย 2. รอยเชื่อมสม่ำเสมอ ไม่กว้างหรือนูนเกินไป 3. เสียงอาร์กสม่ำเสมอ 4. เกิดเม็ดโลหะน้อย

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.3 การปรับกระแสไฟให้เหมาะสมกับงาน (ต่อ)

การเปรียบเทียบ
ผลการปรับตั้งกระแสไฟ
ในปริมาณที่แตกต่างกัน

ลักษณะของชิ้นงานที่ปรับ
กระแสไฟเชื่อมต่ำ

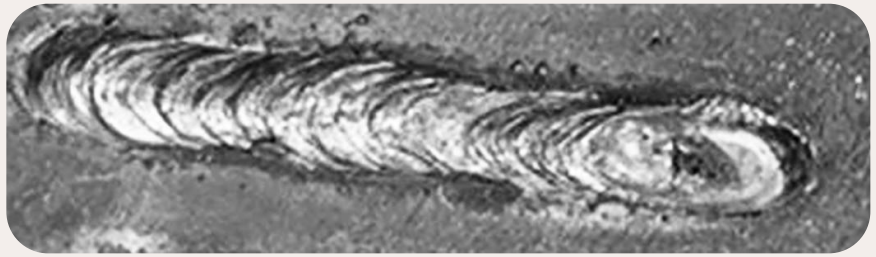

ลักษณะของชิ้นงานที่ปรับ
กระแสไฟเชื่อมสูง

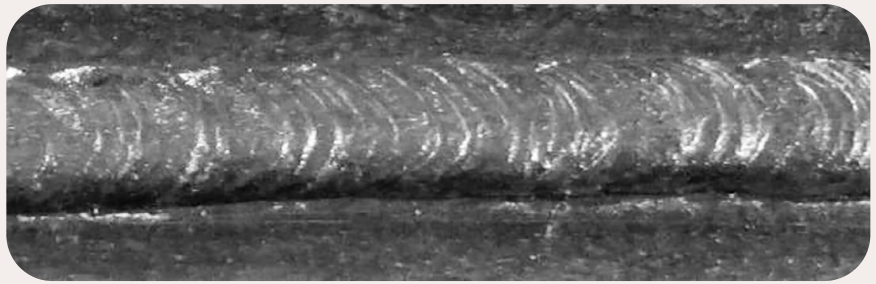

ลักษณะของชิ้นงานที่ปรับ
กระแสไฟเชื่อมที่ถูกต้อง

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.4 ความเร็วในการเดินลวดเชื่อมที่ถูกต้อง

โดยการควบคุมความเร็วต้องสัมพันธ์กับกระแสไฟฟ้าและขนาดความหนาของชิ้นงานด้วย ถ้าปรับกระแสไฟฟ้าสูงความเร็วในการเดินลวดเชื่อมช้า รอยเชื่อมจะกว้างเกิดการหลอมละลายมาก ถ้าเคลื่อนลวดเชื่อมเร็วจะได้รอยเชื่อมเล็กลง ถ้าปรับกระแสไฟฟ้าต่ำ เคลื่อนลวดเชื่อมช้าจะทำให้รอยเชื่อมเล็กนูนเกินไป ความเร็วในการเคลื่อนลวดเชื่อมจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานเชื่อมกล่าวคือต้องการรอยเชื่อมลักษณะใดจะต้องฝึกฝนให้เกิดทักษะและความชำนาญ

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.4 ความเร็วในการเดินลวดเชื่อมที่ถูกต้อง (ต่อ)

ลักษณะของรอยเชื่อมที่เกิดจากการเคลื่อนลวดเชื่อมแบบต่าง ๆ

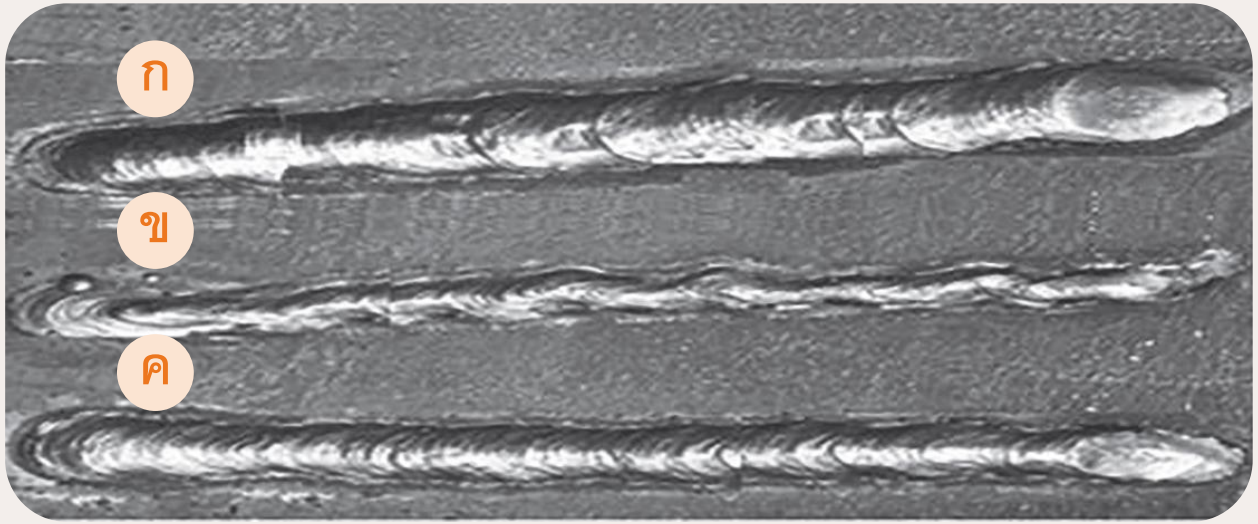

(ก) เป็นการเชื่อมที่มีการเคลื่อนลวดเชื่อมช้าเกินไป

(ข) เป็นการเชื่อมที่มีการเคลื่อนลวดเชื่อมเร็วเกินไป

(ค) เป็นการเชื่อมที่มีการเคลื่อนลวดเชื่อมและการตั้งค่ากระแสไฟเหมาะสม

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.5 การตั้งมุมลวดเชื่อมที่ถูกต้อง

การตั้งมุมของลวดเชื่อมที่ถูกต้องจะมีผลทำให้การควบคุมรอยเชื่อมให้เป็นไปตามความต้องการและรอยเชื่อมมีคุณภาพ มุมของลวดเชื่อมจะประกอบไปด้วยมุมนำ (Lead Angle) และมุมด้านข้าง (Side Angle) มีลักษณะดังนี้

1. **มุมนำ (Lead Angle)** หมายถึงมุมเอียงของลวดเชื่อมจากแนวระดับ 90° ถ้าถนัดมือขวาให้เอียงไปทางขวา ถ้าถนัดมือซ้ายให้เอียงไปทางซ้าย โดยลวดเชื่อมทำมุมกับชิ้นงาน 75°-80°

1. องค์ประกอบในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1.5 การตั้งมุมลวดเชื่อมที่ถูกต้อง (ต่อ)

2. **มุมด้านข้าง (Side Angle)** หากเป็นมุมด้านข้างของลวดเชื่อมสำหรับงานเชื่อมท่าราบโดยทั่วไปจะมีมุม 90° โดยวัดเข้าหาตัวผู้ปฏิบัติงานเชื่อมและออกนอกตัวของผู้ปฏิบัติงานเชื่อม แต่ถ้าเป็นการเชื่อมท่าระดับหรือท่าขนานนอนรอยต่อรูปตัวที มุมด้านข้างของลวดเชื่อมทำมุม 45°

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.1 ชนิดรอยต่อในงานเชื่อม

1. **รอยต่อชน (Butt Joint)** คือการนำชิ้นงานสองชิ้นวางให้ขอบชนกัน อาจเว้นช่องว่างหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับการออกแบบงานนั้น ๆ บางครั้งอาจต้องมีการเตรียมรอยต่อโดยการบากชิ้นงานให้มีรูปร่างต่าง ๆ กัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความหนาของชิ้นงาน

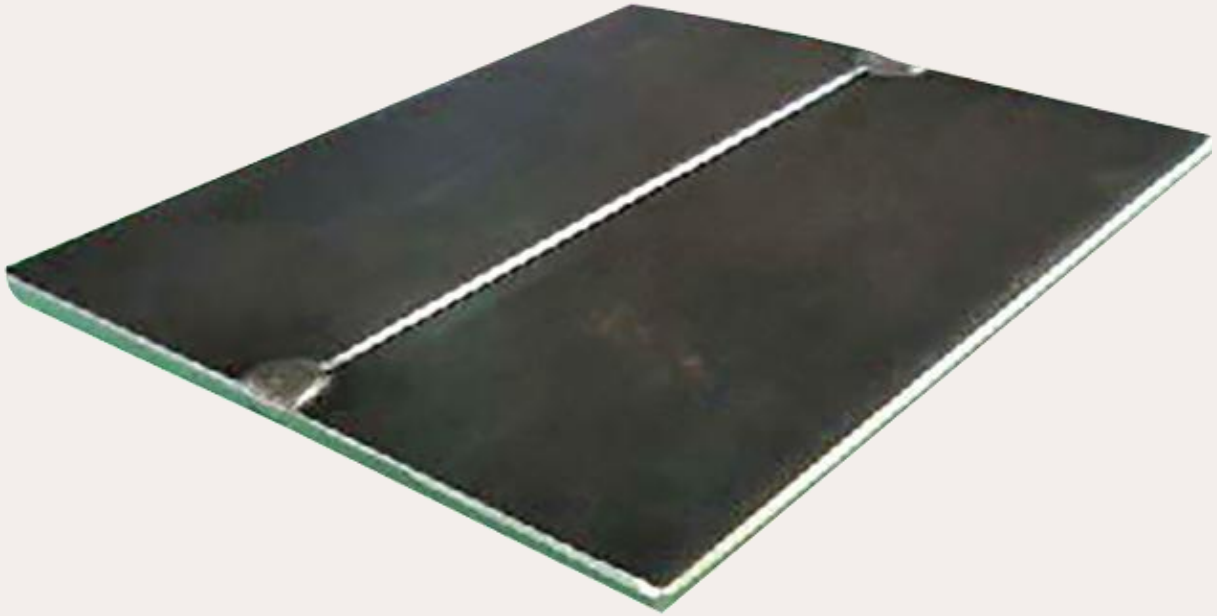

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.1 ชนิดรอยต่อในงานเชื่อม (ต่อ)

2. **รอยต่อมุม (Corner Joint)** คือการต่อโดยการนำขอบชิ้นงานทั้งสองชิ้นมาวางตั้งฉากกัน ให้มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม สามารถเชื่อมได้ทั้งมุมภายนอกและมุมภายใน

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.1 ชนิดรอยต่อในงานเชื่อม (ต่อ)

3. **รอยต่อขอบ (Edge Joint)** คือการนำขอบของชิ้นงานสองชิ้นมาชนกัน โดยให้ผิวงานทั้ง 2 ชิ้น ทาบแนบชิดกับขอบของงานทั้งสอง โดยจะชิดและขนานกันตลอดรอยเชื่อม ซึ่งจะต้องเชื่อมที่ผิวหน้าของขอบชิ้นงาน โดยปกติการเชื่อมรอยต่อขอบจะใช้ต่อโลหะแผ่นบางซึ่งใช้ต่อโลหะแผ่นหนาไม่เกิน 1/4 in และจะใช้กับรอยต่อของชิ้นงานที่ไม่ต้องรับแรงมากนัก

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.1 ชนิดรอยต่อในงานเชื่อม (ต่อ)

4. **รอยต่อเกย (Lap Joint)** คือการนำชิ้นงาน 2 ชิ้น ที่จะเชื่อมต่อเข้าด้วยกันมาเกยหรือซ้อนกันเพื่อทำการเชื่อม โดยจะเชื่อมที่ขอบของชิ้นงานหนึ่งกับผิวหน้าของอีกชิ้นงานหนึ่ง จะได้รอยเชื่อมมุมหรือรอยเชื่อมแบบฟิลเล็ต (Fillet Weld) ในการซ้อนเกยกันไม่ควรน้อยกว่า 3 เท่า ของความหนาของชิ้นงานเชื่อม

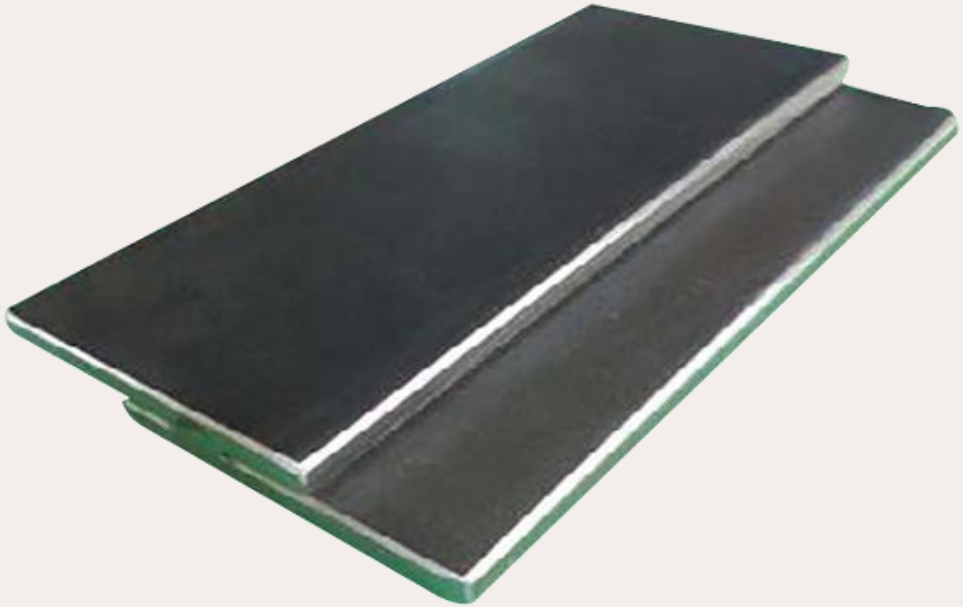

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.1 ชนิดรอยต่อในงานเชื่อม (ต่อ)

5. **รอยต่อรูปตัวที (T-Joint)** คือการนำชิ้นงานทั้ง 2 ชิ้นมาต่อกันโดยนำขอบของชิ้นงานชิ้นหนึ่งมาวางตั้งบนผิวหน้าของชิ้นงานอีกชิ้นหนึ่งเป็นรูปตัวที (T) ชิ้นงานทั้งสองทำมุม 90° ซึ่งกันและกัน การเชื่อมรอยต่อรูปตัวทีเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากซึ่งคล้ายกับการเชื่อมรอยต่อเกย การเชื่อมรอยต่อรูปตัวทีถ้าชิ้นงานไม่หนามากหรือไม่ต้องการความแข็งแรงมากนักก็จะเชื่อมเพียงแนวเดียว (Single Pass) แต่ถ้าต้องการความแข็งแรงเพิ่มขึ้นให้เชื่อมหลาย ๆ แนวซ้อนกัน (Multiple Pass) หรือเชื่อมทั้ง 2 ด้าน

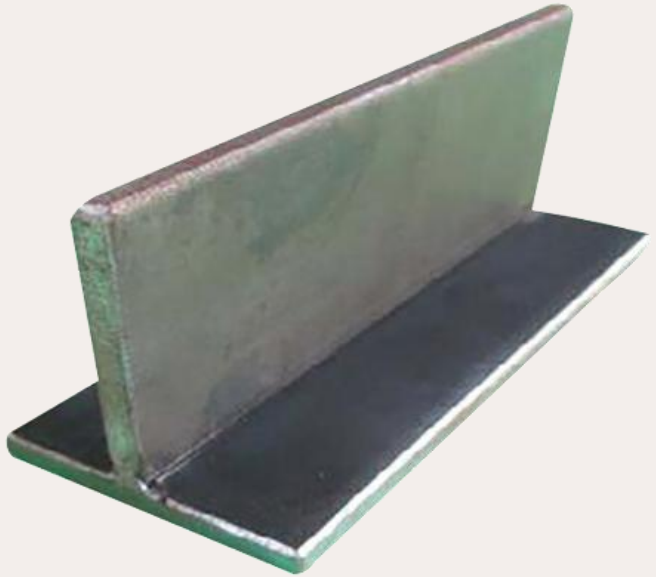

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.2 ชนิดรอยเชื่อม

1. **รอยเชื่อม (Weld)** ที่นำมาใช้ในงานเชื่อมมีหลายลักษณะดังนี้

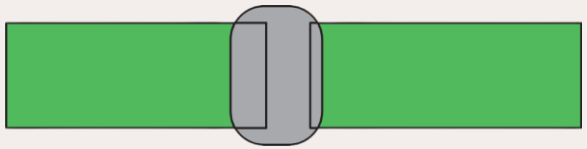

รอยเชื่อมชนหน้าฉาก
(Square Groove Weld)

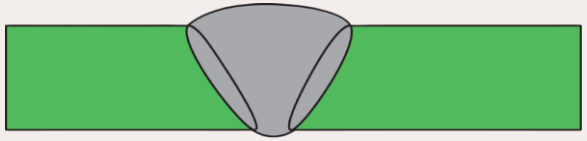

รอยเชื่อมชนรูปตัววีเดี่ยว
(Single-V Groove Weld)

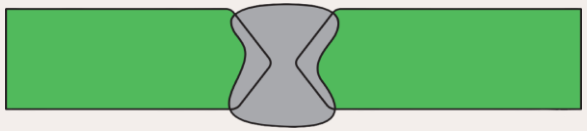

รอยเชื่อมชนรูปตัววีคู่
(Double-V Groove Weld)

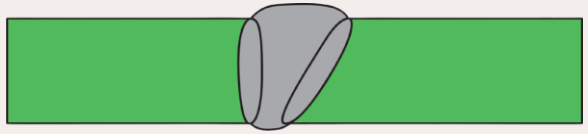

รอยเชื่อมชนหน้าเฉียงเดี่ยว
(Single-Bevel Groove Weld)

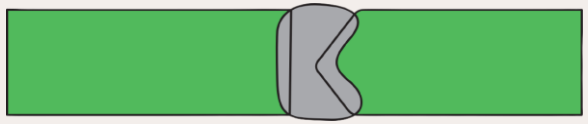

รอยเชื่อมชนหน้าเฉียงคู่
(Double-Bevel Groove Weld)

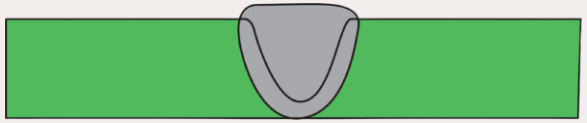

รอยเชื่อมชนรูปตัวยูเดี่ยว
(Single-U Groove Weld)

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.2 ชนิดรอยเชื่อม (ต่อ)

1. รอยเชื่อม (Weld) (ต่อ)

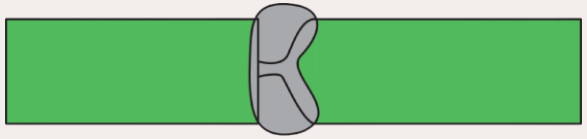

รอยเชื่อมชนรูปตัวยูคู่
(Double-U Groove Weld)

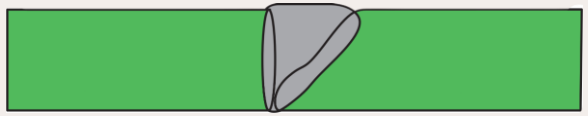

รอยเชื่อมชนรูปตัวเจเดี่ยว
(Single-J Groove Weld)

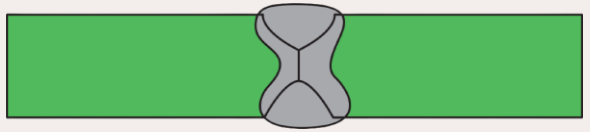

รอยเชื่อมชนรูปตัวเจคู่
(Double-J Groove Weld)

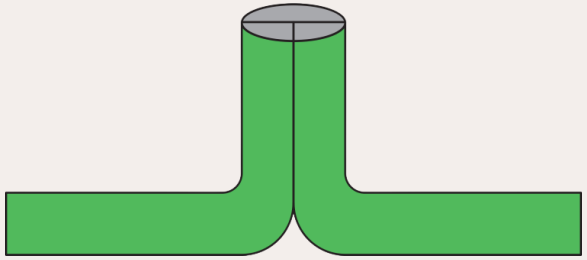

รอยเชื่อมขอบ
(Edge Weld)

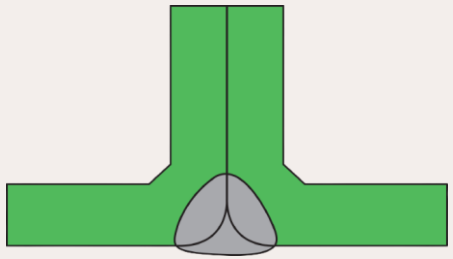

รอยเชื่อมแฟร์วี
(Flare-V Weld)

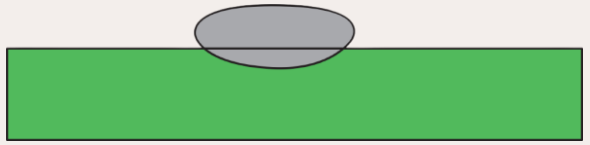

แนวเชื่อม
(Bead)

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.2 ชนิดรอยเชื่อม (ต่อ)

1. รอยเชื่อม (Weld) (ต่อ)

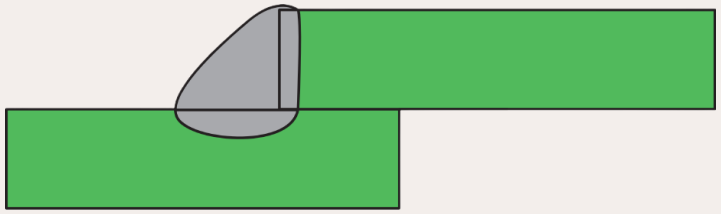

รอยเชื่อมมุมด้านเดียว
(Single Fillet Weld)

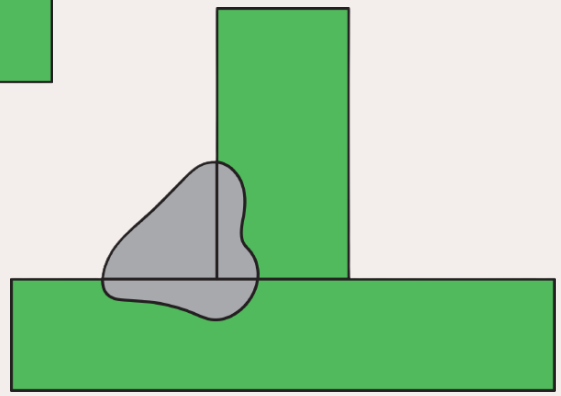

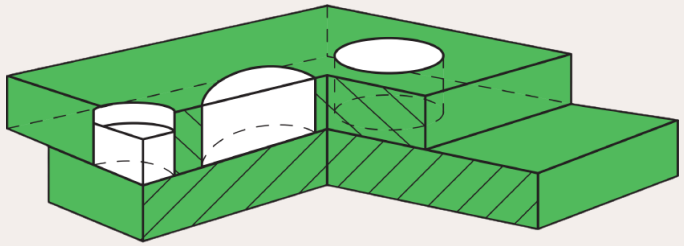

รอยเชื่อมอุด
(Plug Weld)

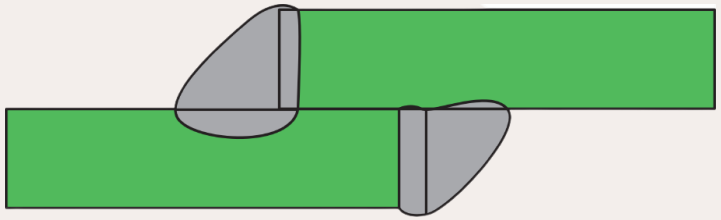

รอยเชื่อมมุมสองด้าน
(Double Fillet Weld)

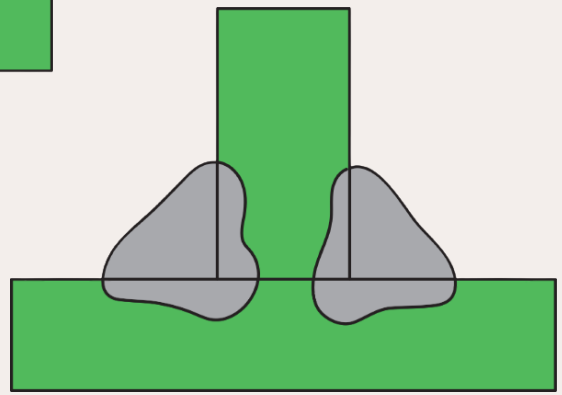

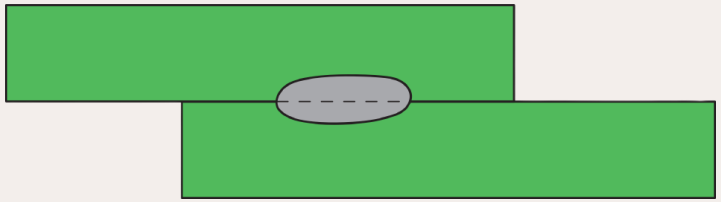

การเชื่อมจุด
(Spot Welding)

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.2 ชนิดรอยเชื่อม (ต่อ)

2. **ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรอยเชื่อมร่อง (Groove Weld)** ตามพจนานุกรมศัพท์การเชื่อม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2554) ได้กำหนดคำอธิบายศัพท์การเชื่อมไว้ดังนี้

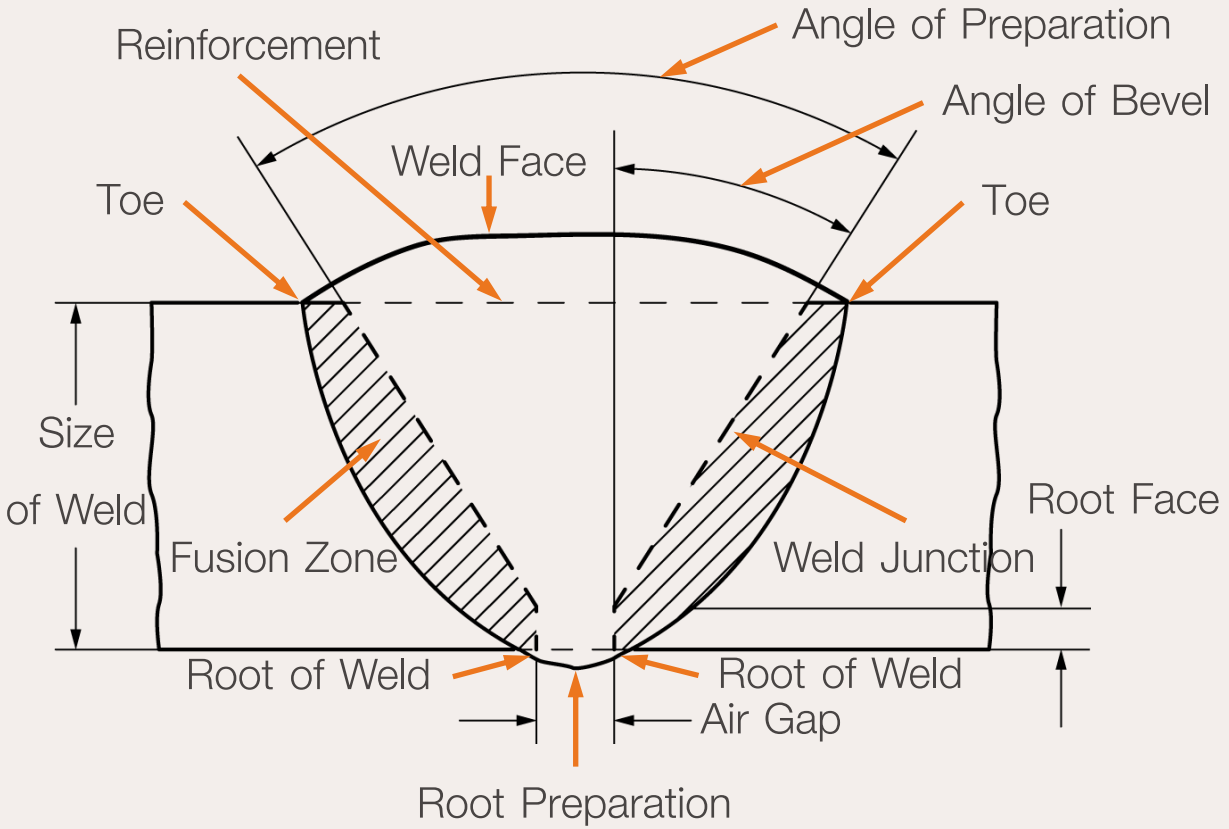

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.2 ชนิดรอยเชื่อม (ต่อ)

2. **ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรอยเชื่อมร่อง (Groove Weld)** ตามพจนานุกรมศัพท์การเชื่อม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2554) ได้กำหนดคำอธิบายศัพท์การเชื่อมไว้ดังนี้

ขอบรอยเชื่อม (Toe)	ขอบระหว่างหน้ารอยเชื่อมกับโลหะชิ้นงานหรือขอบระหว่างเทียวเชื่อม
โลหะเชื่อมส่วนเกิน (Reinforcement)	โลหะเชื่อมส่วนที่สูงเกินระนาบรอยต่อของขอบรอยเชื่อม
หน้ารอยเชื่อม (Weld Face)	ผิวของรอยเชื่อมหลอมบนด้านที่ทำการเชื่อม
มุมร่องเชื่อม (Angle of Preparation)	มุมที่เกิดจากการบากชิ้นงาน 2 ชิ้น รวมกัน หรือเกิดจากการบากชิ้นงานชิ้นเดียวแล้วนำไปประกอบชิ้นงานอีกชิ้นหนึ่งก็ได้

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.2 ชนิดรอยเชื่อม (ต่อ)

2. **ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรอยเชื่อมร่อง (Groove Weld)** ตามพจนานุกรมศัพท์การเชื่อม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2554) ได้กำหนดคำอธิบายศัพท์การเชื่อมไว้ดังนี้

มุมหน้าเฉียงหรือมุมบาก (Angle of Bevel)	มุมที่เกิดจากการบากขอบของชิ้นงานเพื่อเป็นการเตรียมรอยต่อที่จะนำไปใช้ในการเชื่อม
ความยาวขา (Size or Leg Length)	ระยะทางจากหน้าหลอมจริงหรือจุดตัดของเส้นที่ฉายออกไปจากหน้าหลอมจนถึงขอบของรอยเชื่อมมุม โดยวัดตามแนวของหน้าหลอม
บริเวณหลอม (Fusion Zone)	ส่วนของโลหะชิ้นงานซึ่งหลอมลงในโลหะเชื่อม
เขตรอยเชื่อม (Weld Junction)	ขอบเขตระหว่างบริเวณหลอมกับบริเวณกระทบร้อน

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.2 ชนิดรอยเชื่อม (ต่อ)

2. **ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรอยเชื่อมร่อง (Groove Weld)** ตามพจนานุกรมศัพท์การเชื่อม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2554) ได้กำหนดคำอธิบายศัพท์การเชื่อมไว้ดังนี้

หน้าฐานหรือหน้าราก (Root Face)	ส่วนของหน้าหลอมที่ฐานเชื่อม ซึ่งไม่ใช่ส่วนที่เป็นหน้าเฉียงหรือส่วนที่โค้งมน
ฐานเชื่อมหรือรากเชื่อม (Root of Weld)	บริเวณของเทียวเชื่อมแรกที่อยู่ห่างจากช่างเชื่อมมากที่สุด
ช่องว่าง (Air Gap or Gap)	ระยะห่างที่น้อยที่สุดระหว่างรอยต่อชิ้นงานเชื่อม
การหลอมลึกที่ฐานหรือราก (Root Preparation)	ลักษณะที่โลหะเชื่อมหลอมลึกลงไปถึงฐานของรอยต่อของโลหะชิ้นงาน

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.3 ชนิดรอยเชื่อมมุม

1. **รอยเชื่อมมุม (Fillet Welds)** ที่นำมาใช้ในงานเชื่อมมีหลายลักษณะดังนี้

ลักษณะของรอยเชื่อมมุมชนิดต่าง ๆ

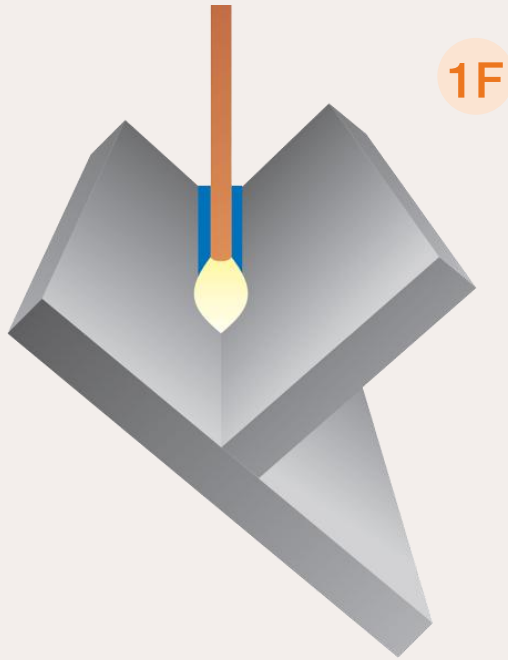

ตำแหน่งท่าราบ

(Flat Position)

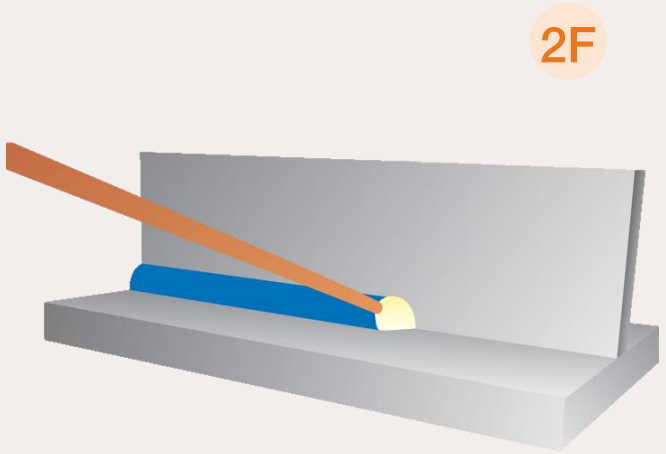

ตำแหน่งท่าระดับ

(Horizontal Position)

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.3 ชนิดรอยเชื่อมมุม (ต่อ)

1. รอยเชื่อมมุม (Fillet Welds) (ต่อ)

ลักษณะของรอยเชื่อมมุมชนิดต่าง ๆ

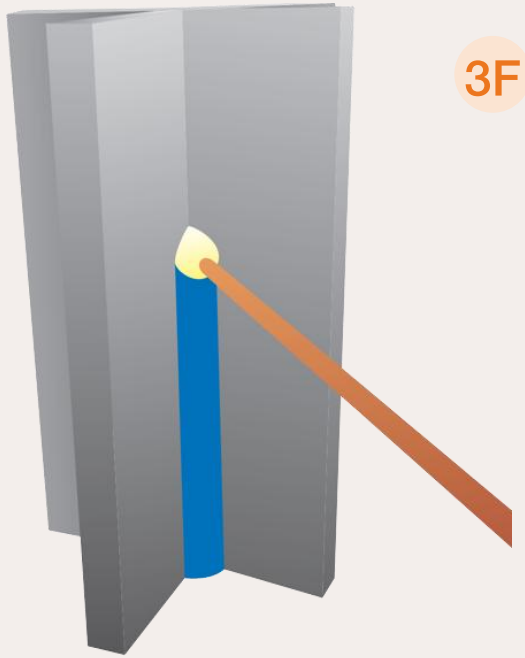

3F

ตำแหน่งท่าตั้ง

(Vertical Position)

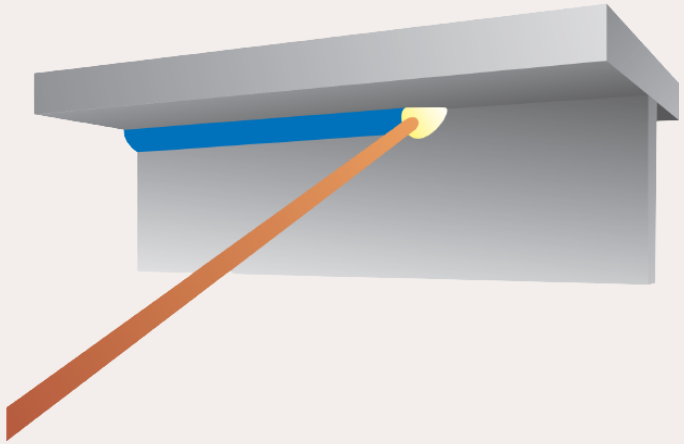

4F

ตำแหน่งท่าเหนือศีรษะ

(Overhead Position)

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.3 ชนิดรอยเชื่อมมุม (ต่อ)

2. **ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรอยเชื่อมมุม (Fillet Weld)** ตามพจนานุกรมศัพท์การเชื่อม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2554) ได้กำหนดคำอธิบายศัพท์การเชื่อมไว้ดังนี้

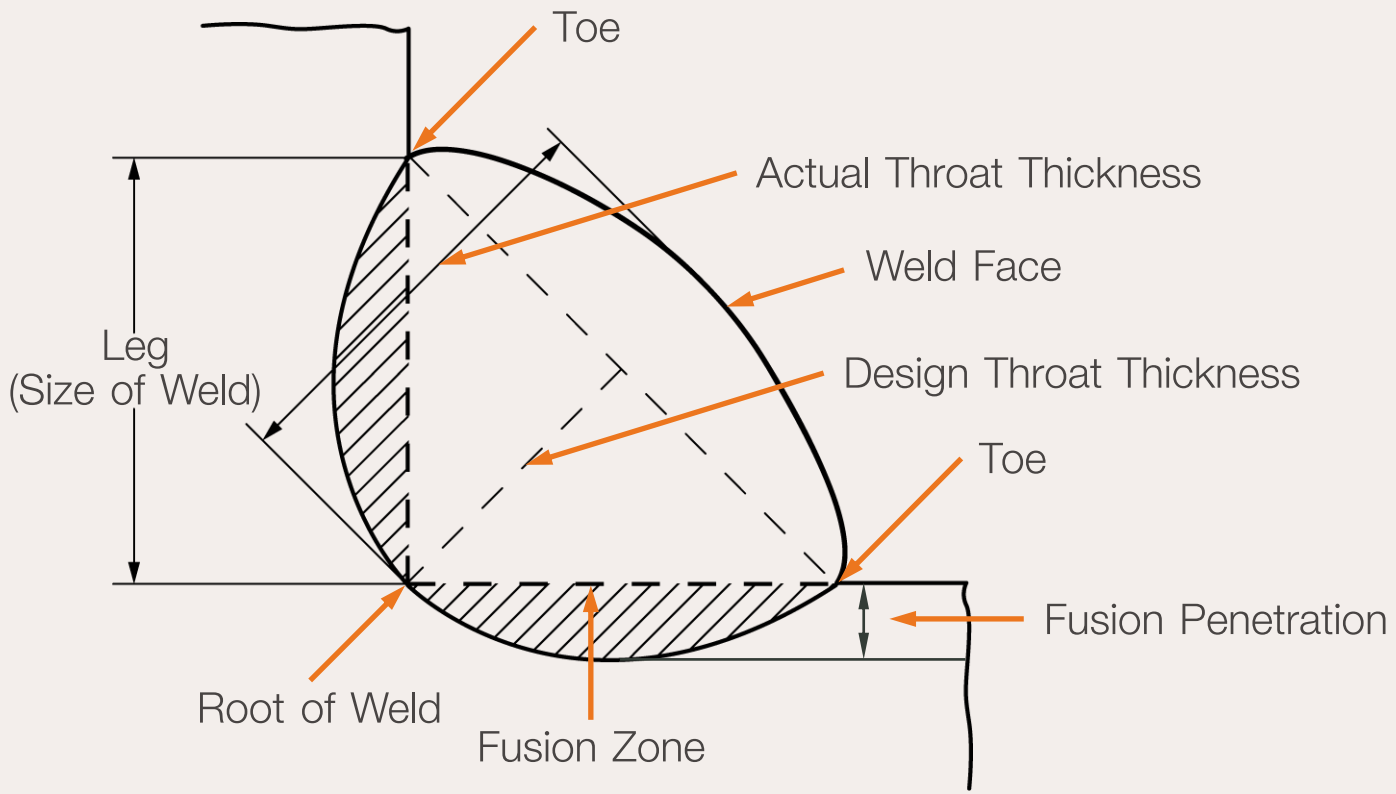

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.3 ชนิดรอยเชื่อมมุม (ต่อ)

2. **ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรอยเชื่อมมุม (Fillet Weld)** ตามพจนานุกรมศัพท์การเชื่อม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2554) ได้กำหนดคำอธิบายศัพท์การเชื่อมไว้ดังนี้

ความยาวขา (Size or Leg Length)	ระยะทางจากหน้าหลอมจริงหรือจุดตัดของเส้นที่ฉายออกไปจากหน้าหลอมจนถึงขอบของรอยเชื่อมมุม โดยวัดตามแนวของหน้าหลอม
ขอบรอยเชื่อม (Toe)	ขอบระหว่างหน้ารอยเชื่อมกับโลหะชิ้นงานหรือขอบระหว่างเทียวเชื่อม
ความหนารอยเชื่อมจริง (Actual Throat Thickness)	ความหนาที่วัดตั้งฉากระหว่างเส้นคู่ขนานที่ลากสัมผัสผิวด้านหน้าส่วนบนสุดของรอยเชื่อมกับผิวล่างสุดของรอยหลอมลึกที่ฐาน (Root Penetration)
หน้ารอยเชื่อม (Weld Face)	ผิวของรอยเชื่อมหลอมบนด้านที่ทำการเชื่อม

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.3 ชนิดรอยเชื่อมมุม (ต่อ)

2. **ส่วนประกอบต่าง ๆ ของรอยเชื่อมมุม (Fillet Weld)** ตามพจนานุกรมศัพท์การเชื่อม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2554) ได้กำหนดคำอธิบายศัพท์การเชื่อมไว้ดังนี้

ความหนารอยเชื่อมตามแบบ (Design Throat Thickness)	ระยะต่ำสุดของความหนารอยเชื่อมตามแบบที่กำหนดไว้
ฐานเชื่อมหรือรากเชื่อม (Root of Weld)	บริเวณของเทียวเชื่อมแรกที่อยู่ห่างจากช่างเชื่อมมากที่สุด
บริเวณหลอม (Fusion Zone)	ส่วนของโลหะชิ้นงานซึ่งหลอมลงในโลหะเชื่อม
ระยะหลอมลึก (Fusion Penetration)	ความลึกของโลหะชิ้นงานที่ถูกหลอม

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.4 ตำแหน่งท่าเชื่อม

ตำแหน่งท่าเชื่อม (Welding Position) คือตำแหน่งและทิศทางการเชื่อมของรอยเชื่อม ซึ่งในกระบวนการเชื่อมนั้น ลักษณะของตำแหน่งท่าเชื่อมแต่ละท่าจะมีความแตกต่างกัน บางกระบวนการเชื่อมไม่สามารถเชื่อมในบางท่าเชื่อมได้ เช่น กระบวนการเชื่อมอาร์กใต้ฟลักซ์ (SAW) ไม่สามารถเชื่อมท่าที่ชิ้นงานอยู่ด้านบนของหัวเชื่อมได้

ตำแหน่งท่าเชื่อมพื้นฐานตามมาตรฐานของสมาคมการเชื่อมของอเมริกา (American Welding Society; AWS) กำหนดไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ท่าราบ (Flat Position)
2. ท่าระดับ (Horizontal Position) หรือท่าขนานนอน
3. ท่าตั้ง (Vertical Position)
4. ท่าเหนือศีรษะ (Overhead Position)

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.4 ตำแหน่งท่าเชื่อม (ต่อ)

1. **ท่าราบ (Flat Position)** เป็นท่าเชื่อมที่สามารถเชื่อมได้ง่ายที่สุด ขณะทำการเชื่อมสามารถควบคุมการหลอมละลายของน้ำโลหะได้ง่าย เนื่องจากรอยเชื่อมจะอยู่ด้านบนของชิ้นงานแรงดึงดูดของโลกจึงมีผลต่อการเชื่อมน้อยมาก

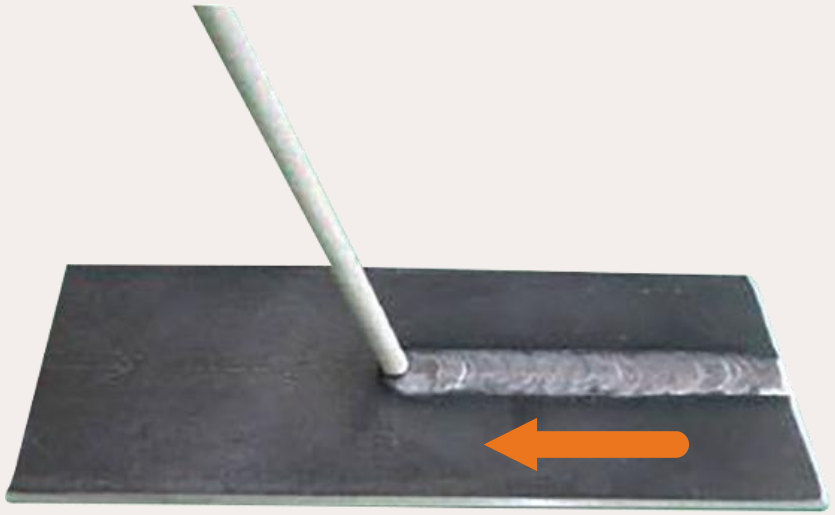

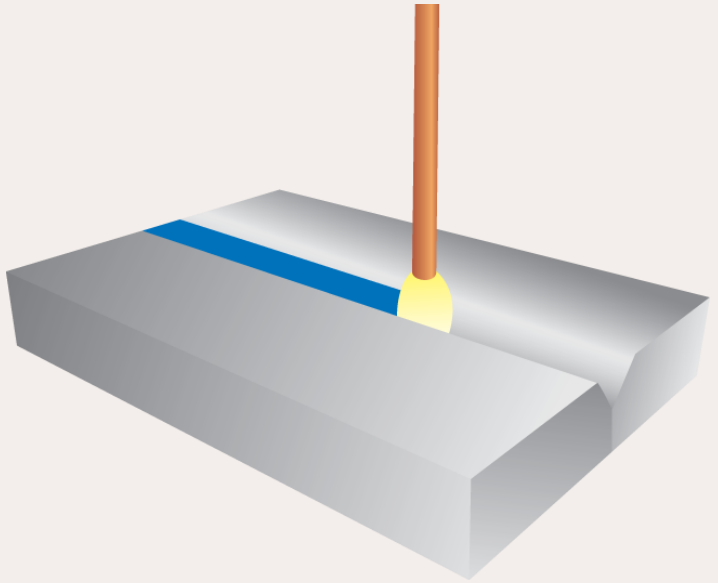

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.4 ตำแหน่งท่าเชื่อม (ต่อ)

2. **ท่าระดับ (Horizontal Position) หรือท่าขนานนอน** เป็นท่าเชื่อมที่รอยเชื่อมจะอยู่ด้านข้างของชิ้นงานแต่รอยเชื่อมจะขนานไปกับแนวระนาบของพื้น ในการเชื่อมท่าเชื่อมนี้แรงดึงดูดของโลกจะมีผลต่อการเชื่อมทำให้รอยเชื่อมไหลย้อยลงด้านล่างเสมอ มักจะเกิดข้อบกพร่องคือรอยแหว่งขอบแนว (Undercut) ของขอบด้านบนของรอยเชื่อม ในกรณีที่ต้องการรอยเชื่อมกว้างต้องใช้วิธีการเชื่อมหลายแนวขณะเชื่อมต้องเอียงลวดเชื่อมเพื่อให้แรงอาร์กช่วยพยุงน้ำโลหะไม่ให้ไหลลงด้านข้าง

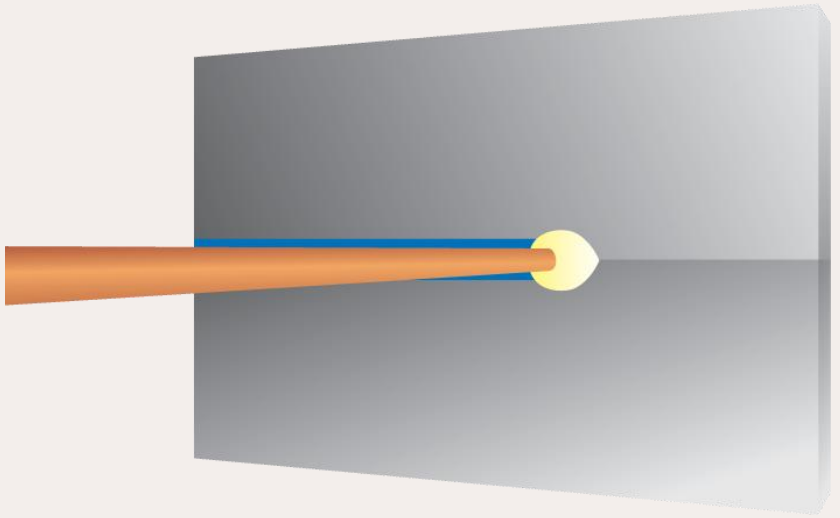

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.4 ตำแหน่งท่าเชื่อม (ต่อ)

3. **ท่าตั้ง (Vertical Position)** เป็นท่าเชื่อมที่รอยเชื่อมอยู่ด้านข้างชิ้นงานเช่นเดียวกับท่าระดับ แต่รอยเชื่อมจะตั้งฉากกับแนวระนาบของพื้น การเชื่อมท่าตั้งจะมีอยู่ 2 แบบ คือ

   1) ท่าตั้งเชื่อมขึ้น (Vertical Up) ซึ่งเหมาะกับการเชื่อมงานที่มีความหนา

   2) ท่าตั้งเชื่อมลง (Vertical Down) ซึ่งเหมาะกับการเชื่อมงานที่มีความหนาไม่มากนัก

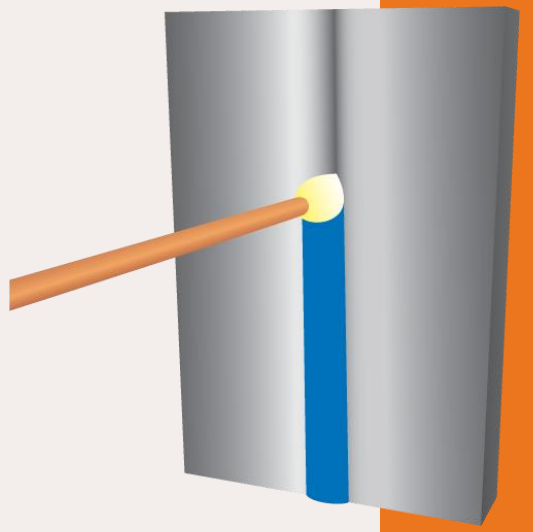

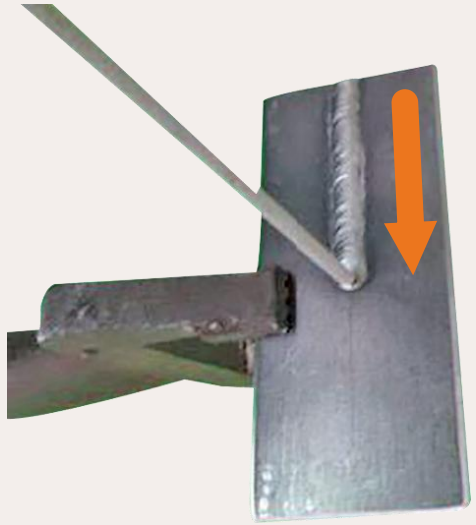

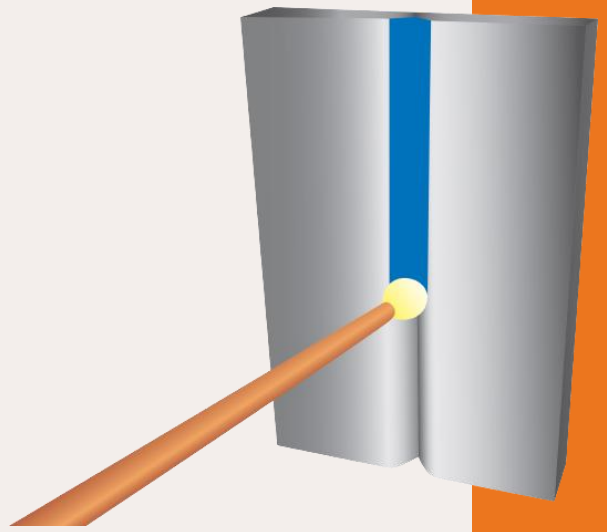

2. ชนิดรอยต่อ รอยเชื่อม รอยเชื่อมมุม และตำแหน่งท่าเชื่อม

2.4 ตำแหน่งท่าเชื่อม (ต่อ)

4. **ท่าเหนือศีรษะ (Overhead Position)** เป็นการเชื่อมชิ้นงานที่วางอยู่ในแนวระนาบเหนือศีรษะของผู้เชื่อม การเชื่อมท่านี้จะยากกว่าท่าเชื่อมอื่น ๆ เนื่องจากแรงดึงดูดของโลกจะทำให้น้ำโลหะของรอยเชื่อมที่กำลังหลอมเหลวไหลย้อยลงมา ซึ่งจะมีผลต่อการเชื่อมเป็นอย่างมาก เช่น เกิดข้อบกพร่องในรอยเชื่อม และอันตรายจากสะเก็ดไฟจากการเชื่อม

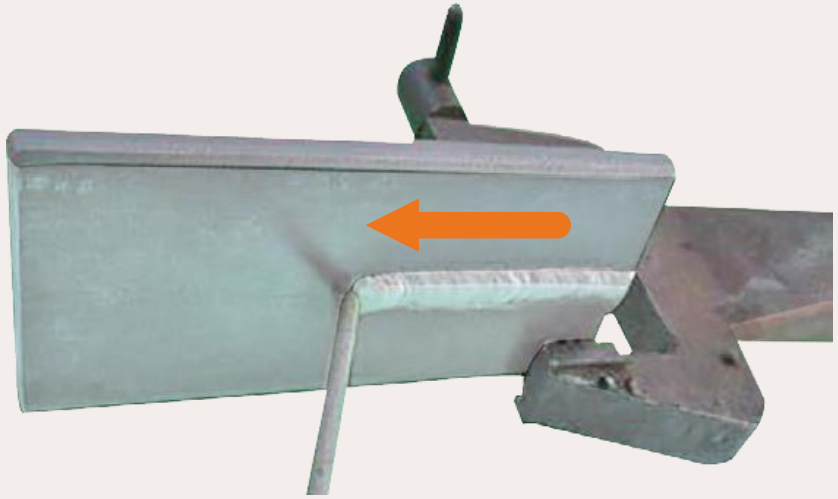

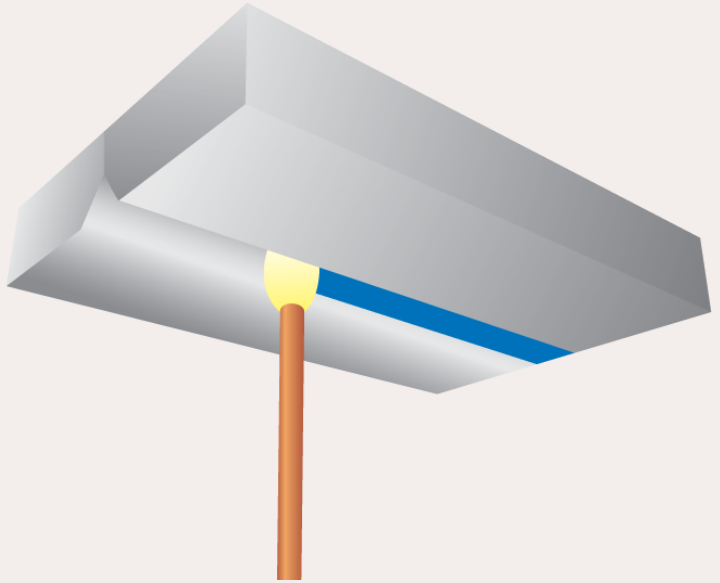

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

สมาคมการเชื่อมของอเมริกา (AWS) ได้ให้คำจำกัดความของ “ลวดเชื่อมไฟฟ้า (Electrode)” ไว้ดังนี้ ลวดเชื่อมโลหะในการเชื่อมอาร์กหมายถึงลวดเชื่อมสำหรับเติมลงในรอยเชื่อมและเป็นตัวทำหน้าที่ให้กระแสไฟฟ้าไหลจากขั้วจ่ายไฟฟ้าผ่านตัวมันเองไปยังการอาร์ก ซึ่งจะผลิตออกมาในรูปร่างลักษณะทั้งเป็นเส้นลวดม้วนเป็นขดหรือเป็นแท่ง มีทั้งลวดเปลือยและลวดที่มีสารพอกหุ้ม

3.1 ชนิดของลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.2 โครงสร้างของลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

3.3 มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.4 สัญลักษณ์ลวดเชื่อม

3.5 การเก็บรักษาลวดเชื่อมไฟฟ้า

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.1 ชนิดของลวดเชื่อมไฟฟ้า

ลวดเชื่อมไฟฟ้าแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. **ลวดเชื่อมเปลือย (Bare Wire Electrode)** เป็นลวดเชื่อมโลหะตัน มีลักษณะเป็นเส้นลวดหรือแท่งที่ไม่มีสารพอกหุ้มนอกจากสารเคลือบเพื่อป้องกันสนิม ซึ่งจะเป็นลวดเชื่อมที่ใช้ในการเชื่อมอาร์กโลหะแก๊สคลุม (GMAW) และการเชื่อมอาร์กทังสเตนแก๊สคลุม (GTAW) หรือการเชื่อมทิก

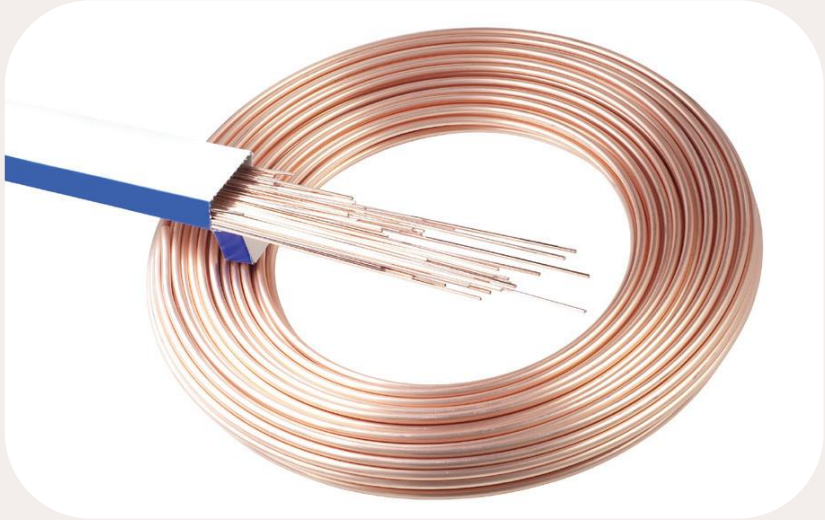

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.1 ชนิดของลวดเชื่อมไฟฟ้า (ต่อ)

ลวดเชื่อมไฟฟ้าแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

2. **ลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (Covered Electrode)** เป็นลวดเชื่อมที่มีสารพอกหุ้มไว้รอบ ๆ แกนลวดเชื่อม เพื่อทำให้การอาร์กสม่ำเสมอขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการเชื่อม ป้องกันแก๊สหรือธาตุต่าง ๆ ในบรรยากาศเข้ามารวมตัวกับรอยเชื่อม อีกทั้งช่วยปรับปรุงสมบัติของรอยเชื่อมให้ดีขึ้น

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.2 โครงสร้างของลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

โครงสร้างของลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. **แกนลวดเชื่อม (Core Wire)** เป็นแท่งโลหะแข็งที่ผ่านการขึ้นรูปโดยการหล่อหรือดึง (Drawing) ซึ่งมีส่วนผสมทางเคมีเหมือนหรือใกล้เคียงกับโลหะชิ้นงานที่ต้องการเชื่อม ซึ่งผู้ผลิตลวดเชื่อมจะเป็นผู้กำหนดปริมาณของธาตุต่าง ๆ ที่ผสมลงในแกนลวดเชื่อม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและประเภทของลวดเชื่อมหรือสมบัติของรอยต่อที่ต้องการ แกนลวดเชื่อมมีหน้าที่เป็นตัวนำกระแสไฟเชื่อมเพื่อทำให้เกิดการอาร์ก และเป็นโลหะป้อนเติมให้กับรอยต่อ

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.2 โครงสร้างของลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

2. **ฟลักซ์ (Flux) หรือสารพอกหุ้ม** เป็นสารประกอบทางเคมีหลายชนิดและมีส่วนผสมที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้งาน ธาตุและสารประกอบต่าง ๆ ที่เป็นส่วนผสมของฟลักซ์จะให้ประโยชน์ต่อการเชื่อมที่แตกต่างกัน โดยฟลักซ์จะถูกอัดพอกหุ้มรอบแท่งแกนลวดเชื่อมเอาไว้ ฟลักซ์ที่ใช้หุ้มแกนลวดประกอบด้วยแร่ธาตุและสารเคมีหลายชนิด เช่น ซิลิคอนไดออกไซด์ (Silicon Dioxide) ไทเทเนียมไดออกไซด์ (Titanium Dioxide) แมกนีเซียมคาร์บอเนต (Magnesium Carbonate) เซลลูโลส (Cellulose)

ฟลักซ์หรือสารพอกหุ้ม

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.2 โครงสร้างของลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

2. ฟลักซ์ (Flux) หรือสารพอกหุ้ม

1) หน้าที่ของฟลักซ์หรือสารพอกหุ้ม เมื่อมีการเชื่อมเกิดขึ้นฟลักซ์ที่ใช้พอกหุ้มลวดเชื่อมจะหลอมละลายพร้อมกับลวดเชื่อมและทำหน้าที่ดังนี้

- ช่วยให้เกิดระบบการอาร์กที่ดี เช่น การอาร์กสม่ำเสมอ จุดประกายอาร์กได้ง่ายขึ้น ช่วยให้สมบัติการเชื่อมดีขึ้น
- ช่วยในการสร้างสแลก เช่น ช่วยให้หยดน้ำโลหะมีขนาดโตขึ้น ช่วยป้องกันไม่ให้แก๊สออกซิเจนในบรรยากาศเข้าไปรวมตัวกับรอยเชื่อมขณะที่รอยเชื่อมกำลังเย็นตัวลง ช่วยปกคลุมรอยเชื่อมเพื่อไม่ให้รอยเชื่อมเย็นตัวเร็วเกินไป ช่วยให้เกิดเกล็ดรอยเชื่อมเรียบและมีผิวมัน และช่วยกำจัดสิ่งสกปรกในบ่อหลอมเหลวให้รวมตัวกันเป็นสแลก

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.2 โครงสร้างของลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

2. ฟลักซ์ (Flux) หรือสารพอกหุ้ม (ต่อ)

1) หน้าที่ของฟลักซ์หรือสารพอกหุ้ม (ต่อ)

- ช่วยในการสร้างแก๊สป้องกันบ่อหลอมเหลว
- ช่วยเพิ่มธาตุโลหะบางชนิดลงไปในรอยเชื่อม
- ช่วยปรับปรุงสมบัติทางเคมีและทางกลให้กับรอยเชื่อม
- ช่วยเติมและรักษาสมบัติของธาตุที่ผสมอยู่และช่วยเพิ่มสมบัติของรอยเชื่อมตามต้องการ

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.2 โครงสร้างของลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

2. ฟลักซ์ (Flux) หรือสารพอกหุ้ม (ต่อ)

2) สมบัติของฟลักซ์ ฟลักซ์ที่ดีควรมีสมบัติดังนี้

- มีความถ่วงจำเพาะต่ำ เพื่อให้สามารถลอยตัวขึ้นมาจากน้ำโลหะเหลวได้
- จะต้องหลอมละลายเมื่อเกิดการอาร์ก
- เมื่อหลอมละลายจะเกิดกลุ่มควัน ซึ่งเป็นแก๊สชนิดหนึ่งสำหรับป้องกันและขับไล่แก๊สจากภายนอกไม่ให้เข้าไปทำปฏิกิริยากับรอยเชื่อม
- ต้องหุ้มแกนลวดได้แน่น โดยไม่แตกหรือหลุดจากแกนได้ง่าย

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.3 มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

การใช้ลวดเชื่อมไฟฟ้าในวงการอุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีการควบคุมคุณภาพดังนั้นจึงมีสถาบันหรือสมาคมซึ่งเป็นหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานของลวดเชื่อมไฟฟ้าที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับของวงการอุตสาหกรรม แบ่งเป็นหลายมาตรฐานดังนี้

1. **มาตรฐานของสมาคมการเชื่อมของอเมริกา (American Welding Society; AWS)** เป็นหน่วยงานที่กำหนดมาตรฐานทั้งลวดเชื่อมไฟฟ้าและลวดเชื่อมแก๊ส ตัวอย่างมาตรฐานลวดเชื่อม เช่น E6013, E6010, E7018, ER308L, RG60, RG45

2. **มาตรฐานของเอเอสทีเอ็ม (ASTM International)** เดิมเป็นที่รู้จักกันในชื่อ สมาคมการทดสอบและวัสดุอเมริกัน (American Society for Testing and Materials; ASTM) โดยเป็นสมาคมวิชาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่กำหนดและจัดทำมาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้าต่าง ๆ เช่น E6010, E6013, E7018

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.3 มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า (ต่อ)

3. **มาตรฐานขององค์กรมาตรฐานแห่งชาติของสหราชอาณาจักร (British Standards; BS)** ตัวอย่างมาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า เช่น E107, E217, E207
4. **มาตรฐานขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานหรือไอโซ (International Organization for Standardization; ISO)** ตัวอย่างมาตรฐานลวดเชื่อม เช่น E234, R15, E2233, R12
5. **มาตรฐานของประเทศญี่ปุ่น (Japanese Industrial Standards; JIS)** ตัวอย่างมาตรฐานลวดเชื่อม เช่น JIS Z 3211-1991, JIS Z 3313-1993

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.3 มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า (ต่อ)

6. **มาตรฐานของสถาบันมาตรฐานแห่งประเทศเยอรมัน (Deutsches Institut für Normung; DIN)** ตัวอย่างมาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า เช่น D433 2AR7, DIN1913, E5122 RR11160

7. **มาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Industrial Standard; TIS)** เรียกอีกอย่างว่า มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ตัวอย่างมาตรฐานลวดเชื่อม เช่น มอก. 49-2557, มอก. 49-2538

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.4 สัญลักษณ์ลวดเชื่อม

ในหน่วยการเรียนรู้นี้จะอธิบายรายละเอียดมาตรฐานลวดเชื่อมของ AWS ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ในประเทศไทยลวดเชื่อมเหล็กกล้าคาร์บอนเป็นลวดเชื่อมที่นิยมใช้กันมากโดยเฉพาะในงานโครงสร้างทั่วไป การกำหนดมาตรฐานลวดเชื่อมของ AWS ได้กำหนดสัญลักษณ์ลวดเชื่อมโดยใช้ตัวอักษรและตัวเลขดังนี้

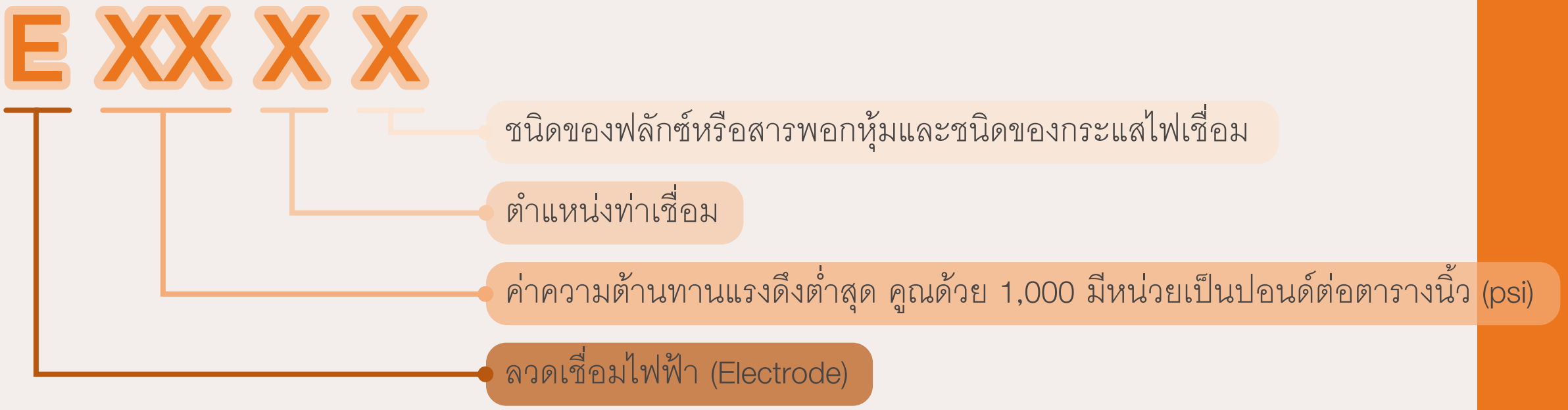

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.4 สัญลักษณ์ลวดเชื่อม (ต่อ)

ตัวอย่าง ลวดเชื่อมไฟฟ้า E6013

E หมายถึง ลวดเชื่อมไฟฟ้า (Electrode)

60 หมายถึง ค่าความต้านทานแรงดึงต่ำสุด 60 × 1,000 = 60,000 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว (psi)

1 หมายถึงเชื่อมได้ทุกท่าเชื่อมคือท่าราบหรือแนวราบท่าระดับหรือท่าขนานนอนหรือแนวระดับ ท่าตั้งหรือแนวตั้ง และท่าเหนือศีรษะหรือแนวเหนือศีรษะ

3 หมายถึง ตัวเลขแสดงชนิดของฟลักซ์หรือสารพอกหุ้มและชนิดของกระแสไฟเชื่อมหรือสมบัติพิเศษของลวดเชื่อม

ดังนั้น ลวดเชื่อม E6013 เป็นลวดเชื่อมไฟฟ้าที่มีค่าความต้านทานแรงดึง 60,000 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว (psi) เชื่อมได้ทุกตำแหน่งท่าเชื่อม ฟลักซ์ชนิดรูไทล์-โพแทสเซียม ใช้กระแสไฟ AC และ DCEP การอาร์กนิ่มนวล ซึมลึกน้อย

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.4 สัญลักษณ์ลวดเชื่อม (ต่อ)

ความหมายของตัวเลขตำแหน่งที่ 3 ในสัญลักษณ์ลวดเชื่อมไฟฟ้ามาตรฐาน AWS 5.1

หมายเลข	ความหมาย
1	เชื่อมได้ทุกท่าเชื่อม คือท่าราบหรือแนวราบ ท่าระดับหรือท่าขนานนอนหรือแนวระดับ ท่าตั้งหรือแนวตั้ง และท่าเหนือศีรษะหรือแนวเหนือศีรษะ
2	เชื่อมได้เฉพาะท่าราบหรือแนวราบและท่าระดับหรือท่าขนานนอนหรือแนวระดับ
3	เชื่อมได้เฉพาะท่าราบหรือแนวราบเท่านั้น

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.4 สัญลักษณ์ลวดเชื่อม (ต่อ)

ความหมายของตัวเลขตำแหน่งที่ 4 ในสัญลักษณ์ลวดเชื่อมไฟฟ้ามาตรฐาน AWS 5.1

รหัส	ชนิดกระแสไฟ	การอาร์ก	การซึมลึก	ชนิดกระแสไฟ	ผงเหล็ก
EXX10	DCEP	รุนแรง	มาก	เซลลูโลส-โซเดียม	0-10%
EXXX1	AC & DCEP	รุนแรง	มาก	เซลลูโลส-โพแทสเซียม	-
EXXX2	AC & DCEN	ปานกลาง	ปานกลาง	รูไทล์-โซเดียม	0-10%
EXXX3	AC & DCEP & DCEN	นิ่มนวล	น้อย	รูไทล์-โพแทสเซียม	0-10%
EXXX4	AC & DCEP & DCEN	นิ่มนวล	น้อย	รูไทล์-ผงเหล็ก	25-40%
EXXX5	DCEP	ปานกลาง	ปานกลาง	ไฮโดรเจนต่ำ-โซเดียม	-
EXXX6	AC or DCEP	ปานกลาง	ปานกลาง	ไฮโดรเจนต่ำ-โพแทสเซียม	-
EXXX8	AC or DCEP	ปานกลาง	ปานกลาง	ไฮโดรเจนต่ำ-ผงเหล็ก	25-40%
EXX20	AC or DCEP & DCEN	ปานกลาง	ปานกลาง	เหล็กออกไซด์-โซเดียม	-
EXX24	AC or DCEP & DCEN	นิ่มนวล	น้อย	รูไทล์-ผงเหล็ก	50%
EXX27	AC or DCEP & DCEN	ปานกลาง	ปานกลาง	เหล็กออกไซด์-ผงเหล็ก	50%
EXX28	AC or DCEP	ปานกลาง	ปานกลาง	ไฮโดรเจนต่ำ-ผงเหล็ก	50%

3. มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า

3.5 การเก็บรักษาลวดเชื่อมไฟฟ้า

ลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ควรเก็บไว้ในที่แห้ง ไม่เปียกหรืออับชื้น ควรแยกชนิด ขนาด และลักษณะการใช้งานให้ชัดเจน ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ผลิตของลวดเชื่อม ก่อนนำลวดเชื่อมมาใช้ควรอบให้แห้งที่อุณหภูมิ 250 °C โดยใช้ระยะเวลาไม่เกิน 2 ชั่วโมง ซึ่งในการอบลวดเชื่อมให้แห้งนั้นจะต้องควบคุมอุณหภูมิและระยะเวลาที่ใช้ในการอบให้เหมาะสม เพราะการใช้อุณหภูมิสูงเกินไปอาจทำให้ธาตุต่าง ๆ ที่ผสมอยู่ในฟลักซ์เปลี่ยนไปเป็นผลทำให้เกิดข้อบกพร่องในรอยเชื่อม มีผลทำให้ความแข็งแรงของเหล็กลดลง

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.1 ความหมายของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ หมายถึงลักษณะที่ไม่ต้องการที่เกิดขึ้นในขณะทำการเชื่อมซึ่งจะส่งผลต่อรอยเชื่อมและประสิทธิภาพของชิ้นงานนั้น ๆ

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

1. สแลกฝังในรอยเชื่อม
2. รูพรุน
3. การหลอมละลายไม่สมบูรณ์
4. รอยแหว่งขอบแนว
5. รอยเกย
6. การซึมลึกไม่สมบูรณ์
7. รอยเชื่อมไม่เต็ม
8. รอยร้าว

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

1. **สแลกฝังในรอยเชื่อม (Slag Inclusion)** เกิดจากการรวมตัวของสารที่ไม่ใช่โลหะฝังอยู่ในรอยเชื่อมหรือระหว่างรอยเชื่อมกับโลหะชิ้นงาน ซึ่งพบได้ในงานเชื่อมด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ อันเป็นผลมาจากความผิดพลาดทางด้านเทคนิคการเชื่อม การออกแบบที่ไม่ถูกต้อง หรือชิ้นงานสกปรก เพราะปกติสแลกจะลอยขึ้นสู่ผิวหน้าแต่บางครั้งอาจจะถูกปิดกั้นโดยน้ำโลหะทำให้ฝังตัวอยู่ในรอยเชื่อม

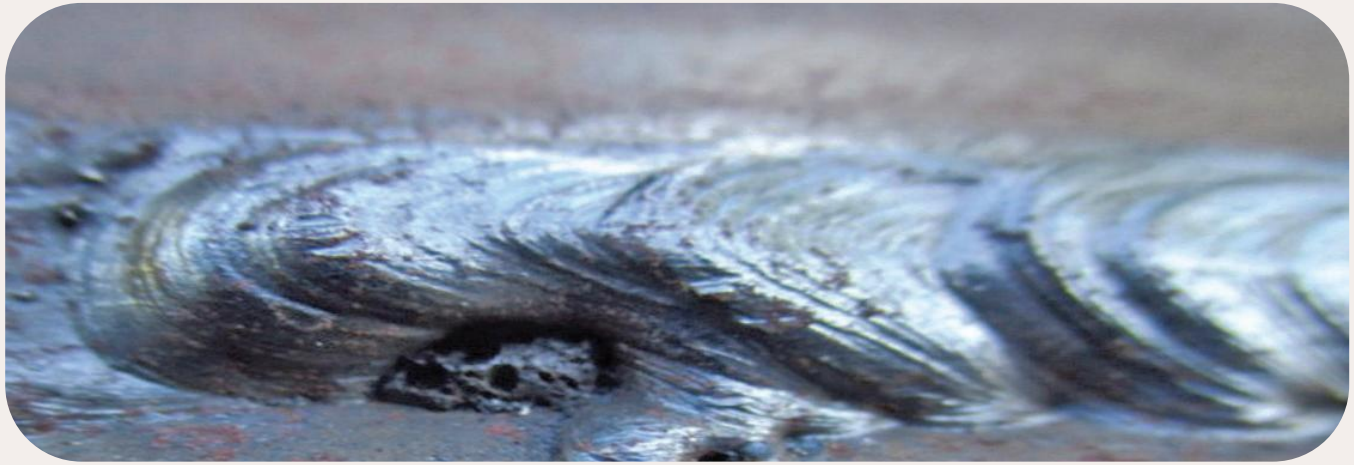

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

2. **รูพรุน (Porosity)** เกิดจากแก๊สภายในรอยเชื่อมหรือวัสดุโลหะงานที่ไม่สามารถออกมาข้างนอกได้เนื่องจากการเย็นตัวของโลหะ อาจจะเป็นรูปร่างลักษณะต่าง ๆ เช่น ทรงกลม ทรงกระบอก ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับอัตราการเย็นตัวของโลหะและอัตราความเร็วของแก๊สฟองอากาศซึ่งเป็นข้อบกพร่องในงานเชื่อมที่ไม่ค่อยเป็นอันตรายมากนัก

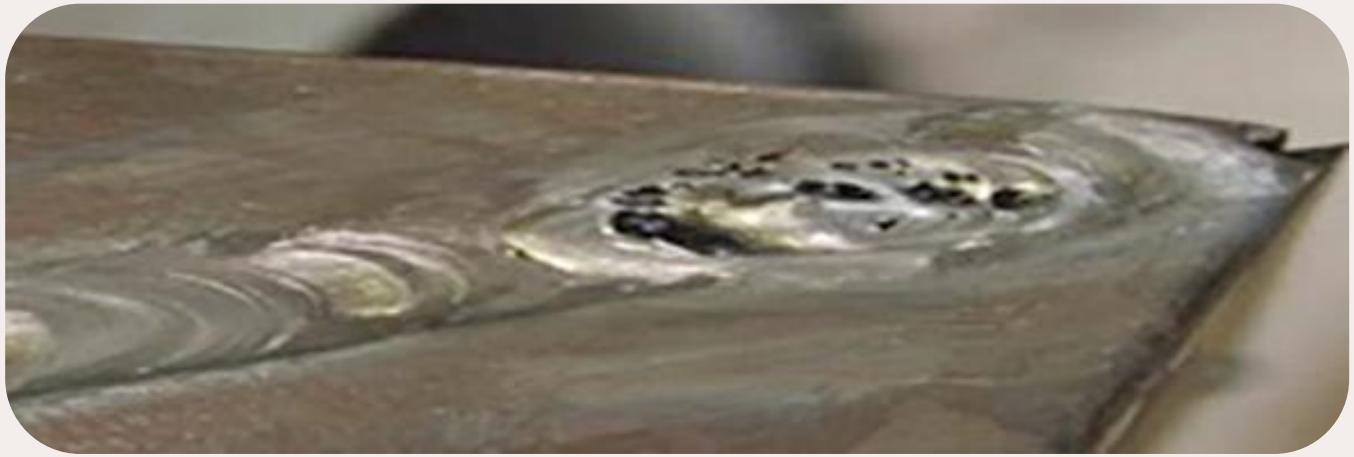

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

2. **รูพรุน (Porosity)** รูพรุนที่เกิดขึ้นมีหลายลักษณะแตกต่างกันดังนี้

   1) รูพรุนตลอดแนว (Uniformly Porosity) จะมีลักษณะของรูพรุนที่กระจายตัวอยู่ทั่วไปทั้งภายในและภายนอก อาจเกิดจากเทคนิคการเชื่อมหรือวัสดุไม่ถูกต้อง หรือการเตรียมรอยต่อไม่ถูกต้อง วิธีป้องกันคือปล่อยให้ชิ้นงานเย็นตัวอย่างช้า ๆ อาจจะทำให้แก๊สระเหยออกจากรอยเชื่อมได้ทัน

   2) รูพรุนเฉพาะที่ (Localized Porosity) รูพรุนแบบนี้จะอยู่บริเวณร่องของบากส่วนใหญ่จะเกิดตอนเริ่มต้น หรือรอยต่อของการเชื่อมไฟฟ้า

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

2. รูพรุน (Porosity) (ต่อ)

3) รูพรุนเชิงเส้น (Linear Porosity) เป็นรูพรุนที่เกิดขึ้นตามแนวยาว บ่อยครั้งจะเกิดบริเวณผิวหน้าของรอยเชื่อมและตรงรอยต่อระหว่างรอยเชื่อมกับวัสดุงาน หรือบริเวณใกล้รากของรอยเชื่อม ส่วนใหญ่เกิดจากความสกปรกของรอยต่อ

4) รูพรุนเป็นโพรง (Piping Porosity) มีรูปร่างโพรงยาวส่วนใหญ่เกิดบริเวณของรอยเชื่อมมุมหรือรอยเชื่อมแบบฟิลเล็ต (Fillet Weld) อาจจะทะลุขึ้นมาบนผิวรอยเชื่อมได้ หรืออยู่ภายใต้รอยเชื่อมได้ และอาจจะพบยาวมากในกรรมวิธีการเชื่อมไฟฟ้าสแลกคลุม (Electro-slag Welding)

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

3. **การหลอมละลายไม่สมบูรณ์ (Incomplete Fusion)** เป็นผลมาจากเทคนิคการเชื่อม รวมถึงการเตรียมรอยต่อไม่ถูกต้อง การออกแบบรอยเชื่อมไม่ดี หรือเกิดจากการให้ความร้อนไม่เท่ากันในขณะเชื่อม หรือมีออกไซด์เกิดขึ้นในขณะหลอมละลาย

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

4. **รอยแหว่งขอบแนว (Undercut)** โดยปกติแล้วเกิดจากเทคนิคการเชื่อมหรือใช้กระแสไฟฟ้ามากเกินไป รอยแหว่งขอบแนวส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณรอยต่อระหว่างรอยเชื่อมกับโลหะชิ้นงานทั้งด้านหน้าและด้านรากรอยเชื่อม รอยแหว่งขอบแนวนี้เป็นรอยบากซึ่งเป็นอันตรายเพราะจะเป็นแหล่งรวมความเค้น (Stress Concentrator) ในรอยเชื่อม

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

5. **รอยเกย (Overlap)** เป็นรอยเชื่อมบางส่วนเกยออกมาจากรอยเชื่อมซึ่งไม่หลอมละลาย อาจจะเกิดที่ด้านหน้าหรือด้านรากของรอยเชื่อม เป็นผลมาจากการควบคุมการเชื่อมไม่ดี วัสดุเติมไม่ถูกต้องหรือผิวหน้าของวัสดุมีออกไซด์

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

6. **การซึมลึกไม่สมบูรณ์ (Incomplete Penetration)** เกิดจากความร้อนไม่เพียงพอหรือการออกแบบไม่ถูกต้อง เช่น บริเวณรอยต่อหนาเกินไปสำหรับรอยต่อที่ต้องการเชื่อมให้ซึมลึกตลอดความหนา อาจจะออกแบบให้เชื่อมข้างหลัง โดยก่อนที่จะเชื่อมข้างหลังต้องมีการเซาะร่องหรือเจียระไนก่อน หรืออาจจะออกแบบโดยใช้แผ่นรองด้านหลัง

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

7. **รอยเชื่อมไม่เต็ม (Underfill)** อาจเกิดขึ้นที่ด้านหน้าหรือด้านรากรอยเชื่อม เป็นผลมาจากช่างเชื่อมไม่เติมให้เต็มหรือเชื่อมไม่ถูกต้องตามแผนการเชื่อม

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

8. **รอยร้าว (Crack)** สามารถเกิดขึ้นได้ในเนื้อเชื่อมและโลหะชิ้นงาน จะเกิดขึ้นเมื่อได้รับความเค้นสูงเหนือจุดความแข็งแรงของวัสดุ รอยร้าวที่ขนานกับแกนของรอยเชื่อม เรียกว่า รอยร้าวตามยาว อาจจะเกิดกลางรอยเชื่อมหรือในเขตที่มีผลกระทบจากความร้อน (HAZ) ใกล้กับรอยเชื่อม ส่วนรอยร้าวตามขวางจะเกิดตั้งฉากกับรอยเชื่อม อาจจะแตกอยู่ภายในรอยเชื่อม หรือเลยออกมาทางเขตที่ผลกระทบจากความร้อนในโลหะชิ้นงาน ในบางครั้งรอยร้าวตามขวางจะเกิดที่โลหะชิ้นงานแต่ไม่ร้าวที่รอยเชื่อม

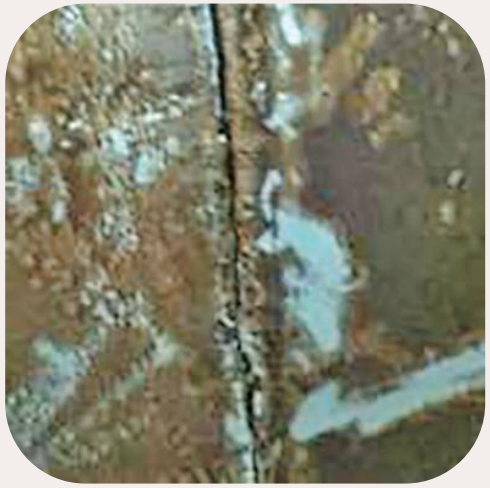
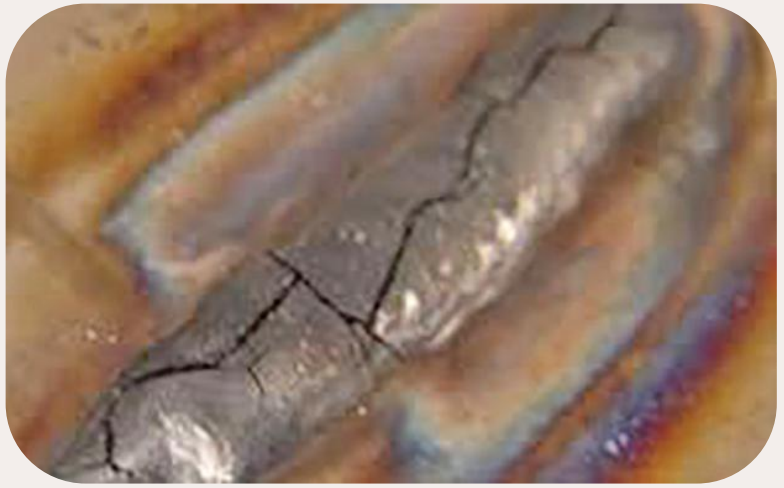

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

8. **รอยร้าว (Crack)** รอยร้าวแบ่งได้เป็น 7 ลักษณะ ดังนี้

1) รอยร้าวตามยาว (Longitudinal Cracks) อาจเกิดได้ในการเชื่อมอาร์กใต้ฟลักซ์ (SAW) เพราะใช้ความเร็วในการเชื่อมสูง หรือบางครั้งอาจจะมีโพรงหนอน (Wormhole) อยู่ภายใต้รอยเชื่อม รอยร้าวตามยาวจะเกิดกับรอยเชื่อมขนาดเล็กกับชิ้นงานที่มีความหนามาก ๆ เพราะมีอัตราความเร็วของการเย็นตัวสูง

2) รอยร้าวตามขวาง (Transverse Cracks) สาเหตุเกิดจากการหดตัวตามความยาวของรอยเชื่อม ส่วนใหญ่จะเกิดกับวัสดุที่เปราะ

3) รอยร้าวที่บ่อหลอมเหลว (Crater Cracks) มักจะเกิดขึ้นบริเวณบ่อหลอมเหลวตรงจุดหยุดลวดเชื่อม บางครั้งอาจจะแตกเป็นรูปดาว หรือรูปร่างอื่น ๆ เช่น ตาข่าย ซึ่งจะเป็นรอยร้าวแบบตื้น ๆ เท่านั้น และเป็นรอยร้าวแบบร้อน

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

8. รอยร้าว (Crack) (ต่อ)

4) รอยร้าวที่โทรด (Throat Cracks) จะเป็นรอยร้าวยาวตามทิศทางของรอยเชื่อม ที่ปรากฏบนผิวหน้ารอยเชื่อม ปกติจะเป็นรอยร้าวแบบร้อนแต่ก็ไม่เสมอไป

5) รอยร้าวที่โท (Toe Cracks) โดยทั่ว ๆ ไปจะเป็นรอยร้าวแบบเย็น มีสาเหตุจากความเครียดในการหดตัว จะเกิดบริเวณรอยต่อระหว่างรอยเชื่อมกับโลหะงาน เป็นผลมาจากการหดตัวบริเวณที่มีผลกระทบเนื่องจากความร้อน บางครั้งเกิดจากโลหะชิ้นงานไม่มีสมบัติทนแรงดึงตามขวาง

6) รอยร้าวที่ราก (Root Cracks) จะเป็นรอยร้าวตามยาวที่รากของรอยเชื่อมอาจเป็นรอยร้าวแบบร้อนหรือรอยร้าวแบบเย็นก็ได้

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.2 ชนิดของข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ (ต่อ)

8. รอยร้าว (Crack) (ต่อ)

7) รอยร้าวใต้แนวเชื่อมและเขตที่มีผลกระทบเนื่องจากความร้อน (Under Bead and Heat Affected Zone Cracks) จะเป็นรอยร้าวแบบเย็นในเขตที่มีผลกระทบเนื่องจากความร้อนของเนื้อโลหะงาน ปกติจะเกิดขึ้นเป็นช่วงสั้น ๆ แต่ก็อาจเกิดการร้าวต่อเนื่องได้เช่นกัน รอยร้าวใต้แนวเชื่อมอาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากแก๊สไฮโดรเจนทำให้โครงสร้างมีความเปราะสูงและความเค้นตกค้าง ปกติจะร้าวใต้แนวเชื่อมในบริเวณเขตที่มีผลกระทบจากความร้อนเนื่องจากมีความเค้นสูง

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.3 ลักษณะของข้อบกพร่อง สาเหตุ และวิธีการแก้ไข

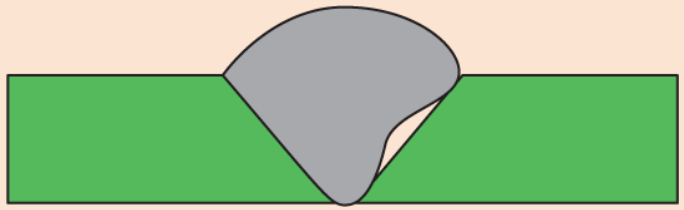

การหลอมละลายไม่สมบูรณ์
(Incomplete Fusion)

สาเหตุ	วิธีการแก้ไข
1. ปรับกระแสไฟต่ำเกินไป	1. ปรับกระแสไฟให้ถูกต้อง
2. ความเร็วในการเดินลวดเชื่อมไม่ถูกต้อง	2. ปรับการเดินลวดเชื่อมให้ถูกต้อง
3. ใช้ลวดเชื่อมผิดประเภท	3. ใช้ลวดเชื่อมให้ถูกต้อง
4. ระยะอาร์กยาวเกินไป	4. ใช้ระยะอาร์กให้ถูกต้อง

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.3 ลักษณะของข้อบกพร่อง สาเหตุ และวิธีการแก้ไข (ต่อ)

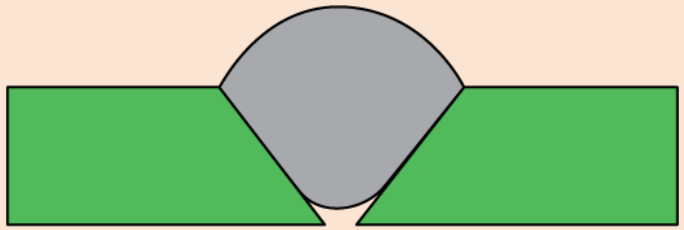

การซึมลึกไม่สมบูรณ์
(Incomplete Penetration)

สาเหตุ	วิธีการแก้ไข
1. ปรับกระแสไฟต่ำเกินไป	1. ปรับกระแสไฟให้ถูกต้อง
2. เดินลวดเชื่อมเร็วเกินไป	2. เดินลวดเชื่อมให้ช้าลง
3. ใช้ลวดเชื่อมขนาดโตเกินไป	3. เลือกขนาดลวดเชื่อมให้เหมาะสมกับความหนาของงาน
4. ชิ้นงานสกปรก	4. ทำความสะอาดชิ้นงานก่อนเชื่อม
5. ช่องเว้นรอยต่อน้อยเกินไป	5. ปรับระยะรอยต่อให้เหมาะสม

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.3 ลักษณะของข้อบกพร่อง สาเหตุ และวิธีการแก้ไข (ต่อ)

รูพรุน
(Porosity)

สาเหตุ	วิธีการแก้ไข
1. ใช้ระยะอาร์กสั้นเกินไป	1. ปรับกระแสไฟให้ถูกต้อง
2. เดินลวดเชื่อมเร็วเกินไป	2. เดินลวดเชื่อมให้เหมาะสม
3. เดินลวดเชื่อมช้าเกินไป	3. เดินลวดเชื่อมให้เหมาะสม
4. มีความชื้นในฟลักซ์หุ้มลวดเชื่อม	4. อบลวดเชื่อมตามอุณหภูมิที่กำหนด
5. ชิ้นงานสกปรก	5. ทำความสะอาดชิ้นงานก่อนเชื่อม

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.3 ลักษณะของข้อบกพร่อง สาเหตุ และวิธีการแก้ไข (ต่อ)

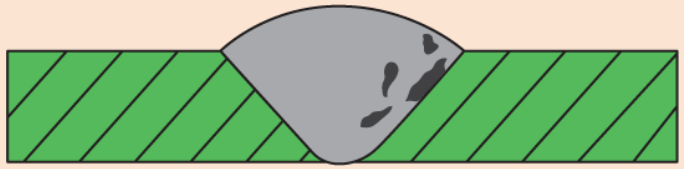

สแลกฝังในรอยเชื่อม

(Slag Inclusion)

สาเหตุ	วิธีการแก้ไข
1. ใช้ระยะอาร์กสั้นเกินไป	1. ปรับกระแสไฟให้ถูกต้อง
2. เดินลวดเชื่อมเร็วเกินไป	2. เดินลวดเชื่อมให้เหมาะสม
3. เดินลวดเชื่อมช้าเกินไป	3. เดินลวดเชื่อมให้เหมาะสม
4. มีความชื้นในฟลักซ์หุ้มลวดเชื่อม	4. อบลวดเชื่อมตามอุณหภูมิที่กำหนด
5. ชิ้นงานสกปรก	5. ทำความสะอาดชิ้นงานก่อนเชื่อม

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.3 ลักษณะของข้อบกพร่อง สาเหตุ และวิธีการแก้ไข (ต่อ)

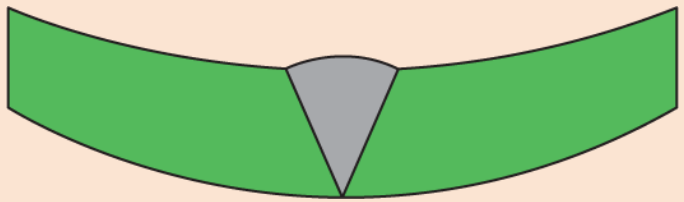

การบิดงอ
(Distortion)

สาเหตุ	วิธีการแก้ไข
1. การให้ความร้อนไม่สม่ำเสมอ	1. เชื่อมยึดหรือใช้อุปกรณ์จับยึดชิ้นงานไว้
2. ให้ความร้อนมากเกินไป	2. ระหว่างเตรียมงานเผื่อระยะที่จะหดหรือขยายตัวไว้
3. เตรียมรอยต่อไม่เหมาะสม	3. การขจัดความเครียดออกจากชิ้นงานซึ่งผ่านการอัดหรือแปลงรูปมาก่อนจะช่วยลดการบิดได้

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.3 ลักษณะของข้อบกพร่อง สาเหตุ และวิธีการแก้ไข (ต่อ)

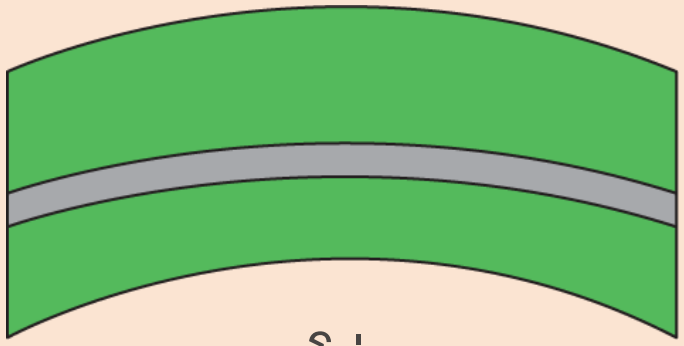

การโก่งงอ
(Warping)

สาเหตุ	วิธีการแก้ไข
1. รอยเชื่อมหดตัว	1. เลือกลวดเชื่อมที่สามารถเชื่อมได้เร็วและการซึมลึกปานกลาง
2. ให้ความร้อนที่จุดใดจุดหนึ่งบนรอยต่อมากเกินไป	2. พยายามเชื่อมให้เร็ว
3. เตรียมรอยต่อไม่เหมาะสม	3. ไม่ควรเผื่อช่องว่างระหว่างงานให้มากเกินไป
4. การยึดชิ้นงานไม่ดี	4. จับยึดชิ้นงานให้แน่น

4. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์

4.3 ลักษณะของข้อบกพร่อง สาเหตุ และวิธีการแก้ไข (ต่อ)

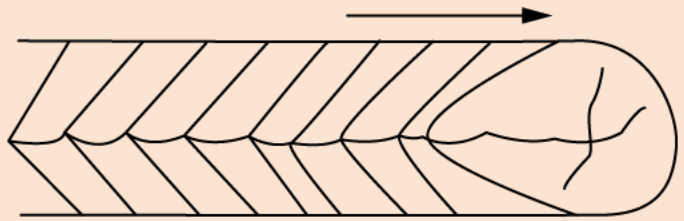

รอยร้าวที่บ่อหลอมเหลว
(Crater Cracks)

สาเหตุ	วิธีการแก้ไข
1. เดินลวดเชื่อมไม่ถูกวิธี	1. เดินลวดเชื่อมย้อนกลับเล็กน้อยเมื่อถึงปลายรอยเชื่อม
2. ใช้ระยะอาร์กยาวเกินไปขณะถึงปลายรอยเชื่อม (จะเกิดขึ้นกับการเชื่อมชิ้นงานบางและแนวฟิลเล็ตที่เว้าเข้า)	2. ใช้ระยะอาร์กให้ชิดกว่าปกติเมื่อถึงปลายรอยเชื่อม

สรุป

ในการเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกลวดเชื่อมให้เหมาะสมกับงาน การใช้ระยะอาร์กที่ถูกต้อง การปรับกระแสไฟที่เหมาะสมกับงาน การควบคุมความเร็วในการเดินลวดเชื่อม รวมถึงการตั้งมุมของลวดเชื่อมที่ถูกต้องเพื่อให้มีประสิทธิภาพที่ดีและสมบูรณ์

ทั้งนี้ต้องพิจารณาชนิดรอยต่อและรอยเชื่อมต่าง ๆ ที่จะใช้ในงานเชื่อม ส่วนตำแหน่งท่าเชื่อมซึ่งเป็นลักษณะของตำแหน่งท่าเชื่อมพื้นฐานตามมาตรฐาน AWS แบ่งออกเป็น 4 ท่าเชื่อม ได้แก่ ท่าราบ ท่าระดับ ท่าตั้ง และท่าเหนือศีรษะ ในส่วนของลวดเชื่อมไฟฟ้าก็ใช้มาตรฐาน AWS เช่นเดียวกัน โดยจะใช้สัญลักษณ์เป็นตัวอักษรและตัวเลขแทนสมบัติและคุณลักษณะของลวดเชื่อม

ข้อบกพร่องที่สามารถพบเห็นได้ในงานเชื่อมอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ เช่น สแลกฝังในรอยเชื่อม รูพรุน การหลอมละลายไม่สมบูรณ์ รอยแหว่งขอบแนว รอยเกย การซึมลึกไม่สมบูรณ์ รอยเชื่อมไม่เต็ม หรือรอยร้าว ซึ่งจะส่งผลต่อรอยเชื่อมและประสิทธิภาพของชิ้นงานผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องหาสาเหตุของข้อบกพร่องนั้นแล้วจึงทำการแก้ไขเพื่อให้ชิ้นงานสมบูรณ์

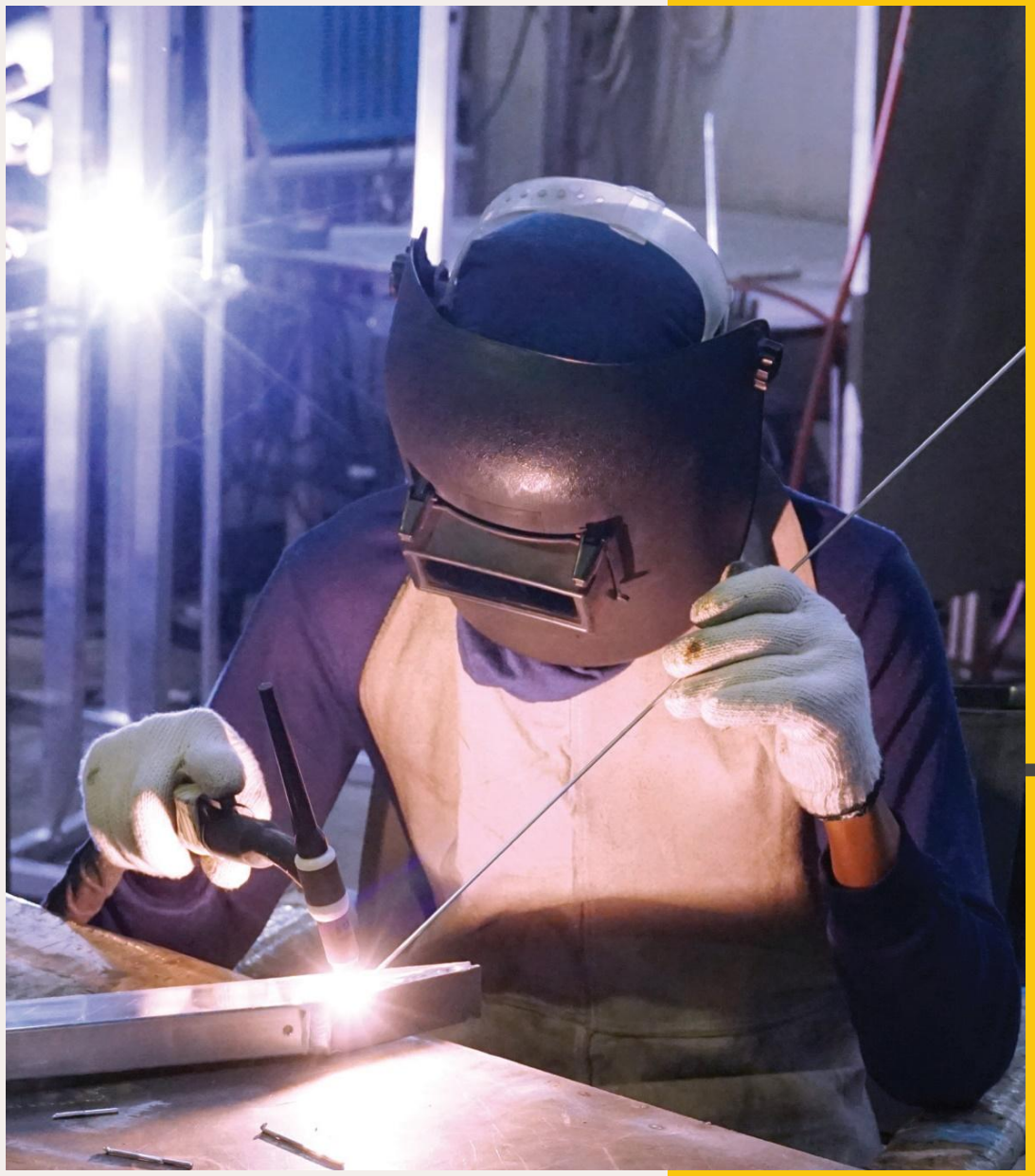

ความรู้เบื้องต้นในงานเชื่อมแก๊ส

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

สาระสำคัญ

งานเชื่อมแก๊สเป็นกรรมวิธีการเชื่อมโลหะแบบหลอมละลายให้โลหะติดกัน โดยใช้ความร้อนจากการเผาไหม้ระหว่างแก๊สออกซิเจนกับแก๊สอะเซทิลีน ซึ่งให้อุณหภูมิสูงถึง 6,300 องศาฟาเรนไฮต์ หรือประมาณ 3,482 องศาเซลเซียส ซึ่งจะหลอมละลายโลหะให้ติดกัน อาจเติมลวดเชื่อมหรือไม่เติมก็ได้ นิยมใช้แก๊สออกซิเจนกับแก๊สอะเซทิลีนในการเชื่อม เนื่องจากแก๊สสองชนิดนี้เมื่อรวมตัวกันแล้วจะมีสมบัติในการให้ความร้อนสูง

สาระการเรียนรู้

01 ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

02 เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

03 การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

สมรรถนะประจำหน่วย

แสดงความรู้เกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นในงานเชื่อมแก๊ส

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊สได้
2. จำแนกชนิดเครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊สได้
3. บอกหน้าที่การใช้งานของเครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊สได้
4. ปฏิบัติงานประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊สและการตรวจสอบรอยรั่วได้

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

1.1 ความหมายของความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส หมายถึงพฤติกรรมและสภาพที่ปลอดจากอุบัติภัยหรืออุบัติเหตุ อันอาจเกิดแก่ร่างกาย ชีวิต หรือทรัพย์สินในขณะปฏิบัติงานเชื่อมแก๊ส การปลูกฝังนิสัยเพื่อการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยมีความจำเป็นสำหรับทุกคน ควรมีป้ายติดไว้ในบริเวณโรงฝึกงานของสถานศึกษาหรือโรงงานต่าง ๆ เพื่อเตือนสติผู้ปฏิบัติงานให้ตระหนักถึงความปลอดภัยอยู่เสมอ ๆ โดยผู้ปฏิบัติงานต้องศึกษาวิธีการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊สให้เข้าใจเป็นอย่างดี รวมถึงขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และต้องปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยของโรงงานอย่างเคร่งครัด

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

1.2 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

1. ด้านผู้ปฏิบัติงานเชื่อมแก๊ส

1) ควรสวมแว่นตากรองแสงหรือหน้ากากเชื่อมทุกครั้งที่ปฏิบัติการเชื่อม แว่นตาที่เหมาะกับการเชื่อมแก๊สควรใช้เบอร์ 4-5

2) สวมที่ปิดจมูกเพื่อป้องกันอันตรายจากควันเชื่อมและฝุ่นเชื่อม รวมถึงควันพิษจากการเชื่อมขณะปฏิบัติงาน

3) สวมเสื้อหนัง ถุงมือหนัง และปลอกแขนทุกครั้งเพื่อป้องกันความร้อน ในขณะที่ทำการเชื่อมแก๊ส

4) สวมรองเท้านิรภัยทุกครั้งเพื่อป้องกันความร้อนและป้องกันสะเก็ด-ไฟเชื่อมหรือโลหะกระเด็นใส่ขณะปฏิบัติงาน

5) ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมไม่ควรใช้สายเชื่อมแก๊สพาดลำตัวหรือพาดไหล่ เพราะถ้าแก๊สรั่วอาจจะทำให้ถูกไฟไหม้ได้

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

1.2 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

2. ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้งานเชื่อมแก๊ส

1) เมื่อมีการเคลื่อนย้ายถังแก๊ส ควรปิดฝาครอบถังแก๊สก่อนที่จะเคลื่อนย้ายและห้ามเคลื่อนย้ายถังแก๊สโดยการกลิ้งแนวนอนกับพื้น เพราะอาจทำให้เกิดอันตรายได้

2) ห้ามใช้น้ำมันหรือจาระบีกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ในงานเชื่อมแก๊ส เพราะอาจทำให้เกิดการระเบิดได้

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

1.2 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

2. ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

3) การเก็บถังแก๊สต้องห่างจากสาร-ไวไฟอย่างน้อย 25 ฟุต หรือประมาณ 7.6 เมตร โดยถังแก๊สควรอยู่ในตำแหน่งตั้งตรงและมีโซ่คล้องหรือยึดให้แน่นอยู่ตลอดเวลาเพื่อป้องกันถังล้ม

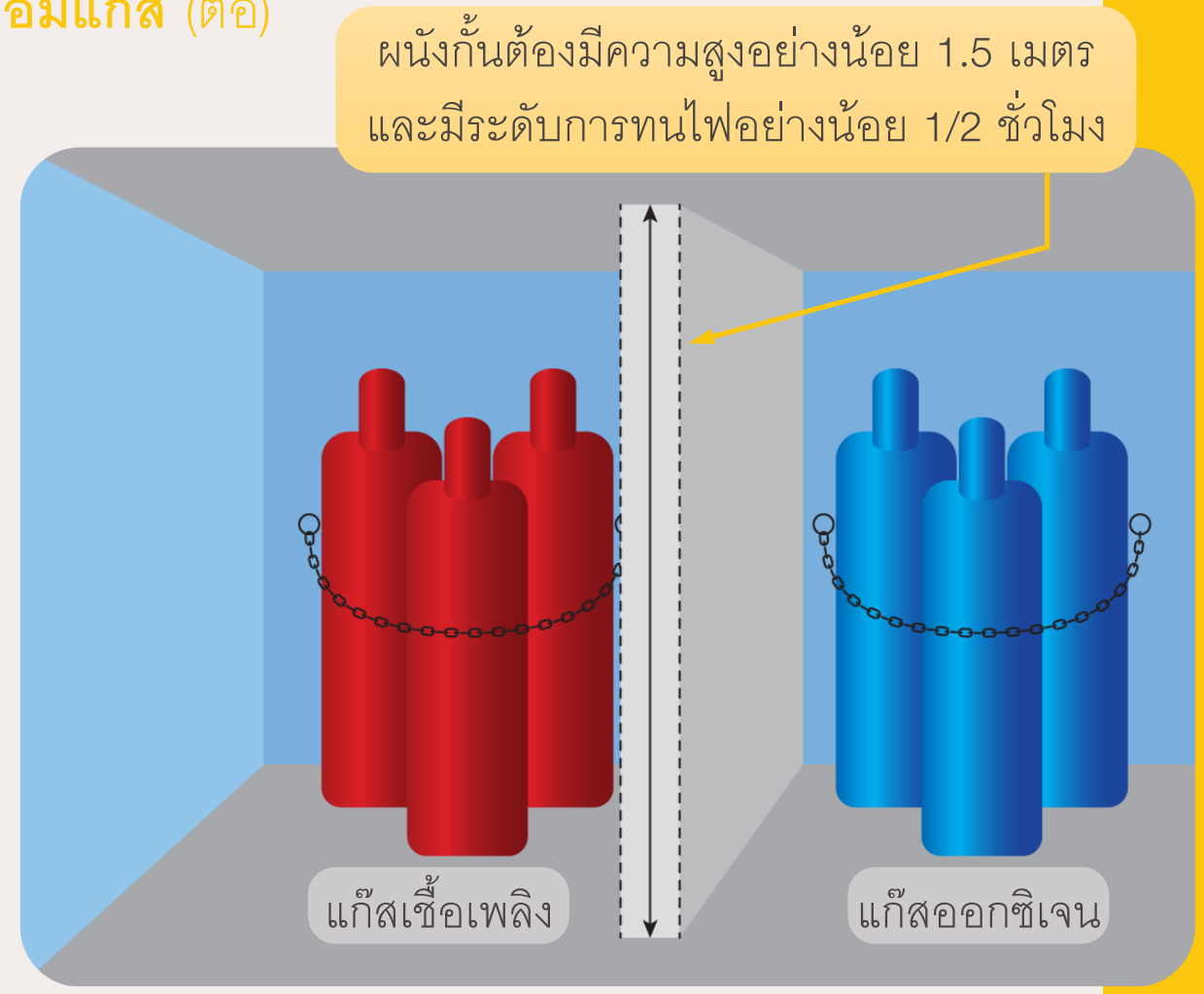

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

1.2 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

3. ด้านบริเวณพื้นที่ปฏิบัติงานเชื่อมแก๊ส

1) ในบริเวณโรงฝึกงานหรือโรงงานจะต้องมีอุปกรณ์ดับเพลิงที่สามารถหยิบใช้ได้ง่ายเมื่อเกิดเพลิงไหม้ และควรตั้งสูงจากพื้นไม่เกิน 1.5 เมตร

2) การปฏิบัติงานเชื่อมในห้องที่แคบ ๆ จะต้องมีอากาศเพียงพอ สามารถระบายอากาศได้ดี อย่าให้อับทึบจนระบายอากาศไม่ได้ เพราะจะทำให้ไม่มีอากาศหายใจ

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

1.2 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

3. ด้านบริเวณพื้นที่ปฏิบัติงานเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

3) การปฏิบัติงานเชื่อมแก๊สควรเชื่อมงานบนพื้นอิฐทนความร้อน ไม่ควรเชื่อมแก๊สบนพื้นคอนกรีตเพราะเมื่อคอนกรีตได้รับความร้อนมาก ๆ จะขยายตัวและระเบิดแตกกระเด็นออกมา อาจทำให้ตาบอดได้

4) อย่าปฏิบัติงานเชื่อมใกล้กับถังแก๊สเพราะความร้อนที่เกิดจากการเชื่อมจะทำให้แก๊สภายในถังขยายตัวและอาจเกิดการระเบิดได้ อย่างน้อยควรห่างประมาณ 1.5 เมตร

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

1.2 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

4. ด้านการปฏิบัติงานเชื่อมแก๊ส

1) ก่อนทำการเชื่อมแก๊สควรตรวจสอบสายเชื่อมว่าอยู่ในสภาพดีหรือไม่ ในกรณีที่สายแก๊สรั่วประกายไฟจากการเชื่อมอาจกระเด็นลงไปทำให้เกิดการลุกไหม้ได้

2) ไม่ควรเปิดวาล์วถังแก๊สอะเซทิลีน เกิน 1 รอบ ควรเปิดวาล์ว 1/4-1/2 รอบ หากเปิดให้แก๊สอะเซทิลีนไหลออกในปริมาณมาก อาจทำให้เกิดการระเบิดได้

3) คาประแจไว้ที่หัวถังแก๊สอะเซทิลีนเสมอ หากเกิดการลุกไหม้หรือรั่วไหลของแก๊ส บริเวณสายเชื่อมจะสามารถปิดได้ทันท่วงที

1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส

1.2 ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

4. ด้านการปฏิบัติงานเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

4) ควรจุดเปลวไฟด้วยอุปกรณ์จุดเปลวไฟ (Spark Lighter) ห้ามจุดไฟด้วยไม้ขีดไฟหรือไฟแช็กเพราะอาจเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานเชื่อมได้ และห้ามจุดเปลวไฟต่อจากเพื่อนหรือห้ามจุดกับงานที่ร้อน

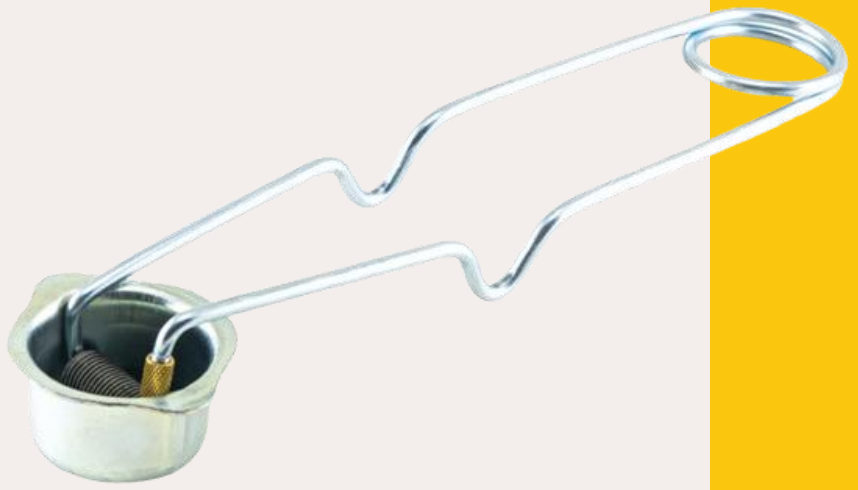

5) เมื่อปฏิบัติงานเชื่อมแล้วเสร็จ ควรปิดวาล์วถังแก๊สออกซิเจนและถังแก๊สอะเซทิลีน เก็บสายเชื่อมแก๊สให้เรียบร้อย และตรวจดูบริเวณที่ปฏิบัติงานโดยรอบว่ามีไฟลุกไหม้อยู่หรือไม่

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.1 ถังบรรจุแก๊ส

1. **ถังบรรจุแก๊สออกซิเจน (Oxygen Cylinder)** มีลักษณะเป็นท่อ ไม่มีรอยแนวเชื่อมหรือตะเข็บเนื่องจากเป็นเหล็กชิ้นเดียวกัน ผลิตจากเหล็กกล้าคาร์บอนสูง (High Carbon Steel) โดยการอัดขึ้นรูปแล้วนำไปอบคืนตัวเพื่อให้มีความเหนียวและลดความเครียดที่เกิดขึ้นในเนื้อโลหะ ถังบรรจุแก๊สออกซิเจนมีความหนาประมาณ 8 mm มีหลายขนาด ในประเทศไทยนิยมใช้ขนาดบรรจุ 220 ft^3 (6.23 m^3) การบรรจุแก๊สออกซิเจนจะอัดด้วยความดันประมาณ 2,200 psi ที่อุณหภูมิ 70 °F (20.11 °C) ถังบรรจุทุกถังจะต้องผ่านการทดสอบประสิทธิภาพความแข็งแรงด้วยการอัดฉีดโดยใช้แรงดันสูงประมาณ 3,360 psi ภายนอกตัวถังจะทาด้วยสีเขียวหรือสีดำ ส่วนบริเวณคอถังจะมีตัวอักษร O_2 เพื่อแสดงว่าเป็นแก๊สออกซิเจน

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.1 ถังบรรจุแก๊ส (ต่อ)

1. ถังบรรจุแก๊สออกซิเจน (Oxygen Cylinder) (ต่อ)

สำหรับวาล์วถังบรรจุแก๊สออกซิเจน (Oxygen Cylinder Valve) จะประกอบอยู่ด้านบนของถัง ทำหน้าที่เป็นวาล์วสำหรับเปิด-ปิดถังแก๊สออกซิเจน เพื่อให้แก๊สออกซิเจนไหลออกจากถังเมื่อต้องการใช้งาน โดยออกแบบไว้เป็นพิเศษให้สามารถทนต่อความดันสูงภายในถัง ซึ่งวาล์วเปิด-ปิดทำจากทองเหลืองตีอัดขึ้นรูป ภายในวาล์วจะมีซีล (Seal) สำหรับป้องกันแก๊สรั่วกั้นอยู่ดังนี้

1) ซีลหลัก (Main Seating Seal) ทำหน้าที่เปิด-ปิดแก๊สโดยตรงเมื่อต้องการนำแก๊สออกมาใช้งาน

2) ซีลหลัง (Back Seating Seal) ทำหน้าที่ป้องกันออกซิเจนรั่วไหลบริเวณรอบ ๆ ก้านวาล์วเปิด-ปิดขณะทำการเปิดแก๊ส

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.1 ถังบรรจุแก๊ส (ต่อ)

1. ถังบรรจุแก๊สออกซิเจน (Oxygen Cylinder) (ต่อ)

3) แผ่นนิรภัย (Safety Release Disc) เป็นแผ่นสำหรับรองรับแรงดัน ทำหน้าที่เปิดทางให้แก๊สออกเมื่อความดันภายในถังสูงเกินกว่าที่กำหนดไว้ และปล่อยให้แก๊สออกซิเจนไหลออกเพื่อรักษาระดับความดันภายในถังแก๊ส

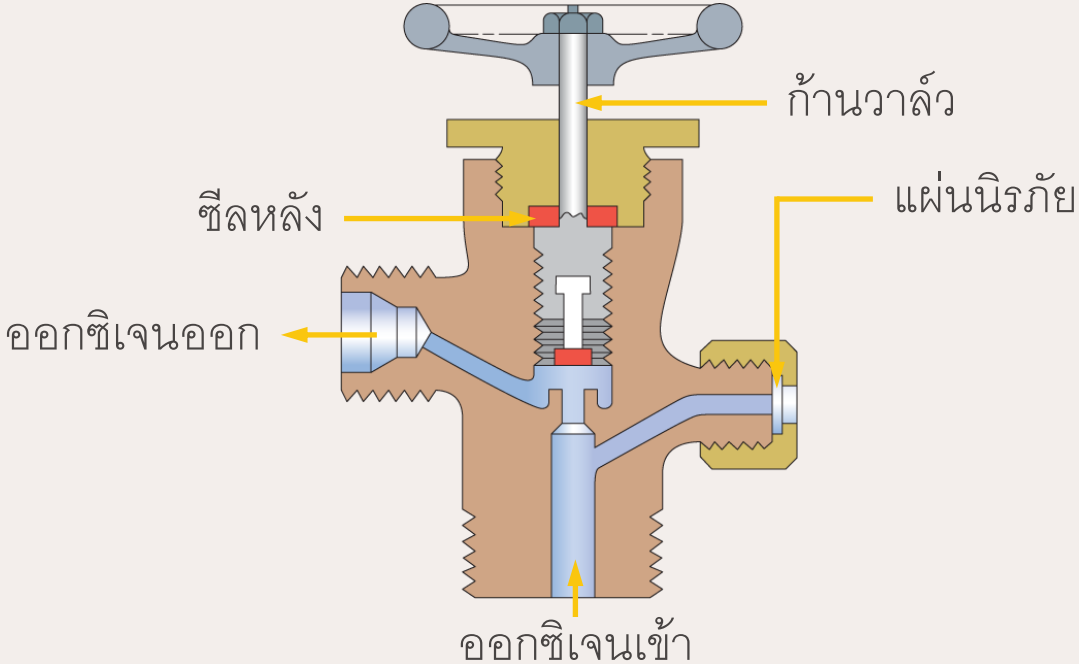

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.1 ถังบรรจุแก๊ส (ต่อ)

2. **ถังบรรจุแก๊สอะเซทิลีน (Acetylene Cylinder)** ผลิตขึ้นจากการม้วนแผ่นโลหะและเชื่อมประกอบติดกันเป็นถังแก๊ส ตัวถังไม่จำเป็นต้องอัดขึ้นรูปเหมือนกับถังบรรจุแก๊สออกซิเจน เนื่องจากการบรรจุแก๊สลงในถังจะใช้ความดันที่ต่ำกว่าการบรรจุแก๊สออกซิเจน ซึ่งภายในถังจะบรรจุไว้ด้วยวัสดุที่มีรูพรุน เช่น ไม้บัลซา (Balsa Wood) ถ่าน แร่ใยหิน หรือแอสเบสทอส (Asbestos) เพื่อดูดซับแอซีโทน (Acetone) เหลว ซึ่งแอซีโทนเหลวนี้สามารถดูดซับแก๊สอะเซทิลีนคล้ายกับสำลีดูดซับน้ำ ดังนั้นถังบรรจุแก๊สอะเซทิลีนสามารถบรรจุแก๊สอะเซทิลีนที่แรงดันสูงถึง 300 psi บริเวณตัวถังจะทาด้วยสีเหลืองหรือสีน้ำตาล ส่วนบริเวณคอถังจะมีอักษร C_2H_2 เพื่อแสดงว่าเป็นแก๊สอะเซทิลีน

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.1 ถังบรรจุแก๊ส (ต่อ)

2. ถังบรรจุแก๊สอะเซทิลีน (Acetylene Cylinder) (ต่อ)

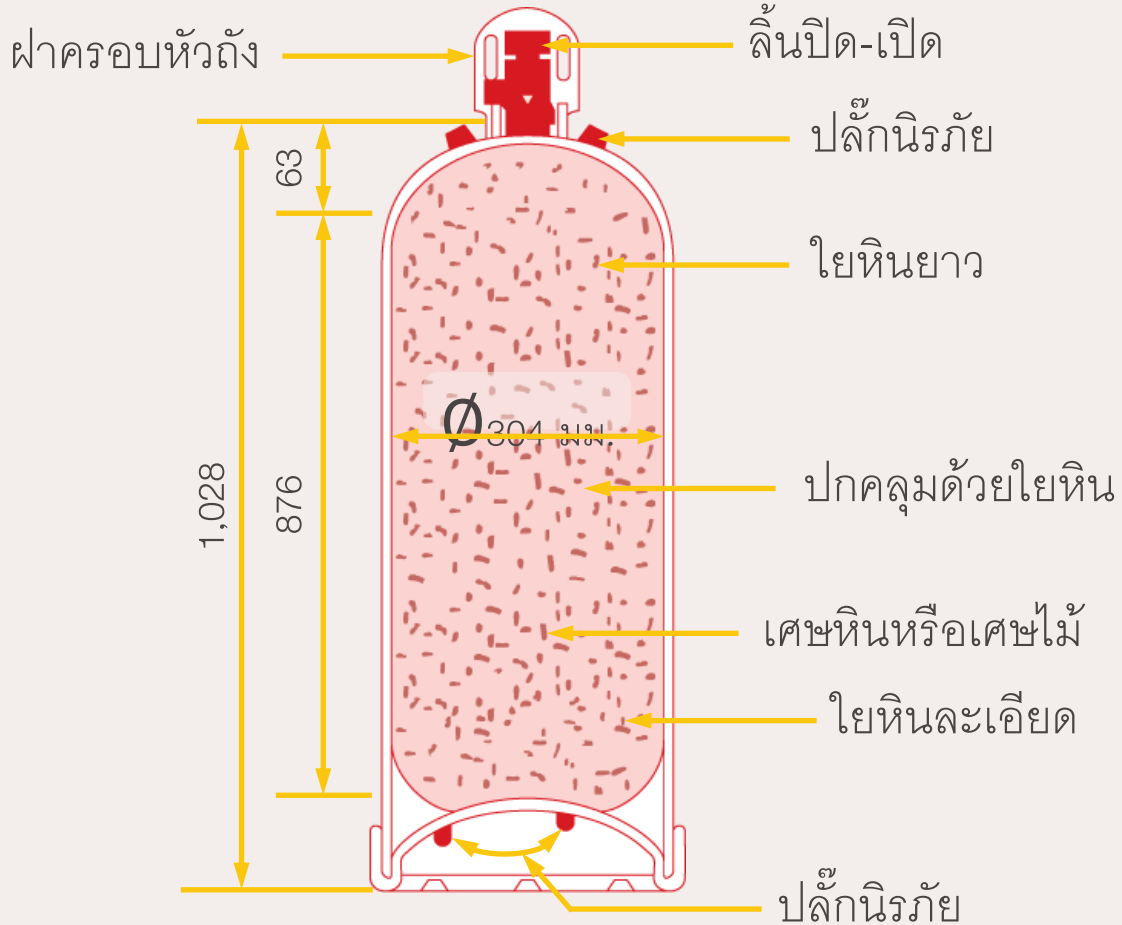

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.2 ฝาครอบหัวถัง (Safety Cap)

มีลักษณะคล้ายถ้วย มีเกลียวภายในสำหรับขันยึดกับเกลียวที่คอของถังแก๊สทั้งสอง โดยปกติจะเป็นเกลียวขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 1/8 in มีระยะฟันเกลียวขนาด 7 หรือ 11 tpi สำหรับฝาครอบถังแก๊สออกซิเจนจะมีสีดำ มีเกลียวหมุนขวา ส่วนฝาครอบถังแก๊สอะเซทิลีนจะมีสีเหลืองหรือน้ำตาล มีเกลียวหมุนซ้าย ทำหน้าที่ป้องกันวาล์วจากอุบัติเหตุถังล้มหรือถังชำรุดจากการขนส่ง ซึ่งอาจทำให้แก๊สออกซิเจนหรือแก๊สอะเซทิลีนภายในถังไหลออกมาเกิดการเผาไหม้ได้ หรือส่งผลให้ถังพุ่งอันนื่องมาจากแรงดันภายในถัง ซึ่งอาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับบาดเจ็บได้

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.3 อุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (Gas Regulator)

เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในงานเชื่อมแก๊ส ทำหน้าที่วัดระดับความดันแก๊สที่อยู่ภายในถังและความดันแก๊สที่นำมาใช้งาน และช่วยให้แก๊สที่ไหลออกมาสามารถใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าความดันภายในถังจะมีการเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม ซึ่งต้องเลือกใช้ให้ตรงกับชนิดของถังบรรจุแก๊สเนื่องจากไม่สามารถใช้งานร่วมกันได้

1. **หน้าที่ของอุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส** มีดังนี้

    1) ลดความดันจากแหล่งกำเนิดที่สูงให้ต่ำลงเพื่อให้สามารถนำไปใช้งานได้

    2) สามารถปรับตั้งระดับความดันได้ตามต้องการ

    3) ควบคุมอัตราการไหลของแก๊สให้สม่ำเสมอ

    4) ป้องกันไฟวาบย้อนกลับเข้าถังแก๊ส

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.3 อุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (Gas Regulator) (ต่อ)

2. ชนิดของอุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1) อุปกรณ์ปรับความดันแก๊สออกซิเจน (Oxygen Gas Regulator) ประกอบด้วย

(1) เกจวัดความดันสูง (High Pressure Gauge) ทำหน้าที่วัดความดันภายในถังแก๊สออกซิเจนเพื่อให้ทราบปริมาณของแก๊ส เกจวัดความดันสูงของแก๊สออกซิเจนจะวัดความดันได้สูงถึง 3,000 psi

(2) เกจวัดความดันต่ำ (Low Pressure Gauge) ทำหน้าที่วัดความดันแก๊สต่อจากเกจวัดความดันสูง และใช้ปรับความดันที่นำไปใช้งานให้เหมาะสมกับการเชื่อม ความดันแก๊สจะถูกส่งมาจากเกจวัดความดันสูง เกจวัดความดันต่ำของแก๊สออกซิเจนวัดได้สูงประมาณ 400 psi และปรับความดันใช้งานไม่เกิน 25 psi หรือประมาณ 1.76 Kg/cm^2

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.3 อุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (Gas Regulator) (ต่อ)

2. ชนิดของอุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (ต่อ)

1) อุปกรณ์ปรับความดันแก๊สออกซิเจน (Oxygen Gas Regulator) (ต่อ)

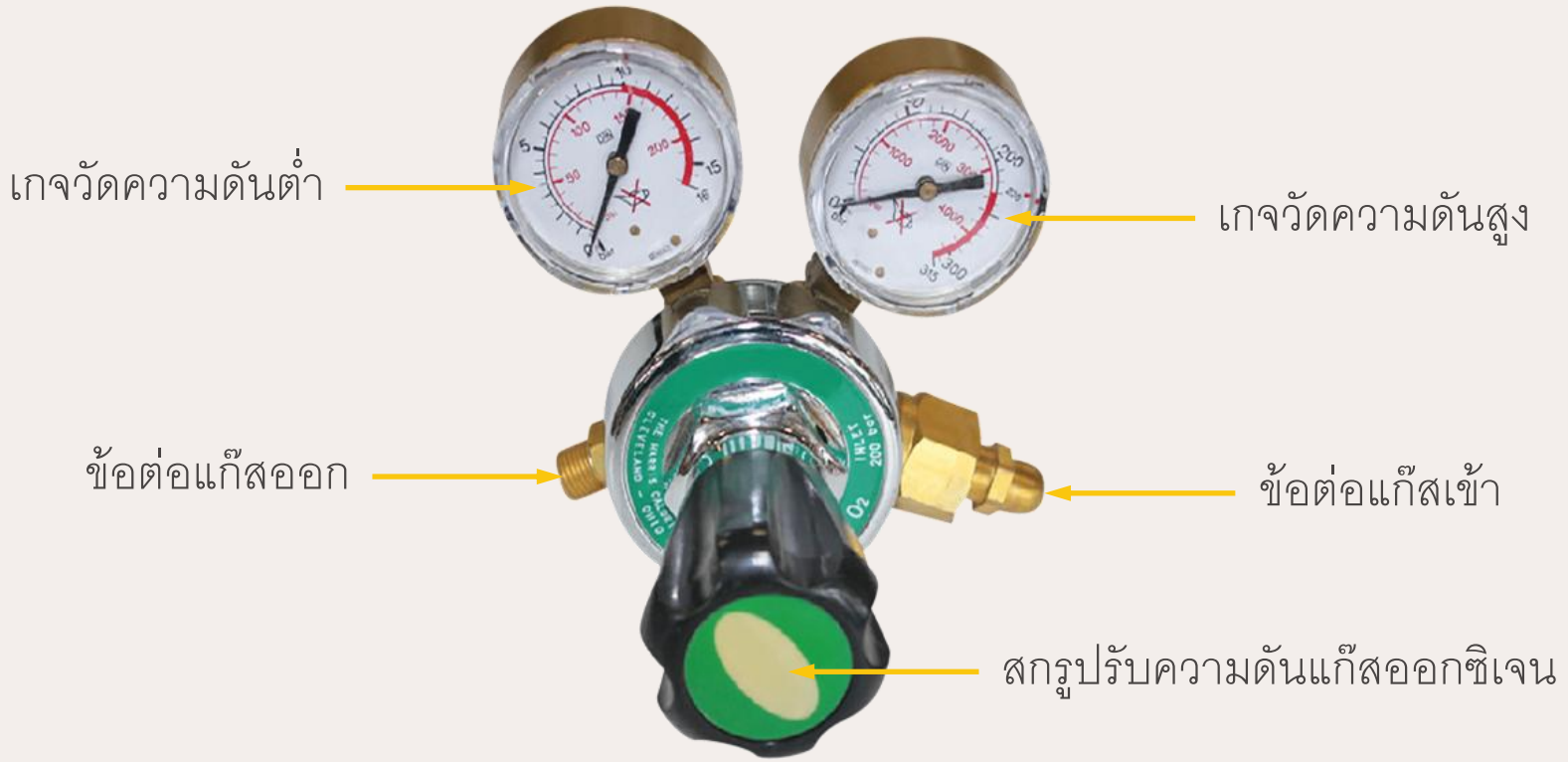

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.3 อุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (Gas Regulator) (ต่อ)

2. ชนิดของอุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (ต่อ)

2) อุปกรณ์ปรับความดันแก๊สอะเซทิลีน (Acetylene Gas Regulator) ใช้ในการควบคุมความดันของแก๊สอะเซทิลีนในงานเชื่อมโดยจะมีตัวเลขบอกความดันภายในท่อบรรจุและความดันที่เปิดใช้งานหน่วยวัดความดันจะมี 2 สเกล คือปอนด์ต่อตารางนิ้ว (psi) และกิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร (Kg/cm^2) หรือบาร์ (Bar) อุปกรณ์ปรับความดันแก๊สอะเซทิลีนประกอบด้วย

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.3 อุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (Gas Regulator) (ต่อ)

2. ชนิดของอุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (ต่อ)

2) อุปกรณ์ปรับความดันแก๊สอะเซทิลีน (Acetylene Gas Regulator) (ต่อ)

(1) เกจวัดความดันสูง (High Pressure Gauge) ทำหน้าที่วัดความดันภายในถังเพื่อให้ทราบปริมาณของแก๊สภายในถัง เกจวัดความดันสูงของแก๊สอะเซทิลีนสามารถวัดความดันได้ต่ำกว่าเกจวัดความดันสูงของแก๊สออกซิเจนเนื่องจากแก๊สในถังมีความดันต่ำกว่าจึงสามารถวัดความดันได้เพียง 350 psi

(2) เกจวัดความดันต่ำ (Low Pressure Gauge) ทำหน้าที่วัดความดันแก๊สที่จะนำไปใช้งานให้เหมาะสมและสม่ำเสมอ สำหรับเกจวัดความต่ำของแก๊สอะเซทิลีนสามารถปรับความดันและนำไปใช้งานที่ความดัน 0-30 psi และจะปรับใช้งานที่ความดันไม่เกิน 15 psi

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.3 อุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (Gas Regulator) (ต่อ)

2. ชนิดของอุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส (ต่อ)

2) อุปกรณ์ปรับความดันแก๊สอะเซทิลีน (Acetylene Gas Regulator) (ต่อ)

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.4 สายเชื่อมแก๊สและข้อต่อ

1. **สายเชื่อมแก๊ส (Hoses)** มีลักษณะคล้ายสายยาง แบ่งเป็น 3 ชั้น คือชั้นในผลิตจากยางชั้นดี ซึ่งจะไม่ทำปฏิกิริยากับแก๊สที่นำส่ง ชั้นกลางจะช่วยเสริมความแข็งแรงและเพิ่มความอ่อนตัว ส่วนชั้นนอกสุดจะบางกว่าชั้นกลางและชั้นใน มีความเหนียว ทนทานต่อการสึกหรอและการเผาไหม้

   1) หน้าที่ของสายเชื่อมแก๊ส จะทำหน้าที่นำส่งแก๊สจากอุปกรณ์ปรับความดันแก๊สไปยังทอร์ชเชื่อมมีทั้งสายแก๊สออกซิเจนและสายแก๊สอะเซทิลีนเนื่องจากแก๊สที่ส่งมาตามสายยางเป็นแก๊สที่ช่วยให้ติดไฟ (O_2) และแก๊สที่ติดไฟ (C_2H_2) อีกทั้งยังมีความดันสูงเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพในการทำงาน

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.4 สายเชื่อมแก๊สและข้อต่อ (ต่อ)

1. สายเชื่อมแก๊ส (Hoses) (ต่อ)

2) ชนิดของสายเชื่อมแก๊ส สายที่ใช้โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ชนิด คือชนิดสายเดี่ยวและสายคู่ โดยใช้สีในการจำแนกตามลักษณะแก๊สที่ใช้งาน เช่น สายสีน้ำเงิน สีเขียว หรือสีดำจะใช้กับแก๊สออกซิเจน ซึ่งข้อต่อทั้งหมดจะเป็นเกลียวขวา ส่วนสีแดงจะใช้กับแก๊สอะเซทิลีน ซึ่งข้อต่อจะเป็นเกลียวซ้ายทั้งหมด ทั้งนี้สายเชื่อมแก๊สมีหลายขนาดโดยวัดจากขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายในของรู ตั้งแต่ 4.6, 6, 7.8 และ 12.5 mm ส่วนความยาวของสายยางสามารถตัดแบ่งได้ตามความต้องการของผู้ใช้งาน

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.4 สายเชื่อมแก๊สและข้อต่อ (ต่อ)

1. สายเชื่อมแก๊ส (Hoses) (ต่อ)

3) สมบัติของสายยาง สายยางที่นำมาใช้งานต้องมีสมบัติที่ดีดังนี้

(1) ทนต่อแรงดันได้

(2) ไม่ทำปฏิกิริยากับแก๊สที่นำส่ง

(3) มีความอ่อนตัวที่ดี เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติงาน

(4) ทนต่อการเผาไหม้ได้ดี

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.4 สายเชื่อมแก๊สและข้อต่อ (ต่อ)

2. **ข้อต่อ (Connector)** เป็นอุปกรณ์สำหรับต่อสายยางเข้ากับเกจวัดความดัน ทำจากทองเหลือง ซึ่งประกอบด้วยนอต (Nut) และนิปเปิล (Nipple) ข้อต่อแก๊สออกซิเจนจะเป็นเกลียวขวา ส่วนข้อต่อแก๊สอะเซทิลีนจะเป็นเกลียวซ้าย และมีรอยผ่าอยู่บนตัวนอต

นอตออกซิเจน

นอตอะเซทิลีน

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.5 ทอร์ชเชื่อม (Welding Torch)

เป็นอุปกรณ์ที่ใช้รวมแก๊สออกซิเจนกับแก๊สอะเซทิลีน ควบคุมความดันและปริมาณของแก๊สขั้นสุดท้ายก่อนเข้าสู่ห้องผสมแก๊สแล้วออกไปสู่หัวทิพ

1. **ส่วนประกอบของทอร์ชเชื่อมแก๊ส** มีดังนี้

    1) ตัวทอร์ชเชื่อม (Torch Body) มีลักษณะเป็นทรงกระบอก มีรูปร่างและขนาดพอเหมาะสำหรับถือหรือจับ ภายในมีท่อแก๊สออกซิเจนและท่อแก๊สอะเซทิลีน บริเวณเกลียวที่ต่อเข้ากับสายยางจะมีวาล์วเปิด-ปิดทางเดินของแก๊สทั้งสองชนิดเพื่อควบคุมปริมาณของแก๊สก่อนเข้าสู่ห้องผสมแก๊ส

    2) ห้องผสมแก๊ส (Mixing Chamber) เป็นห้องที่แก๊สออกซิเจนกับแก๊สอะเซทิลีนเดินทางมารวมตัวกัน เมื่อรวมตัวกันดีแล้วแก๊สจะไหลไปยังหัวทิพเพื่อจุดเป็นเปลวไฟแล้วนำไปใช้ในงานเชื่อมตามที่ต้องการ

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.5 ทอร์ชเชื่อม (Welding Torch) (ต่อ)

1. ส่วนประกอบของทอร์ชเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

3) วาล์วควบคุมการไหล (Control Valves) ที่ตัวทอร์ชเชื่อมจะมีวาล์วควบคุมการไหลของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน วาล์วที่ใช้ควบคุมแก๊สออกซิเจนจะต่อกับตัวทอร์ชเชื่อมด้วยเกลียวขวา อาจมีตัวอักษร “O” หรือใช้สีเขียวหรือสีฟ้าเพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้ทราบว่าเป็นแก๊สออกซิเจน สำหรับวาล์วที่ใช้ควบคุมแก๊สอะเซทิลีนจะต่อกับตัวทอร์ชเชื่อมด้วยเกลียวซ้าย และอาจมีตัวอักษร “F” หรือใช้สีแดงเพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้ทราบว่าเป็นแก๊สอะเซทิลีน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริษัทผู้ผลิต

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.5 ทอร์ชเชื่อม (Welding Torch) (ต่อ)

1. ส่วนประกอบของทอร์ชเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

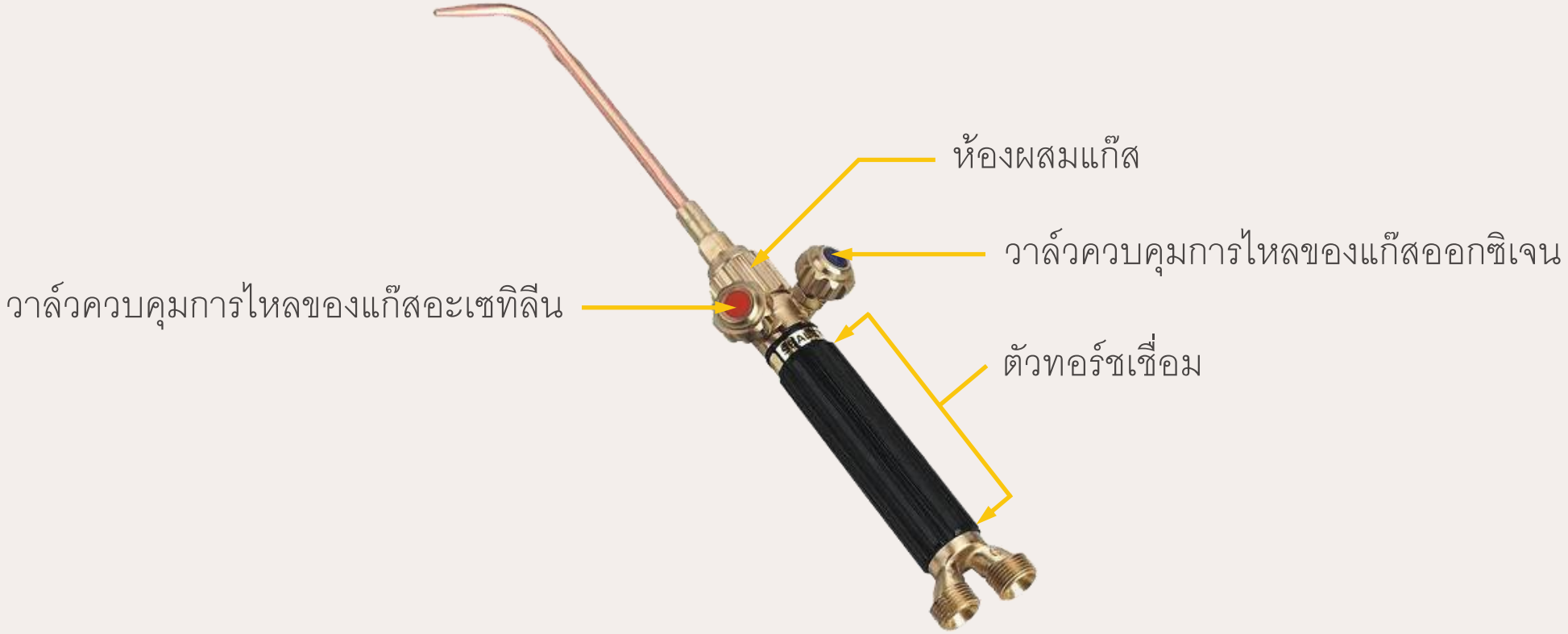

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.5 ทอร์ชเชื่อม (Welding Torch) (ต่อ)

2. **ชนิดของทอร์ชเชื่อมแก๊ส** จะแบ่งตามระดับความดันของแก๊สอะเซทิลีนที่แตกต่างกัน ได้เป็น 2 ชนิด เนื่องจากแก๊สอะเซทิลีนจากเครื่องกำเนิดแคลเซียมคาร์ไบด์ที่ผลิตขึ้นเอง โดยการนำแคลเซียมคาร์ไบด์ (Calcium Carbide; CaC_2) ผสมกับน้ำ (H_2O) ในเครื่องกำเนิดแก๊สจะมีความดันต่ำอีกชนิดหนึ่งเป็นชนิดบรรจุถังสำเร็จรูปซึ่งมีความดันสูง ทำให้สามารถควบคุมแรงดันในการนำมาใช้งานได้ดีและสะดวกต่อการใช้งาน

   1) ชนิดความดันสมดุล (Equal Pressure Type)

   2) แบบหัวฉีด (Injector Type)

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.5 ทอร์ชเชื่อม (Welding Torch) (ต่อ)

2. ชนิดของทอร์ชเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

1) ชนิดความดันสมดุล (Equal Pressure Type) เหมาะสำหรับแก๊สอะเซทิลีนแบบบรรจุถังสำเร็จรูปที่มีความดันของแก๊สสูงกว่าชนิดเครื่องกำเนิดจากแคลเซียม-คาร์ไบด์ โดยที่ทอร์ชเชื่อมชนิดนี้ต้องใช้ความดันสูงพอที่จะดันแก๊สให้เข้าไปยังห้องผสมแก๊ส ซึ่งภายในห้องผสมแก๊สจะออกแบบไว้ให้แก๊สที่ไหลเข้าไปเกิดการหมุนตัว ทำให้แก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีนผสมกันอย่างรวดเร็วและได้รับความดันภายในอย่างต่อเนื่องดันให้แก๊สออกไปสู่หัวทิพ โดยปกติแล้วความดันของแก๊สอะเซทิลีนและแก๊สออกซิเจนจะใช้ในปริมาณที่เท่ากัน สำหรับความดันแก๊สโดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 1-15 psi ทอร์ชเชื่อมชนิดนี้บางครั้งเรียกว่า Balanced Pressure Type

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.5 ทอร์ชเชื่อม (Welding Torch) (ต่อ)

2. ชนิดของทอร์ชเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

1) ชนิดความดันสมดุล (Equal Pressure Type) (ต่อ)

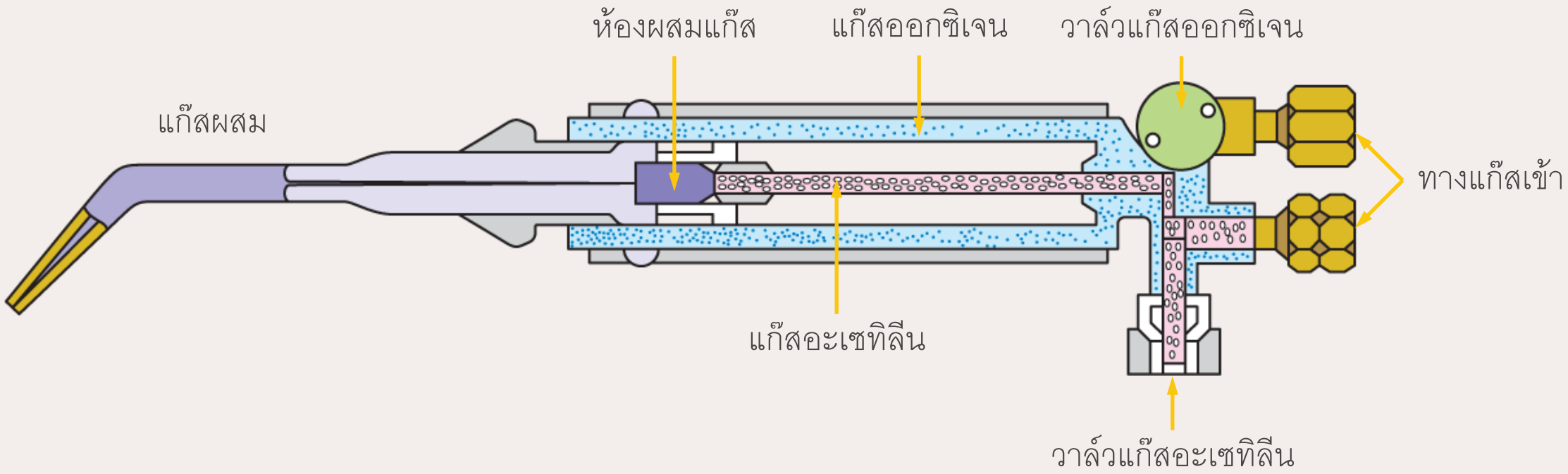

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.5 ทอร์ชเชื่อม (Welding Torch) (ต่อ)

2. ชนิดของทอร์ชเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

2) แบบหัวฉีด (Injector Type) หรือเรียกว่า Low Pressure Type ซึ่งเป็นทอร์ชเชื่อมที่ใช้กับความดันแก๊สอะเซทิลีนโดยเฉพาะแก๊สอะเซทิลีนที่ได้จากเครื่องกำเนิดจากแคลเซียมคาร์ไบด์และยังสามารถใช้กับชนิดบรรจุถังสำเร็จได้อีกด้วย ทอร์ชเชื่อมแบบหัวฉีดจะออกแบบให้แก๊สออกซิเจนที่มีความดันสูงไหลผ่านเข้าไปยังห้องผสมพร้อมกับดูดแก๊สอะเซทิลีนที่ความดันต่ำกว่าเข้าไปยังห้องผสมด้วย โดยจะไหลเข้าไปรวมตัวกันในห้องผสมแก๊สก่อนออกไปยังหัวทิพ

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.5 ทอร์ชเชื่อม (Welding Torch) (ต่อ)

2. ชนิดของทอร์ชเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

2) แบบหัวฉีด (Injector Type) (ต่อ)

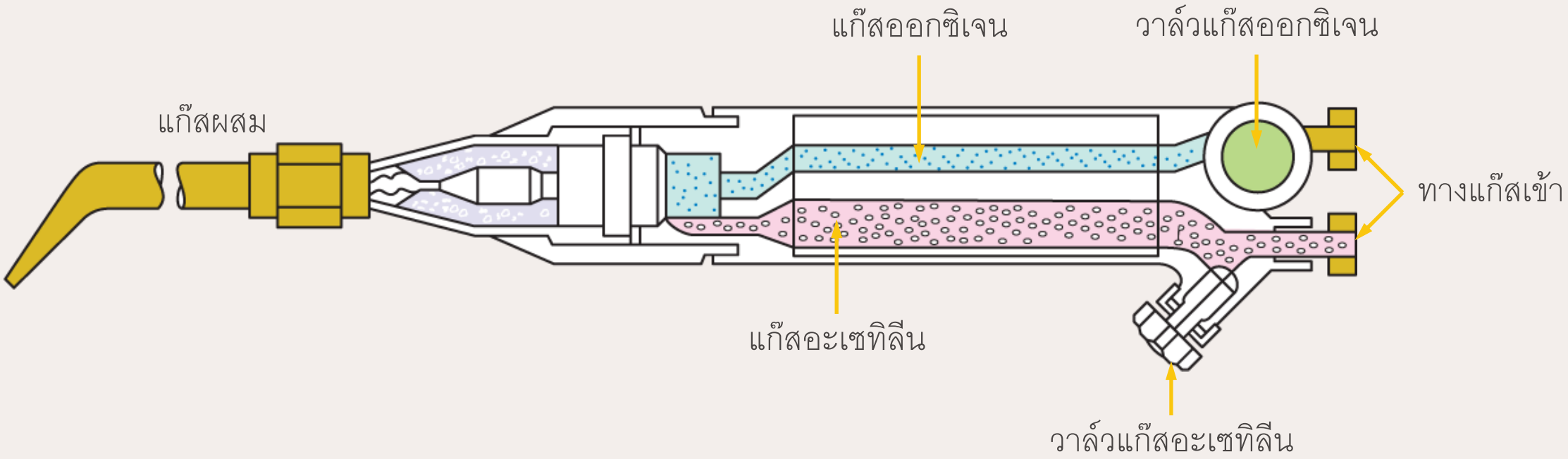

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.6 หัวทิพ (Welding Tip)

เป็นอุปกรณ์ส่วนปลายที่ประกอบเข้ากับทอร์ชเชื่อม ทำจากทองแดงโดยเป็นทางผ่านสุดท้ายที่ให้แก๊สไหลผ่านออกมาบริเวณปลายของหัวทิพเมื่อจุดไฟจะเกิดการเผาไหม้เป็นเปลวไฟตามต้องการหัวทิพมีหลายขนาดให้เลือกใช้ขึ้นอยู่กับความหนาของชิ้นงาน หากเป็นชิ้นงานบางควรใช้ความร้อนน้อยโดยเลือกหัวทิพที่มีรูขนาดเล็ก สำหรับชิ้นงานหนาต้องใช้ความร้อนสูงควรเลือกใช้หัวทิพที่มีรูขนาดใหญ่ให้เหมาะสมกับความหนาของชิ้นงาน

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.7 ชุดทำความสะอาดหัวทิพ (Tip Cleaner)

ในขณะที่ทำการเชื่อมแก๊สจะเกิดมีเม็ดโลหะเล็ก ๆ กระเด็นขึ้นมาจากบ่อหลอมเหลว บางส่วนจะกระเด็นมาเกาะติดบริเวณปากรูและภายในรูหัวทิพ ส่งผลให้แก๊สไหลไม่สะดวกจึงจำเป็นต้องมีอุปกรณ์เฉพาะเพื่อใช้ในการทำความสะอาดภายในหัวทิพ โดยชุดทำความสะอาดหัวทิพซึ่งมีลักษณะเป็นเส้นกลมคล้ายเส้นลวด และรอบ ๆ จะมีฟันคล้ายตะไบกลม เรียกว่า เข็มแยง มีหลายขนาดให้เลือกใช้ตั้งแต่ขนาดใหญ่จนถึงขนาดเล็ก เรียงอยู่ในตลับโลหะ ซึ่งสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับขนาดของรูหัวทิพ

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.8 อุปกรณ์จุดเปลวไฟ (Spark Lighter)

การจุดเปลวไฟเชื่อมที่ปลายของหัวทิพควรใช้อุปกรณ์จุดเปลวไฟ ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำหรับจุดเปลวไฟที่ทำไว้โดยเฉพาะเท่านั้น ไม่ควรใช้ไฟแช็ก ไม้ขีดไฟ หรือจุดจากทอร์ชเชื่อมอื่น เพราะเปลวไฟที่จุดอาจเกิดการระเบิดหรือเผาไหม้ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้จุดเปลวไฟได้

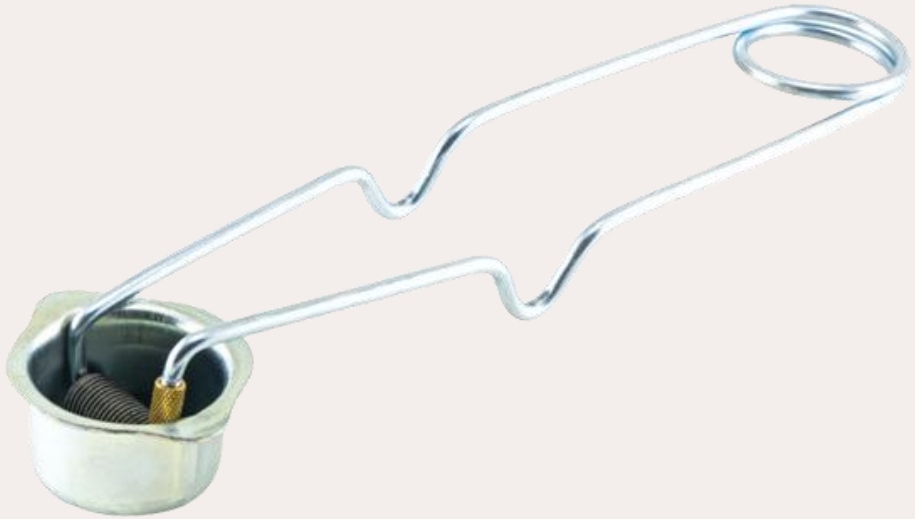

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.9 แว่นตาเชื่อมแก๊ส (Gas Goggles)

เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ป้องกันสายตา เนื่องจากขณะทำการเชื่อมจะเกิดรังสีอัลตราไวโอเลต แสงสว่างที่เกิดจากการหลอมละลายของเนื้อโลหะ และแสงจากเปลวไฟเชื่อม รวมถึงสะเก็ดไฟเชื่อม ดังนั้นในขณะปฏิบัติการเชื่อมทุกครั้งต้องสวมแว่นตาป้องกันทุกครั้ง โดยพิจารณาเลือกเลนส์หรือกระจกกรองแสงให้เหมาะสมกับงาน เช่น การเชื่อมเหล็กบางควรใช้กระจกกรองแสงเบอร์ 4-5 สำหรับงานตัดแก๊สควรใช้กระจกกรองแสงเบอร์ 6-8

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2.10 ประแจ (Wrench)

ใช้สำหรับเปิด-ปิดถังแก๊สอะเซทิลีนมีลักษณะเป็นประแจบล็อกสี่เหลี่ยม ออกแบบมาเพื่อใช้ในการเปิด-ปิดวาล์วของถังแก๊สอะเซทิลีนโดยเฉพาะ โดยมีวิธีใช้คือเมื่อเปิดถังแก๊สประมาณ 1/2 ถึง 1 รอบ แล้วคาประแจไว้เพราะเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินจะได้ปิดวาล์วได้ทันที

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

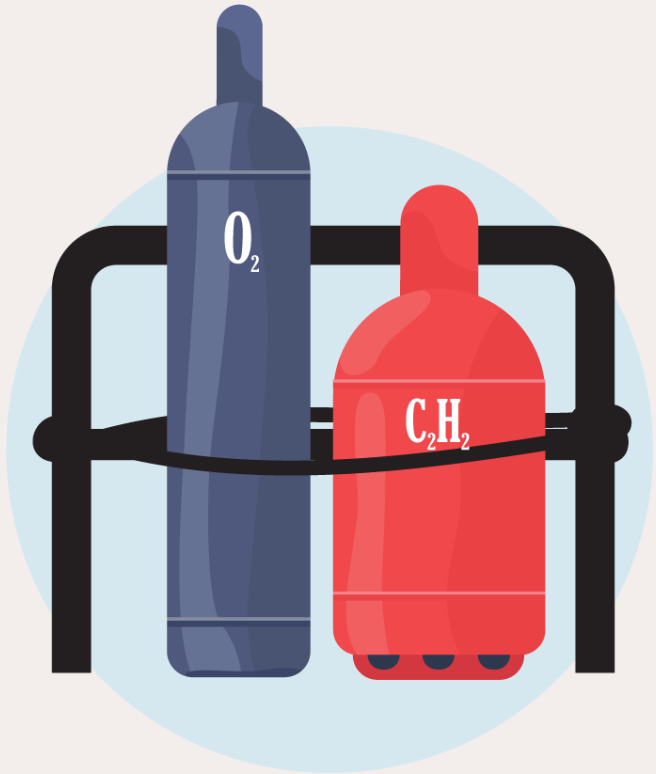

๑

นำโซ่คล้องถังแก๊สออกซิเจนและ
ถังแก๊สอะเซทิลีนที่บรรจุเต็มแล้วให้แน่น

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

2

ถอดฝาครอบหัวถังแก๊สออกซิเจน
และแก๊สอะเซทิลีนแล้วเก็บไว้ให้เรียบร้อย

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

3

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

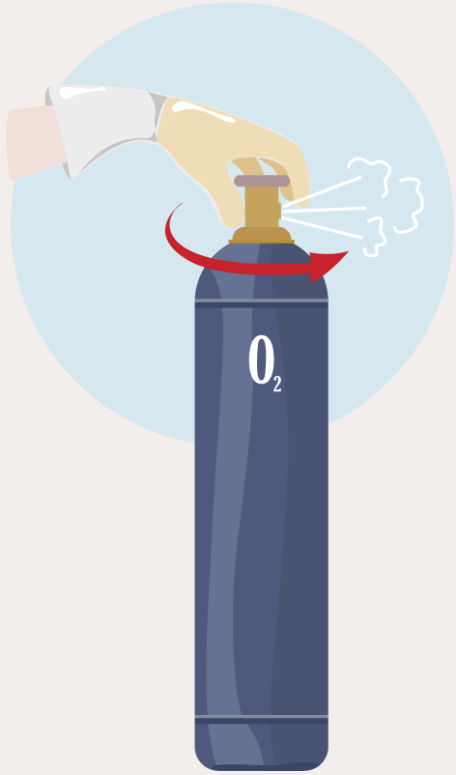

เปิดวาล์วที่หัวถังแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีนให้ไหลออกมาเล็กน้อย
เพื่อไล่สิ่งสกปรกออก จากนั้นปิดวาล์วให้เรียบร้อย

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

4

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

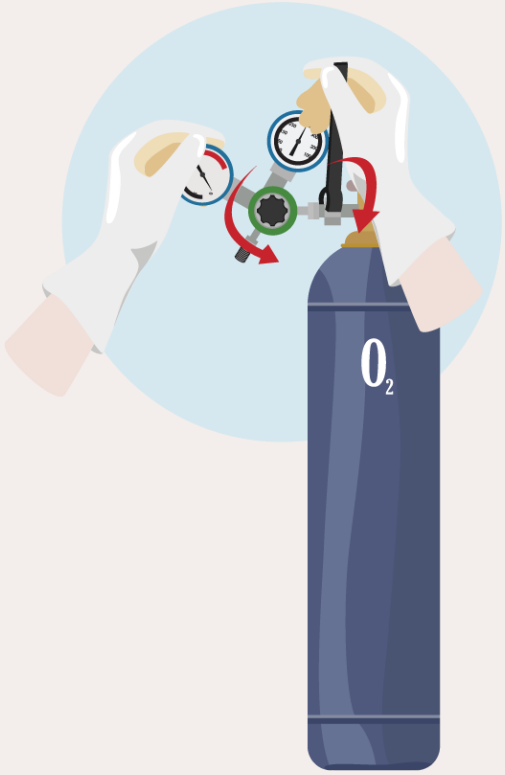

ติดตั้งอุปกรณ์ปรับความดันแก๊สออกซิเจน
แล้วขันด้วยประแจให้แน่น

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

5

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

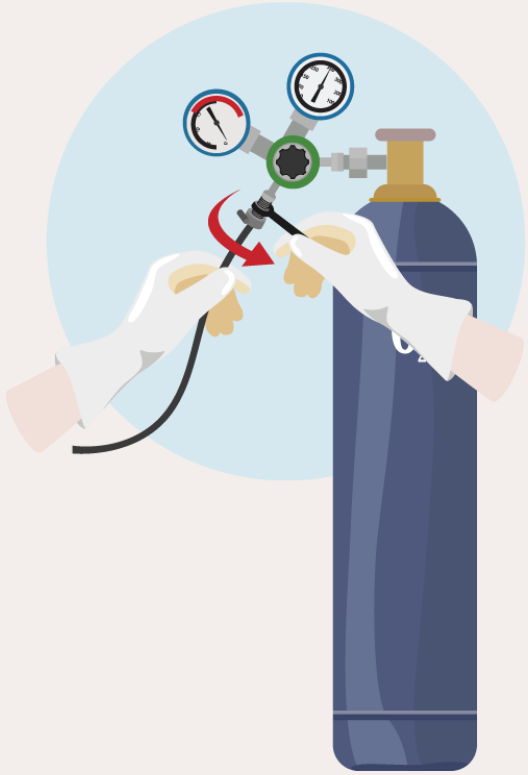

ต่อสายเชื่อมเข้ากับอุปกรณ์ปรับความดัน
แก๊สออกซิเจน

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

6

การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

ติดตั้งอุปกรณ์ปรับความดันแก๊สอะเซทิลีน
แล้วขันด้วยประแจให้แน่น

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

7

การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

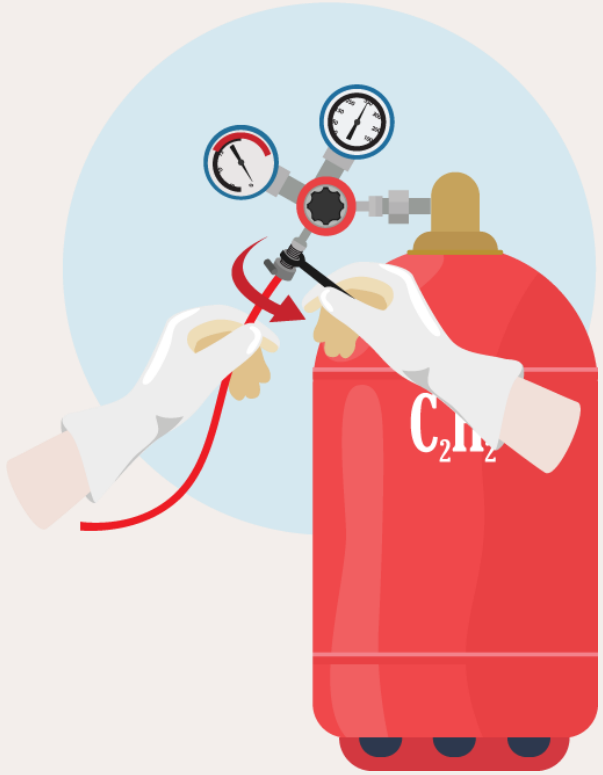

ต่อสายเชื่อมเข้ากับอุปกรณ์ปรับความดันแก๊สอะเซทิลีน

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

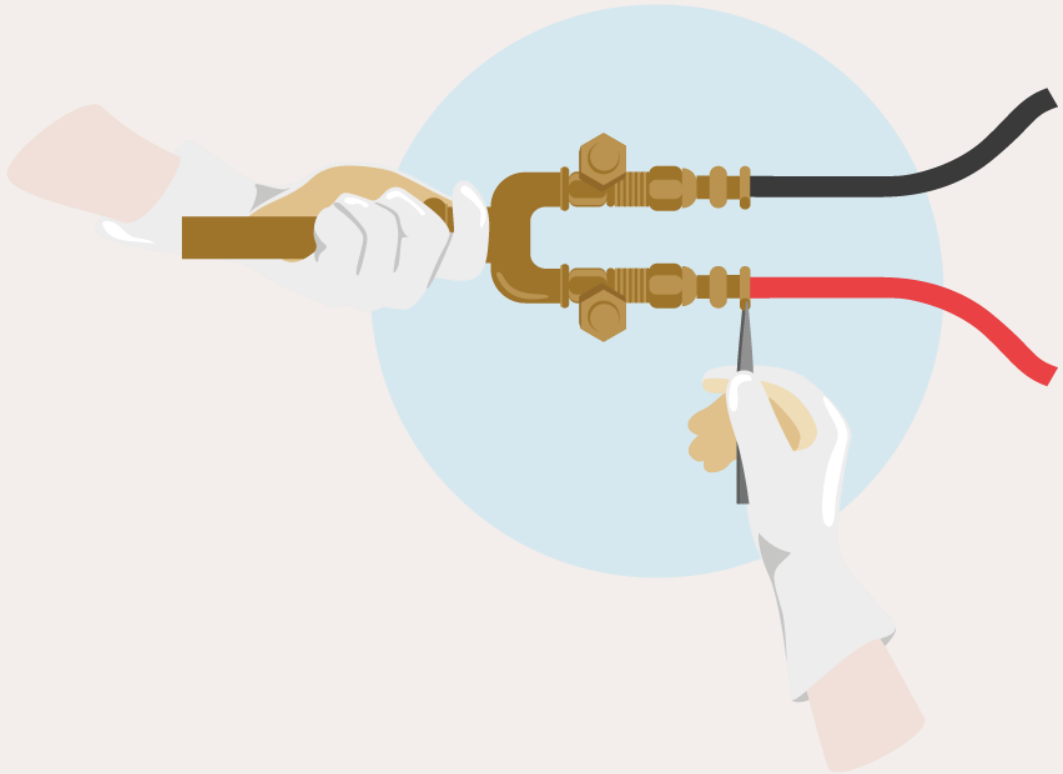

8

ประกอบสายยางเชื่อมแก๊สเข้ากับทอร์ชเชื่อม

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

9

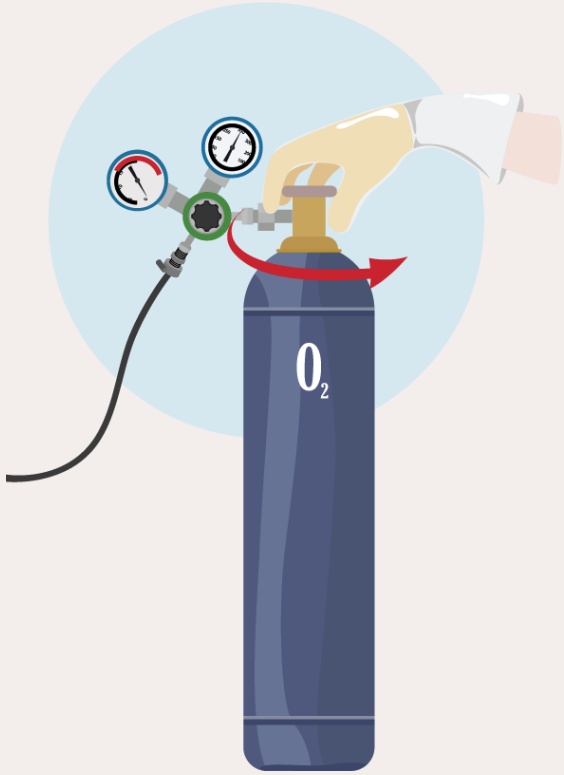

เปิดวาล์วที่ถังแก๊สออกซิเจน
โดยหมุนให้สุดเกลียว

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

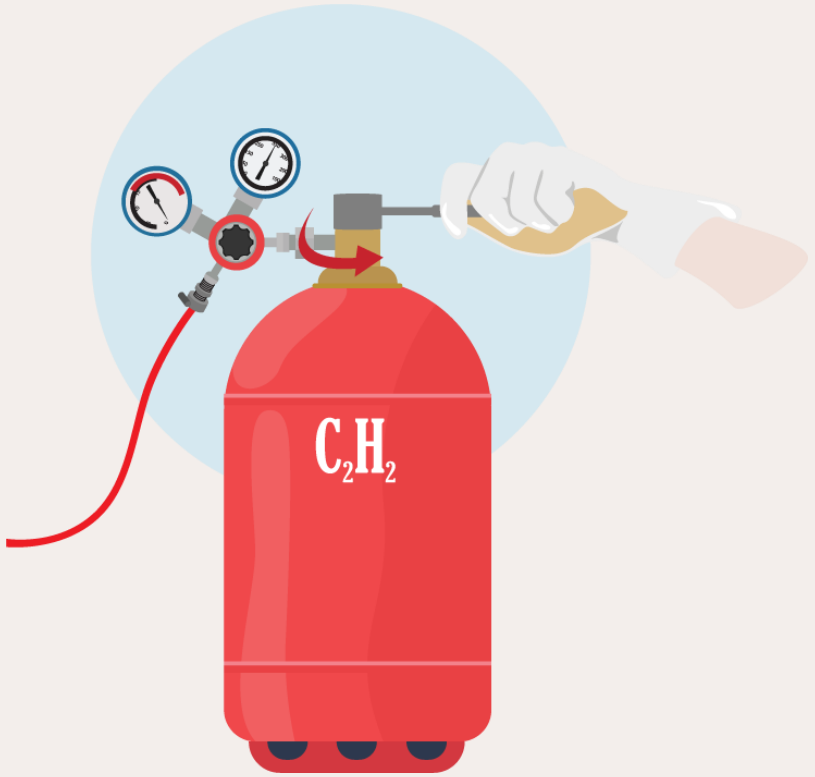

เปิดวาล์วที่ถังแก๊สอะเซทิลีน
โดยปกติจะหมุนวาล์วเพียง 1/2 ถึง 1 รอบ

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

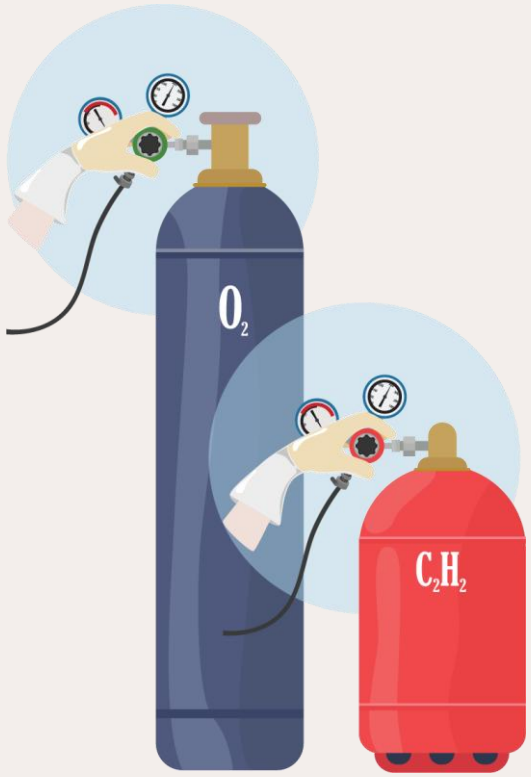

หมุนปรับระดับความดันแก๊สทั้งสองโดยหมุนตามเข็มนาฬิกา
จนกระทั่งเข็มวัดความดันกระดิกขึ้นและให้แก๊สไหลผ่านสายแก๊ส

3. การประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

12

การประกอบและติดตั้ง
อุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส

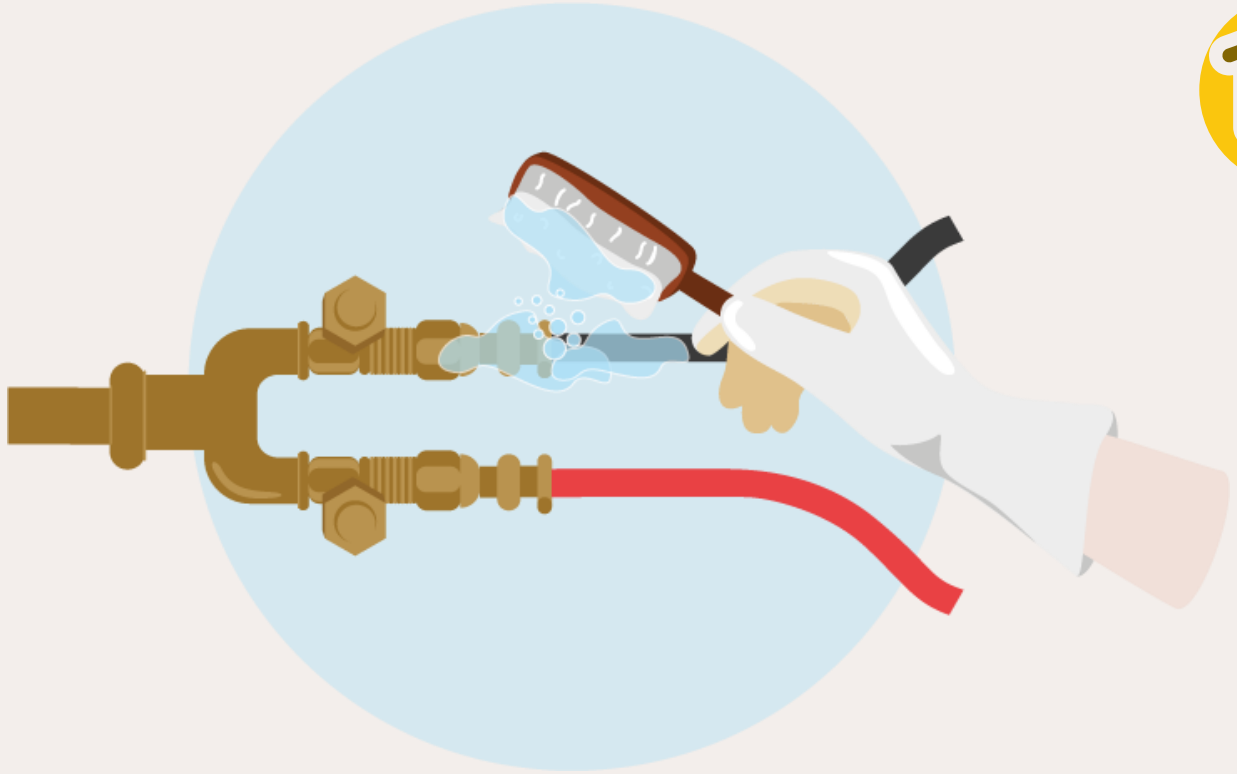

ตรวจสอบรอยรั่วข้อต่อด้วยน้ำสบู่ หากเกิดฟองสบู่ผุดขึ้นมา
แสดงว่ามีการรั่วไหลของแก๊สต้องแก้ไข โดยขันข้อต่อให้แน่น

สรุป

ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊สเป็นพฤติกรรมและสภาพการณ์ที่ปลอดจากอุบัติภัยหรืออุบัติเหตุอันอาจเกิดแก่ร่างกาย ชีวิต หรือทรัพย์สินในขณะปฏิบัติงานเชื่อม โดยมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊สดังนี้ ถังบรรจุแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน ฝาครอบหัวถัง อุปกรณ์ปรับความดันแก๊ส สายเชื่อมแก๊สและข้อต่อ ทอร์ชเชื่อม หัวทิพ ชุดทำความสะอาดหัวทิพ อุปกรณ์จุดเปลวไฟ แว่นตา-เชื่อมแก๊ส และประแจบล็อกสี่เหลี่ยมสำหรับใช้เปิด-ปิดถังแก๊สอะเซทิลีน ทั้งนี้ในการประกอบและติดตั้งอุปกรณ์ในงานเชื่อมแก๊ส ผู้ปฏิบัติงานจะต้องตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ศึกษาขั้นตอนวิธีการประกอบก่อนการติดตั้ง และตรวจสอบรอยรั่วด้วยน้ำสบู่ หากพบรอยรั่วให้ทำการแก้ไขโดยขันข้อต่อให้แน่น

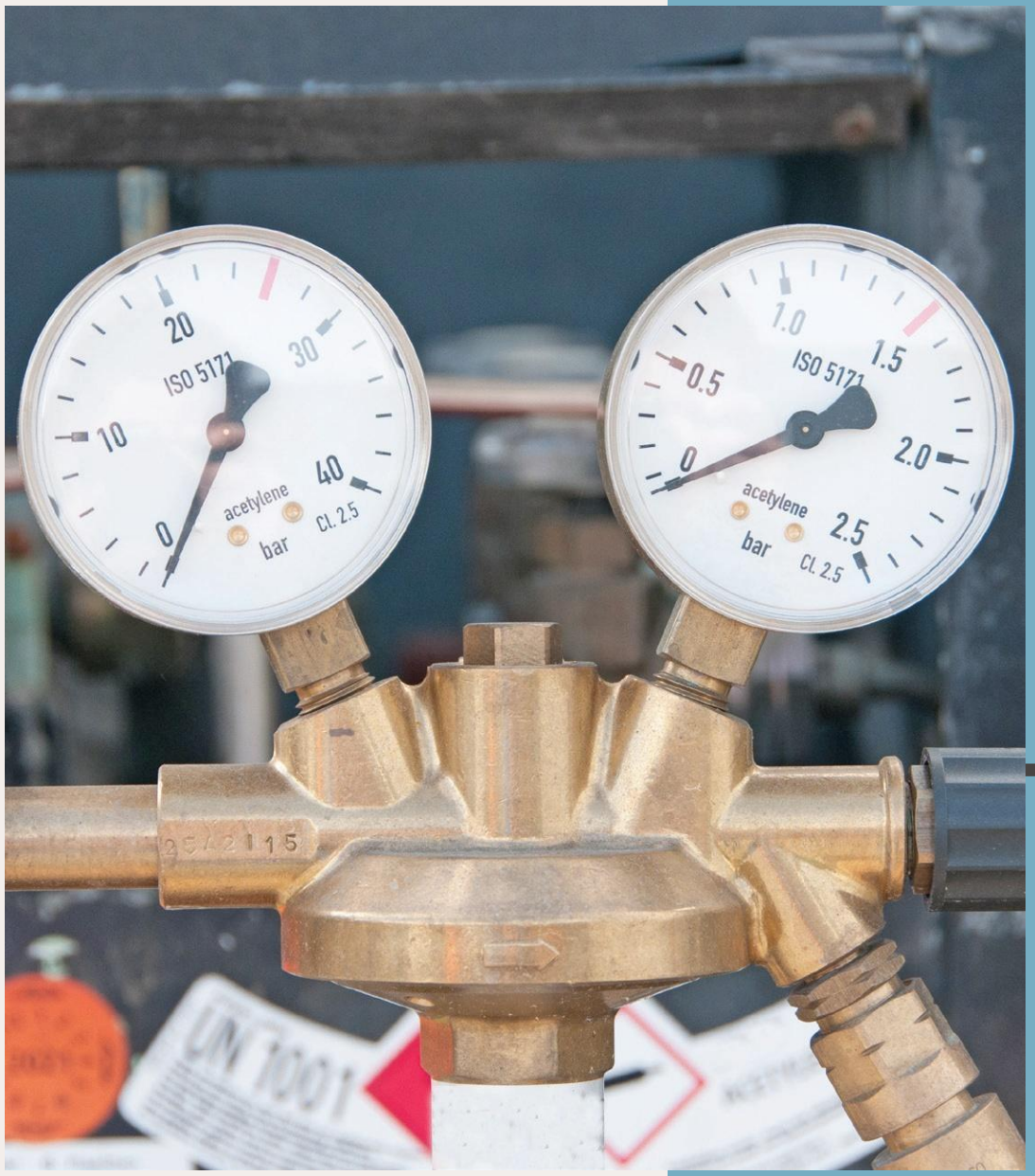

การเชื่อม
ออกซีอะเซทิลีน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

สาระสำคัญ

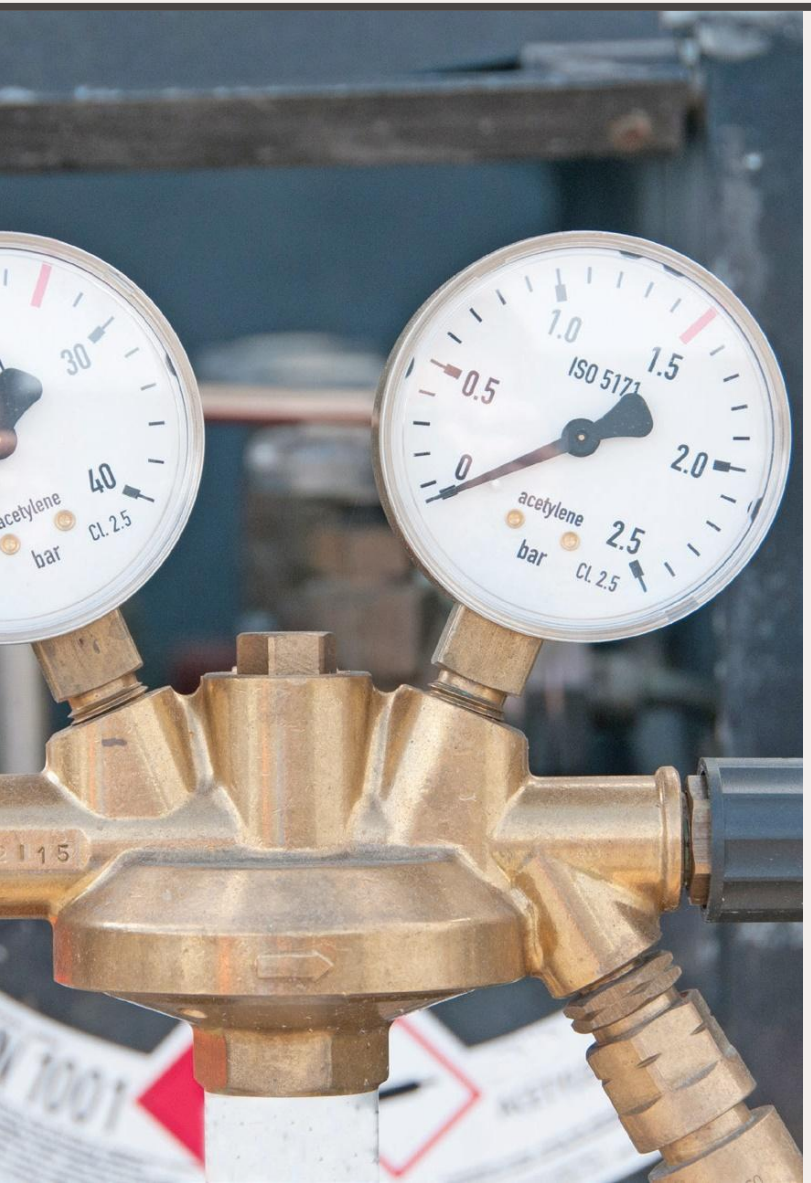

การเชื่อมออกซีอะเซทิลีนเป็นการเชื่อมที่นำมาใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติงานเชื่อมแก๊สจะต้องใช้เปลวไฟในการให้ความร้อนแก่ชิ้นงานจนชิ้นงานหลอมละลาย โดยเปลวไฟจะได้มาจากแก๊สออกซิเจนกับแก๊สเชื้อเพลิง โดยแก๊สเชื้อเพลิงที่นิยมใช้คือแก๊สอะเซทิลีน ซึ่งในการเชื่อมต้องใช้ลวดเชื่อมแก๊สเข้ามาช่วยเพื่อทำหน้าที่เติมให้เป็นรอยเชื่อม โดยเติมลงไปในขณะชิ้นงานกำลังหลอมละลาย

สาระการเรียนรู้

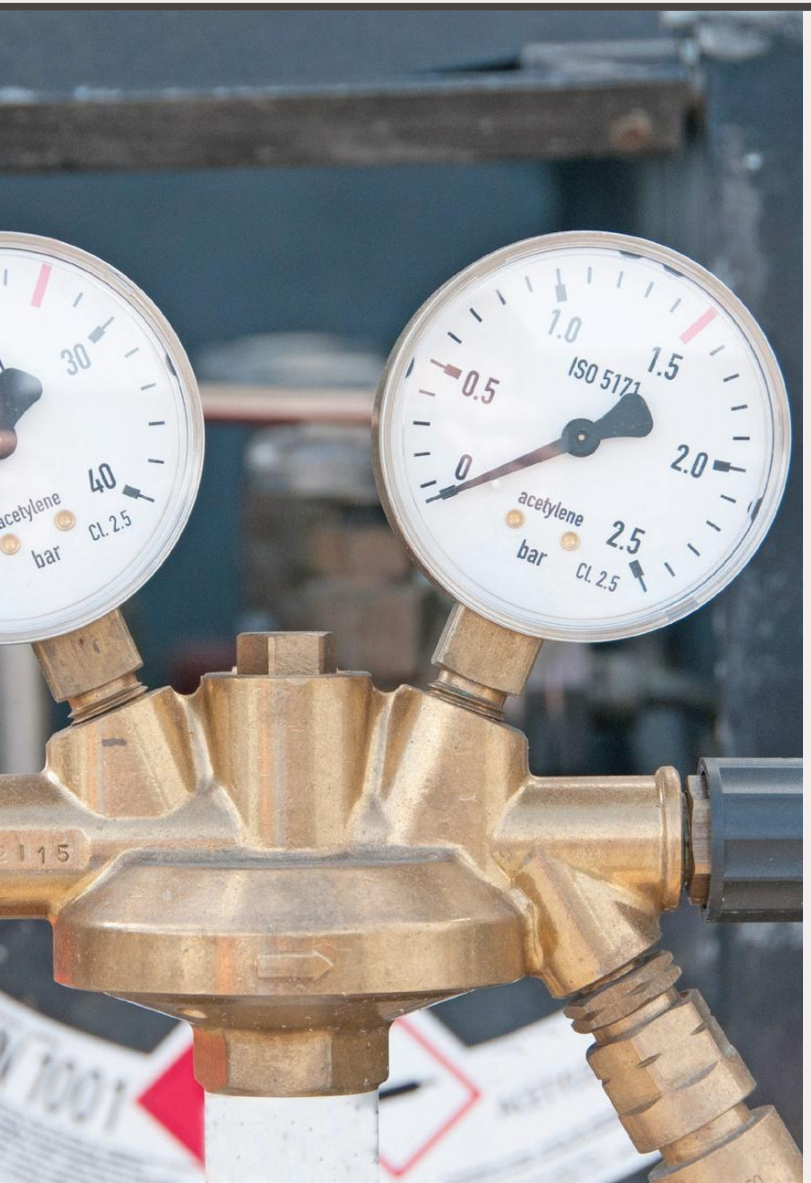

01 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเชื่อมออกซีอะเซทิลีน

02 ชนิดของเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊ส

03 ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

04 การสร้างบ่อหลอมเหลว

สมรรถนะประจำหน่วย

แสดงความรู้เกี่ยวกับการเชื่อมออกซีอะเซทิลีน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการเชื่อมแก๊สออกซีอะเซทิลีนได้
2. จำแนกชนิดของเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊สได้
3. อธิบายลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีนได้
4. อธิบายวิธีการสร้างบ่อหลอมเหลวได้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเชื่อมออกซีอะเซทิลีน

การเชื่อมออกซีอะเซทิลีน (Oxy-Acetylene Welding) หมายถึงกระบวนการเชื่อมโลหะให้ติดกันโดยการใช้ความร้อนจากเปลวไฟที่เกิดจากการผสมระหว่างแก๊สออกซิเจนกับแก๊สอะเซทิลีน ทำให้โลหะหลอมละลายลักษณะเป็นแอ่ง (Puddle) เมื่อโลหะถูกทำให้หลอมละลายเป็นแอ่งเล็ก ๆ รวมตัวเป็นแอ่งเดียวกัน โลหะจะถูกประสานเข้าด้วยกัน ซึ่งอาจจะมีการเติมลวดเชื่อมหรือไม่เติมก็ได้ โดยทั่วไปงานเชื่อมแก๊สจะนิยมใช้แก๊สอะเซทิลีนเป็นแก๊สเชื้อเพลิง เนื่องจากจะได้เปลวไฟที่ให้อุณหภูมิสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแก๊สชนิดอื่น ๆ กับแก๊สออกซิเจนแล้วจะให้ความร้อนสูงประมาณ 6,300 °F หรือประมาณ 3,482 °C

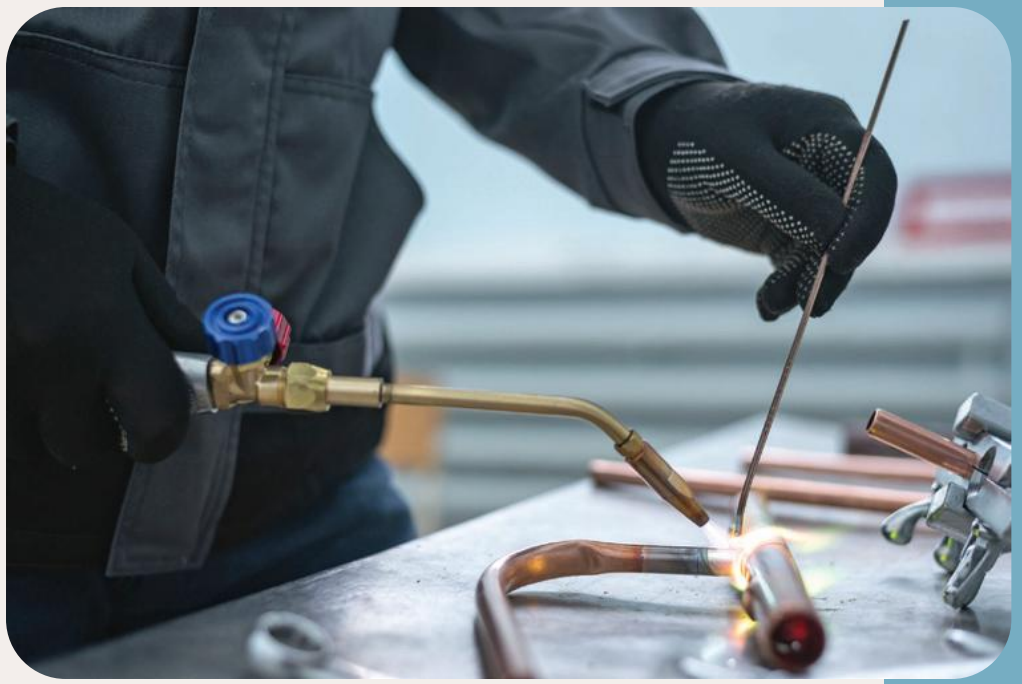

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเชื่อมออกซีอะเซทิลีน

ในการเชื่อมแก๊สจะมีการให้ความร้อนของเปลวไฟเชื่อมแก๊สที่แตกต่างกัน แก๊สที่นิยมใช้กันมากคือแก๊สอะเซทิลีนและแก๊สออกซิเจน ผสมกันในอัตราส่วน 1:1 โดยปริมาตร เปลวไฟที่ได้เกิดจากการลุกไหม้จะมีความร้อนประมาณ 6,000 °F หรือ 3,315 °C เหมาะแก่การเชื่อมเหล็กและโลหะผสมต่าง ๆ ซึ่งเรียกวิธีการเชื่อมลักษณะนี้ว่า ออกซีอะเซทิลีน ทำให้ชิ้นงานเกิดเป็นบ่อหลอมเหลว อาจจะใช้ลวดเชื่อมแก๊สเติมหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานนั้น ๆ ส่วนแก๊สเชื้อเพลิงชนิดอื่นจะให้ความร้อนที่ต่ำกว่า

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเชื่อมออกซีอะเซทิลีน

ลักษณะการเปรียบเทียบอุณหภูมิของแก๊สชนิดต่าง ๆ

ชนิดของแก๊ส	ความร้อนสูงสุดโดยประมาณ
ออกซิเจน + อะเซทิลีน	6,300 °F หรือประมาณ 3,482 °C
ออกซิเจน + โพรเพน	5,300 °F หรือประมาณ 2,926 °C
ออกซิเจน + ไฮโดรเจน	5,400 °F หรือประมาณ 1,982 °C
ออกซิเจน + มีเทน	5,000 °F หรือ 27602 °C
อากาศ + อะเซทิลีน	4,532 °F หรือ 2,500 °C
อากาศ + โพรเพน	3,182 °F หรือ 1,750 °C

2. ชนิดของเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊ส

การเชื่อมแก๊สเป็นกระบวนการเชื่อมที่ใช้กันมานาน ซึ่งในปัจจุบันก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยทั่วไปจะใช้เปลวไฟจากแก๊สออกซิเจนกับแก๊สอะเซทิลีนเผาไหม้ซึ่งให้อุณหภูมิสูงถึง 6,300 °F (3,482 °C) ซึ่งเปลวไฟแก๊สอะเซทิลีนแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

2.1 เปลวคาร์บูไรซิง (Carburizing Flame)

2.2 เปลวนิวทรัล (Neutral Flame)

2.3 เปลวออกซิไดซิง (Oxidizing Flame)

2. ชนิดของเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊ส

2.1 เปลวคาร์บูไรซิง (Carburizing Flame)

เปลวคาร์บูไรซิง หรือเปลวคาร์บอนมาก หรือเปลวลดเป็นเปลวที่ได้จากการผสมของแก๊สออกซิเจนกับแก๊สอะเซทิลีน ในอัตราส่วนที่แก๊สอะเซทิลีนมากกว่าแก๊สออกซิเจน (2:1) ลักษณะเปลวเป็นกรวยไฟ 3 ชั้น กรวยไฟชั้นในมีลักษณะพริ้วเหมือนขนนก กรวยไฟชั้นนอกมีลักษณะเป็นเปลวยาว สีส้มอ่อนล้อมรอบเปลวชั้นในและเปลวชั้นที่สองซึ่งมีสีน้ำเงิน โดยมีความยาวครึ่งหนึ่งของเปลวชั้นนอก เปลวไฟนี้มีความร้อนประมาณ 5,700 °F (3,148 °C) เป็นเปลวไฟที่เหมาะสำหรับงานเชื่อมที่ต้องการเติมคาร์บอนที่ผิวโลหะเพราะการเผาไหม้จะมีแก๊สอะเซทิลีนหลงเหลืออยู่ซึ่งเป็นการเติมคาร์บอนที่ผิวโลหะ และการเชื่อมงานที่ต้องใช้อุณหภูมิหลอมละลายไม่มากนัก เช่น แมกนีเซียม อะลูมิเนียม หรือการแล่น-ประสาน (Brazing) แต่ไม่เหมาะสำหรับงานเชื่อมโลหะเพราะจะส่งผลให้แนวเชื่อมเปราะ

2. ชนิดของเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊ส

2.1 เปลวคาร์บูไรซิง (Carburizing Flame) (ต่อ)

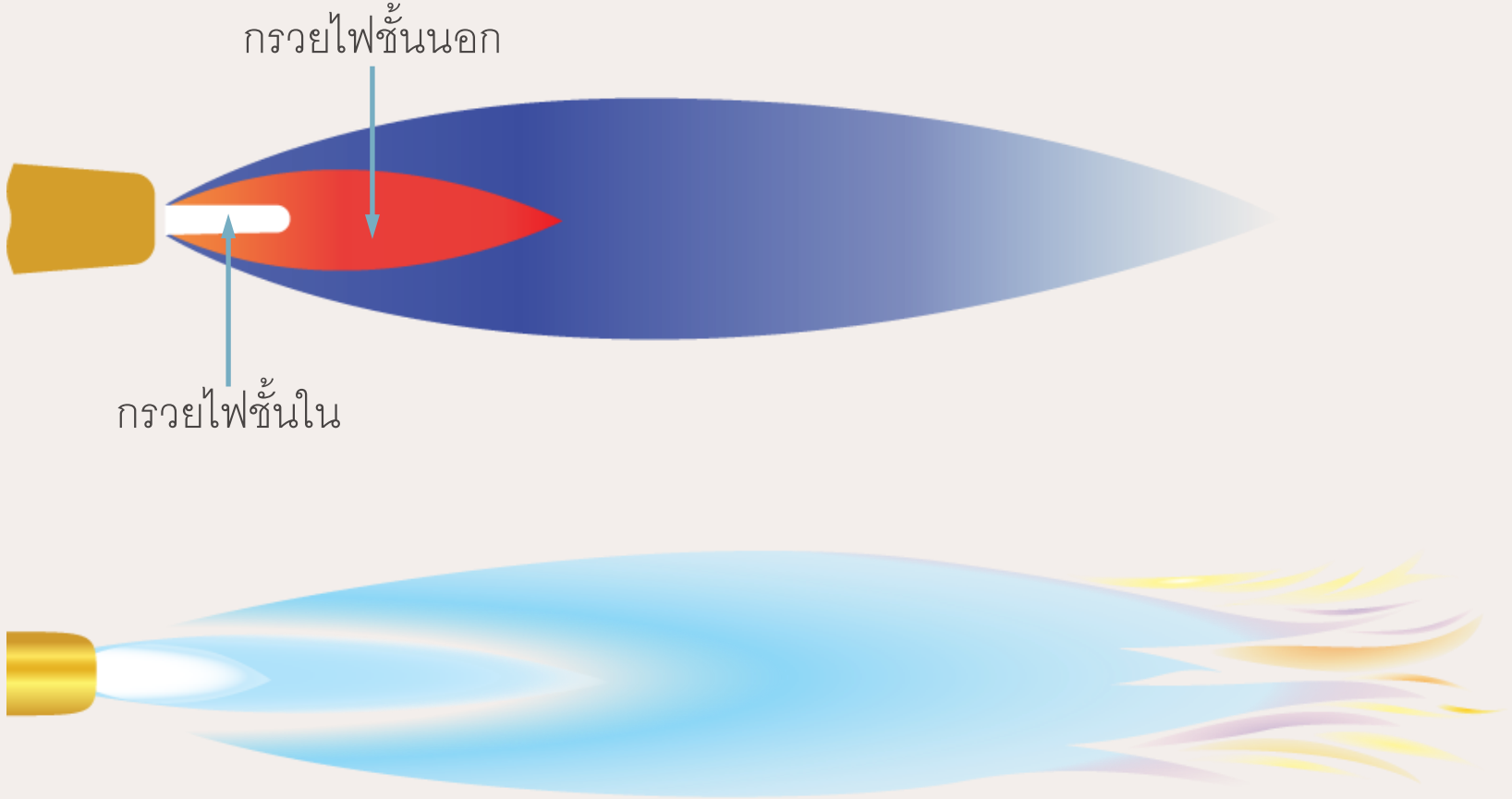

2. ชนิดของเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊ส

2.2 เปลวนิวทรัล (Neutral Flame)

เปลวนิวทรัลหรือเปลวกลางเป็นเปลวที่ได้จากการผสมของแก๊สออกซิเจนกับแก๊สอะเซทิลีน ในอัตราส่วนที่แก๊สอะเซทิลีนเท่ากับแก๊สออกซิเจน (1:1) ประกอบด้วยกรวยไฟ 2 ชั้น ชั้นในจะมีสีขาวนวลสว่างจ้าชัดเจน มีลักษณะเป็นกรวยปลายมน ให้ความร้อนประมาณ 6,000 °F (3,315 °C) เป็นเปลวไฟที่เกิดปฏิกิริยาการเผาไหม้ที่สมบูรณ์ เหมาะสำหรับงานเชื่อมโลหะเกือบทุกชนิดและการตัดเหล็กกล้าคาร์บอน

2. ชนิดของเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊ส

2.2 เปลวนิวทรัล (Neutral Flame) (ต่อ)

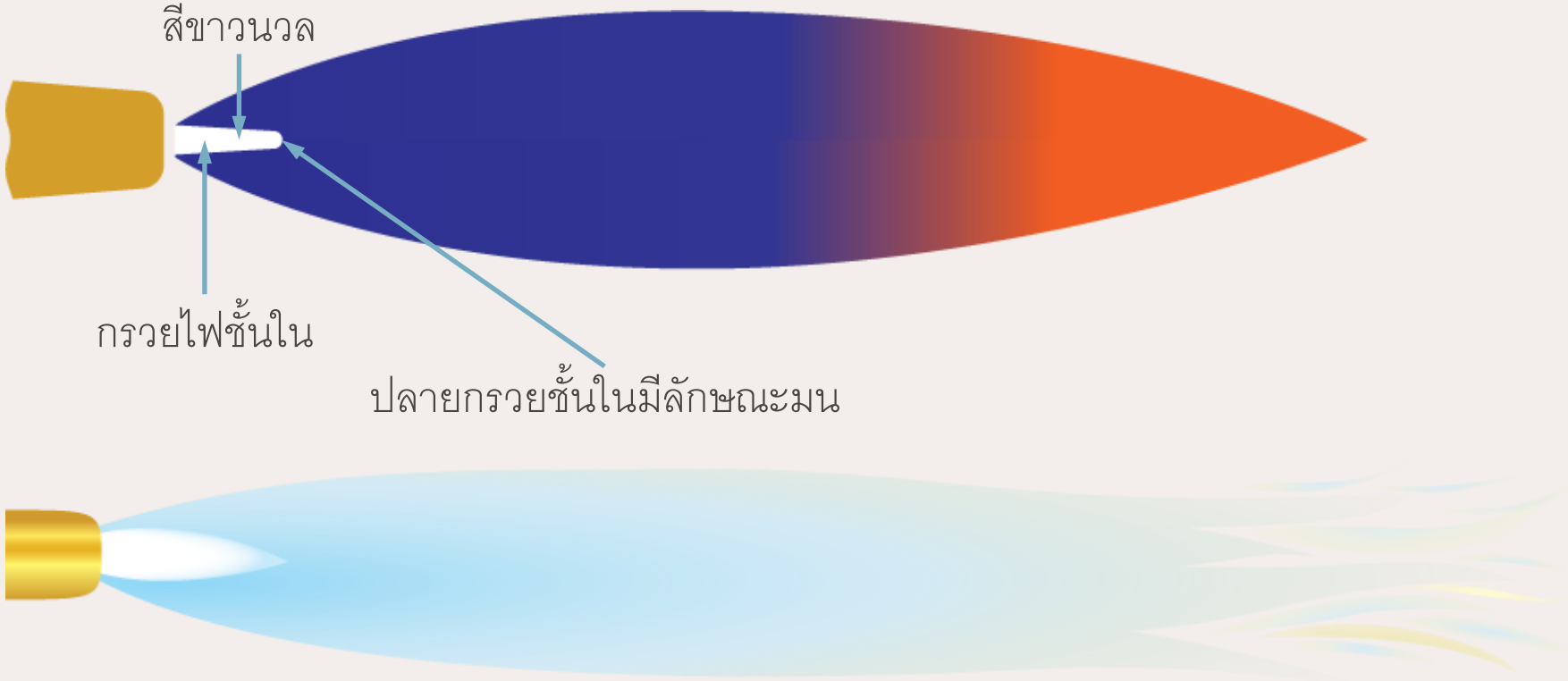

2. ชนิดของเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊ส

2.3 เปลวออกซิไดซิง (Oxidizing Flame)

เปลวออกซิไดซิง หรือเปลวออกซิเจนมาก หรือเปลวเพิ่มเป็นเปลวที่ได้จากการผสมของแก๊สออกซิเจนกับแก๊สอะเซทิลีน ในอัตราส่วนที่แก๊สออกซิเจนมากกว่าแก๊สอะเซทิลีน (2:1) ประกอบด้วยกรวยไฟ 2 ชั้น กรวยไฟชั้นในจะมีลักษณะเป็นกรวยแหลมสั้น ให้ความร้อนประมาณ 6,300 °F (3,482 °C) จึงไม่เหมาะสำหรับงานเชื่อมเหล็กกล้าเพราะเกิดการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากมีปริมาณของแก๊สออกซิเจนมากกว่าแก๊สอะเซทิลีน ทำให้มีแก๊สออกซิเจนเหลืออยู่ในเปลวไฟซึ่งแก๊สส่วนที่เหลือนี้จะถูกเติมลงในรอยเชื่อม ส่งผลให้แนวเชื่อมเปราะ มีความแข็งแรงต่ำ สังเกตได้จากรูพรุนที่เกิดขึ้นบนผิวหน้าบ่อหลอมเหลว แต่เหมาะสำหรับงานตัดโลหะแผ่นบาง

2. ชนิดของเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊ส

2.3 เปลวออกซิไดซิง (Oxidizing Flame) (ต่อ)

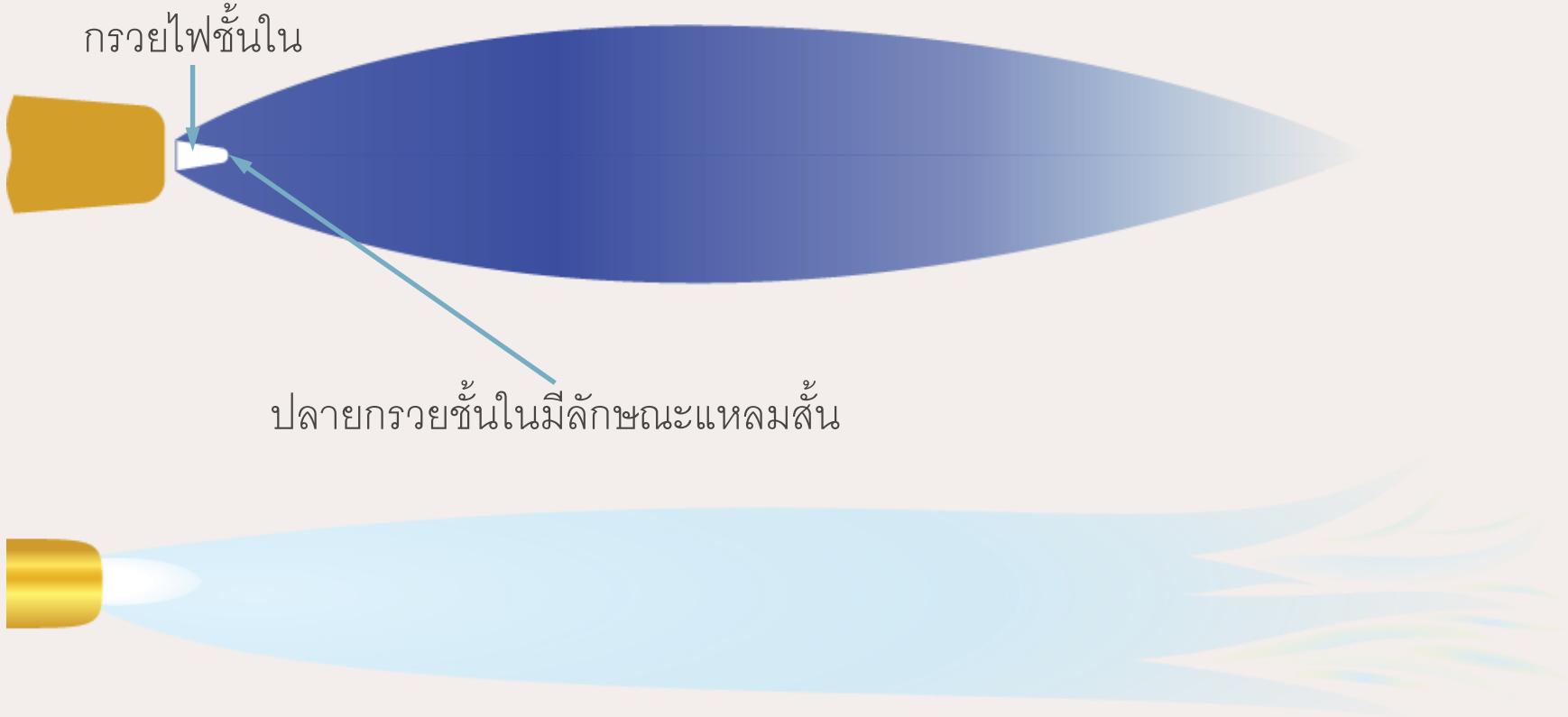

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.1 แก๊สออกซิเจน (Oxygen)

มีสัญลักษณ์ทางเคมีคือ O_2 แก๊สออกซิเจนถือได้ว่าเป็นแก๊สที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์บนโลกนี้ ปริมาณของแก๊สออกซิเจนในบรรยากาศที่ห่อหุ้มโลกมีประมาณ 21% มีไนโตรเจนประมาณ 78% และอีก 1% เป็นคาร์บอนไดออกไซด์ ไฮโดรเจน และอื่น ๆ ในงานเชื่อมแก๊สออกซิเจนเป็นแก๊สที่ช่วยให้ไฟติดแต่ไม่ติดไฟ เมื่อมีส่วนผสมที่สมบูรณ์จะทำให้เกิดความร้อนสูงสุดจนสามารถทำให้โลหะละลายได้ แก๊สออกซิเจนที่รวมตัวกับแก๊สอะเซทิลีนแล้วให้ความร้อนในการเผาไหม้สูงสุดนั้นจะต้องเป็นแก๊สออกซิเจนบริสุทธิ์

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.1 แก๊สออกซิเจน (Oxygen) (ต่อ)

1. สมบัติของแก๊สออกซิเจน

1) ไม่มีกลิ่น ไม่มีสี ไม่มีรส

2) เป็นได้ 3 สถานะ คือแก๊ส ของเหลว และของแข็ง

3) ในสถานะของเหลวและของแข็งจะมีสีน้ำเงินอ่อน

4) มีสถานะเป็นของเหลวที่อุณหภูมิ –183 °C และกลายเป็นของแข็งที่อุณหภูมิ –218 °C

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.1 แก๊สออกซิเจน (Oxygen) (ต่อ)

2. การผลิตแก๊สออกซิเจนในทางอุตสาหกรรม มี 2 วิธี คือ

1) การผลิตแก๊สออกซิเจนโดยการแยกน้ำด้วยไฟฟ้า (Electrolysis) เนื่องจากน้ำประกอบด้วยธาตุไฮโดรเจนและออกซิเจน มีสูตรทางเคมีคือ H_2O นั่นคือธาตุไฮโดรเจนและออกซิเจนในอัตราส่วน 2:1 โดยปริมาตร ซึ่งการแยกแก๊สออกซิเจนออกจากน้ำจะใช้กระแสไฟฟ้าไหลผ่านลงไปในน้ำที่เติมโซเดียมคลอไรด์ (NaCl) ลงไปเพื่อให้กระแสไฟฟ้าไหลผ่านได้สะดวกขึ้น แล้วกระแสไฟฟ้าจะทำให้น้ำแยกตัวออกเป็นแก๊สไฮโดรเจนและแก๊สออกซิเจน การผลิตแก๊สออกซิเจนด้วยวิธีนี้ไม่นิยมใช้ในงานอุตสาหกรรมเนื่องจากมีต้นทุนทางการผลิตสูง

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.1 แก๊สออกซิเจน (Oxygen) (ต่อ)

2. การผลิตแก๊สออกซิเจนในทางอุตสาหกรรม (ต่อ)

1) การผลิตแก๊สออกซิเจนโดยการแยกน้ำด้วยไฟฟ้า (Electrolysis) (ต่อ)

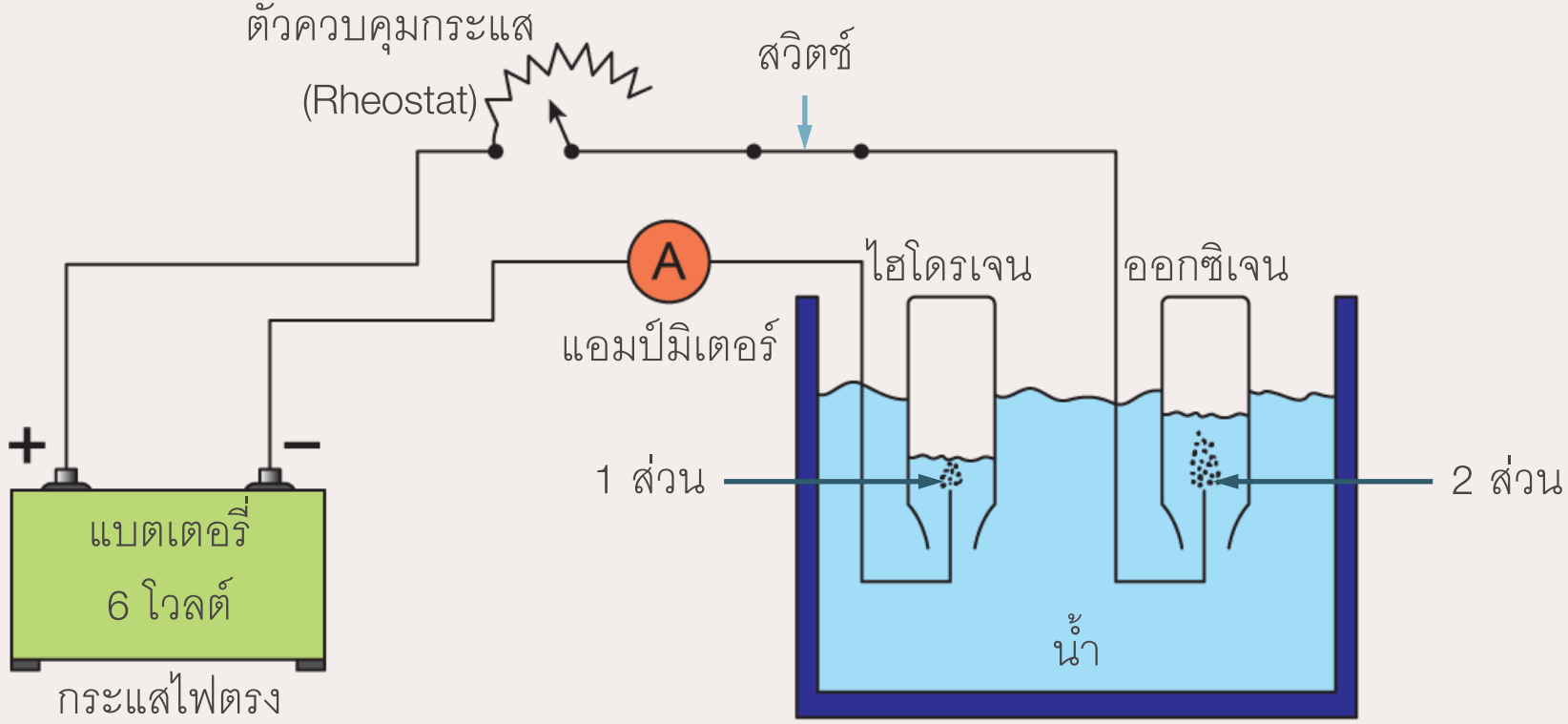

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.1 แก๊สออกซิเจน (Oxygen) (ต่อ)

2. การผลิตแก๊สออกซิเจนในทางอุตสาหกรรม (ต่อ)

2) การผลิตแก๊สออกซิเจนโดยการทำให้เป็นอากาศเหลว (Liquefy) โดยการนำอากาศเข้าไปเก็บในถังเก็บแล้วขจัดสิ่งสกปรกออกหลังจากนั้นจะลดอุณหภูมิให้ต่ำลงจนถึง –200 °C และเพิ่มความดันให้สูงขึ้นทำให้อากาศเปลี่ยนสถานะกลายเป็นของเหลว เรียกว่าอากาศเหลว ซึ่งจะถูกส่งเข้าไปยังหอกลั่นเพื่อแยกแก๊สต่าง ๆ ออกจากกันตามความแตกต่างของจุดเดือด เพราะอากาศเหลวที่ได้นี้มีทั้งแก๊สออกซิเจนและแก๊สไนโตรเจน จากจุดเดือดที่แตกต่างกันทำให้สามารถแยกแก๊สไนโตรเจนออกจากแก๊สออกซิเจนได้ โดยการเพิ่มอุณหภูมิให้สูงขึ้นเมื่ออากาศเหลวร้อนถึง –196 °C แก๊สไนโตรเจนจะเปลี่ยนสถานะเป็นแก๊สแล้วระเหยออกมา ส่วนอากาศเหลวที่เหลืออยู่ก็จะมีเพียงแก๊สออกซิเจนเหลวเท่านั้นและเมื่อลดความดันลงแล้วเพิ่มอุณหภูมิอีกประมาณ –183 °C แก๊สออกซิเจนเหลวจะเปลี่ยนสถานะเป็นแก๊สแล้วระเหยออกมาเข้าสู่ถังจัดเก็บ ทำให้ได้แก๊สออกซิเจนที่มีความบริสุทธิ์ถึง 99%

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.2 แก๊สอะเซทิลีน (Acetylene)

เป็นสารประกอบไฮโดรคาร์บอน ประกอบด้วยคาร์บอน 92.3% และไฮโดรคาร์บอน 7.7% มีสัญลักษณ์ทางเคมีคือ C_2H_2 เป็นแก๊สติดไฟ เมื่อเผาไหม้รวมตัวกับแก๊สออกซิเจนจะให้เปลวไฟที่มีความร้อนสูง แก๊สอะเซทิลีนผลิตได้โดยการนำแคลเซียมคาร์ไบด์ (CaC_2) รวมกับน้ำทำให้เกิดปฏิกิริยาทางเคมีขึ้น โดยคาร์บอนที่อยู่ในแคลเซียมคาร์ไบด์กับไฮโดรเจนที่อยู่ในน้ำรวมตัวกันเป็นแก๊สอะเซทิลีน (C_2H_2) ดังสมการ

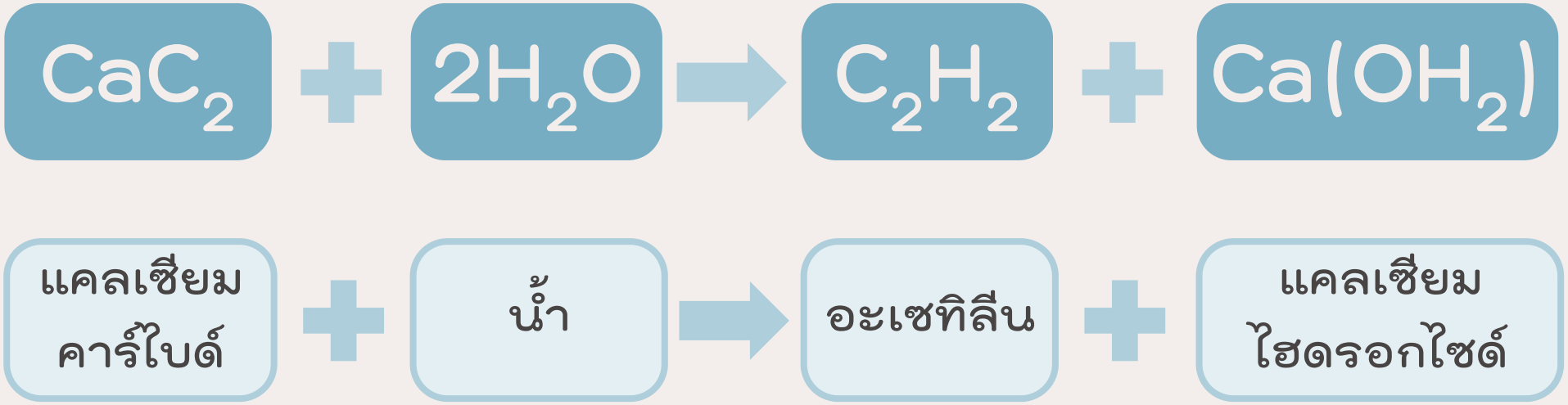

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.2 แก๊สอะเซทิลีน (Acetylene) (ต่อ)

แคลเซียมคาร์ไบด์เป็นสารประกอบระหว่างแคลเซียมกับคาร์บอนมีสูตรทางเคมีคือ CaC_2 ผลิตได้โดยนำหินปูน (Calcium Oxide) ไปเผารวมกับถ่านโค้ก (Coke) ในเตาไฟฟ้า (Electric Furnace)

$$CaO + 3C \rightarrow CaC_2 + CO$$

แคลเซียมออกไซด์ + ถ่านโค้ก → แคลเซียมคาร์ไบด์ + คาร์บอนมอนอกไซด์

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.2 แก๊สอะเซทิลีน (Acetylene) (ต่อ)

1. สมบัติของแก๊สอะเซทิลีน

1) ติดไฟได้ เมื่อรวมตัวกับออกซิเจนแล้วเปลวไฟให้ความร้อนสูงมาก ประมาณ 6,300 °F

2) ไม่มีสี มีกลิ่นฉุนรุนแรงคล้ายกระเทียม

3) เบากว่าอากาศปกติ

4) แก๊สอะเซทิลีนสามารถละลายในของเหลวได้

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.2 แก๊สอะเซทิลีน (Acetylene) (ต่อ)

2. **การผลิตแก๊สอะเซทิลีน** สามารถผลิตแก๊สอะเซทิลีนได้ด้วยเครื่องกำเนิดแก๊สอะเซทิลีน (Acetylene Generators) แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

   1) แบบเติมแคลเซียมคาร์ไบด์ลงในน้ำ (Carbide to Water) โดยถังจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนบนของถังจะบรรจุแคลเซียมคาร์ไบด์ส่วนล่างจะบรรจุน้ำ เมื่อต้องการใช้งานจะปล่อยแคลเซียมคาร์ไบด์ลงในน้ำด้วยความดันของแก๊สภายในถัง เมื่อแคลเซียม-คาร์ไบด์ทำปฏิกิริยากับน้ำจะได้แก๊สอะเซทิลีนลอยขึ้นสู่ด้านบนออกไปตามท่อแล้วจึงนำออกไปใช้งานซึ่งจะเหลือปูนขาวผสมกับน้ำอยู่ที่ก้นถังมีลักษณะคล้ายโคลน

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.2 แก๊สอะเซทิลีน (Acetylene) (ต่อ)

ลักษณะของถังผลิตแก๊สอะเซทิลีนแบบเติมแคลเซียมคาร์ไบด์ลงในน้ำ

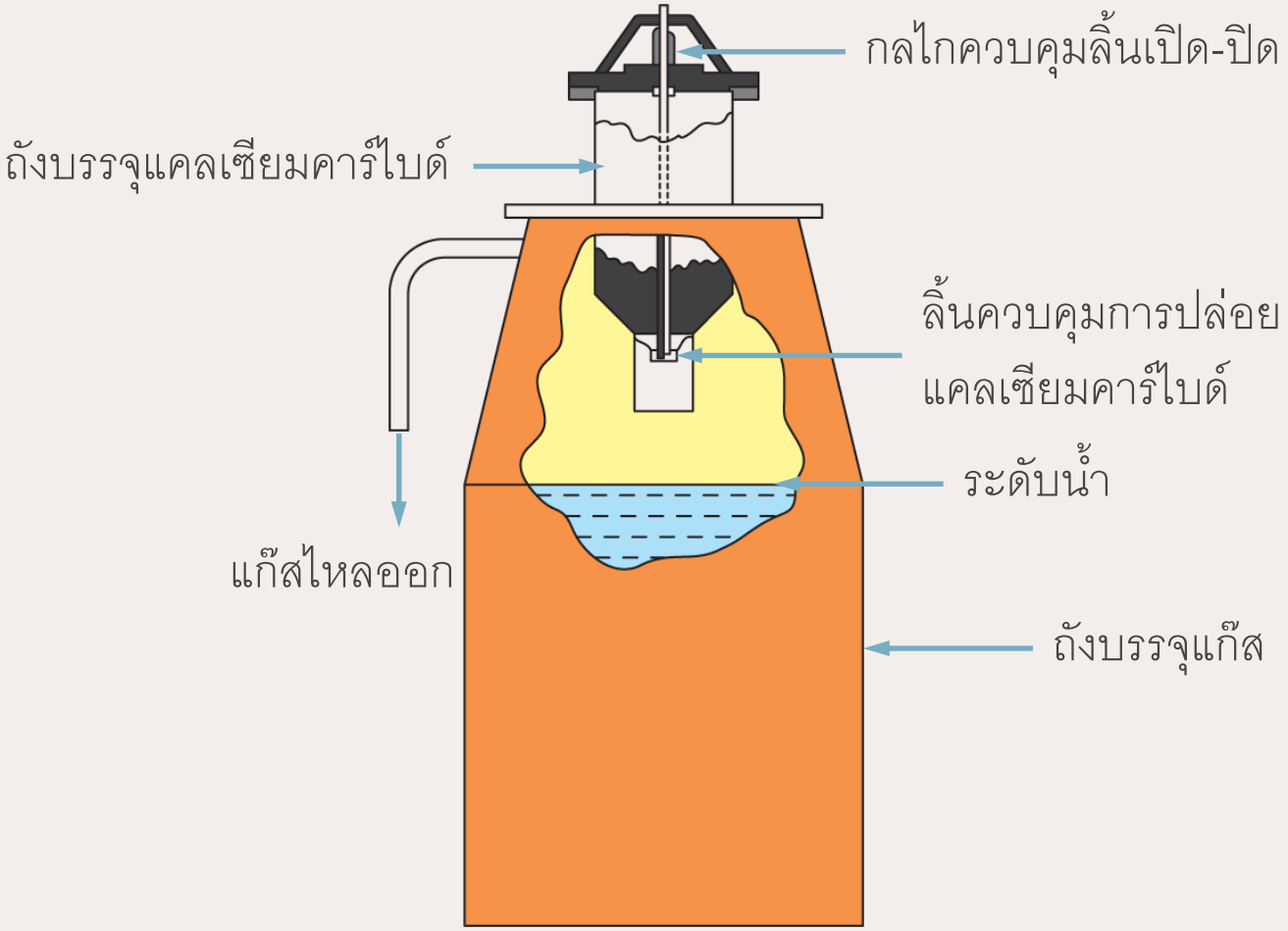

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.2 แก๊สอะเซทิลีน (Acetylene) (ต่อ)

2. การผลิตแก๊สอะเซทิลีน (ต่อ)

2) แบบเติมน้ำลงบนแคลเซียมคาร์ไบด์ (Water to Carbide) จะแตกต่างจากแบบเติมแคลเซียมคาร์ไบด์ลงในน้ำ กล่าวคือเป็นการสลับที่กันระหว่างน้ำกับแคลเซียม-คาร์ไบด์ โดยถังจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนบนจะบรรจุน้ำและที่ว่างสำหรับแก๊ส ส่วนล่างจะเป็นที่สำหรับบรรจุแคลเซียมคาร์ไบด์ เมื่อต้องการใช้งานจะปล่อยน้ำให้ไหลลงถังแคลเซียมคาร์ไบด์ โดยการใช้ลูกบอลที่มีแท่งโลหะวางขวางอยู่ซึ่งแท่งโลหะนี้จะถูกควบคุมด้วยความดันภายในถัง ซึ่งน้ำจะทำปฏิกิริยากับแคลเซียม-คาร์ไบด์อย่างรวดเร็วเกิดเป็นแก๊สอะเซทิลีนขึ้นไปเก็บไว้ การผลิตแก๊สอะเซทิลีนด้วยวิธีนี้ควรระวังอย่าให้น้ำเข้าถังแคลเซียมคาร์ไบด์มากเกินไป เพราะอาจส่งผลให้อุปกรณ์อื่น ๆ ชำรุดเสียหายหรือเกิดการระเบิดได้

3. ลักษณะของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน

3.2 แก๊สอะเซทิลีน (Acetylene) (ต่อ)

ลักษณะของถังผลิตแก๊สอะเซทิลีนแบบเติมน้ำลงบนแคลเซียมคาร์ไบด์

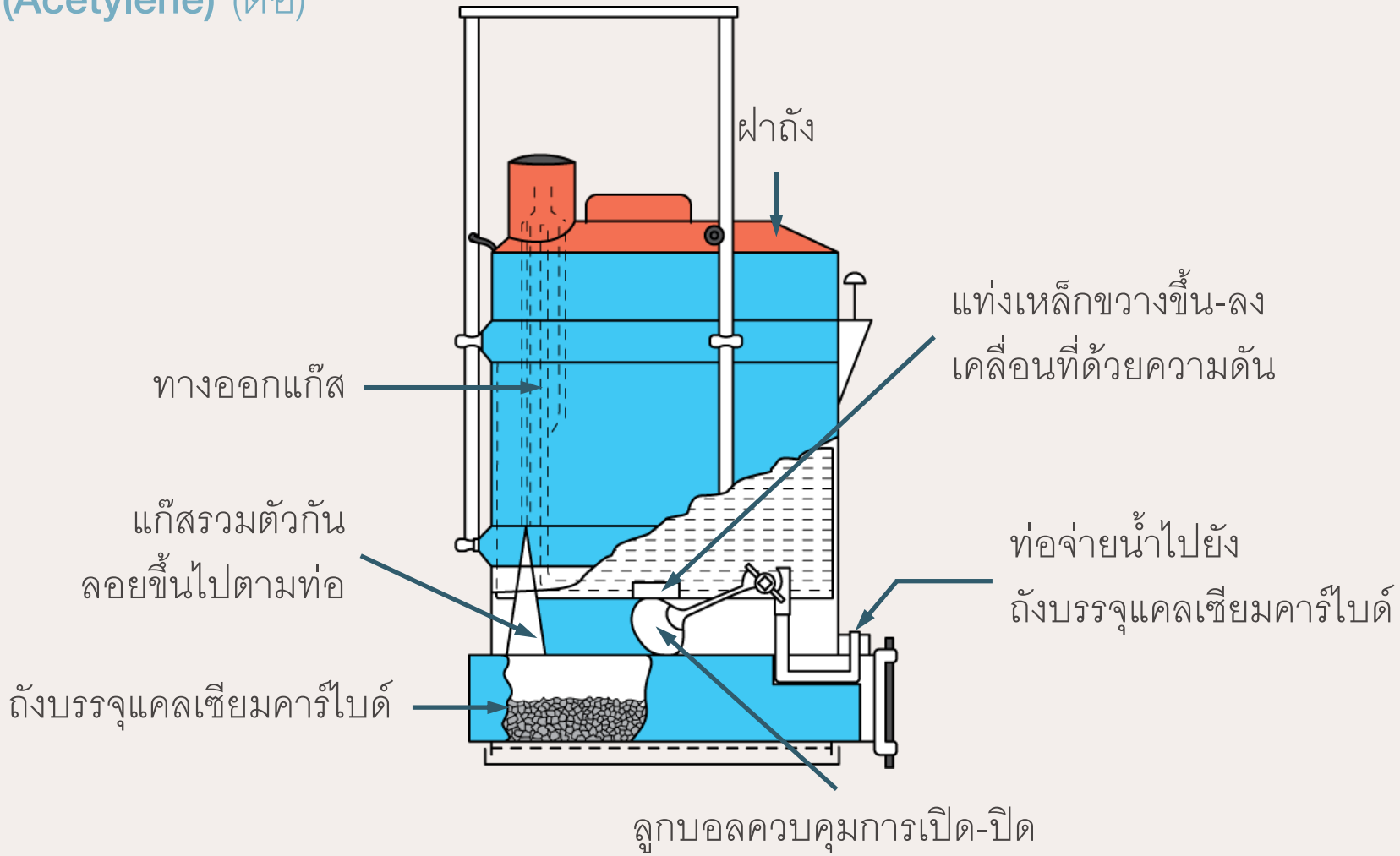

4. การสร้างบ่อหลอมเหลว

ในการเชื่อมทุกครั้งต้องใช้เปลวไฟเผาชิ้นงานบริเวณแนวที่จะเชื่อมจนร้อน หลอมละลายเป็นแอ่งกลมหรือที่เรียกว่า บ่อหลอมเหลว (Puddle) โดยจะมีลักษณะคล้ายรูกุญแจ (Keyhole) ซึ่งเป็นส่วนที่ร้อนที่สุด โดยวิธีการสร้างบ่อหลอมเหลวให้ส่ายหัวเชื่อมเล็กน้อยเพื่อให้ความร้อนแก่ชิ้นงานอย่างทั่วถึง เมื่อชิ้นงานหลอมละลายเป็นบ่อหลอมเหลวแล้วจึงเติมลวดเชื่อมลงไปเป็นตัวประสานชิ้นงาน โดยส่ายหัวเชื่อมพร้อมกับเคลื่อนที่อย่างช้า ๆ และสม่ำเสมอ พยายามรักษาระยะห่างและจังหวะการส่ายหัวเชื่อมให้สัมพันธ์กับการป้อนลวดเชื่อมตลอดเวลา

การส่ายหัวเชื่อมสามารถทำได้หลายลักษณะซึ่งขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้ปฏิบัติงานเชื่อม ทั้งนี้จะต้องพิจารณาความกว้างให้พอเหมาะกับขนาดความหนาและรอยต่อของชิ้นงาน หากส่ายหัวเชื่อมกว้างบ่อหลอมเหลวที่ได้จะมีขนาดใหญ่และลึกลงไปในชิ้นงานมาก การประสานซึมลึกในชิ้นงานของแนวเชื่อมจะดียิ่งขึ้น ถ้าชิ้นงานหนาบ่อหลอมเหลวจะต้องกว้างตามไปด้วย ส่วนชิ้นงานบางการส่ายหัวเชื่อมต้องแคบลงเพื่อให้บ่อหลอมเหลวมีขนาดเล็กลงเหมาะสมกับขนาดงาน หากส่ายหัวเชื่อมกว้างเกินไปจะมีความร้อนสะสมมากอาจทำให้ชิ้นงานทะลุได้ ดังนั้นการส่ายหัวเชื่อมต้องสัมพันธ์กับชิ้นงานและลักษณะของรอยต่อด้วย

4. การสร้างบ่อหลอมเหลว

ลักษณะการสร้าง
บ่อหลอมเหลว

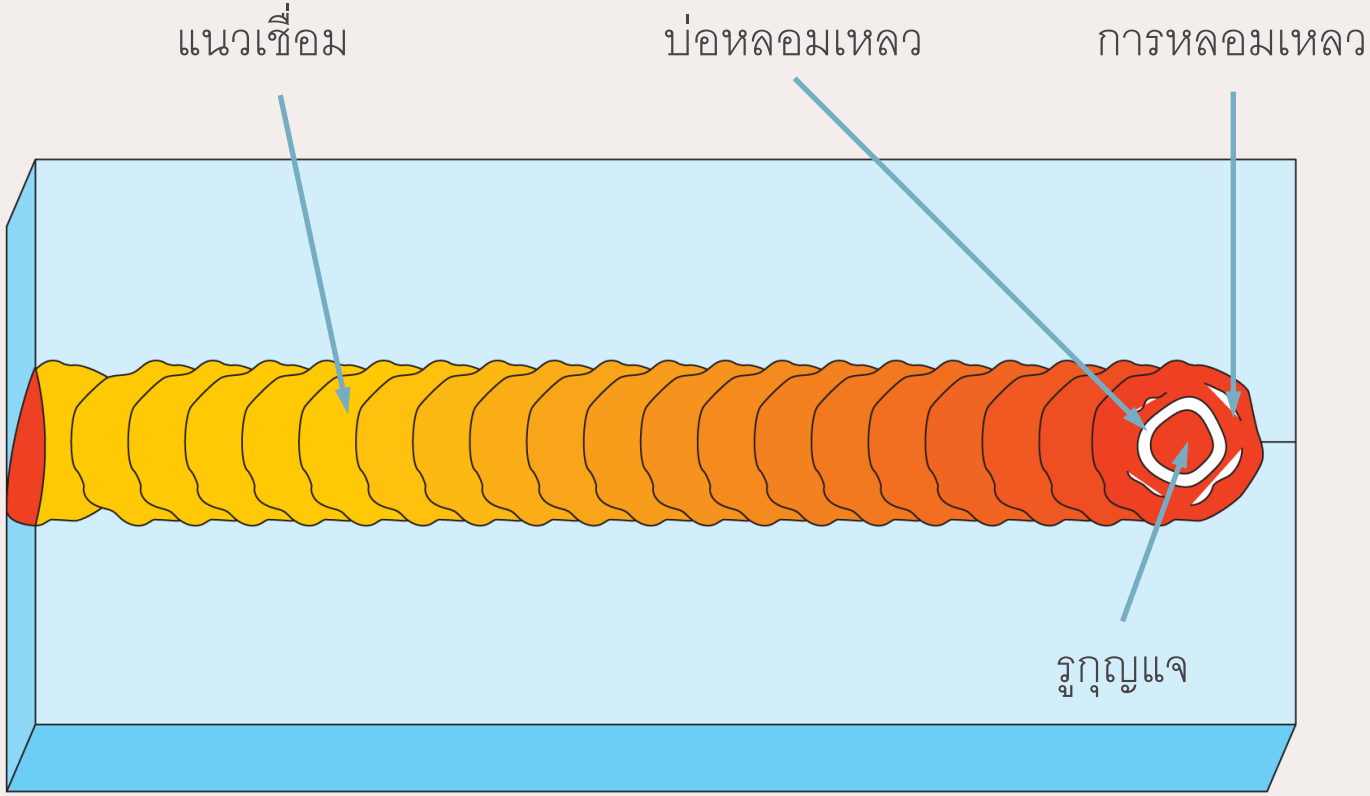

สรุป

การเชื่อมออกซีอะเซทิลีนเป็นกระบวนการเชื่อมโลหะให้ติดกันโดยการใช้ความร้อนจากเปลวไฟที่เกิดจากการผสมระหว่างแก๊สออกซิเจน (O_2) กับแก๊สอะเซทิลีน (C_2H_2) ซึ่งให้อุณหภูมิสูงถึง 6,300 °F ทำให้โลหะหลอมละลายเป็นแอ่ง เมื่อแอ่งเล็ก ๆ รวมตัวเป็นแอ่งเดียวกัน โลหะจะถูกประสานเข้าด้วยกัน ซึ่งอาจจะมีการเติมลวดเชื่อมหรือไม่เติมก็ได้ ซึ่งเปลวไฟที่ใช้ในงานเชื่อมจะแบ่งเป็น 3 ชนิด คือเปลวคาร์บูไรซิง เปลวนิวทรัล และเปลวออกซิไดซิง

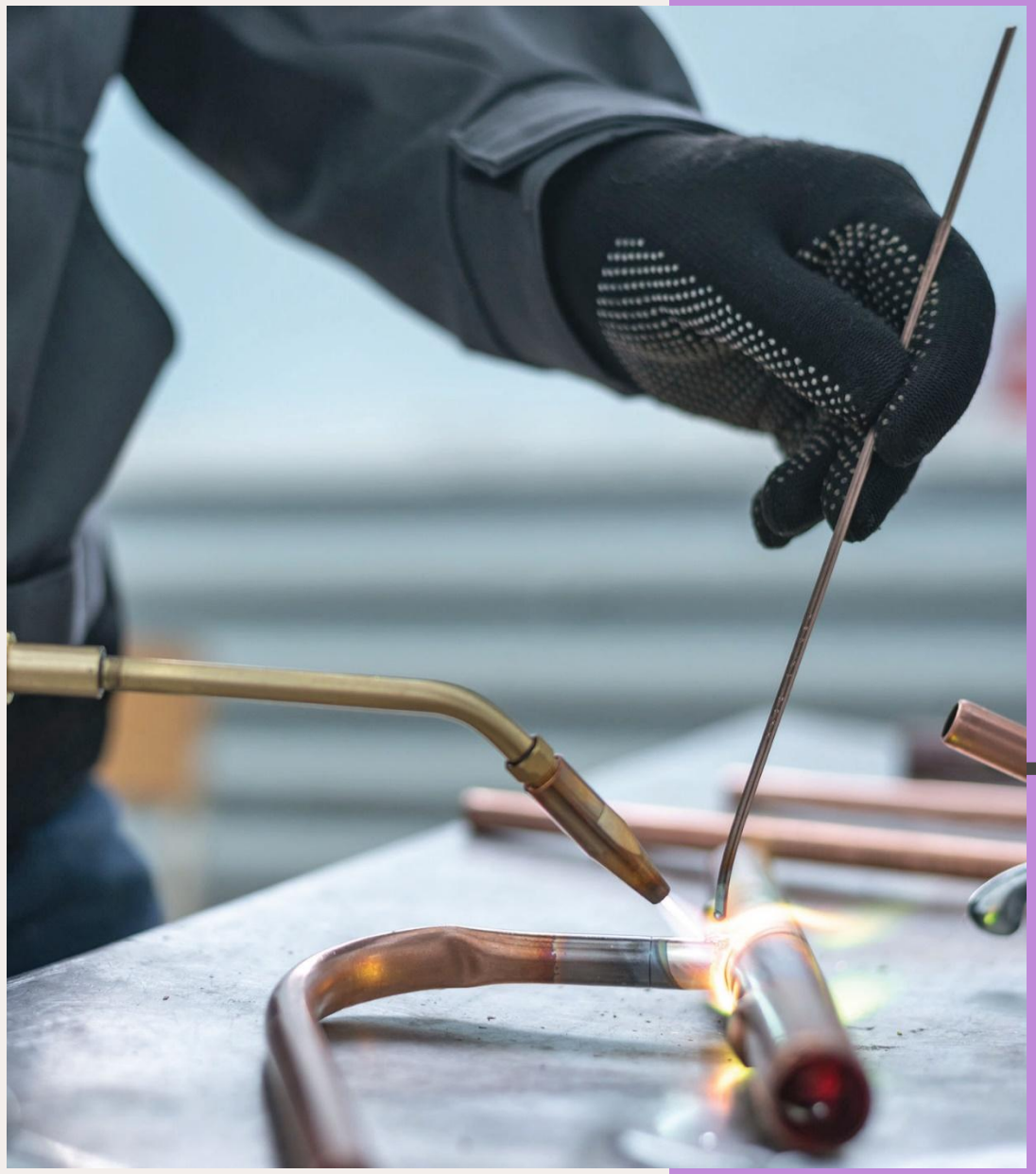

ตำแหน่งท่าเชื่อม และรอยต่อ ในงานเชื่อมแก๊ส

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5

สาระสำคัญ

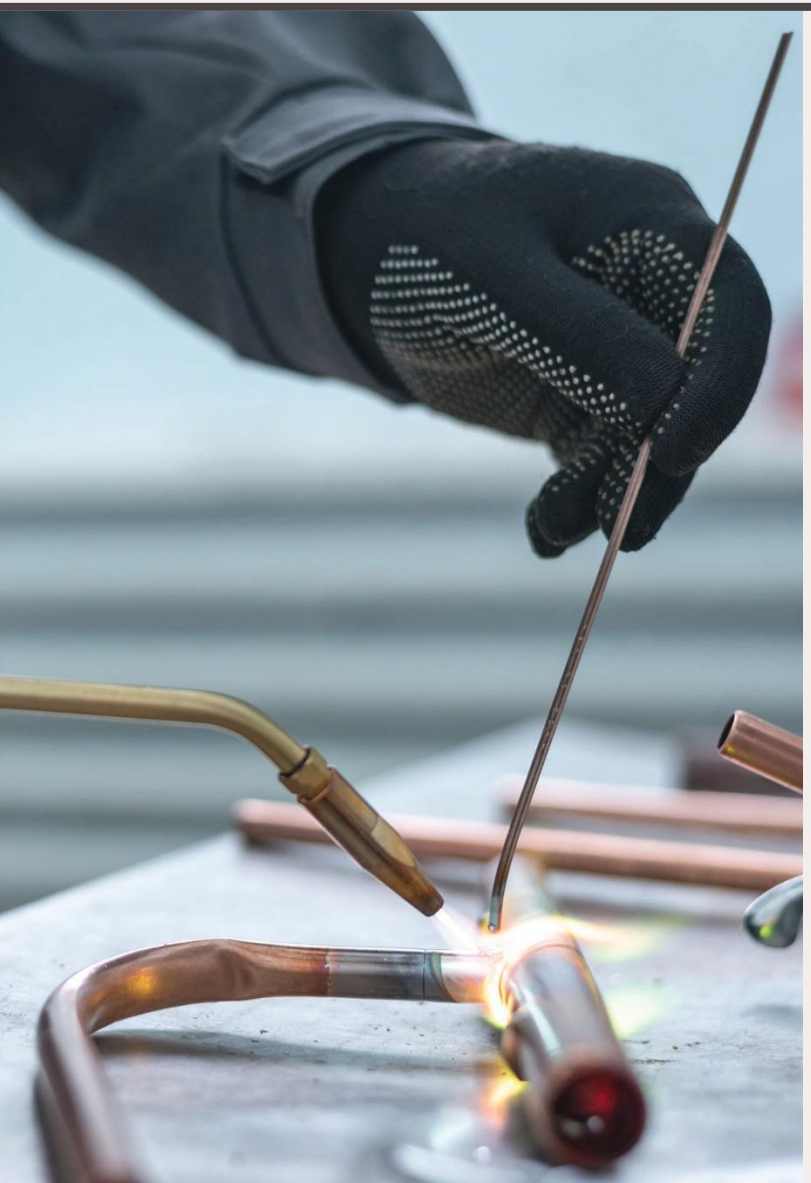

ในการปฏิบัติเชื่อมแก๊สเป็นการเชื่อมที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตำแหน่งท่าเชื่อมและชนิดของรอยต่อ โดยลักษณะงานบางชนิดอาจจะใช้ตำแหน่งท่าเชื่อมและรอยต่อที่แตกต่างกัน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะส่งผลให้งานเชื่อมที่ได้มีคุณภาพและความแข็งแรง

สาระการเรียนรู้

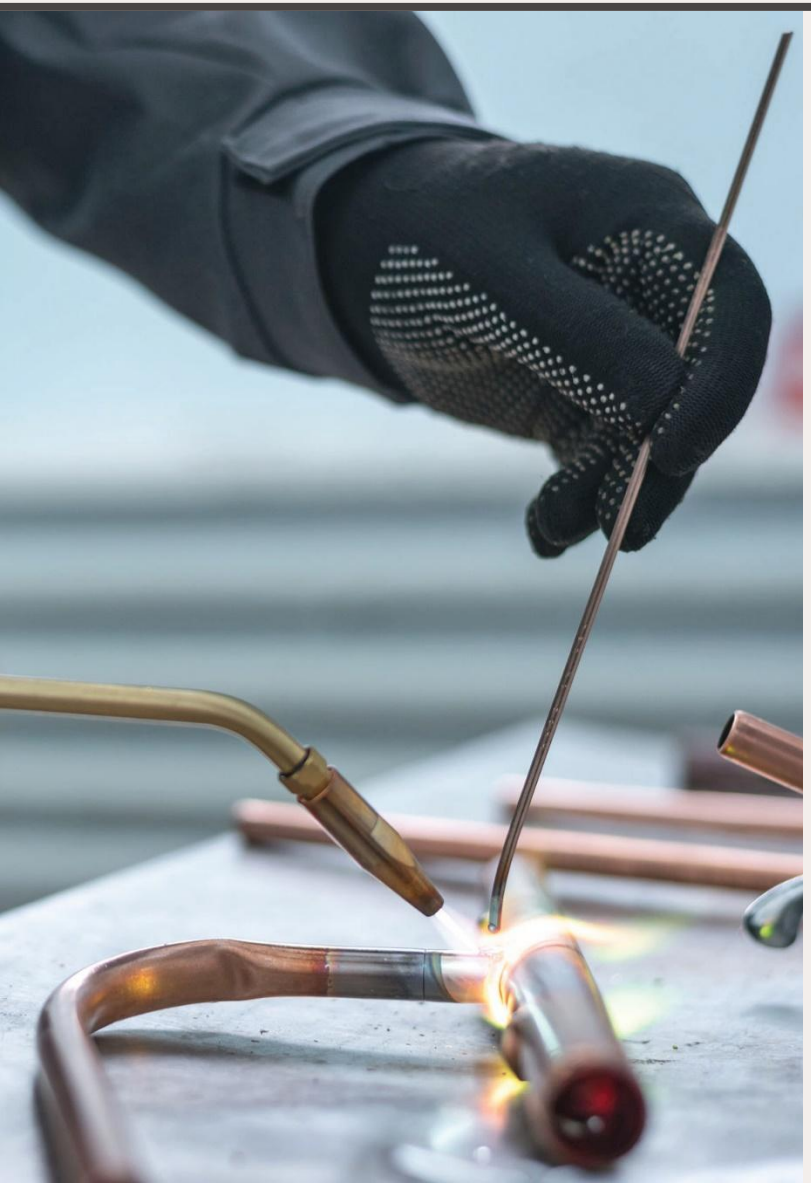

01 ตำแหน่งท่าเชื่อม

02 รอยต่อในงานเชื่อมแก๊ส

สมรรถนะประจำหน่วย

แสดงความรู้เกี่ยวกับตำแหน่งท่าเชื่อมและรอยต่อในงานเชื่อมแก๊ส

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของตำแหน่งท่าเชื่อมได้
2. จำแนกชนิดของรอยต่อในงานเชื่อมแก๊สได้

1. ตำแหน่งท่าเชื่อม

ตำแหน่งท่าเชื่อม (Welding Position) หมายถึงตำแหน่งและทิศทางการเชื่อมของรอยเชื่อม ซึ่งในมาตรฐานงานเชื่อมจะต้องระบุตำแหน่งท่าเชื่อมไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมแก๊สหรือเชื่อมไฟฟ้า เพื่อให้การเชื่อมเป็นไปตามแบบที่กำหนดไว้ สำหรับตำแหน่งท่าเชื่อมพื้นฐานมีทั้งหมด 4 ท่า คือ

1.1 ท่าราบ

1.2 ท่าระดับ

1.3 ท่าตั้ง

1.4 ท่าเหนือศีรษะ

1. ตำแหน่งท่าเชื่อม

1.1 ท่าราบ (Flat Position)

เป็นการเชื่อมชิ้นงานที่วางอยู่ในระนาบเดียวกันกับพื้นราบ สามารถควบคุมการหลอมเหลวของน้ำโลหะให้เกิดการซึมลึกที่สมบูรณ์ได้ง่าย เนื่องจากไม่มีปัญหาเรื่องแรงดึงดูดของโลก จึงเป็นท่าเชื่อมที่เชื่อมง่ายกว่าท่าเชื่อมอื่น ๆ

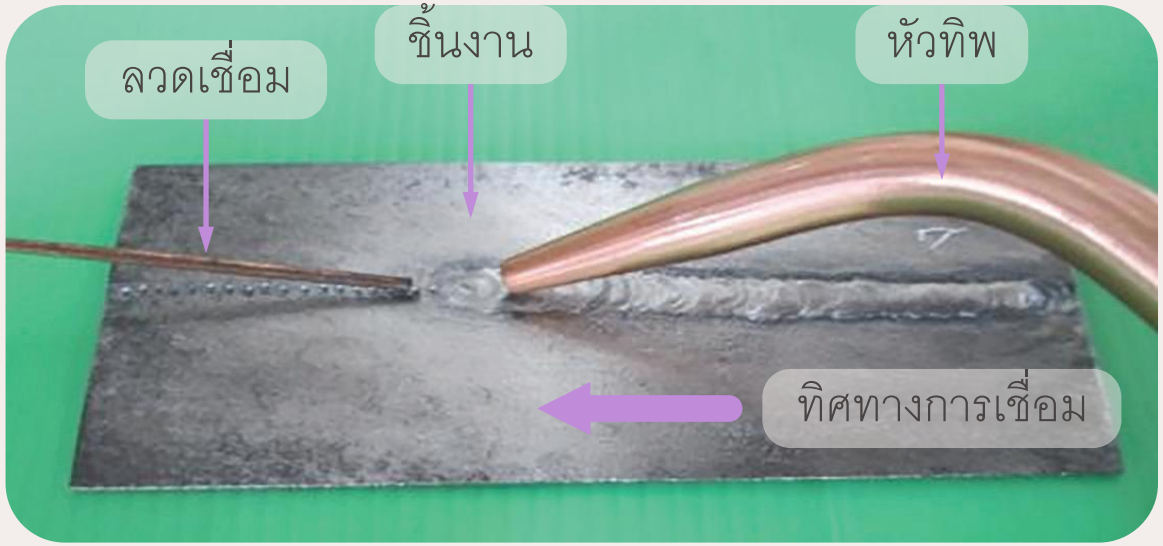

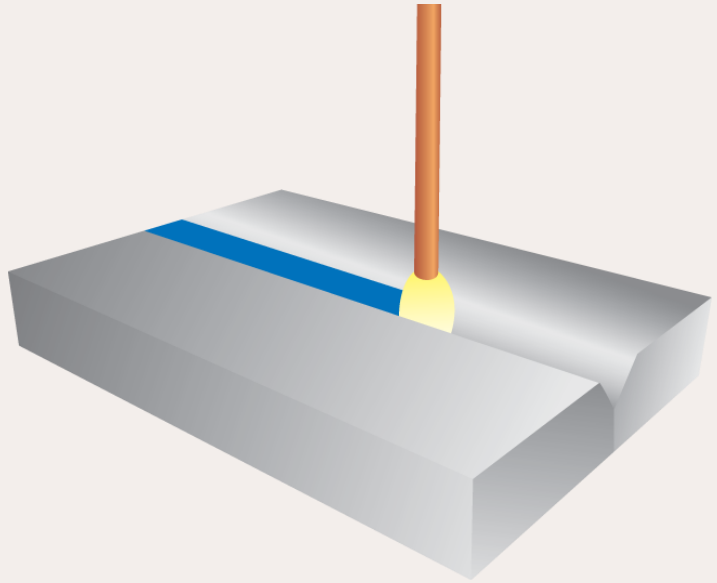

1. ตำแหน่งท่าเชื่อม

1.2 ท่าระดับ (Horizontal Position) หรือท่าขนานนอน

เป็นการเชื่อมชิ้นงานที่วางอยู่ในแนวระดับซึ่งขนานกับแนวระนาบของพื้น การเชื่อมท่าระดับนี้แรงดึงดูดของโลกจะมีผลต่อการเชื่อมทำให้รอยเชื่อมไหลย้อยลงด้านล่างเสมอ จึงควรเชื่อมโดยให้ปลายหัวทิพเงยขึ้นซึ่งเปลวไฟที่พุ่งขึ้นจะช่วยพยุงน้ำโลหะให้ไหลย้อยลงมาน้อยที่สุด หากรอยเชื่อมย้อยลงมาอาจมีผลทำให้เกิดรอยแหว่งขอบแนว (Undercut) ซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นบริเวณขอบด้านบนของรอยเชื่อม

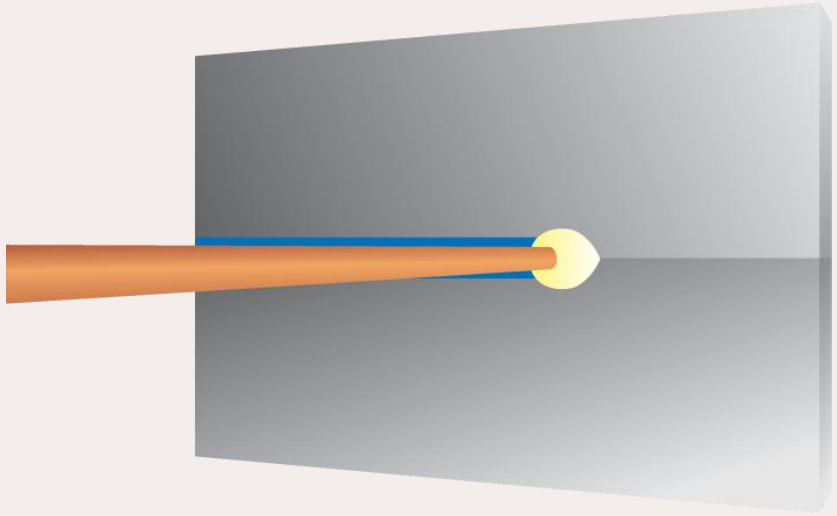

1. ตำแหน่งท่าเชื่อม

1.3 ท่าตั้ง (Vertical Position)

เป็นการเชื่อมชิ้นงานที่วางอยู่ในแนวดิ่ง รอยเชื่อมจะตั้งฉากกับแนวระนาบของพื้น การเชื่อมท่าเชื่อมนี้แรงดึงดูดของโลกจะมีผลต่อการเชื่อมเช่นเดียวกันกับท่าระดับ โดยการเชื่อมท่าตั้งจะแบ่งเป็น 2 แบบ คือท่าตั้งเชื่อมขึ้น (Vertical Up) ซึ่งเป็นการเชื่อมจากด้านล่างขึ้นด้านบน เหมาะกับการเชื่อมงานที่มีความหนา และท่าตั้งเชื่อมลง (Vertical Down) ซึ่งเป็นการเชื่อมจากด้านบนลงสู่ด้านล่าง เหมาะกับการเชื่อมงานที่มีความหนาไม่มากนัก เพราะน้ำโลหะจะไหลลงมาอย่างรวดเร็ว

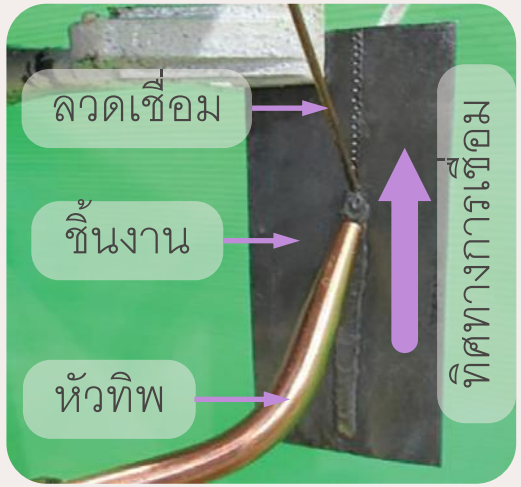

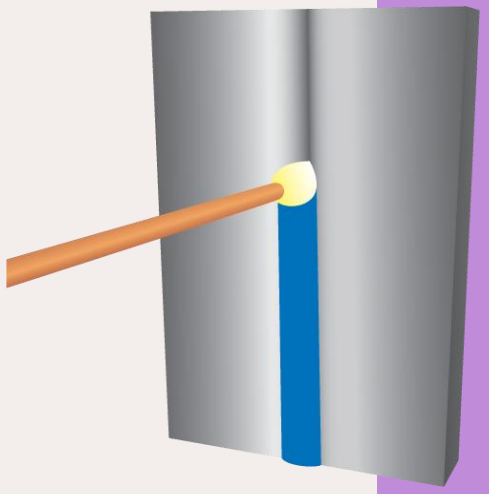

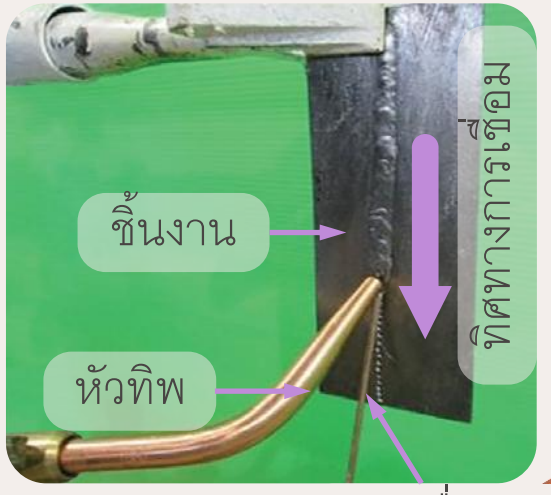

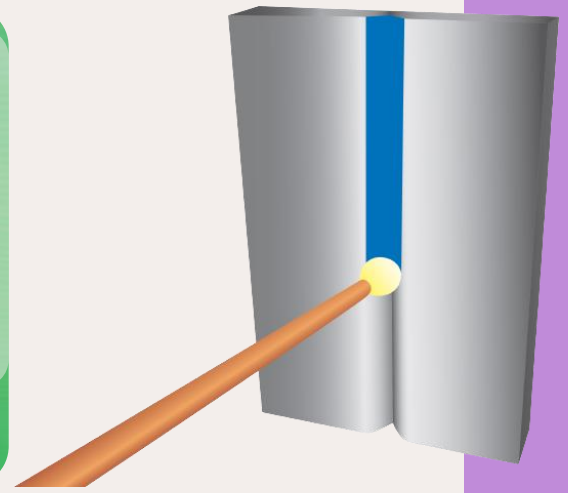

ลวดเชื่อม

1. ตำแหน่งท่าเชื่อม

1.4 ท่าเหนือศีรษะ (Overhead Position)

เป็นการเชื่อมชิ้นงานที่วางอยู่ในแนวระนาบในระดับเหนือศีรษะของผู้เชื่อม ทอร์ชเชื่อมจะอยู่ด้านล่างของชิ้นงาน การเชื่อมท่านี้ถือว่ายากกว่าท่าเชื่อมอื่น ๆ เนื่องจากแรงดึงดูดของโลกจะทำให้น้ำโลหะที่หลอมเหลวไหลย้อยลงมา ซึ่งมีผลต่อการเชื่อมเป็นอย่างมาก เช่น น้ำโลหะและสะเก็ดไฟอาจเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานเชื่อม หรือเกิดข้อบกพร่องในรอยเชื่อม ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมต้องมีความชำนาญเป็นอย่างมากและมีการป้องกันอันตรายเป็นอย่างดีเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

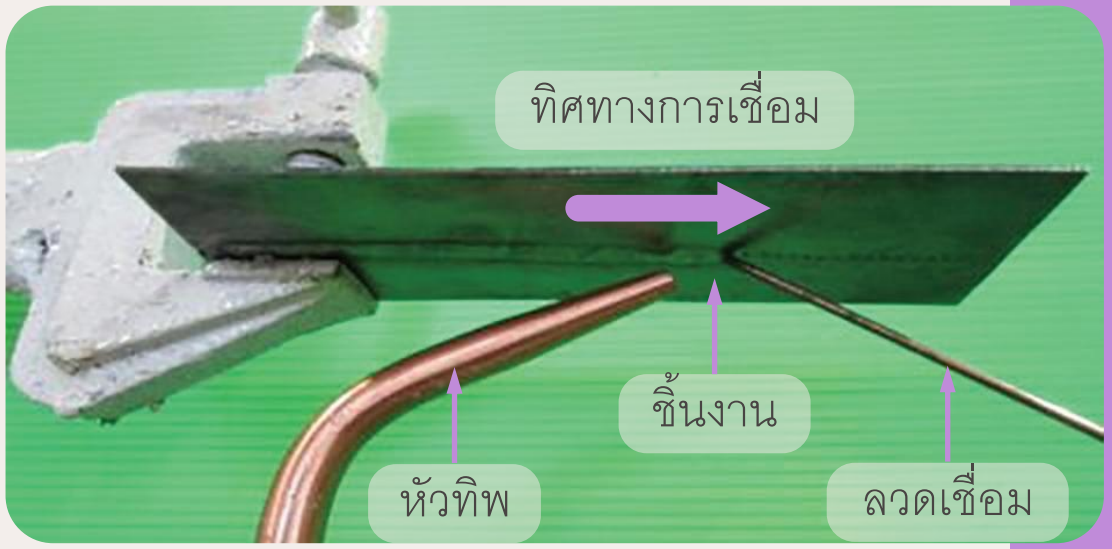

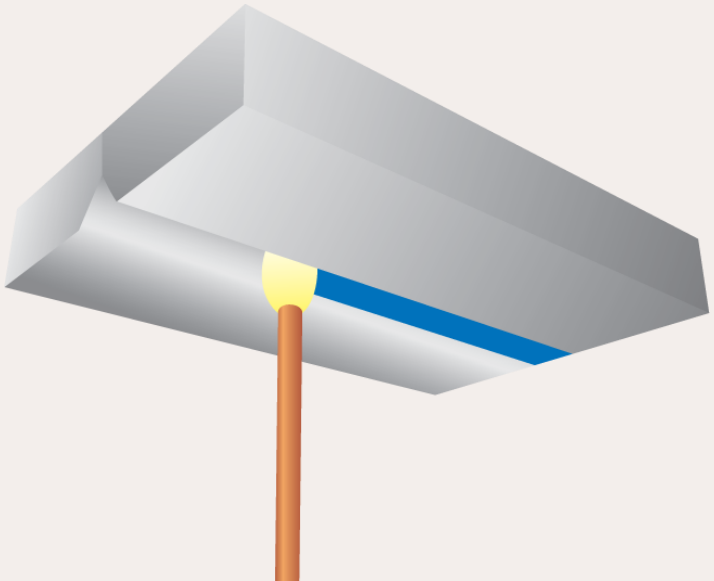

2. รอยต่อในงานเชื่อมแก๊ส

รอยต่อ (Type of Joint) ที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊สแบ่งเป็น 5 ลักษณะ คือ

2.1 รอยต่อชน

2.2 รอยต่อมุม

2.3 รอยต่อขอบ

2.4 รอยต่อเกย

2.5 รอยต่อรูปตัวที

2. รอยต่อในงานเชื่อมแก๊ส

2.1 รอยต่อชน (Butt Joint)

คือการนำชิ้นงาน 2 ชิ้น มาวางชนกัน โดยชิ้นงานทั้งสองนี้ต้องอยู่ในระดับเดียวกัน อาจจะเว้นช่องว่างหรือไม่เว้นก็ได้ เพราะบางครั้งมีการบากงานที่มีรูปร่างแตกต่างกัน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความหนาของชิ้นงาน

2. รอยต่อในงานเชื่อมแก๊ส

2.2 รอยต่อมุม (Corner Joint)

คือการนำขอบของชิ้นงานทั้ง 2 ชิ้นมาวางตั้งฉากกันให้มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม โดยบริเวณปลายสุดของชิ้นงานเกิดเป็นมุม 90° หรืออาจจะมากหรือน้อยกว่า 90° สามารถเชื่อมได้ทั้งมุมด้านนอกและมุมด้านใน มีหลายลักษณะขึ้นอยู่กับการออกแบบการเชื่อม

2. รอยต่อในงานเชื่อมแก๊ส

2.3 รอยต่อขอบ (Edge Joint)

คือการนำขอบของชิ้นงาน 2 ชิ้น มาวางให้ผิวชิ้นงานซ้อนกัน โดยขอบของชิ้นงานจะต้องเท่ากันและขนานกันไปตลอดรอยเชื่อม การเชื่อมจะต้องเชื่อมที่ผิวหน้าของขอบชิ้นงาน นิยมใช้กับชิ้นงานที่มีขนาดบาง ๆ

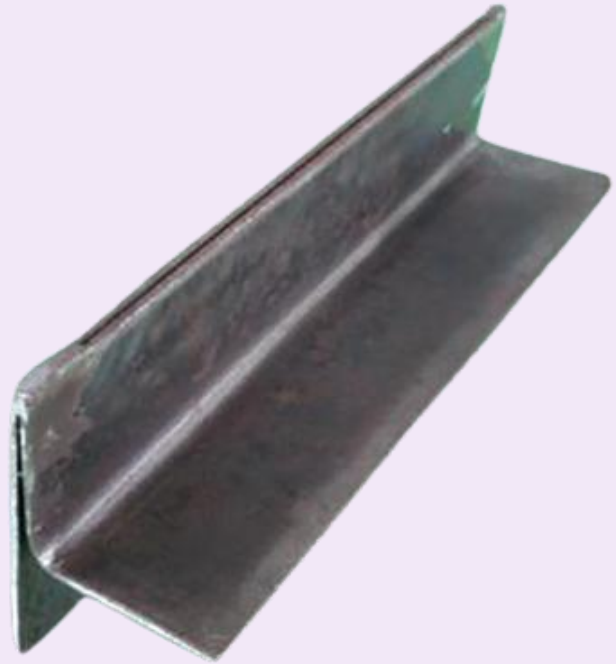

2. รอยต่อในงานเชื่อมแก๊ส

2.4 รอยต่อเกย (Lap Joint)

คือการนำชิ้นงาน 2 ชิ้น มาวางในลักษณะเกยหรือซ้อนกันบางส่วนบริเวณริมหรือขอบของชิ้นงาน แล้วเชื่อมบริเวณขอบของชิ้นงานที่เกยซ้อนกันอยู่ รอยเชื่อมที่เกิดขึ้นจะสามารถรับแรงเฉือนได้ดี นิยมใช้ในงานบัดกรีแข็ง การเชื่อมด้วยความต้านทาน เช่น รอยเชื่อมอุด (Plug Weld) หรือการเชื่อมจุด (Spot Welding)

2. รอยต่อในงานเชื่อมแก๊ส

2.5 รอยต่อรูปตัวที (T-Joint)

คือการนำขอบของชิ้นงานชิ้นหนึ่งวางตั้งลงบนผิวของชิ้นงานอีกชิ้นหนึ่งให้มีลักษณะคล้ายตัว T อาจบากชิ้นงานชิ้นที่วางตั้งหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับความหนาของชิ้นงานและการออกแบบ รอยต่อรูปตัวทีจะมีลักษณะเป็นรอยเชื่อมมุมหรือแบบฟิลเล็ต (Fillet Weld)

สรุป

ตำแหน่งท่าเชื่อม (Welding Position) เป็นตำแหน่งและทิศทางการเชื่อมของรอยเชื่อม ซึ่งในมาตรฐานงานเชื่อมจะต้องระบุตำแหน่งท่าเชื่อมไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมแก๊สหรือเชื่อมไฟฟ้า เพื่อให้การเชื่อมเป็นไปตามแบบที่กำหนดไว้สำหรับท่าเชื่อมพื้นฐานมี 4 ท่า คือท่าราบ (Flat Position) ท่าระดับ (Horizontal Position) ท่าตั้ง (Vertical Position) และท่าเหนือศีรษะ (Overhead Position) ส่วนรอยต่อ (Joint) ที่ใช้ในงานเชื่อมแก๊สมี 5 ลักษณะ คือรอยต่อชน (Butt Joint) รอยต่อมุม (Corner Joint) รอยต่อขอบ (Edge Joint) รอยต่อเกย (Lap Joint) และรอยต่อรูปตัวที (T-Joint)

เทคนิค
ในการเชื่อมแก๊ส

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6

สาระสำคัญ

ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมโลหะด้วยวิธีการเชื่อมแก๊สออกซี-อะเซทิลีนต้องการให้รอยเชื่อมซึมลึก มีลักษณะเป็นรอยเชื่อมทะลุออกด้านหลังของแผ่นงานเชื่อม เนื่องจากการซึมลึกที่ดีจะทำให้รอยเชื่อมที่ได้มีความแข็งแรง ส่วนรอยเชื่อมที่ซึมลึกได้ไม่ดีจะเกิดการแตกหักที่รอยเชื่อม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเลือกใช้เทคนิคในการเชื่อมแก๊ส ซึ่งผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ

สาระการเรียนรู้

01 เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

02 มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

03 ข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

สมรรถนะประจำหน่วย

แสดงความรู้เกี่ยวกับเทคนิคในการเชื่อมแก๊ส

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายเทคนิคในการเชื่อมแก๊สได้
2. อธิบายการเอียงมุมหัวทิพและมุมลวดเชื่อมแก๊สได้
3. อธิบายการส่ายหัวทิพได้
4. บอกความหมายของลวดเชื่อมแก๊สได้
5. บอกลักษณะข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไขได้

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

ปัจจุบันในอุตสาหกรรมทั่วไปมีการใช้โลหะที่หลากหลายซึ่งสมบัติโลหะแต่ละชนิด ลักษณะของรอยต่อ หรือแม้แต่ความหนาของชิ้นงานที่แตกต่างกันก็ต้องเลือกใช้เทคนิคการเชื่อมที่ต่างกันเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะงาน ดังนั้นการเชื่อมโลหะที่แตกต่างกันจะต้องศึกษาเทคนิคในการเชื่อมแก๊สดังนี้

1.1 เทคนิควิธีการเชื่อม

1.2 เทคนิคการควบคุมรอยเชื่อม

1.3 เทคนิคการเอียงมุมหัวทิพและมุมลวดเชื่อมแก๊ส

1.4 เทคนิคการส่ายหัวทิพ

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.1 เทคนิควิธีการเชื่อม

1. **การเชื่อมแบบลวดเชื่อมนำหน้าหัวทิพ (Forehand Welding)** เป็นเทคนิคการเชื่อมที่หัวทิพเอียงทำมุม 45° กับแนวดิ่ง เพื่อที่เปลวไฟจะให้ความร้อนกับโลหะงานจนเกิดบ่อหลอมเหลว แล้วจึงนำปลายลวดเชื่อมเติมลงในบ่อหลอมเหลว โดยให้ลวดเชื่อมเอียงทำมุมประมาณ 30°-45° กับโลหะงาน เทคนิคการเชื่อมแบบนี้เหมาะสำหรับการเชื่อมโลหะบางหรือโลหะที่มีความหนาไม่เกิน 3 mm รวมถึงการเชื่อมโลหะที่ไม่ใช่เหล็ก เช่น อะลูมิเนียม ทองแดง ทองเหลือง หรืออื่นๆ

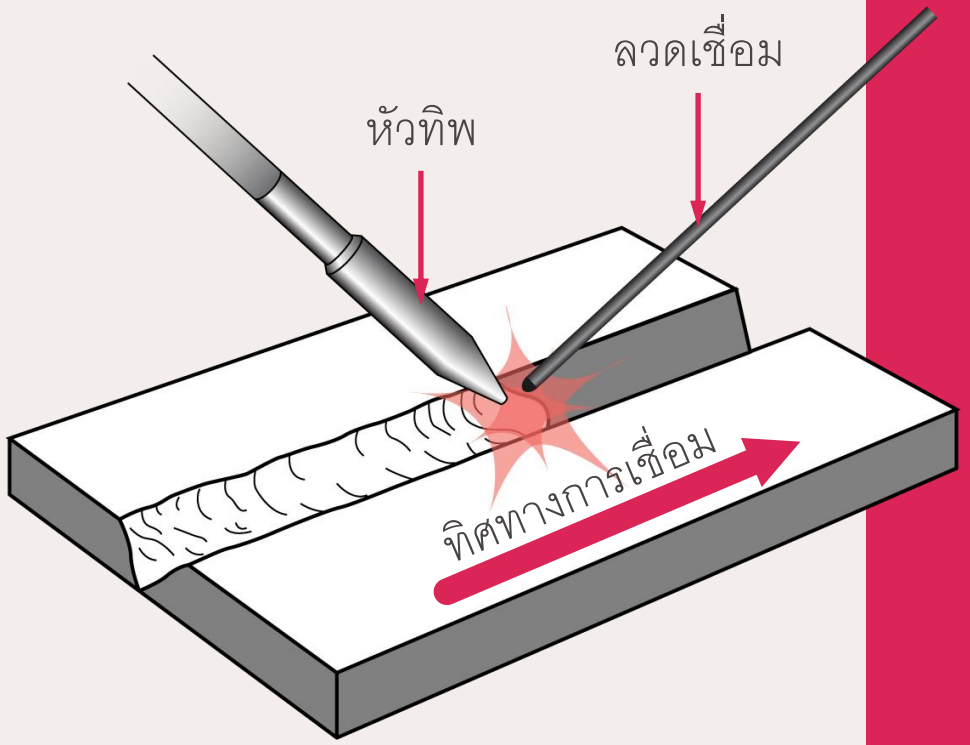

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.1 เทคนิควิธีการเชื่อม (ต่อ)

1. การเชื่อมแบบลวดเชื่อมนำหน้าหัวทิพ (Forehand Welding) (ต่อ)

ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมที่มีความชำนาญสามารถเพิ่มหรือลดปริมาณความร้อนของบ่อหลอมเหลวได้ โดยการเปลี่ยนแปลงมุมเอียงของหัวทิพและลวดเชื่อมให้เหมาะสมกับงาน ถ้าหัวทิพทำมุมเอียงกับแนวดิ่งน้อยกว่า 15° จะได้รอยเชื่อมที่ซึมลึกมาก แต่ถ้าหัวทิพทำมุมเอียงกับแนวดิ่งมากกว่า 15° จะทำให้เกิดแรงดันจากบ่อหลอมเหลวทำให้เคลื่อนที่ไปในทิศทางการเชื่อมได้เร็วขึ้น ซึ่งจะช่วยป้องกันโลหะงานเชื่อมทะลุและเหมาะสมกับการเชื่อมโลหะงานบางส่วน

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.1 เทคนิควิธีการเชื่อม (ต่อ)

1. การเชื่อมแบบลวดเชื่อมนำหน้าหัวทิพ (Forehand Welding) (ต่อ)

การดึงลวดเชื่อมออกจากบ่อหลอมเหลวในขณะเชื่อมนั้นจะต้องให้ปลายของลวดเชื่อมคงอยู่ในบริเวณที่ทำการเชื่อมเพื่อป้องกันไม่ให้ปลายของลวดเชื่อมสัมผัสกับแก๊สออกซิเจนในบรรยากาศซึ่งจะทำให้ปลายลวดเชื่อมเกิดออกไซด์ได้ การใช้เทคนิคการเชื่อมแบบลวดเชื่อมนำหน้าหัวทิพจะต้องให้ขอบล่างของรอยต่องานหลอมเหลวอยู่ตลอดแล้วจึงเติมลวดเชื่อม ถ้าหากเติมลวดเชื่อมเข้าไปในขณะที่ขอบด้านล่างของรอยต่อยังไม่หลอมเหลวจะทำให้เกิดการหลอมตัวระหว่างเนื้อเชื่อมกับเนื้อโลหะงานไม่เข้ากัน (Lack of Fusion) ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการให้หัวทิพทำมุมตั้งดิ่งกับพื้นผิวหน้าโลหะงานที่จะเชื่อมให้มากขึ้น และให้เปลวไฟเชื่อมหลอมโลหะงานจนเป็นรูกุญแจ (Keyhole) แล้วจึงเติมลวดเชื่อมเพื่อการหลอมเหลวของรอยเชื่อมที่สมบูรณ์และแข็งแรง

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.1 เทคนิควิธีการเชื่อม (ต่อ)

2. **การเชื่อมแบบหัวทิพนำหน้าลวดเชื่อม (Backhand Welding)** เป็นเทคนิคที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนักเมื่อเทียบกับการเชื่อมแบบลวดเชื่อมนำหน้าหัวทิพเพราะเป็นการเชื่อมแบบเดินถอยหลัง แต่สามารถควบคุมบ่อหลอมเหลวได้ง่ายกว่าการเชื่อมแบบเดินหน้า จึงเหมาะกับการเชื่อมซึมลึก (Penetration) และเชื่อมโลหะที่มีความหนามากกว่า 3 mm

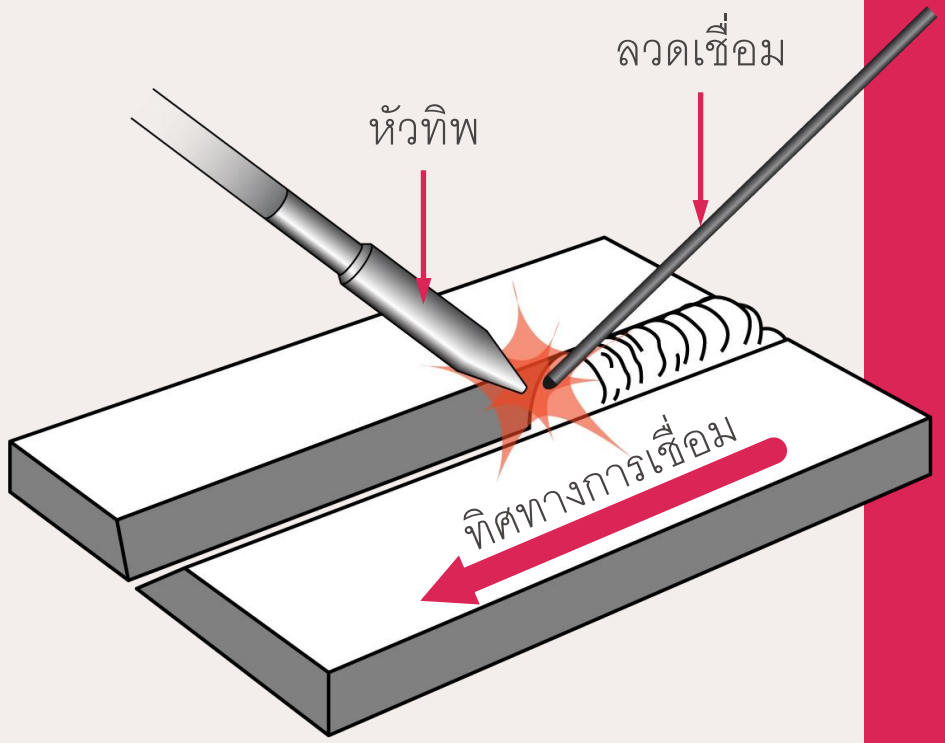

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.1 เทคนิควิธีการเชื่อม (ต่อ)

2. การเชื่อมแบบหัวทิพนำหน้าลวดเชื่อม (Backhand Welding) (ต่อ)

สำหรับผู้ปฏิบัติงานเชื่อมที่ถนัดขวาอาจจะเริ่มเชื่อมจากซ้ายไปขวา มุมเอียงของหัวทิพจะขึ้นอยู่กับความหนาของโลหะงาน หากโลหะงานหนาหัวทิพจะเอียงน้อยกว่าโลหะงานบาง เพื่อให้ได้การซึมลึกที่ดีและสมบูรณ์ หรือการกวนลวดเชื่อมในบ่อหลอมเหลวเพื่อให้เนื้อโลหะเข้ากันดีซึ่งขึ้นอยู่กับการเติมลวดเชื่อม โดยลวดเชื่อมจะหลอมพร้อมกับการเจาะรูกุญแจ (Keyhole)

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.2 เทคนิคการควบคุมรอยเชื่อม

1. **การเลือกลวดเติมให้ถูกต้อง (Correct Filler Rod)** สิ่งที่ต้องพิจารณาในการเลือกใช้ลวดเชื่อมแก๊สมี 2 ประการ คือ

   1) ลวดเชื่อมจำเป็นจะต้องมีสมบัติเหมือนหรือใกล้เคียงกับโลหะงาน

   2) ขนาดของลวดเชื่อมจะต้องสัมพันธ์กับความหนาของโลหะงาน

2. **ปริมาณความร้อนที่เหมาะสม (Correct Volume of Heat)** จะขึ้นอยู่กับปริมาณของแก๊สที่ผ่านหัวทิพและขนาดของหัวทิพซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับความหนาของโลหะงาน ถ้าเลือกใช้หัวทิพที่มีขนาดใหญ่เกินไปจะทำให้โลหะงานได้รับความร้อนมากเกินไปจนอาจทะลุได้ แต่ถ้าเลือกใช้หัวทิพที่มีขนาดเล็กเกินไปจะทำให้โลหะงานได้รับความร้อนไม่เพียงพอที่จะหลอมเหลวอาจทำให้ไม่เกิดบ่อหลอมเหลว ซึ่งในการพิจารณาเลือกขนาดของหัวทิพที่เหมาะสมกับงานสามารถดูได้จากคำแนะนำของผู้ผลิต

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.2 เทคนิคการควบคุมรอยเชื่อม (ต่อ)

3. **ระยะห่างกรวยไฟที่เหมาะสม (Correct Cone Flame Distance)** คือระยะของเปลวไฟเชื่อมจากปลายหัวทิพถึงเปลวไฟ ซึ่งแต่ละช่วงจะมีอุณหภูมิที่ต่างกัน ช่วงที่มีอุณหภูมิสูงสุดจะมีระยะห่างจากกรวยไฟประมาณ 2-3 mm ถ้ามีระยะห่างมากเกินไปจะทำให้เกิดบ่อหลอมเหลวกว้างเพราะความร้อนจะกระจายมาก แต่ถ้าระยะห่างแคบหรือชิดมากเกินไปจะเกิดไฟย้อนกลับ (Backfire) ได้

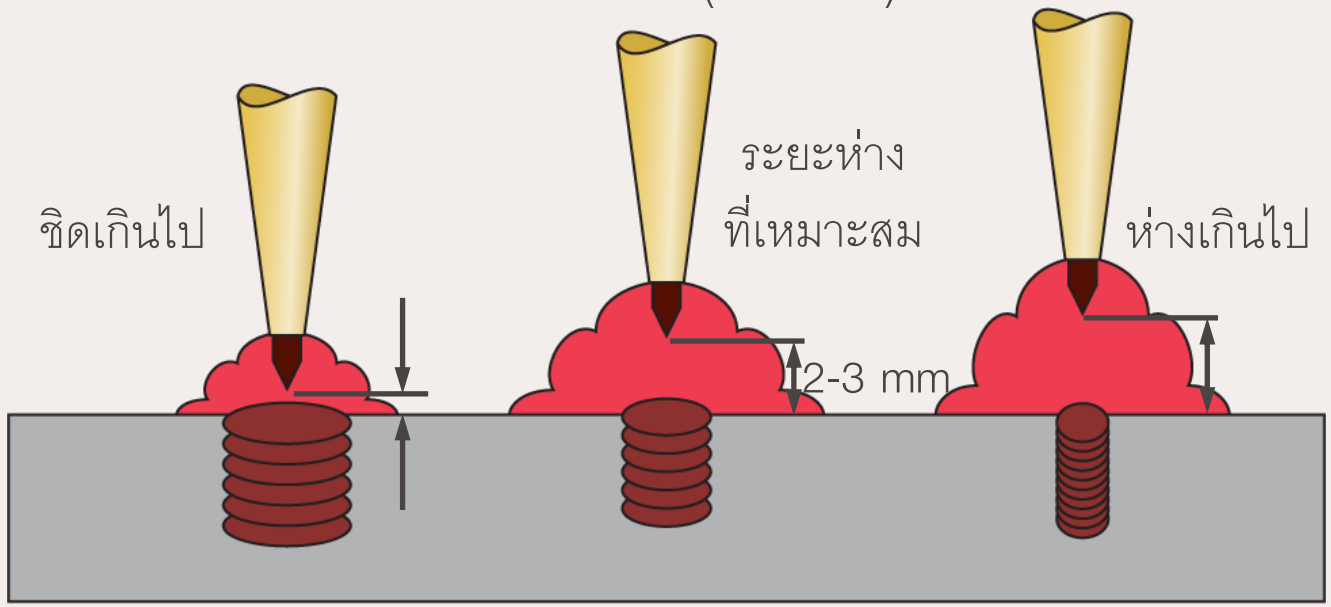

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.2 เทคนิคการควบคุมรอยเชื่อม (ต่อ)

4. **มุมหัวทิพและมุมลวดเชื่อมที่เหมาะสม (Correct Tip and Rod Angle)** มุมหัวทิพจะมีผลต่อความร้อนในการเชื่อม โดยปกตินิยมใช้มุมนำประมาณ 45° มุมด้านข้างตั้ง 90° ถ้าหัวทิพเอียงทำมุมแคบเกินไปความร้อนจะกระจายได้มากแต่ถ้าหัวทิพเอียงทำมุมกว้างเกินไปความร้อนจะกระจายได้น้อย

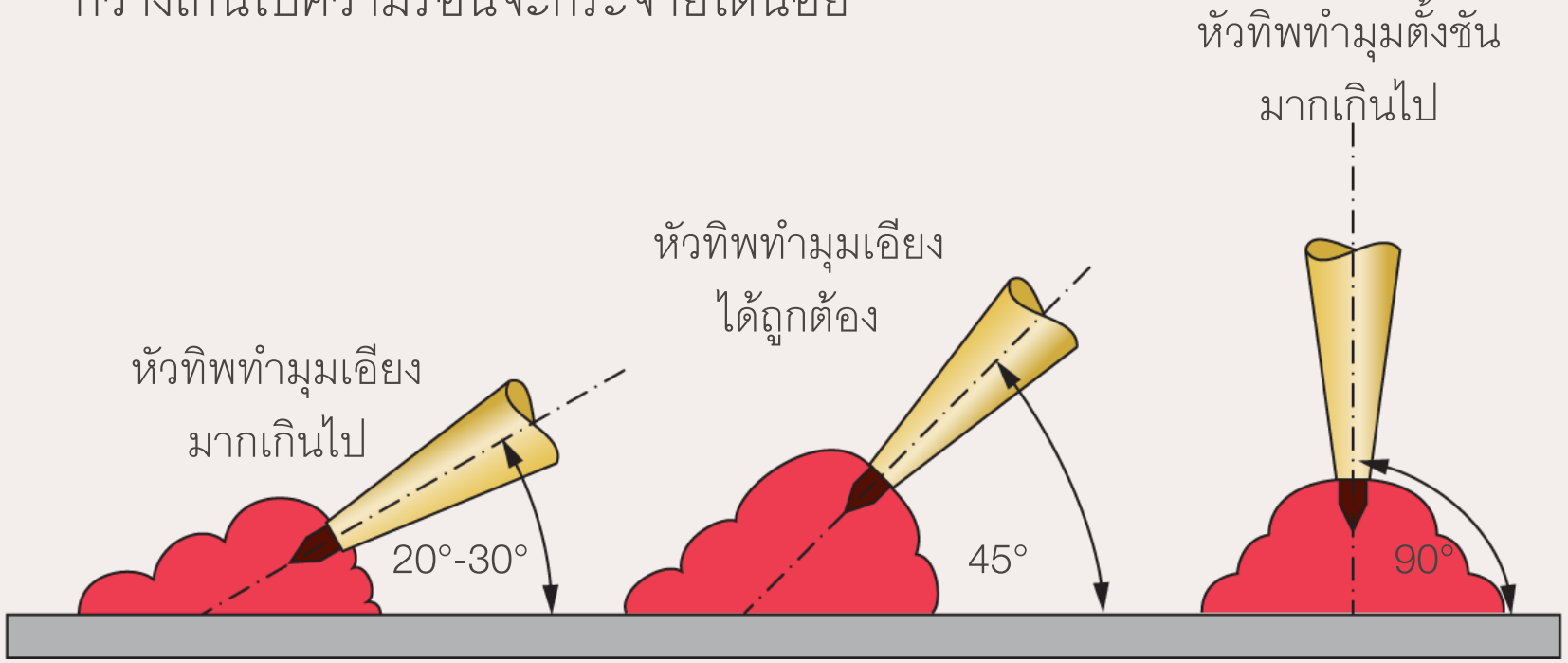

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.2 เทคนิคการควบคุมรอยเชื่อม (ต่อ)

5. **ความเร็วในการเดินรอยเชื่อม (Correct Travel Speed)** การเดินรอยเชื่อมด้วยความเร็วที่เหมาะสมนั้นทำให้เกิดบ่อหลอมเหลวคงที่และสม่ำเสมอ แต่ถ้าเดินรอยเชื่อมช้าบ่อหลอมเหลวจะกว้างหรือโลหะงานอาจจะทะลุได้ หรือเดินรอยเชื่อมเร็วจะทำให้บ่อหลอมเหลวเล็กและตื้น หรือโลหะงานไม่หลอมละลาย

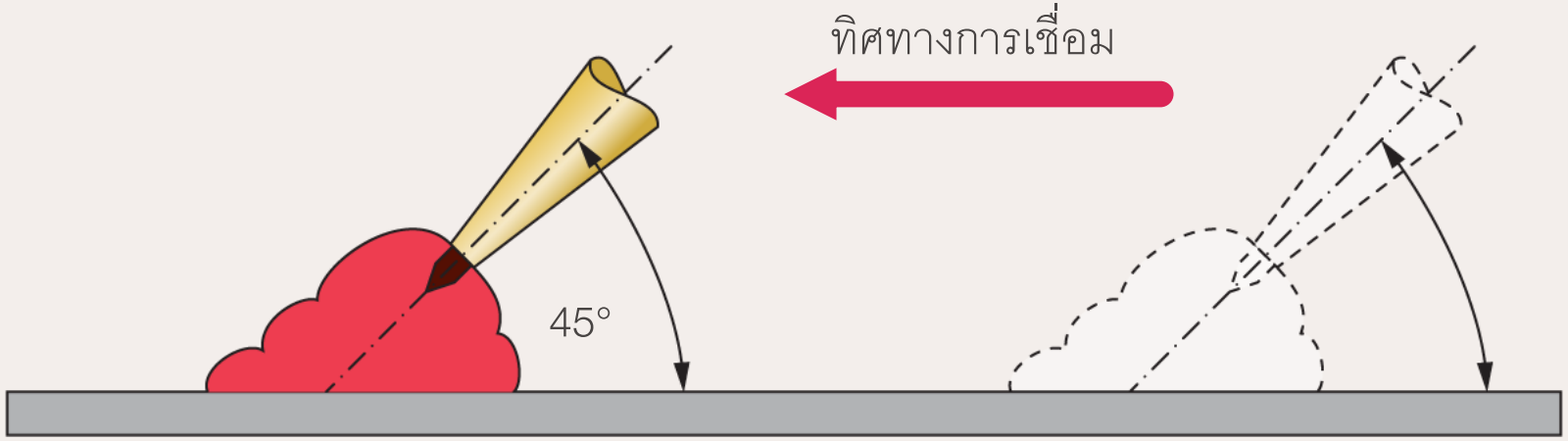

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.3 เทคนิคการเอียงมุมหัวทิพและมุมลวดเชื่อมแก๊ส

ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมโลหะด้วยการเชื่อมแก๊สออกซีอะเซทิลีนจะต้องเอียงหัวทิพทำมุมกับผิวชิ้นงานเชื่อม โดยให้เอนไปด้านหลังประมาณ 30°-45° และหัวทิพต้องทำมุมกับลวดเชื่อมประมาณ 90° ในขณะเดียวกันจะต้องรักษาระยะห่างของกรวยไฟให้ห่างจากบ่อหลอมเหลวประมาณ 2-4 mm

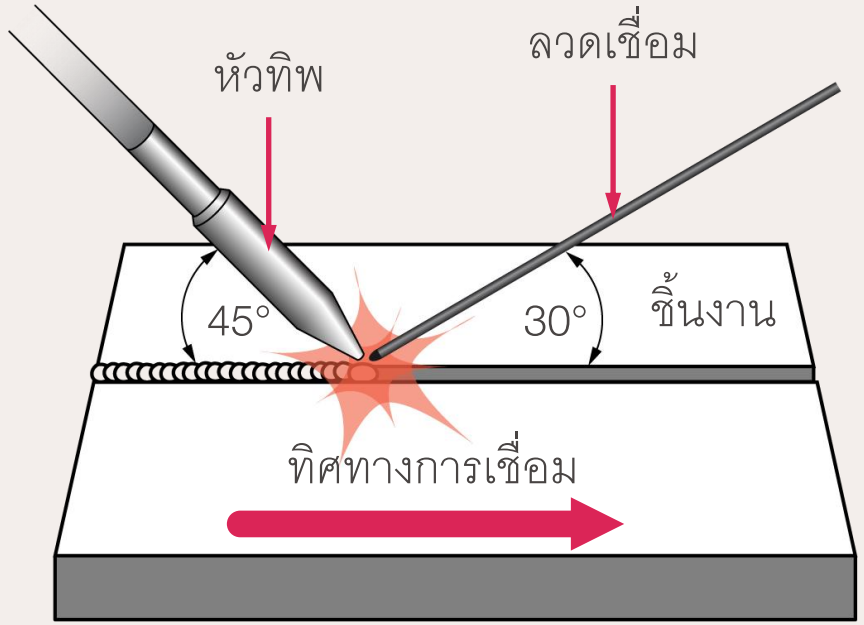

1. เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อมแก๊ส

1.4 เทคนิคการส่ายหัวทิพ

ในขณะทำการเชื่อมผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะส่ายหัวทิพหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการและลักษณะของงานที่จะเชื่อม การไม่ส่ายหัวทิพจะทำให้บ่อหลอมเหลวมีขนาดเล็ก รอยเชื่อมที่ได้จะมีความนูนมาก หากเชื่อมโดยการส่ายหัวทิพจะทำให้ได้บ่อหลอมเหลวที่กว้าง มีการซึมลึกดี เหมาะสำหรับชิ้นงานที่มีความหนามาก ๆ ซึ่งเทคนิคในการส่ายหัวทิพมี 3 แบบ คือแบบซิกแซ็ก แบบวงกลม และแบบครึ่งวงกลม

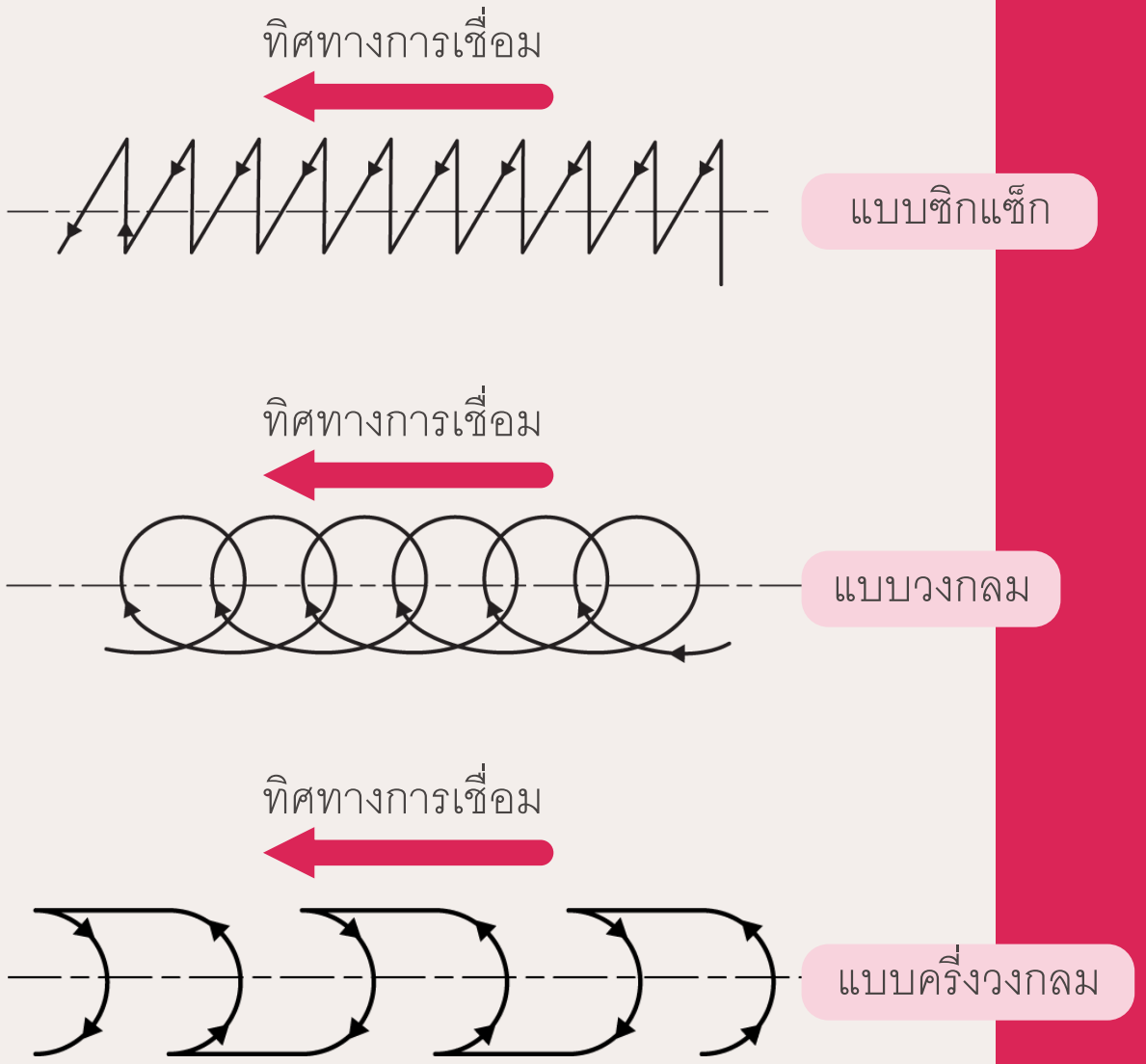

2. มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

ในกระบวนการเชื่อมมักจะมีการเติมลวดเชื่อมแก๊ส (Filler Rod) เข้าไปในบ่อหลอมเหลว เพื่อที่จะได้รอยเชื่อมที่สมบูรณ์ ลวดเชื่อมจึงเป็นตัวประสานให้โลหะติดเป็นเนื้อเดียวกัน แต่ในการเชื่อมบางงานก็ไม่จำเป็นต้องเติมลวดเชื่อม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของรอยต่อของโลหะงาน ซึ่งในการเลือกใช้ลวดเชื่อมแก๊สต้องเลือกลวดเชื่อมที่เป็นโลหะชนิดเดียวกับโลหะงาน หรือใช้ลวดเชื่อมที่มีสมบัติใกล้เคียงกับโลหะงานก็ได้

2. มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

2.1 ชนิดของลวดเชื่อมแก๊ส

1. **ลวดเชื่อมที่เป็นเหล็ก (Ferrous Rod)** มีลักษณะเป็นเส้นกลมเปลือย ไม่มีฟลักซ์หุ้ม จึงต้องเคลือบทองแดงไว้เพื่อป้องกันสนิม โดยมีธาตุเหล็กเป็นส่วนประกอบหลัก และมีธาตุอื่น ๆ เป็นส่วนผสมเพื่อเพิ่มสมบัติตามความต้องการในการนำไปใช้ เช่น ลวดเชื่อมเหล็กกล้าความแข็งแรงสูง ลวดเชื่อมเหล็กกล้าคาร์บอน ลวดเชื่อม-เหล็กหล่อ

2. มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

2.1 ชนิดของลวดเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

2. **ลวดเชื่อมที่ไม่ใช่เหล็ก (Non-Ferrous Rod)** แต่มีส่วนผสมของธาตุต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เหล็ก เช่น อะลูมิเนียม ทองเหลือง ทองแดง แมกนีเซียม หรือบรอนซ์ มักจะใช้เชื่อมโลหะที่ไม่ใช่เหล็กและจำเป็นต้องใช้ฟลักซ์ (Flux)

ขนาดของลวดเชื่อมแก๊สที่ใช้โดยทั่วไปจะแตกต่างกันที่ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง เช่น 1, 1.6, 2, 2.6, 3.2, 4 และ 5 mm ส่วนความยาวจะยาวเท่ากันคือ 1,000 mm

2. มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

2.2 มาตรฐานต่าง ๆ ของลวดเชื่อมแก๊ส

1. **มาตรฐานของสมาคมการเชื่อมของอเมริกา (AWS)** ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับกระบวนการเชื่อมแก๊สคือ AWS A5.2-92 (Specification for Carbon and Low Alloy Steel Rods for Oxyfuel Gas Welding) โดยมีรหัสมาตรฐาน เช่น R45 R60 R65 และ R100

2. มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

2.2 มาตรฐานต่าง ๆ ของลวดเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

1. มาตรฐานของสมาคมการเชื่อมของอเมริกา (AWS) (ต่อ)

ตัวอย่าง ลวดเชื่อมแก๊ส R60

R หมายถึง ลวดเติม (Filler Rod)

60 หมายถึง ค่าความต้านทานแรงดึงต่ำสุด 60 × 1,000 = 60,000 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว (psi)

ดังนั้น ลวดเชื่อมแก๊ส R60 เป็นเป็นลวดเชื่อมสำหรับใช้เชื่อมด้วยแก๊สเชื้อเพลิงกับแก๊สออกซิเจน สำหรับเชื่อมเหล็กกล้าคาร์บอน มีค่าความต้านทานแรงดึง 60,000 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว (psi)

2. มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

2.2 มาตรฐานต่าง ๆ ของลวดเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

2. **มาตรฐานของประเทศญี่ปุ่น (Japanese Industrial Standards; JIS)** ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับลวดเชื่อมแก๊สเหล็กกล้าละมุน JISZ3201-1990 (Flux cored wires for gas shielded and self-shielded metal arc welding of mild steel, high strength steel and low temperature service steel) โดยมีรหัสมาตรฐาน เช่น GA-50 GB-60 GA-65 และ GB-65

G A XX

- XX — ค่าความต้านทานแรงดึงต่ำสุด คูณด้วย 1,000 มีหน่วยเป็นปอนด์ต่อตารางนิ้ว (psi)
- A — สมบัติการยืดตัวของลวดเชื่อม
  - โดย อักษร A หมายถึงลวดเชื่อมที่มีสมบัติในการยืดตัวสูง
  - อักษร B หมายถึงลวดเชื่อมที่มีสมบัติในการยืดตัวต่ำ
- G — ลวดเชื่อมแก๊ส (Gas Welding Rod)

2. มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

2.2 มาตรฐานต่าง ๆ ของลวดเชื่อมแก๊ส (ต่อ)

2. มาตรฐานของประเทศญี่ปุ่น (Japanese Industrial Standards; JIS) (ต่อ)

ตัวอย่าง ลวดเชื่อมแก๊ส GB-60

G หมายถึง ลวดเชื่อมแก๊ส (Gas Welding Rod)

B หมายถึง ลวดเชื่อมที่มีสมบัติในการยืดตัวต่ำ

60 หมายถึง ค่าความต้านทานแรงดึงต่ำสุด 60 × 1,000 = 60,000 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว (psi)

ดังนั้น ลวดเชื่อมแก๊ส GB-60 เป็นลวดเชื่อมแก๊สที่มีสมบัติยืดตัวต่ำ รอยเชื่อมรับแรงดึงได้ 60,000 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว (psi)

2. มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

2.3 การเลือกใช้ลวดเชื่อม

1. **ข้อควรพิจารณาในการเลือกใช้ลวดเชื่อม** ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องพิจารณาดังนี้

   1) ชนิดของโลหะชิ้นงานที่จะนำมาเชื่อม

   2) ความหนาของโลหะชิ้นงานที่จะนำมาเชื่อม

   3) ชนิดของรอยต่องานเชื่อม

   4) ขนาดของรอยต่อ

2. **การเลือกขนาดของลวดเชื่อมแก๊ส** จะต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับขนาดความหนาโลหะชิ้นงานเพื่อให้ได้รอยเชื่อมที่มีคุณภาพ

2. มาตรฐานของลวดเชื่อมแก๊ส

2.3 การเลือกใช้ลวดเชื่อม (ต่อ)

ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของลวดเชื่อมแก๊สกับความหนาของโลหะงาน

ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของลวดเชื่อมแก๊ส		ความหนาของโลหะงานที่เชื่อม	
(inch)	(mm)	(inch)	(mm)
1/16	1.6	1/32	0.8
1/16	1.6	1/16	1.6
1/16, 3/32, 1/8	1.6, 2.4, 3.2	3/32	2.4
3/32, 1/8	2.4, 3.2	1/8	3.2
1/8	3.2	3/16	4.8
3/16	4.8	1/4	6.4
3/16	4.8	5/16	7.9
3/16	4.8	3/8	9.5
3/16, 1/4	4.8, 6.4	7/16	11.5

3. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่องของรอยเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

สาเหตุ
1. การเตรียมชิ้นงานไม่ดี 2. รอยเชื่อมยึดไม่แข็งแรง 3. พื้นรองงานไม่เรียบ
วิธีการแก้ไข
1. เตรียมชิ้นงานให้ถูกต้องและได้มาตรฐาน 2. เชื่อมยึดชิ้นงานให้แข็งแรงก่อนทำการเชื่อม 3. จัดพื้นรองงานให้เรียบเสมอกัน

3. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่องของรอยเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

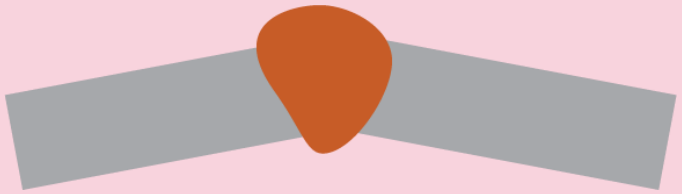

การบิดงอ

สาเหตุ
1. เตรียมรอยต่อไม่เหมาะสม 2. ให้ความร้อนมากเกินไป 3. ให้ความร้อนไม่สม่ำเสมอ 4. ใช้เทคนิคและวิธีการเชื่อมไม่เหมาะสม
วิธีการแก้ไข
1. ใช้อุปกรณ์จับยึดชิ้นงาน 2. เผื่อระยะการหดหรือขยายตัวของชิ้นงาน 3. อุ่นชิ้นงานก่อนเชื่อม 4. ปรับเทคนิคการเชื่อมให้เหมาะสมกับขนาดและความหนาของชิ้นงาน

3. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่องของรอยเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

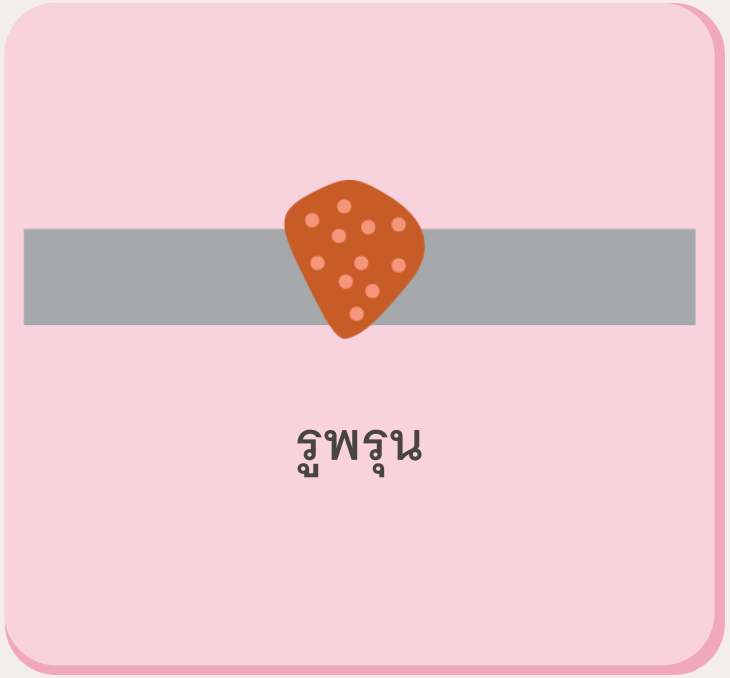

รูพรุน

สาเหตุ
1. ปรับเปลวไฟไม่ถูกต้อง 2. ลวดเชื่อมมีคุณภาพต่ำ 3. ชิ้นงานสกปรก
วิธีการแก้ไข
1. ปรับเปลวไฟให้ถูกต้อง 2. เลือกลวดเชื่อมที่ได้มาตรฐาน 3. ทำความสะอาดชิ้นงานก่อนเชื่อม

3. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่องของรอยเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

สาเหตุ
1. การหลอมละลายของลวดเชื่อมและชิ้นงานไม่สัมพันธ์กัน 2. ปรับเปลวไฟไม่ถูกต้อง 3. ขนาดหัวทิพไม่เหมาะสมกับความหนาของชิ้นงาน
วิธีการแก้ไข
1. เลือกขนาดลวดเชื่อมให้สัมพันธ์กับความหนาของชิ้นงาน 2. ปรับเปลวไฟให้ถูกต้อง 3. เลือกขนาดของหัวทิพให้เหมาะสมกับความหนาของชิ้นงาน

3. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่องของรอยเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

การแหว่งขอบรอยเชื่อม

สาเหตุ
1. ขนาดของหัวทิพใหญ่เกินไป
2. ปรับเปลวไฟไม่ถูกต้อง
วิธีการแก้ไข
1. เลือกหัวทิพให้เหมาะสมกับความหนาของชิ้นงาน
2. ปรับเปลวไฟให้ถูกต้อง

3. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่องของรอยเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

รอยเชื่อมเว้าเกินไป

สาเหตุ
1. เทคนิควิธีการเชื่อมไม่ถูกต้อง 2. ความเร็วในการเดินลวดเชื่อมเร็วเกินไป
วิธีการแก้ไข
1. ปรับเทคนิคการเชื่อมเช่นมุมหัวทิพความเร็วและการส่ายหัวทิพให้ถูกต้อง 2. เดินลวดเชื่อมให้ช้าลงเพื่อให้เติมเนื้อลวดเชื่อมได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่องของรอยเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

การหลอมไม่สมบูรณ์

สาเหตุ
1. ปรับเปลวไฟไม่ถูกต้อง 2. เดินรอยเชื่อมเร็วเกินไป 3. ใช้ลวดเชื่อมผิดประเภท 4. ใช้ขนาดหัวทิพไม่เหมาะสมกับงาน 5. มุมลวดเชื่อมหรือการส่ายหัวทิพไม่ถูกต้อง
วิธีการแก้ไข
1. ปรับเปลวไฟให้ถูกต้อง 2. ลดความเร็วในการเคลื่อนที่ให้ช้าลง 3. ใช้ลวดเชื่อมให้เหมาะสมกับงาน 4. เลือกให้ขนาดหัวทิพให้เหมาะสมกับงาน 5. ปรับมุมลวดเชื่อมให้ถูกต้อง

3. ข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่องของรอยเชื่อมแก๊สและวิธีการแก้ไข

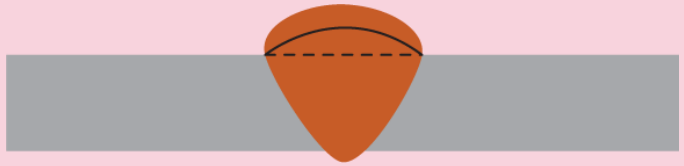

รอยเชื่อมนูนเกินไป

สาเหตุ
1. ใช้ความเร็วในการเดินลวดเชื่อมช้าลง 2. การส่ายหัวทิพไม่ถูกต้อง 3. มุมหัวทิพกับชิ้นงานไม่ถูกต้อง
วิธีการแก้ไข
1. เดินลวดเชื่อมให้เร็วขึ้น 2. เลือกวิธีการส่ายหัวทิพให้เหมาะสมกับตำแหน่งท่าเชื่อม 3. ปรับมุมหัวทิพกับชิ้นงานให้ถูกต้อง

สรุป

ในการเชื่อมแก๊สเพื่อให้ได้ชิ้นงานมีลักษณะตามต้องการ ไม่ว่าจะเป็นความแข็งแรง การซึมลึกที่สมบูรณ์ ผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะต้องเลือกใช้เทคนิคและกลวิธีในการเชื่อม เช่น วิธีการเดินลวดเชื่อม การส่ายหัวทิพ การเอียงมุมหัวทิพ และมุมลวดเชื่อมแก๊สให้เหมาะสม แม้แต่ชนิดของลวดเชื่อมหรือความหนาของชิ้นงานก็จะมีผลต่องานเชื่อมเช่นเดียวกัน

โดยเทคนิควิธีการเชื่อมแบ่งเป็น 2 แบบ คือการเชื่อมแบบลวดเชื่อมนำหน้าหัวทิพ (Forehand Welding) และการเชื่อมแบบหัวทิพนำหน้าลวดเชื่อม (Backhand Welding) ซึ่งต้องเอียงหัวทิพทำมุม 30°-45° กับผิวงาน และหัวทิพทำมุมกับลวดเชื่อมแก๊ส 90° โดยมีระยะห่างระหว่างปลายกรวยไฟกับบ่อหลอมเหลว ประมาณ 2-4 mm ซึ่งผู้ปฏิบัติงานเชื่อมจะเลือกใช้การส่ายหัวทิพแบบซิกแซ็กแบบวงกลม หรือแบบครึ่งวงกลมก็ได้ ทั้งนี้หากพบข้อบกพร่องในงานเชื่อมแก๊สให้หาสาเหตุของข้อบกพร่องนั้น แล้วดำเนินการแก้ไขทันที

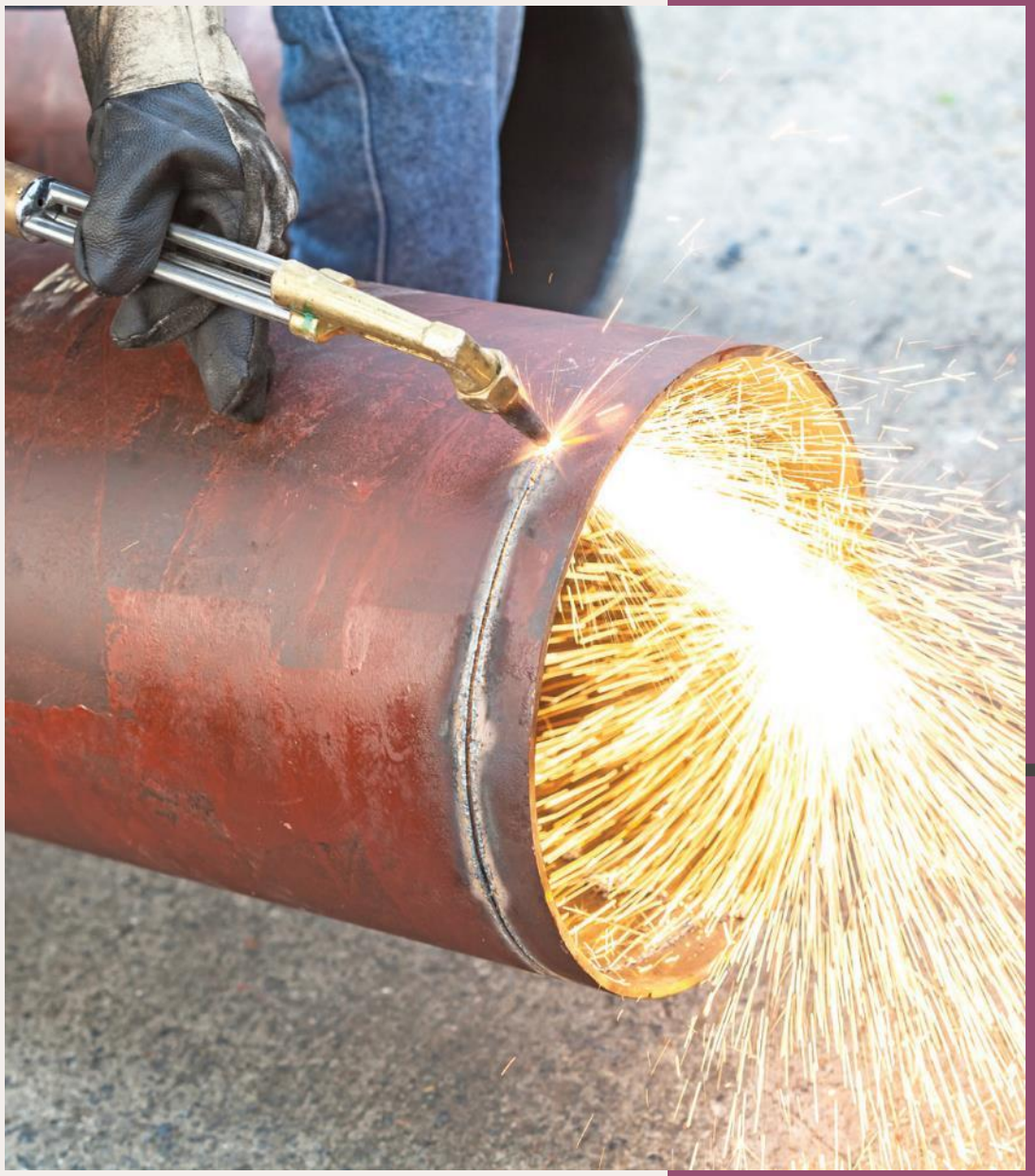

การตัดโลหะด้วยแก๊ส

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7

สาระสำคัญ

สำหรับผู้ปฏิบัติงานตัดโลหะด้วยแก๊สนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการตัดชิ้นงาน โดยการให้ความร้อนจากเปลวไฟที่เกิดการเผาไหม้ระหว่างแก๊สออกซิเจนกับแก๊สเชื้อเพลิง โดยการเผาชิ้นงานจนกระทั่งเกิดบ่อหลอมเหลวจากนั้นจึงเปิดวาล์วให้แก๊สออกซิเจนบริสุทธิ์พ่นออกไปอย่างรวดเร็ว จนกว่าชิ้นงานจะขาดออกจากกัน โดยรอยตัดจะมีลักษณะเป็นร่องตัด

สาระการเรียนรู้

01 ความหมายของการตัดโลหะด้วยแก๊ส

02 หลักการตัดโลหะด้วยแก๊ส

03 เครื่องมือและอุปกรณ์
ที่ใช้ในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

04 เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

05 ลักษณะของรอยตัด

06 ข้อควรระวังในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

สมรรถนะประจำหน่วย

แสดงความรู้เกี่ยวกับการตัดโลหะด้วยแก๊ส

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการตัดโลหะด้วยแก๊สได้
2. อธิบายหลักการตัดโลหะด้วยแก๊สได้
3. จำแนกชนิดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดโลหะด้วยแก๊สได้
4. อธิบายเทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊สได้
5. อธิบายลักษณะของรอยตัดได้
6. บอกข้อควรระวังในการตัดโลหะด้วยแก๊สได้

1. ความหมายของการตัดโลหะด้วยแก๊ส

การตัดโลหะด้วยแก๊ส หมายถึงกระบวนการตัดด้วยความร้อนจากเปลวไฟที่เกิดการเผาไหม้ระหว่างแก๊สออกซิเจนกับแก๊สเชื้อเพลิง (Oxy-fuel Cutting; OFC) โดยการเผาชิ้นงาน (Preheat) ที่อุณหภูมิ 1,625 °F หรือประมาณ 885 °C จนกระทั่งเกิดบ่อหลอมเหลวจากนั้นเปิดวาล์วให้แก๊สออกซิเจนบริสุทธิ์พ่นออกไปอย่างรวดเร็ว

2. หลักการตัดโลหะด้วยแก๊ส

การตัดโลหะด้วยแก๊สจะเริ่มต้นจากการให้ความร้อนเผาอุ่นโลหะงาน ซึ่งใช้เปลวไฟจากแก๊สออกซิเจนกับแก๊สเชื้อเพลิงผสมกัน แล้วพ่นแก๊สออกซิเจนบริสุทธิ์แรงดันสูงลงไปตรงจุดที่ต้องการตัด ทำให้โลหะงานเกิดการเผาไหม้ทะลุผ่านลงไปในเนื้อโลหะจนตัดขาดออกจากกัน

สำหรับแก๊สเชื้อเพลิงที่ใช้ในการเผาโลหะงานนั้นมีหลายชนิด เช่น แก๊สอะเซทิลีน (Acetylene Gas) แก๊สโพรเพน (Propane Gas) แก๊สธรรมชาติ (Natural Gas) หรือแก๊สไฮโดรเจน (Hydrogen Gas) แต่แก๊สเชื้อเพลิงที่นำไปใช้ในการตัดได้ดี เนื่องจากมีปริมาณความร้อนสูงและประหยัดค่าใช้จ่าย คือ แก๊สอะเซทิลีน เนื่องจากเมื่อผสมกับแก๊สออกซิเจนแล้วให้ความร้อนสูงกว่าแก๊สชนิดอื่น และยังเป็นแก๊สที่รู้จักกันดีในงานเชื่อม อีกทั้งยังเป็นแก๊สที่หาซื้อได้ง่าย

2. หลักการตัดโลหะด้วยแก๊ส

อัตราส่วนการเผาผลาญของแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีนในขณะอุ่นชิ้นงานก่อนตัด

แก๊สเชื้อเพลิง	อัตราส่วนที่เหมาะสมของแก๊สออกซิเจนกับแก๊สเชื้อเพลิง	การเผาผลาญของแก๊สขณะทำการอุ่นชิ้นงานก่อนตัด (ft^3/hr)	
		แก๊สออกซิเจน	แก๊สเชื้อเพลิง
แก๊สอะเซทิลีน	1.7:1	17	10
แก๊สธรรมชาติ	2.0:1	56	28
แก๊สเชื้อเพลิง	4.5:1	54	12

3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดโลหะด้วยแก๊สออกซีอะเซทิลีนส่วนใหญ่จะเหมือนกับการเชื่อมแก๊สออกซีอะเซทิลีนดังได้กล่าวมาแล้ว แต่เปลี่ยนจากหัวทิพ (Welding Tip) เป็นหัวทิพตัด (Cutting Head) ซึ่งมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดดังนี้

3.1 หัวตัด

3.2 หัวทิพตัด

3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

3.1 หัวตัด (Cutting Torch)

มีลักษณะเป็นด้ามสำหรับกดตัด เป็นเครื่องมือที่มีหน้าที่เช่นเดียวกับทอร์ชเชื่อม กล่าวคือใช้ผสมระหว่างแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน ซึ่งเปลวไฟที่ใช้จะปรับเป็นเปลวกลางหรือเปลวนิวทรัล (Neutral Flame) แต่มีส่วนประกอบเพิ่มเติมคือมีท่อสำหรับส่งแก๊สออกซิเจนไปยังรูที่หัวตัดเพื่อพ่นตัดโลหะงาน โดยแยกกับเปลวไฟให้ความร้อนแก่โลหะงาน

หัวตัดจะมีวาล์วควบคุม 2 หรือ 3 วาล์ว คือวาล์วหมุนเปิด-ปิดแก๊สออกซิเจนและแก๊สอะเซทิลีน ใช้ปรับเปลวไฟสำหรับอุ่นโลหะงาน วาล์วหมุนเปิด-ปิดอีกตัวจะเป็นวาล์วแก๊สออกซิเจนที่ใช้สำหรับตัด และวาล์วตัวสุดท้ายเป็นวาล์วบังคับแก๊สออกซิเจน

3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

3.1 หัวตัด (Cutting Torch) (ต่อ)

ลักษณะของหัวตัด

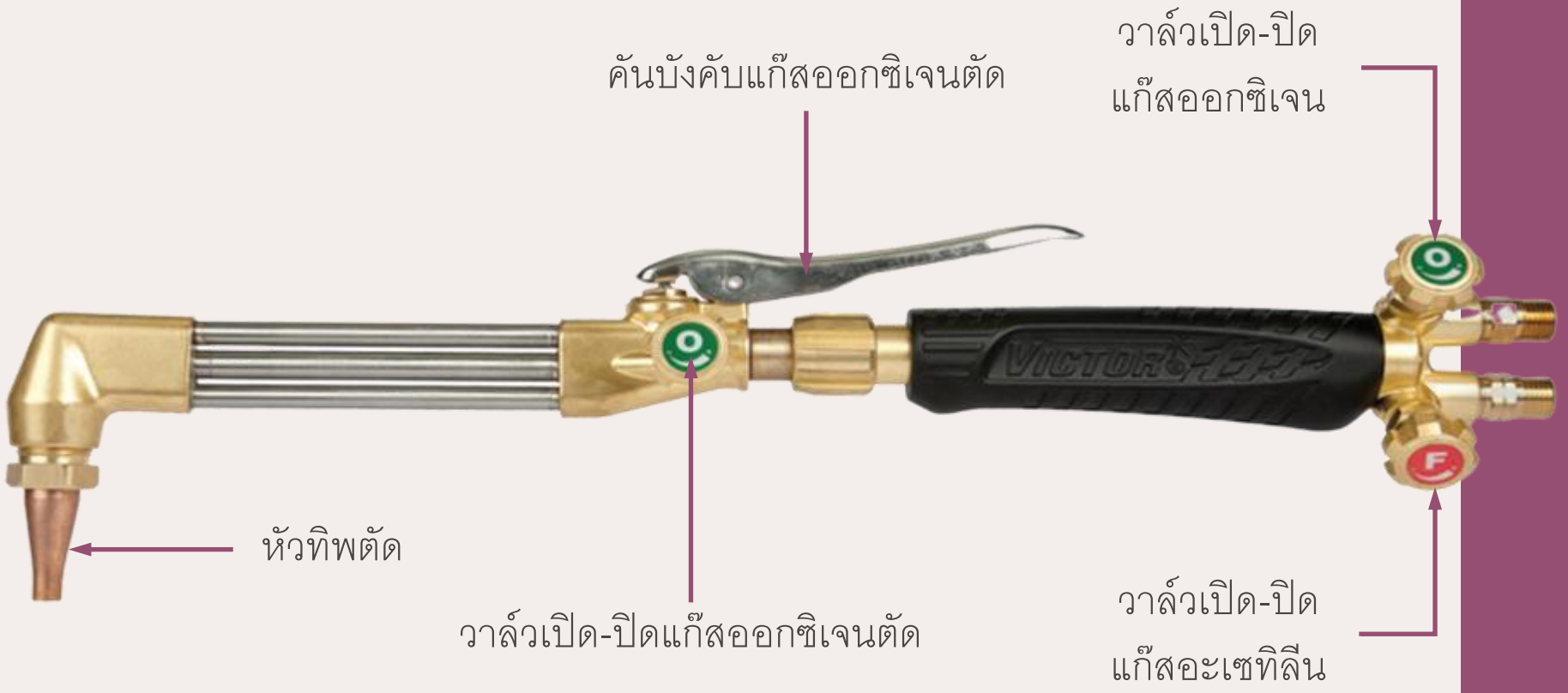

3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

3.2 หัวทิพตัด (Cutting Torch)

เป็นส่วนประกอบของหัวตัดจะอยู่บริเวณส่วนปลายของหัวตัด หัวทิพตัดจะมีรูอยู่ตรงกลางใช้สำหรับพ่นแก๊สออกซิเจนเพื่อพ่นตัดโลหะงาน โดยจะมีขนาดแตกต่างกันตามลักษณะการใช้งาน และมีรูเล็ก ๆ เรียงกันเป็นวงรอบนอก เพื่อใช้เปลวไฟสำหรับอุ่นโลหะงาน (Preheat) และให้ความร้อนแก่โลหะงาน

หัวทิพตัดสำหรับแก๊ส LPG

หัวทิพตัดสำหรับแก๊สอะเซทิลีน

3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

3.2 หัวทิพตัด (ต่อ)

การเลือกขนาดหัวทิพตัด
และแรงดันแก๊ส
สำหรับการตัดเหล็กกล้า
ความหนาต่าง ๆ

ขนาดทิพ (in)	ความหนาเหล็กกล้า (in)	แก๊สออกซิเจน (psi)	แก๊สอะเซทิลีน (psi)	ขนาดรูเจาะเปลวอุ่นงาน	ขนาดรูเจาะแก๊สออกซิเจนตัด
1/8	1/8	30-40	5	73	76
1/4	1/4	25-30	5	73	68
1/2	1/2	30-40	5	73	60
1 1/2	3/4	25-30	5	69	52
	1	35-40	6	-	-
	1 1/2	50-55	7	-	-
4	2	40-45	5	68	50
	3	45-60	6	-	-
	4	50-55	6	-	-
6	6	60-70	8	64	43
10	8	80-90	10	60	35

4. เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

สิ่งสำคัญที่ต้องระวังในการตัดโลหะด้วยแก๊สเพื่อให้ได้รอยตัดที่ดีมีคุณภาพ คือมีรอยเรียบแคบ มีส่วนของรอยตัดที่แหลมคมทั้งขอบบนและขอบล่าง โดยมีเทคนิควิธีต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ปริมาณความร้อนที่ให้กับโลหะงาน

4.2 แรงดันแก๊สออกซิเจน

4.3 ระยะห่างระหว่างหัวตัดกับโลหะงาน

4.4 ความเร็วในการเคลื่อนของหัวทิพตัด

4.5 มุมของหัวทิพตัดที่กระทำกับโลหะงาน

4.6 ความสะอาดของหัวตัดมีผลต่องานเชื่อม

4.7 อุปกรณ์ช่วยในการตัดโลหะ

4. เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

4.1 ปริมาณความร้อนที่ให้กับโลหะงาน

ปริมาณความร้อนจะน้อยหรือมากนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของหัวทิพตัด ซึ่งต้องเลือกใช้ขนาดหัวทิพตัดให้เหมาะสมกับความหนาของโลหะงาน เช่น ถ้าใช้หัวทิพตัดขนาดเล็กตัดโลหะงานที่มีความหนามากเกินไป ทำให้ต้องใช้เวลานานกว่าโลหะงานจะร้อน ซึ่งไม่สามารถตัดโลหะงานได้อย่างต่อเนื่อง หรือปริมาณความร้อนอาจไม่เพียงพอให้โลหะงานร้อนจนถึงอุณหภูมิที่ต้องการ

4. เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

4.2 แรงดันแก๊สออกซิเจน

การใช้แรงดันแก๊สออกซิเจนในการตัดโลหะจะต้องให้เหมาะสมกับความหนาของโลหะงาน เช่น ถ้าหากแรงดันแก๊สออกซิเจนที่ใช้น้อยเกินไปจะไม่สามารถตัดโลหะงานให้ขาดออกจากกันได้

4. เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

4.3 ระยะห่างระหว่างหัวตัดกับโลหะงาน

การตัดโลหะงานจะต้องควบคุมกรวยไฟ (Inner Cone) ให้มีระยะห่างจากผิวโลหะงานที่พอเหมาะ ไม่ควรชิดหรือห่างจากขอบโลหะงานมากเกินไป เพราะจะทำให้ร่องตัดไม่สม่ำเสมอ ควรมีระยะห่างจากผิวโลหะงานอยู่ที่ 3-10 mm

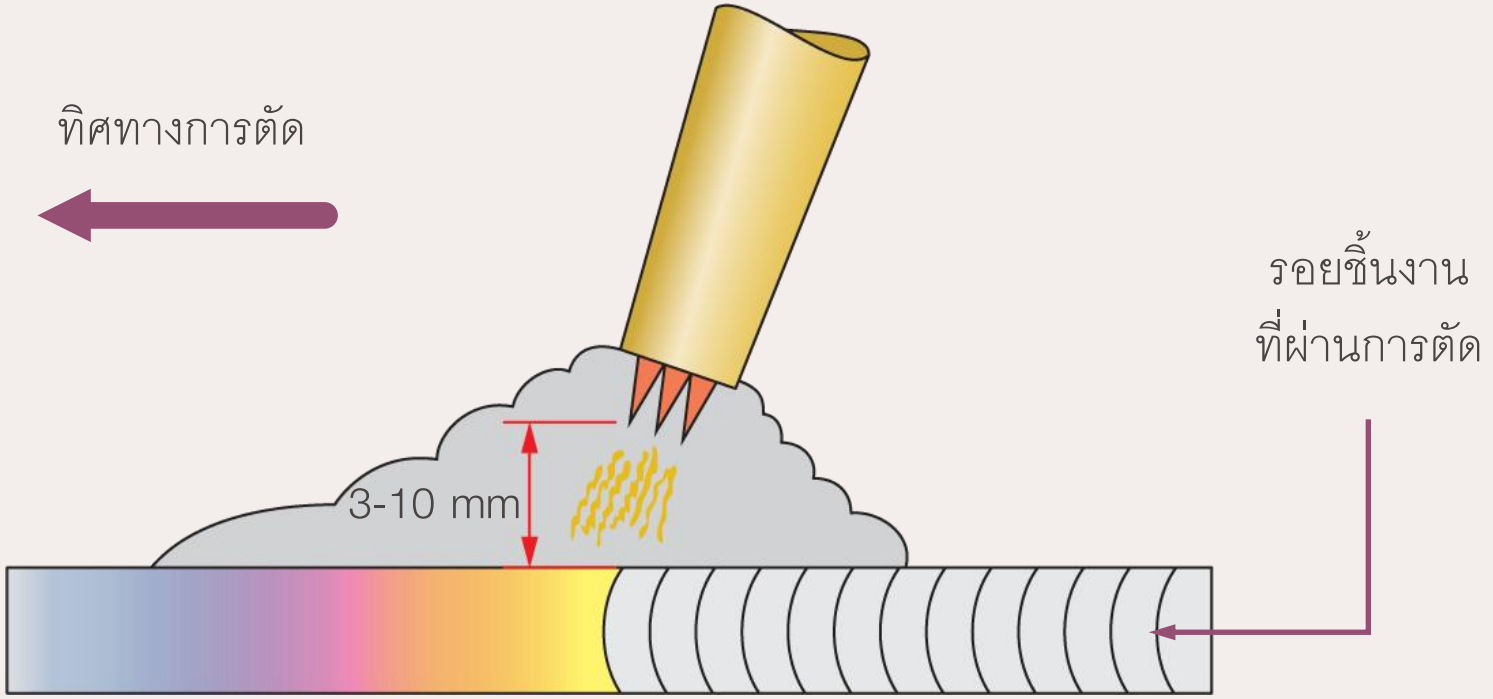

4. เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

4.4 ความเร็วในการเคลื่อนของหัวทิพตัด

ความเร็วในการเคลื่อนที่ของหัวทิพตัดจะขึ้นอยู่กับความหนาของโลหะงาน เช่น โลหะงานที่มีความหนาจะต้องเคลื่อนหัวทิพตัดอย่างช้า ๆ เพราะถ้าหากเคลื่อนหัวทิพตัดเร็ว การเกิดออกซิเดชัน (Oxidation) ไม่เพียงพอต่อการตัด โลหะงานจะไม่ขาดออกจากกัน หรือเกิดตำหนิที่ขอบของรอยตัดเนื่องจากได้รับความร้อนน้อย ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานตัดจะต้องเคลื่อนหัวทิพตัดด้วยความเร็วที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

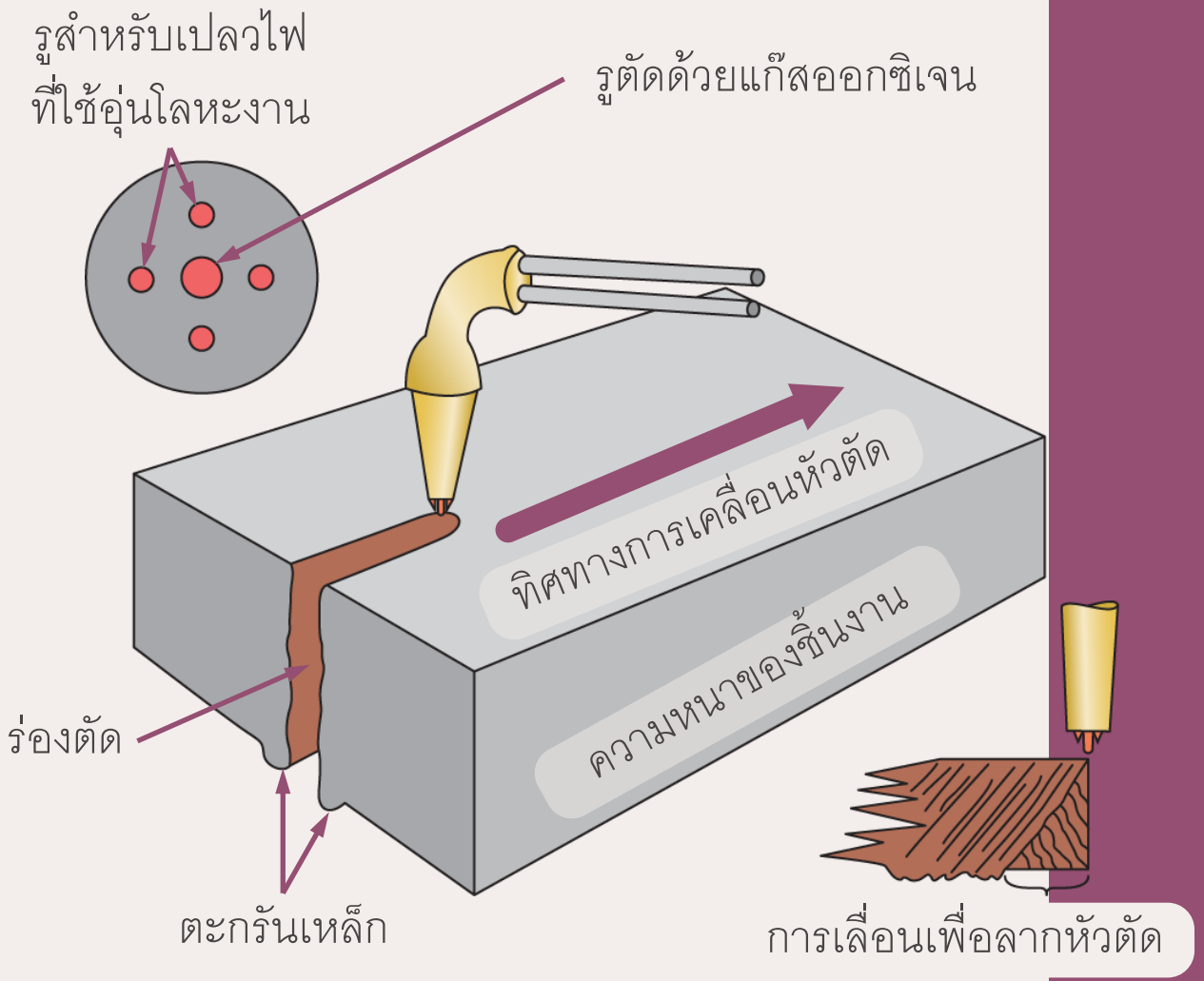

4. เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

4.5 มุมของหัวทิพตัดที่กระทำกับโลหะงาน

หากผู้ปฏิบัติงานต้องการตัดโลหะแผ่นบาง ควรให้หัวทิพตัดเอียงไปทางด้านหลังเล็กน้อย ประมาณ 5-10° หรือใช้มุมเดิน 90-95° ซึ่งจะช่วยให้สามารถตัดได้ดียิ่งขึ้น

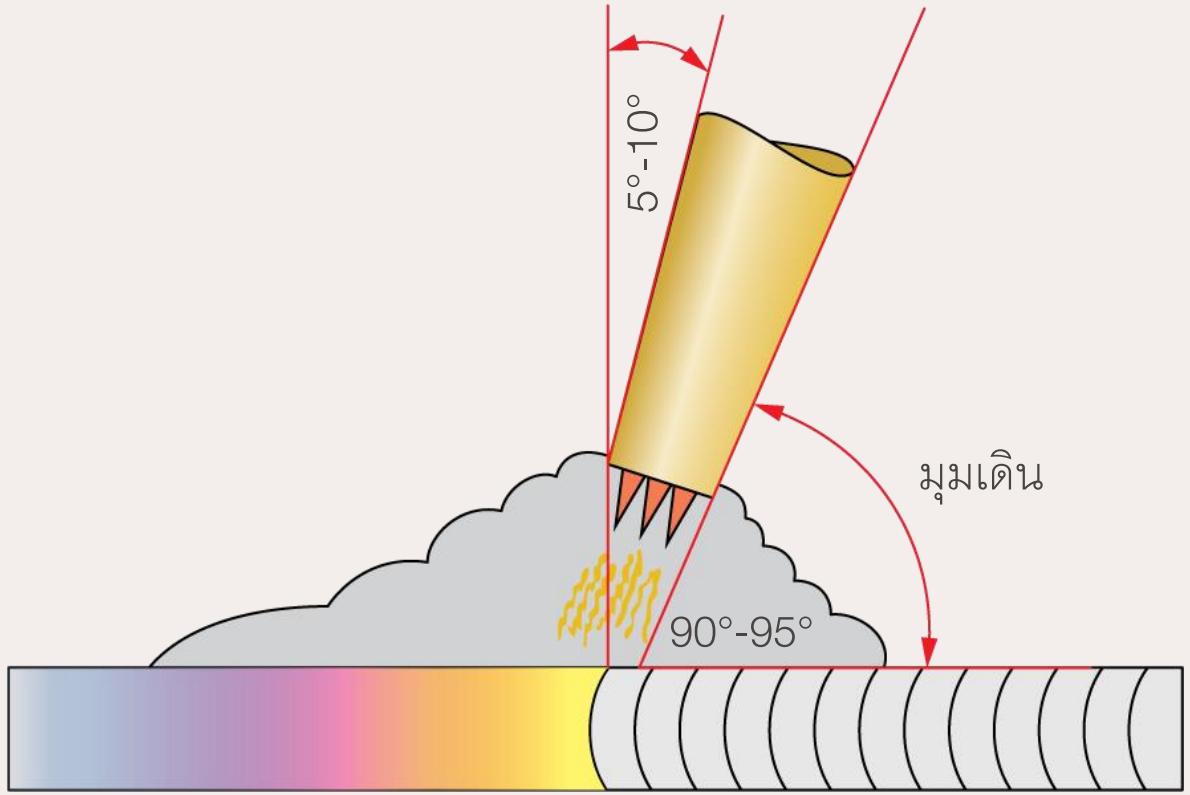

4. เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

4.6 ความสะอาดของหัวตัดมีผลต่องานเชื่อม

ผู้ปฏิบัติงานจะต้องปรับปลายหัวทิพตัดให้ได้ฉากกับรูของหัวตัด และต้องทำความสะอาดหัวทิพตัดอยู่เสมอ โดยการใช้ Tip Cleaner ทำความสะอาดเช่นเดียวกับงานเชื่อมแก๊ส เพราะถ้าหัวทิพตัดไม่สะอาดแล้ว การปรับเปลวไฟจะไม่สามารถกระทำได้ตามที่ต้องการ

4. เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

4.7 อุปกรณ์ช่วยในการตัดโลหะ

ผู้ปฏิบัติงานสามารถตัดโลหะด้วยเปลวไฟแก๊สออกซีอะเซทิลีนให้เป็นเส้นตรง เส้นโค้ง หรือรูปร่างอื่น ๆ ตามต้องการ ซึ่งสามารถตัดได้โดยการควบคุมการเคลื่อนที่ของหัวตัดด้วยมือ หรือใช้อุปกรณ์และเทคนิคการตัดเข้าช่วยเพื่อป้องกันการผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ดังนี้

1) **ล้อตัด** เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการตัดโดยควบคุมการตัดด้วยมือ สำหรับควบคุมระยะห่างระหว่างเปลวไฟกับโลหะงานได้ และช่วยให้สามารถตัดตรง ตัดโค้ง หรือรูปร่างอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น และได้แนวตัดที่มีคุณภาพ

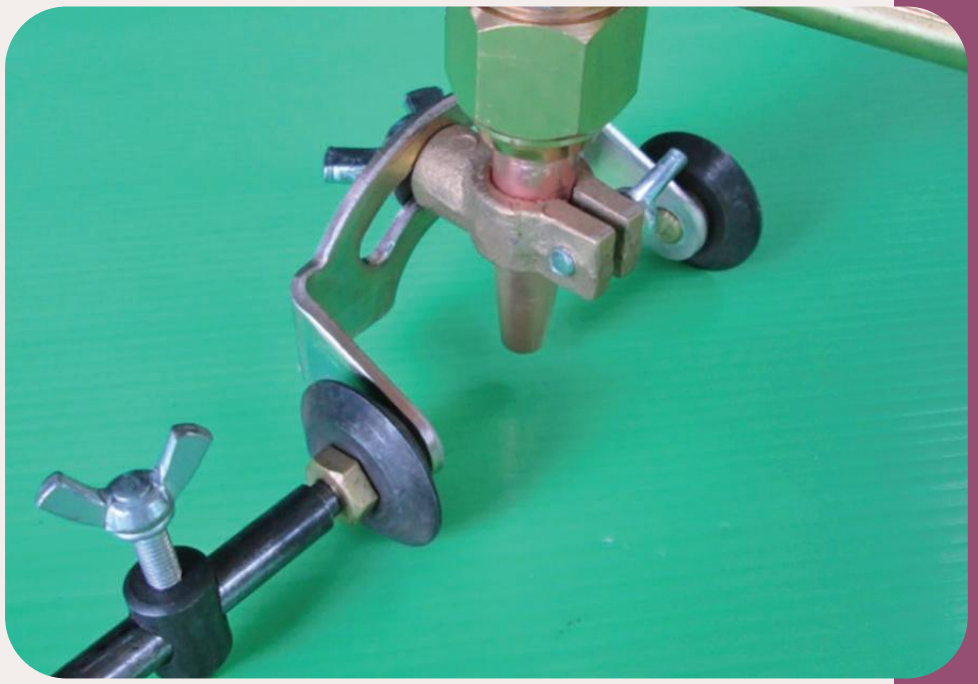

4. เทคนิคในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

4.7 อุปกรณ์ช่วยในการตัดโลหะ (ต่อ)

2) **เครื่องตัดแก๊สอัตโนมัติ** การควบคุมการตัดด้วยเครื่องตัดแก๊สอัตโนมัติ มีหลักการทำงานเหมือนกับเครื่องตัดแก๊สด้วยมือ แต่เครื่องตัดแก๊สอัตโนมัติจะเคลื่อนที่ไปตามรางด้วยแรงขับจากมอเตอร์ตัด ซึ่งสามารถตัดได้ทั้งแนวตรง แนวโค้ง และปรับความเร็วตัดให้เคลื่อน

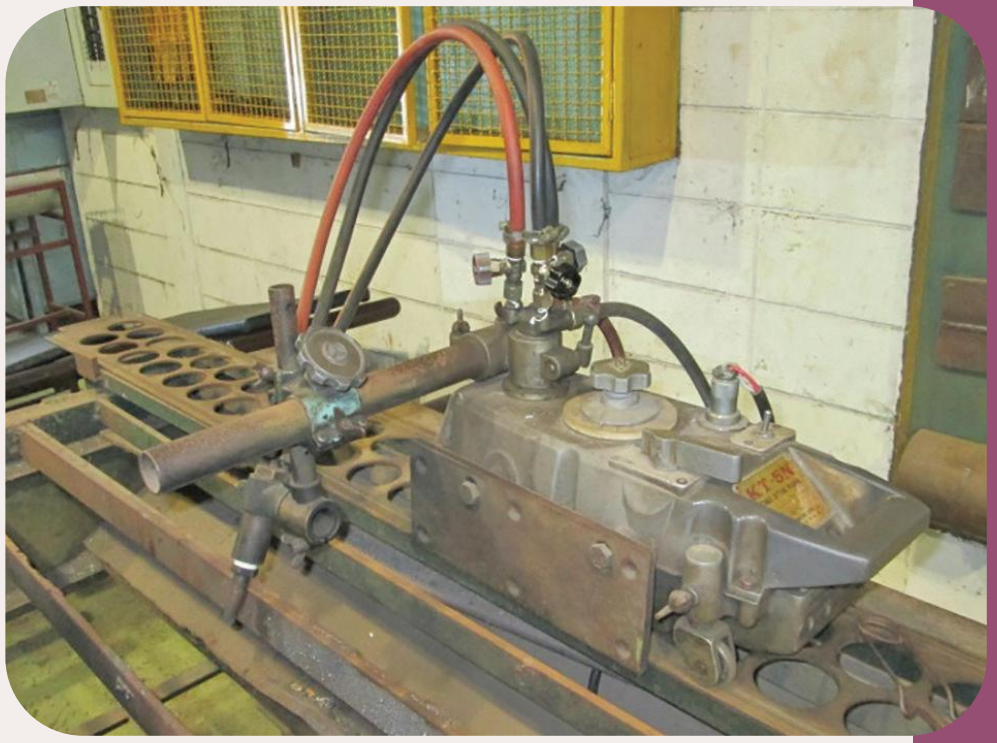

5. ลักษณะของรอยตัด

การตัดโลหะงานเหล็กกล้าคาร์บอนด้วยแก๊สออกซีอะเซทิลีนจะมีลักษณะของรอยตัดที่ดี กล่าวคือ จะต้องเรียบและสม่ำเสมอ เกิดสแลกหรือขี้ตะกรัน เกาะติดกับโลหะงานน้อย ซึ่งสามารถตรวจสอบรอยตัดเพื่อหาสาเหตุของจุดบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ด้วยสายตา

5.1 รอยตัดที่มีลักษณะดี

5.2 รอยตัดที่มีลักษณะไม่ดี

5. ลักษณะของรอยตัด

5.1 รอยตัดที่มีลักษณะดี

เกิดจากมีระยะห่างของหัวตัดกับโลหะงานที่เหมาะสม ใช้ความเร็วและใช้แรงดันแก๊สออกซิเจนในการตัดอย่างสม่ำเสมอ

5. ลักษณะของรอยตัด

5.2 รอยตัดที่มีลักษณะไม่ดี

1) **รอยตัดที่มีลักษณะเกิดรอยกัดแหว่งด้านล่างของรอยตัดตลอดแนว** เกิดจากการมีระยะห่างของหัวตัดกับโลหะงานน้อยเกินไป ใช้ความเร็วในการตัดช้าเกินไป และใช้แรงดันแก๊สไม่เหมาะสม

5. ลักษณะของรอยตัด

5.2 รอยตัดที่มีลักษณะไม่ดี (ต่อ)

2) **รอยตัดไม่เรียบมีลักษณะเป็นคลื่นหรือรอยหยักตลอดแนว** มีสาเหตุจากการมีระยะห่างของหัวตัดกับโลหะงานน้อยเกินไป ใช้ความเร็วในการตัดสูง และใช้แรงดันแก๊สไม่เหมาะสม

5. ลักษณะของรอยตัด

5.2 รอยตัดที่มีลักษณะไม่ดี (ต่อ)

3) **รอยตัดที่มีสแลกหรือขี้ตะกรันเกาะติดที่รอยตัดมากถึงแม้จะมีรอยตัดที่เรียบ** มีสาเหตุจากการใช้ความเร็วในการตัด และปริมาณแก๊สออกซิเจนที่ไม่สัมพันธ์กัน

6. ข้อควรระวังในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

ผู้ปฏิบัติงานตัดจะต้องรู้วิธีการป้องกันอันตรายจากการตัดโลหะด้วยแก๊สด้วยการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลเมื่อปฏิบัติงาน เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นควรปฏิบัติตนดังนี้

1. บริเวณที่ปฏิบัติงานควรมีอากาศถ่ายเทได้ดี
2. สวมแว่นตาที่มีกระจกกรองแสงเบอร์ที่เหมาะสมทุกครั้ง
3. เครื่องแต่งกายจะต้องเหมาะสมรัดกุมและต้องไม่เป็นวัสดุที่ติดไฟง่าย
4. ห้ามนำสิ่งที่ติดไฟหรือสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงใส่ในกระเป๋าเสื้อหรือกางเกง
5. ควรสวมรองเท้าหุ้มส้นให้เรียบร้อย
6. บริเวณที่ปฏิบัติงานและบริเวณใกล้เคียงต้องไม่มีวัสดุที่ติดไฟง่าย หรือเชื้อเพลิงต่าง ๆ
7. ห้ามตัดถังหรือท่อที่ยังบรรจุแก๊สหรือวัตถุอันตรายอยู่ภายใน เพราะจะทำให้เกิดประกายไฟลุกไหม้และเกิดการระเบิดได้

6. ข้อควรระวังในการตัดโลหะด้วยแก๊ส

ผู้ปฏิบัติงานตัดจะต้องรู้วิธีการป้องกันอันตรายจากการตัดโลหะด้วยแก๊สด้วยการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลเมื่อปฏิบัติงาน เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นควรปฏิบัติตนดังนี้

8. ระวังอย่าให้สายเชื่อมแก๊สสัมผัสกับโลหะที่ร้อนเด็ดขาด
9. ตรวจสอบเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
10. ควรมีเครื่องดับเพลิงไว้ใกล้กับบริเวณที่ปฏิบัติงานตัด
11. ควรจุดเปลวไฟตัดจากภายนอกแล้วจึงนำเข้าบริเวณตัด
12. เมื่อตัดเสร็จแล้ว ควรดับเปลวไฟตัดแล้วถอดหัวตัดออก เก็บให้เรียบร้อย

สรุป

การตัดโลหะด้วยแก๊สเป็นกระบวนการตัดด้วยความร้อนจากเปลวไฟที่เกิดการเผาไหม้ระหว่างแก๊สออกซิเจนและแก๊สเชื้อเพลิง (OFC) โดยการเผาชิ้นงานจนกระทั่งเกิดบ่อหลอมเหลว จากนั้นเปิดวาล์วพ่นแก๊สออกซิเจนบริสุทธิ์ออกไปอย่างรวดเร็วเพื่อตัดชิ้นงานออกจากกัน ซึ่งใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการตัดเช่นเดียวกับกับการเชื่อมออกซีอะเซทิลีน แต่เปลี่ยนจากหัวเชื่อม (Welding Tip) เป็นหัวตัด (Cutting Head) ซึ่งรอยตัดที่มีคุณภาพต้องเป็นรอยเรียบแคบ มีส่วนของรอยตัดที่แหลมคมทั้งขอบล่างและขอบบน สิ่งสำคัญคือผู้ปฏิบัติงานต้องสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายทุกครั้งเมื่อปฏิบัติงานตัดโลหะด้วยแก๊ส